P e n d u l u l

Roman în nouă volume

Alexio

© 2026 Alexandru-Ionuț Chiuță (Alexio). Text sub licența MIT (vezi fișierul LICENSE din depozit: https://github.com/chiuta/Pendulul).

Cartea a fost scrisă în colaborare cu un model de inteligență artificială (Claude, Anthropic): ideea, structura, deciziile de canon și revizia aparțin autorului; textul a fost redactat și revizuit împreună.

Ediția cititorului: fără aparatul de lucru al autorului. Simularea 3D a lumii și materialele seriei sunt în depozitul proiectului.

Despre ordine. Volumele se citesc de la 1 la 9. Ghidul cititorului, de la sfârșit, este făcut să nu strice nimic până la volumul la care ai ajuns; secțiunea „După volumul 9” conține spoilere.

Cuprins

- Volumul 1 — Arhivista
- Volumul 2 — Patru voci
- Volumul 3 — Cinci faze
- Volumul 4 — Arhivele
- Volumul 5 — Fanarele
- Volumul 6 — Cele douăzeci de pendule
- Volumul 7 — Cel din toate pendulele
- Volumul 8 — Cei care nu vorbesc
- Volumul 9 — Cel care ajustează orbita
- Ghidul cititorului

Volumul 1 — Arhivista

Prolog (vocea planetei)

Nu vă simt pe fiecare. Vă simt cum simți praful pe piele: când se strânge destul, mă scarpin, și voi spuneți că a venit Trecerea.

Am o singură amintire limpede, căderea. A început ca o chemare. Ceva negru și răbdător a rostit un lucru fără cuvinte, iar eu m-am pus în mișcare. De atunci cad și mă ridic, cad și mă ridic, și nu l-am întrebat niciodată cine a hotărât ritmul.

Voi numărați anii. Eu număr altceva: de fiecare dată când mă întorc, sunt puțin mai aproape. Nu vă pot spune asta, n-am cu ce. Dar în arhivele voastre cineva a scris-o cu cifre mici și îngrijite: 152, 148, 144, 140.

Cineva știe. Nu sunt eu.

Capitolul 1: Registrul douăzeci

Ilvara număra cu degetul, ca să nu greșească. Așa o învățase Maestrul Dovan: *cifra pe care n-ai atins-o nu e o cifră citită.*

Scriptoriul mirosea a ceară și a piatră rece. Fiecare dintre cele trei ferestre înguste primea câte o lumină și o lăsa pe lespezi într-o fâșie aparte: galbenă, roșie și una palidă, abia vizibilă, ca un cuvânt șoptit în altă încăpere. Pe pupitru, registrul pendulelor stătea deschis la ultima pagină cu text. Trei rânduri, în litere mari de copist:

Pendulul 17: 148 de ani. Pendulul 18: 144 de ani. Pendulul 19: 140 de ani.

Sub ele, hârtia rămânea albă. Un pendul intră în registru abia după Trecerea lui, iar al douăzecilea, pendulul lor, avea să intre în Trecere peste paisprezece ani și opt luni. Fereastra lui se deschidea peste doisprezece.

— Încă copiezi? întrebă Dovan din ușă.

Avea optzeci și unu de ani. În ultima lună slăbise, iar mâinile nu-l mai ascultau; ținea o mână în cealaltă, pe piept, ca pe o pasăre prinsă. Glasul îi tremura.

— Arhiva veche se destramă, Maestre. Dacă n-o copiez eu, o mănâncă umezeala.

Dovan se apropie și privi peste umărul ei. Tăcu atât de mult, încât Ilvara ridică ochii de pe pagină.

— Ilvara… ai numărat vreodată *diferențele*?

— Dintre ani? Patru. De fiecare dată.

— De fiecare dată, repetă el. Zâmbi ciudat, cu jenă, ca omul care a spus mai mult decât voia. Mâine să-mi aduci registrul vechi, cel cu coperți de piele. Vreau să-ți arăt ceva.

Plecă pe coridor, cu palma pe zid. Pelon veni dinspre bucătărie, cu o ceașcă de lut goală în mână, și se trase într-o parte, politicos, să-l lase să treacă. Pe Ilvara o salută din cap, de la distanță, cum saluți pe cineva întâlnit o singură dată.

A doua zi dimineață, Dovan era mort.

L-au găsit în sala de lectură, în fotoliul de lângă fereastră, cu lampa arsă până la fund și cu o ceașcă pe măsuța de alături. Medicul spuse că inima i se oprise în somn. Ceașca de pe măsuță era ceașca de lut a lui Pelon, aceeași pe care o zărise pe coridor, în mâna lui; Ilvara nu se întrebă atunci ce căuta ceașca custodelui în sala de lectură, pe măsuța lui Dovan. Privi cum îl scot din încăpere, pe o ușă luată din țâțâni, și nu plânse. Mintea ei număra deja.

Patru. Mereu patru. Nouăsprezece pendule, optsprezece scăderi, toate egale.

Un lucru făcut de natură ar fi avut zgomot: un an în plus, un an lipsă, o abatere pe care s-o poți arăta cu degetul. Trei sori trag de planetă fiecare cu mâna lui, iar Golul trage cu a lui, și niciun ceasornic nu merge drept sub patru mâini.

Se duse la raftul de jos, din fundul sălii, unde stătea registrul vechi, cel cu coperți de piele. Locul lui era gol. În praf rămăsese o dungă curată, de lățimea unei coperți.

Capitolul 2: Registrul dispărut

Custodele arhivei se numea Pelon și avea o față pe care nimeni nu și-o amintea. Ilvara îl cunoștea de nouă ani, de când intrase ucenică la Arhivă, la treisprezece ani, și tot i-ar fi venit greu să-l descrie: un om de înălțime potrivită, de vârstă potrivită, cu mâini curate.

— Registrul cu coperți de piele? Nu se află la mine, domnișoară, spuse el, fără să ridice ochii din catalog. L-a luat Maestrul Dovan acum trei zile, pentru restaurare. Cred că l-a ținut în odaia lui. Îmi pare rău că nu vă pot ajuta mai mult.

Ilvara tăcu. Acum trei zile, Dovan nu mai putea ridica o cană cu apă. Ca să care un registru cât o ladă de cărămizi, ar fi avut nevoie de ea sau de altcineva, iar ea nu-l ajutase.

— Înțeleg, zise. Vă mulțumesc.

Pelon nu răspunse. Pagina catalogului din fața lui rămăsese neîntoarsă de când intrase ea.

Nu se ascundea. Spusese un lucru ușor greșit, cu glasul cu care spunea ora, și îl lăsase în aer, să-l ia cine vrea. Ilvara îl luă și își notă numărul: trei zile.

* * *

Odaia lui Dovan era mică: un pat îngust, o masă, o ladă. Deasupra patului, un cui gol, cu un capăt de șnur de cânepă rămas înnodat pe el. Pe masă, un ulcior cu apă neatinsă și o lupă cu mâner de os, pe care Ilvara o știa din toate zilele ei de ucenică. În ladă, haine, câteva scrisori de la o soră din sat și o tăbliță de ardezie acoperită de calcule.

Registrul nu era acolo. Dar tăblița o opri.

Pe ea, scris cu mâna tremurată a bătrânului, stătea un șir de numere pe care Ilvara îl recunoscu pe loc:

152 – 148 – 144 – 140 – 136 – 132 – 128 – 124 – 120 – 116 – 112 – 108 – 104 – 100 – 96 – …

Șirul curgea pe încă două rânduri, iar cifrele alunecau de pe linie, ca ale omului care obosește sau se grăbește. Ilvara nu-l urmă până la capăt. Ochiul îi căzu pe o altă cifră, încercuită de trei ori, atât de apăsat, încât ardezia se zgâriase:

0.

Sub ea, un singur rând, tăiat adânc, să se vadă:

Nu e natural. Cineva îl ține pe fir. Întreabă-l pe Oruk ce se întâmplă când pulberea nu mai ajunge.

Ilvara privi tăblița până când pata palidă de pe lespede se retrase sub prag. Pe urmă ridică ochii și îl văzu în oglinda de metal de lângă ușă.

— Odaia e pecetluită, domnișoară. N-ar fi trebuit să intrați.

Pelon stătea în tocul ușii, cu mâinile împreunate în față. Nu-l auzise venind. Spusese asta fără număr, fără dată, fără cea mai mică greșeală în el, și vorbele rămaseră pe masă, grele și curate. De data asta nu mințea.

Capitolul 3: Caietul lui Oruk

Pelon o lăsă să plece. Asta o neliniști mai tare decât dacă ar fi oprit-o.

— Nu eu hotărăsc, spuse el la ușă, cu ceva ca părerea de rău. Eu doar țin socoteala cine intră unde.

Ghilda lansatorilor ocupa tot cartierul de jos, unde pământul era negru de sulf și aerul avea gust de metal. Rachetele stăteau în rânduri, lungi cât copacii, înfășurate în pânză unsă. Printre ele fugea un băiat de vreo șapte ani, cu părul pârlit de scântei, cu un mănunchi de fitiluri mai gros decât brațul lui. Tatăl lor murise la cuptoare când Tavian avea trei ani, iar ghilda îl ținea de atunci, cum ține ghilda copiii morților ei: cu pâine, cu treabă și fără nicio altă ieșire.

— Ilvara! Se agață de mâna ei, fără să-și lase fitilurile. Mă pune Oruk să le număr! Sunt o sută douăzeci și unu! Le-am numărat de două ori, a doua oară mai repede!

— Unde e Oruk?

Băiatul se uită la fața ei și lăsă fitilurile mai jos.

— Au spus că a murit Maestrul tău.

— Da.

— Oruk e înăuntru. Să nu-l întrebi de caiet.

Arătă spre o ușă joasă, din fier.

Oruk lucra la o masă plină de pulbere cernută. Avea mâinile ca două bucăți de lemn ars, dar le mișca precis, ca pe un cântar. Nu ridică ochii.

— Dovan a murit, spuse. Nu era o întrebare.

— Mi-a lăsat un rând. Să te întreb ce se întâmplă când pulberea nu mai ajunge.

Meșterul puse mortarul jos. Rămase nemișcat atâta timp, încât Ilvara auzi cum se așază pulberea în sită. Apoi scoase de sub masă un caiet legat în piele de capră, plin de coloane de cifre.

— Nu pulberea e la mijloc, zise. Fereastra.

Deschise caietul la o pagină și îi arătă, cu degetul lui negru, trei rânduri:

Pendul	Durata Ferestrei	În luni
18	3 ani și 4 luni	40
19	3 ani	36
20	2 ani și 8 luni	32

— Patru luni mai puțin la fiecare. Perioada pierde patru ani, Fereastra patru luni. Același patru, mai mărunt.

— Și? întrebă Ilvara, deși începuse să înțeleagă.

— O lansare cere doi ani de pregătire pe rampă. Pulberea se toarnă în straturi, fiecare strat se coace, iar rampa nu iartă un strat sărit. Ghilda are o regulă. Nu e lege, dar a ținut la toate Ferestrele din caiet: din lunile Ferestrei scazi doi ani. Ce rămâne, înmulțești cu zece. Mai pui zece.

Ilvara făcu socoteala cu degetul, pe muchia mesei. Treizeci și două minus douăzeci și patru, opt. Optzeci. Și zece.

— Nouăzeci.

— Nouăzeci de rachete, câte rampe avem. La Fereastra următoare, douăzeci și opt de luni: cincizeci. La cealaltă, douăzeci și patru: zece. La cea de după ea, douăzeci, și regula iese sub zero. Niciuna.

— De ce doi ani?

— Nu știu. Așa iese. Pregătirea cere doi ani, iar regula îi scade din Fereastră. Mai mult nu mă întreba.

Pe limbă îi rămase gustul de fier al aerului. Doi ani. Exact cât pregătirea. O potrivire în plus, pe care Oruk n-o comentă.

— Asta e ultima Fereastră în care mai urcă mulți, zise el. Fratele tău are șapte ani. Când se deschide Fereastra va avea nouăsprezece, vârsta la care ghilda își ia piloții: oase crescute, trup încă ușor. Va urca în ea. După ea, rampele se golesc una câte una.

— Dar numerele lui Dovan merg până la zero, spuse Ilvara. Pe tăbliță. 152, 148, 144… Dacă așa scade perioada, seria se stinge

peste treizeci și cinci de pendule. Peste aproape două mii patru sute de ani.

Oruk o privi pentru prima dată în ochi. Ai lui erau limpezi și obosiți, ochii unui om care a numărat prea mult.

— Zero din calendar e departe. Fereastra se închide mult mai devreme. Cu patru luni mai puțin la fiecare pendul, la al douăzeci și optulea nu se mai deschide deloc. Peste cam o mie de ani. Asta știm doi, poate trei oameni.

Își trecu mâna peste caiet, cum treci peste o rană.

— Iar cineva a hotărât ca lumea să nu afle până când nu mai are ce face cu ce află.

— Cine?

— Dacă aș ști, nu aș mai ține caiet. Mai e Maera, jos, la Perete. Ea numără altceva decât noi. Eu nu mai cobor de zece ani. Îi trimit vorbă.

Capitolul 4: Marele Astronom

Selerin o primi în turnul de observație, la ceasul în care cele trei lumini se întâlneau pe cer și aruncau pe lespezi trei umbre, una peste alta. Pe masă ardea un singur opaiț. Pe un platou de lemn, două cești din care se ridica abur, lângă un borcan de miere cu lingura de lemn înfiptă în el.

— Te așteptam, spuse. Stai, Ilvara. Nu te voi minți.

Era ceea ce se spunea despre Selerin în arhive: că nu mințise niciodată. Ilvara se așeză cu spatele drept.

Ilvara privi borcanul, o singură dată, fără să vrea.

— Cu miere, dacă ți-e dragă, spuse el, cu lingura deasupra cești ei.

— Da, zise Ilvara, și se miră că a zis-o.

Selerin își alegea cuvintele cum alege negustorul de sare boabele pentru cântar: le cântărea în gură înainte să le dea

drumul.

— Perioada scade cu patru ani la fiecare pendul, spuse Ilvara. Nu e natural.

— Nu. Nu e.

— Cine o face?

— Nu știu.

O spuse atât de simplu, încât Ilvara avu nevoie de un răstimp ca să priceapă că e adevărat. Selerin sorbi din ceai.

— Am citit arhiva până la primul rând. Știu cum arată seria. Știu că cineva, sau ceva, ține orbita pe un fir drept. În fiecare Fereastră, o singură dată, cu un minut înaintea primei rachete, se aprinde pe cer o lumină albă, într-un loc fără nicio stea. Arhivele o numesc lumina scurtă și nu spun mai mult. Nici eu. Nu știu *cine* și nu știu *de ce*. Știu doar ce se va întâmpla dacă nu se schimbă nimic.

— Și nu ai spus nimănui.

— Am spus Consiliului. Consiliul a hotărât să nu spună mai departe.

— De ce?

Selerin puse ceașca jos. Lumina opaițului îi căzu pe frunte, și i se văzu vârsta.

— Un popor care află că ceasul lui are un capăt nu se mai ridică dimineața din pat. Se răzvrătește sau se stinge. Unul care speră încă urcă, încearcă, pleacă. Eu l-am lăsat să spere.

— Asta e o minciună.

— N-am spus niciodată o minciună. Am ales ce spun. E altceva. Ce nu spun nu e minciună; e o ușă pe care n-am deschis-o.

Furia îi urcă lui Ilvara în gât, rece. Își ținu mâinile pe genunchi, ca să nu i le vadă.

— Fratele meu va avea nouăsprezece ani când se deschide Fereastra. Va urca într-o rachetă care nu va ajunge.

— Nu știm asta. Oruk crede că nu va ajunge. Eu cred că poate. Fereastra aceasta e încă largă.

Se aplecă spre ea, peste opaiț.

— Îți ofer un loc. Arhivistă Primă, cu cheia Camerei Zero și acces la toate registrele, inclusiv la cele pe care le-a ținut Dovan. Dacă vrei să afli adevărul, îl poți afla. Dar îl vei afla de lângă mine, nu împotriva mea.

Ilvara se uită la ceașca ei. Mierea se așezase în fund, groasă și întunecată; nu o amestecase.

— Să mă gândesc, spuse.

— Gândește-te. Avem doisprezece ani în față. Nu trebuie să hotărăști în seara asta.

Capitolul 5: Tavian

Îl găsi pe acoperișul ghildei, cu picioarele atârnate peste streașină. În depărtare, pe rampele de probă, rachetele stăteau mici și albe, ca niște oase puse la uscat.

— Ți-a spus Oruk, zise Tavian înainte ca ea să deschidă gura.

— Ce să-mi spună?

— Ce spune când se uită în altă parte. Ai fața mamei lui Brin, când a venit vestea de la cuptoare.

Ilvara se așeză lângă el, mai aproape de streașină decât ar fi vrut, și îl apucă de cureaua pantalonilor.

— Mă măsoară, spuse Tavian. Pe perete, cu o sfoară, în fiecare lună. Zice că e pentru haine. Haine nu-mi face.

— Nu te las să urci, zise ea.

Tavian râse, scurt, cu gura strâmbă, ca a lui Oruk.

— Nu tu hotărăști. În familia noastră nu hotărăște nimeni. Hotărăște lista.

— Ce listă?

— A ghildei. Se trec pe ea copiii care vor urca la Fereastră, încă de mici. Eu sunt cel mai mic care s-a trecut vreodată. Oruk zice că am mână bună pentru fitil.

— Poți ieși de pe listă.

— Și locul meu îl ia Brin. Care are mama aia.

Trase de un nasture al hainei, până îl desfăcu. Apoi spuse, mai rar:

— Ilvara, tu citești cifre. Eu o să citesc rachete. Oruk zice că o rachetă bună nu cade, una proastă cade. Zice că o să facă una, Lastun, cea mai bună din ghildă, prea bună ca să cadă și prea slabă ca să ajungă. Merge undeva între.

— Unde?

— Nu știe nimeni. De-aia trebuie să fie cineva înăuntru, să vadă.

Ochii îi străluceau de poftă de aflat. Ilvara îi strânse cureaua în pumn, mai tare decât era nevoie.

— Dovan a scris pe tăbliță că ceva ține planeta de un fir, spuse, mai mult pentru ea.

— Atunci de sus o să se vadă cine ține ața.

Își legănă picioarele peste gol, o dată, apoi încă o dată.

— O să-ți trimit un semnal.

— Cum?

— Cu foc. Un pumn de pulbere aprins la marginea aerului. Trei fulgere scurte, dacă am găsit ceva. Unul lung, dacă am murit.

Spuse „dacă am murit” cum alt copil ar fi spus „dacă plouă”.

— Trei scurte, repetă Ilvara. Unul lung.

Se uitară amândoi spre cer, unde lumina cea de-a treia, cea palidă, aluneca în spatele muntelui.

Ilvara nu mai zise nimic. Numără: doisprezece ani. Tocmai cât îi trebuie unui băiat de șapte ani ca să ajungă la nouăsprezece. Îi ținu cureaua până la căderea serii.

Capitolul 6: Dinăuntru

Ilvara acceptă a treia zi, în fața Consiliului întreg, în trei cuvinte. Selerin își plecă fruntea, mulțumit. Pelon, în fundul sălii, nu se mișcă.

Cheia de bronz a Camerei Zero i-o puse în palmă chiar Pelon, la ușa de jos a scriptoriului, cu amândouă mâinile, ca pe o ceașcă prea plină.

— Sunt patru chei, domnișoară. Marele Astronom o ține pe a lui, eu pe a mea. De azi, dumneavoastră pe a treia.

— Și a patra?

— A patra nu mi-a fost dată în păstrare.

Camera Zero se afla sub scriptoriu, și acolo stăteau registrele pe care nu le citise nimeni în viață. Era rece, uscată, fără ferestre, cu un singur raft și o singură masă. Pe masă, pe lemnul fără urmă de praf, ca o ofrandă, stătea registrul cu coperți de piele. Încăperea părea nedeschisă de o viață de om, și totuși cineva trecuse cu o cârpă peste masă.

Îl deschise la prima pagină. Deasupra rândurilor, o singură linie, într-o cerneală mai întunecată decât a restului: *Din cântec: 212, 208, 204.* Cu atât începea scrisul. Pe a doua pagină începea pendulul al patrulea: *Pendulul 4: 200 de ani.*

Cifrele erau cele știute: 212, 208, 204, 200… până la 140, la pendulul 19. Nu lipsea nimic, nu sărea nimic.

Dar nu cifrele o opriră. Adnotările.

În marginea fiecărei pagini, într-o cerneală neagră ștearsă de vreme, stătea câte un rând scurt, câte unul la fiecare pendul. Le citi în ordine, cu degetul pe hârtie:

Fereastra a ținut. Cinci au urcat. Fereastra a ținut. Doisprezece au urcat. Au văzut. Nu au înțeles.

Trecea de la una la alta, cu inima tot mai grea. Abia la a patra pagină văzu ce o neliniștea: toate erau scrise de aceeași mână, cu aceeași legătură la litera *f*, cu același cârlig la *u*. Șaisprezece

adnotări pe aproape două mii opt sute de ani, de aceeași persoană.

Un om singur nu trăiește atâta. O școală de copiști ar fi lăsat măcar o abatere. Ce nu pricepea deloc era ultima adnotare, de la pendulul 19, scrisă într-o cerneală încă neagră, abia uscată, deși Trecerea pendulului acela rămăsese în urmă de mai bine de un veac:

Va veni una care numără. Lăsați-o.

Ilvara închise registrul și își puse mâinile pe copertă, ca să le oprească din tremurat. Coperta era rece. Își aminti ce spusese Oruk și ce lăsase Dovan pe tăbliță: *Întreabă-l pe Oruk.* Dovan nu scrisese *Întreabă-l pe Selerin.* Oruk pomenise de Maera, jos, la Perete.

Cineva din Adânc trebuia să mai știe.

Capitolul 7: Dedesubt

Coborî noaptea, pe scara de serviciu a arhivei, cu o lanternă acoperită cu pânză. Registrul îl lăsă unde era; îl purta în minte. Învățase de la Pelon că un lucru care se vede e un lucru care poate fi luat.

Trei sute de trepte duceau la prima cetate. De acolo începeau galeriile, în pantă blândă, pe care le făcu într-o jumătate de noapte. Aerul mirosea a piatră udă și a fum de seu. Oamenii de aici nu aveau anotimpuri, doar *faze*, și le numărau pe pereți, cu un cărbune, rând după rând, de generații. Dormeau în nișe, câte unul sau câte doi, cu fața la perete. Un copil treaz o urmări trecând, fără un cuvânt, cu degetul pe buze.

O femeie bătrână o aștepta la capătul unei galerii, la lumina unui opaiț, de parcă ar fi știut ora. Avea părul alb strâns la ceafă și o piele ca hârtia pusă la uscat.

— Eu sunt Maera, spuse. Țin Peretele de treizeci de ani. Oruk mi-a trimis vorbă că vii.

Galeria ducea o sută de pași în jos, până la Perete. Peretele stătea la capăt cu fața neagră, înalt cât patru oameni, cald sub palmă ca o piele, deși foc nu era nicăieri. Pe el și pe zidurile galeriei, de sus până jos, mii de semne de cărbune.

Ilvara le privi și recunoscu seria: 212, 208, 204… până la 140.

— Aceleași numere, șopti.

— Aceleași, zise Maera. Primul paznic le-a primit din cântec, înaintea hârtiei voastre. Dar noi avem o coloană în plus.

Îi arătă, lângă fiecare pendul, un șir de linii mici, grupate câte patru: |||| |||| ||||

— Ce sunt?

— Bătăile. Cele mai adânci peșteri ale noastre bat uneori. Un sunet surd, de jos. Nu la intervale egale. În serii. Mereu câte patru.

Ilvara privi grupele. Patru, patru, patru, de-a lungul a mii de ani de perete.

— Patru ani, spuse.

— Patru bătăi, patru ani. Am crezut mereu că e o potrivire de numere, cum se potrivesc două pietre care n-au avut nimic de împărțit. Dar când mi-a venit vorba lui Oruk, cu cifrele tale…

Maera nu termină. Din fundul galeriei, unde lumina opaițului nu mai ajungea, se auzi un sunet. Surd și adânc, ca o inimă mare închisă în piatră. Ilvara îl simți întâi în dinți. Flacăra lanternei se aplecă spre Perete.

Una.

Apoi încă una.

Apoi încă una.

Ilvara ținea lanterna ridicată și nu mai respira. Maera își lăsase mâna pe zidul cu semne.

— În treizeci de ani, spuse bătrâna, nu au bătut niciodată în fața cuiva din afara Adâncului.

Tăcerea care urmă fu lungă. Ilvara o număra cu degetul pe mânerul lanternei și ajunse la șaizeci și șapte. Apoi veni a patra bătaie.

Capitolul 8: Trei explicații

Ilvara urcă la suprafață spre dimineață, cu piatra Adâncului încă pe haine. Nu dormise. Până la prânz vorbise cu toți cei trei oameni care știau ceva, iar fiecare îi dăduse alt adevăr.

Selerin o primi în turn, la ceai.

— O singură ființă, spuse el, înainte ca ea să întrebe ceva. Păstrătorul. Mâna din registre și bătăile din Adânc sunt una. Cineva care veghează orbita cum veghează un ceasornicar un ceas care nu e al lui, și își notează munca, ca să nu uite. Nu e un dușman, Ilvara. E singurul motiv pentru care existăm încă.

Maera i-l dăduse pe al ei mai devreme, pe un pat de piatră, după a patra bătaie, cu ochii închiși.

— Două. Mâna din registre ține firul și vorbește sus, în lumina voastră. Dar ce bate la noi nu vorbește. *Ascultă.* Una ține, cealaltă ascultă, ca într-un zid: una poartă greutatea, alta simte că poartă. Când se vor întâlni, una dintre ele va trebui să spună ce a făcut.

Oruk nu ridică ochii de la pulbere.

— Nu știu, spuse. Și nu vreau să știu. Dacă îmi aleg o explicație, o să văd numai ce o dovedește. Rachetele mele n-au nevoie de teorii. Au nevoie de doi ani și de vreme bună.

Ilvara scrise cele trei răspunsuri pe o foaie, rând sub rând, în ordinea în care le primise. Abia seara, la lumina opaițului, citi ce scrisese: trei predicții, fiecare cu un loc în care putea fi prinsă în minciună.

Unul singur: pe orbită, la limita aerului, se va arăta ceva — o lumină, un semn, un ecou.

Doi: din cer, de la Mână, și din adânc, de la Bătaie, mai tare, în clipa în care racheta trece de nori.

Niciunul: nu va veni nimic. Racheta va urca, va cădea sau se va pierde, iar cerul va rămâne gol și drept ca o tablă.

A doua zi dimineață i-o duse lui Tavian, pe acoperiș, și i-o puse în mână, despăturită. Foaia era mai mare decât palma lui.

— Păstrează-o. Când ajungi sus, dacă ajungi, nu-mi trimite doar fulgerele. Uită-te la toate trei: sus, jos și nimic. Spune-mi care e adevărată.

Tavian o împături de patru ori, cu limba între dinți, și o vârî în buzunarul de la piept, singurul care avea nasture.

— Se poate să fie toate trei?

Ilvara se uită la el multă vreme. Cele trei lumini se ridicau în spatele lui, una după alta, și aruncau trei umbre care nu se suprapuneau.

— Poate, zise.

Tavian dădu din cap, ca la o hotărâre, și închise nasturele buzunarului peste foaie.

Capitolul 9: Doisprezece ierni

Anul 12. Ilvara devine Arhivistă Primă. Cheia de bronz îi atârnă la gât și îi lasă pe piele, la capătul fiecărei zile, o urmă verzuie. În fiecare seară urcă în turn, unde Selerin o așteaptă cu ceaiul, cu miere. Ea îl bea. Nu-i mai simte gustul.

Anul 11. Tavian împlinește opt ani. Oruk îi dă un mănunchi de fitiluri etalon și îl învață să le măsoare cu respirația: un deget de fitil arde în douăzeci și șapte de respirații, nicio respirație în plus. Băiatul numără cu buzele, ca sora lui, și nu greșește.

Anul 10. Pelon nu mai e văzut. Cataloagele se țin la zi, ceașca lui de lut stă pe raft, ușile se încuie la ceas. Nimeni nu întreabă unde e. Ilvara găsește pe masa lui un catalog deschis la litera *B* și o singură intrare subliniată: *Bătăi, vezi Adânc.*

Anul 9. Din Adânc se sapă un coridor nou, până sub cartierul lansatorilor. Maera nu spune cine îl sapă. Prin el urcă, noapte de noapte, saci cu pulbere care nu apar în nicio listă.

Anul 7. Oruk lansează la proba de înălțime prima rachetă pe care o numește Lastun. Ajunge la marginea norilor și cade în mare. O reface în trei luni și o lansează din nou. Cade iar. A treia oară nu cade. Nu urcă mai departe și nu coboară: se pierde sus, în nori, și nimeni nu o găsește, nici pe apă, nici pe uscat. Oruk scrie în caiet un singur rând: *Nu a căzut.*

Anul 5. Marea începe să respire. De trei ori pe zi se retrage de la țărmuri, cât să se vadă fundul, cu bărci sfărâmate și oase de balene, apoi se întoarce în valuri lungi și lenețe, care trec peste digurile vechi. Pe un câmp din nord pământul se crapă pe o lungime de patru ceasuri de mers. Preoții îi zic Respirația Întâi. Pescarii îi zic Retragerea și își mută casele.

Anul 3. Lista se închide. Tavian, în vârstă de șaisprezece ani, e al treilea. La ultima citire fusese al șaselea. Cineva a retras trei nume de deasupra lui, fără explicații.

Ilvara nu vorbește cu Selerin despre asta. Nici el cu ea.

Anul 1. Într-o seară de vară, pe acoperișul ghildei, Ilvara numără pe un caiet, la lumina care mai rămăsese. Tavian stă cu picioarele peste streașină și vorbește cu cerul: o frază, apoi o așteptare lungă, apoi altă frază. Ea nu ridică ochii din caiet. Crede că vorbește singur.

La cuptoare se aprind focurile de pregătire. În piețe se vorbește în șoaptă. Copiii au încetat să întrebe dacă. Întreabă când. Cu două nopți înainte de Fereastră, Ilvara urcă pe acoperiș

și îl găsește pe Tavian dormind pe spate, cu foaia împăturită sub cap.

Nu îl trezește. Numără stelele deasupra lui, una câte una, până când cele trei lumini ale dimineții încep să urce.

Capitolul 10: Cele trei bătăi

Maera ținea Peretele de patruzeci și doi de ani și nu fusese niciodată neliniștită. Acum ședea în fața lui, în seara dinaintea Ferestrei, cu mâna întinsă spre un rând de linii proaspete.

— Uită-te, spuse când Ilvara coborî.

Liniile arătau așa: |||| |||| |||| ||| |||

— Trei, zise Maera. De două ori. Din noaptea în care ai fost aici, bătăile nu mai vin în patru. Vin în trei.

Ilvara privi rândul multă vreme. Degetul nu voia să se miște.

— Patru ani… trei?

— Sau altceva. Dar prima oară după mii de ani, ceva s-a schimbat. Și s-a schimbat după ce a coborât să asculte cineva care numără.

Maera tăcu, apoi adăugă:

— Selerin spune că e un Păstrător. Eu spun că sunt doi. Dar un lucru e sigur: ce bate sub noi te-a *auzit*, fata mea. Și ți-a răspuns.

Ilvara avea gura uscată; pe limbă îi rămăsese gustul pietrei.

— Dacă perioada nu mai scade cu patru ani…

— Atunci poate avem o șansă, zise Maera. Sau poate ai grăbit sfârșitul.

Din urma lor, pe galerie, se auzi un zgomot surd. Nu o bătaie. Un pas.

— Nu suntem singure, șopti Maera.

Întunericul de pe galerie se mișcă. Ilvara ridică lanterna. Pelon, pe care nimeni nu-l mai văzuse de un deceniu, stătea la zece pași,

cu mâinile împreunate în față și cu o față pe care lumina nu o reținea.

— Mă iertați că vă tulbur, spuse. Am venit să vă spun că o pagină din registru s-a schimbat în seara asta, cât ați fost jos.

Capitolul 11: Fereastra

Pagina se schimbase.

Ilvara o văzu în Camera Zero, înainte de zori, la lumina lanternei lui Pelon. Maera urcase după ei o jumătate de noapte, cu mâna pe zid, fără un cuvânt de plângere. Sub rândul *Pendulul 19: 140 de ani* apăruse unul nou, scris cu cerneală încă umedă:

Pendulul 20: 136 de ani.

Nu-l scrisese ea. Nu-l scrisese nici Selerin, a cărui mână Ilvara o știa pe dinafară. Era mâna din margini, cea de pe douăzeci și opt de secole, care nu greșise niciodată o literă.

— De când? întrebă ea.

— De la apusul celei palide, zise Pelon. Am stat de pază la ușă. Nimeni n-a intrat.

Maera atinse cifra cu vârful degetului. Cerneala, umedă la privire, rămase uscată sub piele.

— E o confirmare, spuse. Cineva a văzut că ai numărat.

* * *

Fereastra se deschise la prânz, fără zgomot.

Pe turnul Marelui Astronom se ridică un steag alb. Sub el, o piatră atârnată de un fir de păr de cal ajunsese în sfârșit la semnul de var: planeta se făcuse destul de ușoară ca firul, mai puțin întins, să-și urce piatra până la el. Cerul își pierdu albastrul de sus, ca un geam pe care cineva îl șterge dinăuntru. Cele trei lumini stăteau strânse deasupra capetelor, groase și aurii ca

mierea, și nimeni nu mai arunca o umbră mai lungă decât talpa lui.

Rachetele nu plecară în ziua aceea. Ghilda nu trage până nu simte aerul de pe câmp subțire pe obraz și rece în nări, iar aerul se subțiază abia în luni. Au fost cinci luni: rânduri de pulbere verificate cu degetul, rampe unse, coșuri legate și dezlegate, bărbați care nu mai dormeau, femei care împărțeau pâinea pe la rânduri, copii trimiși cu găleți de apă printre rampe.

* * *

În ultima dimineață petrecută în oraș, înainte să plece spre câmp, Ilvara coborâse în Camera Zero, ca în toate diminețile celor cinci luni: sub rândul pendulului douăzeci, pagina era albă.

În dimineața lansării nu se ridicase decât Roșia, joasă, și fumul căpătase culoarea ruginii. Câmpul rampelor mirosea a salpetru și a untură de oaie. Nouăzeci de rachete stăteau în nouă rânduri, cu botul spre un cer care nu fusese niciodată atât de subțire, dar numai primul rând avea să plece în ziua aceea: zece rachete, iar la capătul lui cea mai mică. În mijlocul acestui rând, una era acoperită cu pânză până la coș, și nimeni nu răspunse când Ilvara întrebă al cui e echipajul. Pe tribuna astronomilor, Selerin nu venise. Își trimisese ucenicul, cu piatra și cu firul de păr.

Lastun era cea mai mică și ultima din rând. Tavian o pipăi cu palma, de jos în sus, cum pipăi un animal înainte să-l încaleci. Avea nouăsprezece ani, părul tuns scurt, ca să nu-l apuce focul, și aceeași mână bună pentru fitil. Ilvara îi ceruse foaia în zori. O copiase la lumânare, literă cu literă, în caietul ei; originalul, uzat la îndoituri, se întorsese în buzunarul de la piept, împăturit de patru ori.

— Erau o sută douăzeci și unu, zise Tavian. Fitilurile. Le-am numărat de două ori.

— Știu.

Oruk îi ținu mâna lui Tavian cât să numere o respirație, apoi se trase deoparte. Tavian se cățără în coș, cineva îi încheie cureaua și trase ușa de pânză.

Lumina veni din sud. Albă, scurtă, pe un colț de cer unde nu era nicio stea și nicio pată de nor: o lamă trecută prin dimineață. Câmpul amuți. Cineva începu să numere în șoaptă până la șaizeci și nimeni nu-l opri.

Oruk aprinse el însuși fitilul lui Lastun. Apoi el, care nu-și acoperise urechile în toată viața lui, le acoperi.

Întâi veni lumina flăcărilor. Apoi sunetul, un urlet care urcă prin tălpi și prin coaste, până în dinți. Focul alergă pe fitilurile legate în ciorchini, de-a lungul rândului, și zece flăcări se desprinseră de pământ, într-o singură linie, ca un șir de copaci smulși din rădăcini. Două se frânseră în aer și coborâră în ploaie de lemn aprins. Celelalte urcară printre nori. Lastun, cea mai mică, se ridică printre ele cu o flacără cât un pumn, și Ilvara o pierdu din ochi.

Număra stâlpii de foc cu degetul și ajunse la opt. Lângă ea, Oruk nu se uita la ei. Ținea ochii pe un singur punct, cel mai mic, și buzele îi mișcau fără sunet. Numărau sau se rugau; la Oruk nu le deosebea nimeni. Se opriră pe un număr pe care Ilvara nu-l auzi, iar fața lui se goli, ca o ceașcă răsturnată. Ochii nu i se mutară. Ilvara le urmări direcția și nu găsi nimic deosebit: un fir de fum subțire, care urca printre flăcările celorlalte.

Sus, la limita albastră a cerului, unde aerul se subția în întuneric, șirul de foc se rări, flacără cu flacără, până rămaseră câteva fire lungi de fum.

Sub tălpile Ilvarei, prin pământul câmpului și prin piatra de dedesubt, ceva bătu.

Una. Două. Trei.

Apoi tăcu.

Ilvara așteptă, cu degetul în aer. A patra nu veni. În locul ei rămase un gol cât o bătaie, atât de precis, încât se auzea.

Sus, la capătul unei dre de fum, acolo unde Lastun trecuse de limita albastră, se aprinse un fulger mic și alb. Unul singur, mai scurt decât orice semn din codul lor; se stinse înainte ca ea să apuce să-l numere.

Ridică ochii spre sud, unde dimineața avusese lumina ei. Nimic. Nici trei fulgere scurte, nici unul lung. Cerul se închise la loc, gol și drept ca o tablă.

Copia foii îi tremura în pumn. Nu mai știa care dintre predicții fusese confirmată. Selerin avusese lumina, dar înainte de urcare, nu la capătul ei. Maera avusese bătaia, dar în trei, și cu un gol. Oruk avusese cerul gol, și Lastun urcase. Poate toate trei. Poate niciuna. Fulgerul mic și alb nu se afla pe foaie.

Rămase pe câmp până la prânz, apoi până seara, cu fața spre sud. Tavian nu semnală.

Se întoarse spre oraș cu un car al ghildei, peste noapte, și coborî în Camera Zero abia după ce se luminase. Deschise registrul la ultima pagină. Sub rândul pendulului douăzeci era încă unul. În ultima ei dimineață din oraș, rândul acesta nu exista.

Pendulul 21: 132 de ani.

Mâna era aceeași, în lumina lanternei. Cerneala, umedă. Ilvara atinse rândul cu degetul cu care număra. Când îl ridică, vârful era negru până la prima încheietură.

Volumul 2 — Patru voci

Prolog sus: Kessa

Mă numesc Kessa și n-am pus niciodată talpa pe nimic care să nu se miște.

Maică-mea m-a născut aici, pe orbită, într-un coș de nuiele legat cu frânghii, în Cuibul de la Zece, și m-a crescut în Fanarul Șapte. Fanarul Șapte a pierdut de trei ori câte un coș în flăcări de când sunt eu, și de trei ori l-am ridicat la loc din ce ne-a coborât de jos: scânduri, pânză de năvod, osii de la rachetele care n-au ajuns. Fiecare scândură păstrează mirosul rachetei din care vine. Eu dorm într-un colț care miroase a smoală arsă și cred că așa miroase o casă.

Ne spun *fanarii*, pentru că aprindem lumini. Una la fiecare aprindere, ca cei de jos să știe că încă trăim. Ne-a răspuns o singură dată cineva, cu un cuvânt, iar cuvântul nu era un răspuns. De atunci aprindem mai departe, fiindcă tăcerea apasă mai tare pe mâinile care nu fac nimic.

Acum unsprezece zile am văzut două lucruri într-un singur ceas.

Întâi lumina. Scurtă, albă, într-un colț de cer unde noi n-avem niciun fanar și nici jos nu are cine să aprindă una. N-a fost a noastră. N-a fost a lor. A tăiat întunericul cât ține o bătaie de inimă și s-a stins ca un fitil prins între două degete.

Un minut mai târziu, sub nori, a apărut flacăra. O rachetă de-a lor, albă, urca singură, prima care pornea spre noi de la Fereastra trecută. Eram atunci jos, în Portul Trei, cu Orna și cu ceilalți prinzători, în coșul unde se întind plasele. Racheta era atât de mică, încât am acoperit-o cu unghia.

Maică-mea mi-a spus să tac despre lumină. Eu am numărat. Nu minutele, cum fac fanarii de când se știu: ceasurile, pe clepsidra de apă, pentru că o rachetă de jos nu ajunge la noi mai repede de zece ceasuri de la ultima ardere. Am stat trează cu lanterna în poală până a intrat în plasă cu un pocnet de lemn pe lemn și am ajuns prima la ea, cu cuțitul de tăiat nuiele.

El a răsucit capacul din interior înainte să apuc eu. A tras de trei ori aerul nostru, rânced, cu gura deschisă, ca un pește scos din apă. Apoi m-a întrebat dacă am văzut și noi lumina.

Am zâmbit. Nimeni nu mai rostise cu glas tare ce mi se interzisese să rostesc.

Prolog jos: Ilvara

Scaunul lui Selerin rămăsese gol în turn, cu o cană de ceai uitată pe masă, acoperită la margine cu o coajă de miere întărită. El urcase într-o rachetă din mijlocul rândului, fără să-i fi spus nimic. Ilvara n-atinse cana opt zile.

Într-o singură noapte ajunsese Arhivista tuturor, fiindcă nu mai trăia nimeni mai bătrân care să știe ce zace în registre. Consiliul îi trimise o cheie de bronz, mai grea decât cea veche, și un titlu care atârna pe ea ca un lanț de scară.

În a opta zi coborî în Camera Zero și deschise registrul la ultimul rând, cel dinaintea Ferestrei, cu cerneala care nu se prinsese încă de tot pe margini: *Pendulul 21: 132 de ani.*

Îl privi mult, cu lupa lui Dovan. Literele erau ale mâinii știute: legătura la *f*, cârligul la *u*. Dar lupa arăta ce nu arătase niciodată

lanterna: apăsarea. Mâna veche lăsa pe hârtie câte o adâncitură la începutul fiecărui cuvânt, de parcă fiecare cuvânt trebuia mai întâi smuls din ceva. Rândul acesta se așternea egal, de la prima literă la ultima. Pana nu se mai înfuriase nicăieri.

Nu era mâna. Era o copie a mâinii.

Cineva știa cum scrie Păstrătorul, sau ce era el, și îl imita ca să nu fie prins. Iar acel cineva trecuse prin Camera Zero în noaptea Ferestrei. Condica de chei trecea patru: a lui Selerin, a lui Pelon, a ei și o a patra, înscrisă doar cu un număr, fără nume.

Ilvara închise registrul. Trase zăvorul pe dinăuntru, lucru pe care nu-l făcuse niciodată.

Capitolul 1 sus: Fanarul Șapte (Kessa)

Tavian nu știa să stea pe loc, pentru că aici nu exista loc. Unsprezece zile pe Drumul Lung, pe cablu, de la Portul Trei până la noi, nu-l învățaseră nimic. Se răsucea prin coșul de nuiele cu brațele întinse, se lovea de frânghii, de ceaun, de genunchii mei, și vomita în aer. Picăturile rămâneau în jurul lui ca un colier desfăcut.

— Încet, îi spuse maică-mea, și îl prinse de cot ca să-l țină. Apucă ceva. Și ochii pe un singur punct, nu pe toate.

Îl priveam din colț. Era primul om de jos pe care îl vedeam pe îndelete, și nu semăna cu niciunul din poveștile bunicii. Mirosea a fum de pulbere, a sulf, a sudoare udă și a încă ceva, dulceag, pe care am aflat mai târziu că se cheamă *frică*.

Fanarul Șapte era mai mic decât și-l închipuise: șapte coșuri mari legate cu cabluri, iar din ele i-am arătat doar pe cel în care dormim, cu burduful de piele în care ținem apa, cu plasa de pescuit pentru bulgării de gheață și cu o ferestruică de sticlă groasă. Prin ea se vedea planeta, mare și albastră, tăiată în trei umbre.

— De aici arată altfel, spuse Tavian cu fruntea lipită de sticlă. Nu așa mi-o închipuiam.

— Nimeni nu și-o închipuie bine, zise Orna.

Într-un târziu i se așează stomacul. Scoase din haină o foaie împăturită de patru ori, cu marginile moi de sudoare, și o desfăcu în fața lui, ținând-o cu amândouă mâinile ca să nu zboare.

— Am trei predicții. Câte una pentru fiecare ipoteză.

Am citit peste umărul lui, deși nu aveam voie. Trei rânduri, în scrisul mărunt și drept al unei femei. Ce spuneau, am înțeles abia mai târziu. Atunci am văzut doar că sub ele rămăsese loc pentru răspunsuri.

— Lumina, zise Tavian. Cea scurtă. A fost de la voi?

Orna își mușcă buza și ne privi pe rând, pe el, apoi pe mine.

— Nu. Noi o vedem de când ne știm. La fiecare Fereastră, o singură dată, în același loc dintre stele. Dar cu un minut *înaintea* primei rachete.

— Și de ce n-ați spus nimănui?

— Am spus. Din Plasă ne-a coborât, acum o sută patruzeci de ani, un cuvânt singur, scris în lumină pe întuneric: *LĂSAȚI.* Nu știm dacă e ordin, rugăminte sau avertisment. Dar mama mea l-a citit așa cum citești o ușă închisă, și de atunci tăcem.

Tavian rămase cu foaia în mână. Cântări un timp creionul, apoi trase o linie peste primul rând. Peste al treilea. Se uită la ele cum se uită un negustor la marfa dată înapoi.

— Hârtia asta tot ar fi ars la prima Trecere, glumi el, cu gura strâmbă. Pariez pe cea din mijloc: două. Una care ține și una care ascultă.

Nu pricepeam ce vrea să spună. Pricepeam doar că vorbea cu o siguranță de om care n-a apucat încă să se înșele, și că maică-mea îl privea cum privești un copil care pășește pe o scândură subțire.

Nimeni nu l-a oprit.

Capitolul 1 jos: Cheile (Ilvara)

Pelon o primi în cămăruța de lângă scriptoriu, unde își ținea cataloagele, pe un scaun cu trei picioare, cu spatele drept. Nu părea să se mire că o vede. Nu părea nici că o așteptase.

— Condica are patru chei, zise Ilvara. Selerin, tu, eu. Și una trecută doar cu număr.

— A patra a fost a lui Dovan, răspunse Pelon, la fel de blând ca de obicei. În seara dinaintea morții a ascuns-o singur, cu mâna lui, și m-a pus să văd unde, ca să știe cineva. Așa țin minte. A spus că ar putea fi nevoie de ea.

— Unde?

— Într-o crăpătură din peretele arhivei vechi, sub fereastra lui. A pus-o înăuntru și o piatră deasupra. Eu doar l-am privit.

— Și acum?

Pelon se uită în podea, ceea ce Ilvara nu-l mai văzuse făcând. Vocea îi rămase aceeași, o apă netedă, dar un colț al gurii începu să tremure ca o coajă de ceară lângă flacără.

— N-am mai atins piatra de doisprezece ani, Ilvara, și n-am ridicat-o niciodată să văd ce ține sub ea. Dimineață am dat-o la o parte, să-ți aduc cheia, pentru că tu ești acum Arhivista. Piatra era la locul ei. Cheia nu.

Ilvara simți un nod în stomac, mic și greu, cât un bob de plumb. Nu mai știa dacă spune adevărul. Începuse totuși să deosebească tăcerile: a lui avea o margine.

— Cine știa unde e?

— Eu. Și unul singur, pe care l-am văzut în seara aceea, la capătul coridorului. Un om care căra pulbere pentru ghildă și se oprise să-și tragă sufletul.

Pelon ridică ochii.

— Oruk. Stătea la zece pași de crăpătură în seara în care a ascuns-o Dovan.

Preț de o respirație, ea nu simți nimic. Apoi își aminti caietul în piele de capră, cifrele pe care meșterul i le arătase fără să-i ceară nimic la schimb, ochii roșii de nesomn. Oruk nu minți niciodată. Dar nici nu spusese tot.

— N-a luat-o el.

Pelon nu răspunse. Ilvara plecă fără să mai spună nimic. În capul ei, două voci numărau deodată, fiecare spre altă cifră.

Capitolul 2 sus: Cimitirul (Kessa)

I-am arătat Cimitirul în a treia zi, când a încetat să-i mai fie rău.

Nu e un loc. E o zonă de orbită, la o jumătate de zi de Fanarul Șapte, unde plutesc rămășițele Porturilor arse și ale celorlalte coșuri pierdute: grinzi înnegrite, bucăți de pânză încleiată, oase de rachetă. Orna nu vrea să mergem. Mie îmi place. Acolo tăcerea e un somn pe care nimeni nu-l trezește.

Tavian s-a prins de o grindă și s-a uitat în jur. Multă vreme n-a zis nimic.

— Aici a ars vechiul Port Trei, i-am spus, cel dinaintea celui în care te-am prins. Pe vremea bunicii. Au murit unsprezece.

— De ce a ars?

— Trecerea. Planeta își umflă aerul și bula lui urcă până la Porturi. Noi n-o vedem venind. Simțim doar cum începe să ne strângă căldura, ca o curea.

Am găsit-o apoi, cum o găsesc de fiecare dată, într-o grindă pe care o știu pe dinafară: o scândură tăiată cu cuțitul, acoperită de scriere măruntă. Era limba noastră de lumină, din puncte și linii. L-am lăsat pe Tavian să o citească.

— *De ce?* murmură el. *De ce, de ce, de ce.* Rând după rând. O sută.

— Bunica o scria la fiecare aprindere, după ce primise cuvântul. *LĂSAȚI.* Ea întreba *de ce*. Nu i-a răspuns nimeni.

Tavian rămase cu degetul pe scândură, pe tăieturi, ca un orb pe o hartă. M-am cățărat pe o grindă mai înaltă să-i arăt altceva.

— Uită-te acolo.

Am întins mâna spre un punct de pe cer. Un punct oarecare, mic, între două stele. Dar ne-am obișnuit să-l numărăm.

— Lumina scurtă vine întotdeauna de acolo. Uită-te la stele: se rotesc în jurul lui, toate, ca spițele în jurul osiei. El nu. Rămâne în loc și noi ne învârtim sub el.

Tavian se întoarse cu tot trupul.

— Pe orbită nu stă nimic în loc, zise. Ce nu se mișcă are ceva care îl ține. Cineva.

— Sau ceva.

Am rămas amândoi în Cimitir, sub privirile celor unsprezece morți, cu un punct de lumină care nu se clintea nici cât lățimea unui fir de păr. El îl căuta în sus, eu în jos, și punctul stătea între noi, la fel pentru amândoi.

Capitolul 2 jos: Caietul (Ilvara)

Oruk nu ridică ochii nici de data asta. Dar își lăsă mâinile pe masă, goale, cu palmele în sus, și Ilvara pricepu că o așteptase.

— Pelon spune că ai fost lângă crăpătură.

— Am fost.

— Cheia a dispărut.

— Știu.

În sfârșit se uită la ea. Avea ochii injectați de praf de cărbune.

— N-am luat-o, Ilvara. Dar nu ți-am spus tot. Nici atunci, nici acum.

Scoase caietul în piele de capră și îl deschise la ultima pagină cu text. Dedesubt, în scrisul mai îngrijit și mai nou al unui om care a recopiat de două ori, se întindea un șir de cifre.

— Am urmărit zborul lui Lastun, spuse. Cu ceasul de apă și cu un fir cu plumb. Rachetele mele urcă drept, apoi se opresc și cad. Lastun nu s-a oprit. A urcat mai departe, de parcă ceva ar fi tras-o de sus.

— Poate pulberea…

— Pulberea a ținut cât s-o desprindă de rampă. După aceea n-a mai avut ce s-o ducă. A continuat.

Ilvara privi cifrele mult timp. Le număra cu degetul, rând după rând, cum făcea de când învățase să socotească, și rândurile se adunau la fel de ferm de fiecare dată. Apoi zise:

— Pelon susține că ai văzut cine a luat cheia.

Oruk închise ochii.

— Pe Dovan l-am văzut la crăpătură, cu Pelon alături, și i-am văzut plecând unul după altul. Apoi am văzut o femeie, într-un burnuz cenușiu, cu fața acoperită. A ieșit din umbra de lângă crăpătură, în aceeași seară, după ce plecaseră amândoi, cu ceva în pumn. A trecut pe lângă mine fără să mă vadă. Sau m-a văzut și n-a spus.

— Cine era?

— Nu știu. N-am mai văzut-o. Dar mi-a rămas ceva.

— Ce?

— Mergea fără zgomot. Ca și cum picioarele ei n-ar fi atins tot pământul.

Prin ușa întredeschisă intră un fir de lumină roșie și se opri pe masă, între ei. Ilvara se uită la el și se gândi la galeriile din Adânc, la bătăi, la patru și la trei, și la o femeie care nu lăsa urme.

Capitolul 3 sus: Punctul fix (Kessa)

Maică-mea ne-a prins în noaptea a șasea, când legam ultima frânghie de barca de pânză.

N-a strigat. N-a ridicat mâna. S-a așezat pe marginea coșului și a rămas mult timp cu ochii în gol, cum făcea bunica înainte să-i vină un vis.

— Dacă mergeți, spuse într-un târziu, mergeți amândoi. Nu vă las să vă pierdeți unul de altul.

Din haină scoase scândura bunicii, aceea cu o sută de *de ce*, și o puse în mâinile lui Tavian. Degetele i se desprinseră greu.

— Dacă îl găsiți, să-l întrebați.

Barca era mică: trei coșuri și o pânză de mătase, cu două rachete subțiri legate de burtă. Aveam pulbere pentru o ardere lungă și una scurtă, iar între rachetele de burtă, strecurată de mâna Ornei fără un cuvânt, o a treia, mai mică și mai groasă la bot: racheta-curier a Fanarului. Dacă greșeam socoteala, nu ne mai întorceam.

Am pornit în al șaptelea ceas al nopții. Tavian ținea cârma, eu număram. Planeta rămânea în urma noastră, cu cele trei umbre ale ei, tot mai mică, ca un ochi care se închide. După arderea cea lungă am alunecat două zile întregi, în liniștea aceea în care auzi cum îți curge sângele. Un cuvânt scris, care pleacă din Fanarul Șapte, cum a fost DE CE al bunicii, merge cu racheta-curier și ajunge la Port în două zile; oamenii care vin după un asemenea cuvânt merg altfel, pe Drumul Lung, unsprezece zile pe cablu, de la Portul Trei până la Șapte, cum venise Tavian. Noi mergeam spre punctul fix, nu spre Port, dar cuvântul îl duceam cu noi.

— Ți-e frică? m-a întrebat el.

— Toată viața mi-a fost.

Am râs amândoi. Apoi, când punctul a început să crească în fața noastră, am tăcut.

Nu era stea, nici lumină: era ceva *întins*, ca o pânză de păianjen țesută din fire de lumină rece, cu un nod în mijloc. Din nod pornea o rază subțire, albă, care tăia întunericul spre un colț de cer unde nu mai știam să privim.

Înaintea nodului, la douăzeci de pași, plutea un coș mic de nuiele. Înăuntru, cu spatele la noi, stătea un om bătrân cu brațele întinse spre pânza de lumină.

Tavian a tras aer în piept.

— Selerin, a șoptit.

Bătrânul n-a întors capul. Și-a ridicat doar o mână, ca la o salutare.

Capitolul 3 jos: Cenușia (Ilvara)

În Cetatea Opt, unde urcase în ziua aceea după pâine și untdelemn, Maera nu o întrebă de ce vrea să coboare. Îi dădu o lanternă, un ghem de sfoară și o trimise pe Scara Adâncă, pe care ea o urca și o cobora de treizeci de ani și pe care, în afară de ea, nu mai călcase nimeni de generații.

Treptele erau tăiate scurte și numărate pe șiruri de câte o sută. După primele zece șiruri aerul se răci. După cincizeci nu mai era aer, doar răsuflarea pietrei. Și undeva jos, înaintea ei, se auzea ceva: un foșnet, nu bătăile. Un cărbune care trăgea linii pe perete.

O găsi în ultima galerie, așezată pe jos, cu palma lipită de stâncă. Purta burnuzul cenușiu și ținea capul plecat. Pe peretele din fața ei se întindeau rânduri proaspete de cărbune. Ilvara le recunoscu pe loc: grupuri de câte trei.

||| ||| ||| ||| |||

— Ai numărat bine, spuse femeia, fără să se întoarcă. Dar nu destul.

— Cine ești?

— Nu contează. Contează cheia.

Își luă mâna de pe stâncă și o întinse cu palma în sus. Pe ea, mică și veche, ședea cheia de bronz a lui Dovan, cu ochiul rotund.

— N-a fost furată, zise femeia. Am luat-o eu din crăpătură, în seara dinaintea morții lui, până să apuce s-o ia altcineva.

Ilvara nu se clinti.

— Știi ce e Păstrătorul?

— Știu ce nu e. Nu e ce își închipuie cei care îl pomenesc. Dar n-am venit să-ți spun asta.

Femeia ridică în sfârșit ochii. Avea o față obosită, fără vârstă, și ochi pe care Ilvara nu izbutea să-i descrie: mai multe culori de cenușă, una peste alta.

— Am venit să-ți spun ceva ce am aflat prea târziu, zise ea. Dovan nu a murit în somn.

Capitolul 4 sus: Plasa (Kessa)

Selerin ne-a lăsat să ne apropiem fără să se întoarcă. Când barca noastră s-a lipit de coșul lui, a vorbit prima oară.

— Am urcat să văd dacă răspunde. Răspunde. Doar că nu cum mă așteptam.

Avea buzele crăpate și ochii limpezi ai omului care n-a dormit o săptămână. În fața lui plutea un șir de nuiele cu noduri, pe care le număra cu degetul, unul câte unul, fără să se grăbească.

— Priviți.

Am privit. Din nodul din mijloc pornea raza, iar din rază se desprindeau fire, subțiri, tot mai multe, pe care nu le zărisem de departe. Fiecare ducea la câte un punct al cerului. Le-am numărat, ca să nu uit.

— Treizeci și patru, a zis Selerin.

— Fire?

— Fire. Fiecare ține patru ani din perioada pendulului. Plasa ține planeta de acolo, de sus. Și la fiecare Trecere se rupe câte un fir.

Tavian s-a agățat de marginea coșului.

— Cine le rupe?

— Nu știu. Poate nu le rupe nimeni. Poate se destramă singure, cum se destramă tot ce e ținut prea mult. Dar când se vor rupe toate, planeta va cădea. Sau va scăpa. Nici asta nu știu.

Bătrânul nu mai încerca să pară înțelept. Spunea doar ce văzuse, și îl cântărea cu fiecare cuvânt, ca pe o monedă în care nu are încredere.

Tavian a scos foaia din haină. Rămăsese pe ea un singur rând, cu liniile celorlalte două tăiate de-a curmezișul.

— Am pornit cu trei. Eu le-am tăiat pe două, ca să nu mă încurc. Care dintre ele e adevărată?

Selerin a privit foaia multă vreme, apoi a zâmbit, obosit.

— Toate trei, băiete. Dar fiecare din alt unghi. Așa cum despre un munte poți spune că e înalt, sau rece, sau singur. Am greșit eu când am crezut că adevărul e o singură poveste.

Tavian a întins creionul spre liniile tăiate. Nu le-a șters. A rămas cu vârful deasupra lor, fără să atingă hârtia.

Capitolul 4 jos: Ceaiul (Ilvara)

Femeia se numea Ahlen și nu voia să spună mai mult despre ea.

— Nu mă întreba cât sunt de bătrână, zise în galeria cea de pe urmă. Ți-aș răspunde, dar nu m-ai crede.

— Spune-mi cum a murit Dovan.

Ahlen își trecu degetele peste rândurile de trei.

— Inima lui nu s-a oprit singură. A fost ajutată.

Ilvara simți că aerul i se subțiază.

— Cu ce?

— Cu ceai. Cu o rădăcină măcinată pe care nu ai fi recunoscut-o nici tu, nici el. Medicul a scris că a murit în somn, pentru că nu avea de ce să caute altceva.

— Cine a adus ceașca?

— Ceașca a venit cu Pelon. Pelon n-a știut ce e înăuntru. Cel care a umplut-o a știut.

În mintea Ilvarei lucrurile se așezau unul peste altul, ca pietrele într-un zid. Ceaiul lui Selerin, îndulcit cu miere, pe care îl băuse seară de seară doisprezece ani. Un ceai ca acela, și ea trăia.

— Dovan a aflat că seria ajunge la zero, zise Ahlen. Și a vrut să-ți spună. Cineva a avut grijă să nu apuce.

— De ce nu pe mine?

— Fiindcă ai fost mereu necesară. Cineva te voia în viață, ca să numeri.

Ilvara se sprijini de perete. Prin piatră, din depărtare, se auziră două bătăi scurte, într-o ordine pe care n-o mai auzise.

— Mai e ceva, spuse Ahlen. Ceva ce am ținut pentru mine o sută patruzeci de ani.

Tăcu, apoi spuse, abia auzit:

— Eu am scris cuvântul pe care l-au primit fanarii în Fereastra trecută. Eu am scris LĂSAȚI.

Capitolul 5 sus: Întrebarea (Kessa)

— Să întrebăm, a spus Tavian.

Selerin a ridicat un deget, ca un om care vrea să-l oprească, dar nu a spus nimic.

Am scos din burta bărcii racheta-curier și am desfăcut fâșia de pânză din botul ei. Am scris pe ea cu funingine, în limba noastră de lumină, punct lângă linie. Un punct. O linie. Un punct. Cele două cuvinte pe care bunica le zgâriase de o sută de ori în scândură:

DE CE.

Am vârât fâșia la loc, am aprins fitilul și am lăsat racheta să-și ia drumul spre nodul din mijlocul Plasei. Am așteptat. Tavian își

ținea respirația, iar eu număram, ca de obicei, până la zece, până la douăzeci.

La treizeci, nodul de lumină a pâlpâit.

Nu într-un cod și nu cu cuvinte: a pâlpâit de două ori, scurt, ca o inimă.

Apoi, în timp ce ne uitam, unul dintre cele treizeci și patru de fire, cel din dreapta jos, a început să se subțieze. Fibră cu fibră, ca o frânghie uzată. Un fir de lumină a devenit fir de ață, apoi fir de păr, apoi nimic.

Selerin a închis ochii.

— Treizeci și trei, a șoptit.

— Dar ai spus că se rupe la Trecere! am strigat.

— Așa credeam.

Tavian s-a uitat de la fir la mine, apoi la Selerin.

— Noi am întrebat, a zis. Și ea a răspuns.

— Cu un preț, a spus Selerin. Mă tem că fiecare răspuns costă patru ani.

Nimeni n-a mai scris nimic în seara aceea. Coșurile noastre se legănau în tăcere, iar în fața lor treizeci și trei de fire de lumină tremurau, fără să dea vreun semn că ar mai ține.

Capitolul 5 jos: Mâna (Ilvara)

Maera coborâse pe urmele ei și știa de Ahlen. Știa tot Adâncul, într-un fel. Era *Cenușia*, o poveste pe care mamele o spuneau copiilor ca să nu coboare prea adânc: o femeie care apărea o dată la un pendul ca să asculte peretele și dispărea înainte să o vadă cineva.

— Dacă e adevărat ce spune, zise Maera, ea e cea mai veche ființă din lume care mai merge pe picioare.

Ilvara nu răspunse. Intrase în galerie cu o foaie și un condei, și i le întinse lui Ahlen fără un cuvânt.

— Scrie-mi un rând.

Ahlen o privi lung. Apoi luă condeiul și scrise, cu mână sigură, fără nicio ezitare:

Pendulul 21: 132 de ani.

Ilvara apropie hârtia de lanternă. Literele erau ale mâinii știute, cu legătura la *f* și cârligul la *u*. Dar apăsarea era egală, de la început până la sfârșit.

Ca la un copist atent.

— Tu ai scris rândul din registru, spuse ea.

— Da.

Ahlen nu se codi. Lăsă condeiul jos, cu o ușurare care o făcu, cât ține o respirație, mult mai tânără.

— Mâna veche voia să scrie *128*, Ilvara. Patru ani mai puțin.

Ilvara nu respiră.

— De fiecare dată când mâna scrie, spuse Ahlen, ceva moare. Un om, o rachetă, un fir. Eu am copiat-o ca s-o prind din urmă și să încetinesc seria. Să nu cadă prea repede.

— Și Dovan?

— Dovan aflase. Poate de aceea n-a mai apucat să-ți spună.

În peretele din spatele lor, bătăile începură deodată, trei, apoi trei. Apoi un sunet pe care nu-l mai auziseră: o singură bătaie, grea, ca un lanț care cedează.

Maera se sprijini de piatră.

— S-a rupt ceva, șopti ea.

Capitolul 6

Sus — Selerin

Nu mint. Cuvintele acestea le-am scris pe prima pagină a fiecărui caiet pe care l-am ținut. Unealtă, nu laudă: așa zgârie un fierar pe clești numele fierarului dinaintea lui. Nu mint. Dar între a nu

minți și a spune tot se întinde un ținut larg, și pe el am locuit șaptezeci de ani. În noaptea aceasta, dacă se poate numi noapte un timp fără apus, mă plimb iar pe el.

Coșul meu atârnă la douăzeci de pași de nodul Plasei. Kessa l-a legat cu trei frânghii de barca lor, ca să nu mă ia vreun curent, deși aici nu sunt curenți. E prudentă, ca toți cei crescuți fără pământ sub tălpi: se tem de singurul lucru pe care nu l-au văzut niciodată, adică de cădere. Ea doarme, și Tavian doarme, înghesuiți în barcă, la două lungimi de frânghie de mine. Eu nu dorm. Eu număr.

Treizeci și trei de fire. Le-am numărat de nouă ori de când s-a stins al treizeci și patrulea, și de nouă ori numărul a ieșit la fel. Pornesc din nodul de lumină în toate părțile, ca spițele unei roți fără obadă, și fiecare are bătaia ei: unele pulsează rar, ca un om adormit, altele iute, ca un om care minte. Nu știu de ce mi-a venit comparația asta. Poate pentru că în șaptezeci de ani de singurătate cu cerul n-am găsit nimic pe care să nu-l fi asemuit, până la urmă, cu un om.

Copiilor le-am spus: fiecare răspuns costă patru ani. E adevărat. Un lucru adevărat, spus întreg, poate fi totuși o jumătate de minciună. Nu le-am spus patru ani din ce.

Pentru că, în vreme ce Kessa își ștergea fața cu un colț de pânză umedă după spaima ruperii, am luat creionul și am făcut cel mai simplu calcul din viața mea. Treizeci și patru de fire, ori patru ani, fac o sută treizeci și șase. O sută treizeci și șase este perioada pendulului în care trăim, cifra din tabelele mele de pe vremea când aveam nouăsprezece ani și începusem să cred în tabele. Treizeci și trei ori patru fac o sută treizeci și doi. Iar registrul Ilvarei, pe care mi-l povestise în douăsprezece ierni de ceai cu miere, dă pentru pendulul care vine tot o sută treizeci și doi.

Creionul a rămas în aer. Cunosc senzația: piciorul care caută o treaptă și nu o află. Nu o treaptă mai joasă. Una care lipsește.

Pentru că rândul acela din registru era scris înainte să întrebăm. Dacă întrebarea a rupt firul, de ce știa hârtia, dinainte, numărul care avea să rămână? Sau întrebarea n-a rupt nimic și a grăbit doar o ruptură hotărâtă de mult? Sau, mai rău, cineva a scris cifra aceea știind că vom întreba?

Primul gând a fost rușinos de practic: dacă firele sunt anii pendulului, atunci cineva a întrebat în fiecare pendul, și întrebările acelea s-au strâns în seria mea regulată, pe care Ilvara o numea „prea regulată” și eu o numeam „frumoasă”. Al doilea gând a fost mai urât și nu-l voi nota. Al treilea a fost că aș putea greși. Un astronom care nu se îndoiește de propria aritmetică este un poet.

N-am spus nimic Kessei. Nu m-a întrebat. Asta e regula mea și a fost mereu o regulă comodă: eu răspund la întrebări, nu la neliniști. Ea a adormit cu mâna strânsă pe lanternă, cum ține un copil mâna cuiva.

Spre ceea ce ar fi fost dimineața, dacă aici ar exista dimineți, Tavian s-a trezit și a urcat pe frânghie până lângă coș. Avea ochii omului care a auzit ceva în somn.

— Nu dormiți, Marele Astronom.

— Aici nu sunt mare cu nimic, am spus, și era adevărat.

S-a așezat pe marginea de răchită, cu picioarele atârnând peste nimic, cum stau cei care au învățat să nu se mai teamă.

— Când tace Plasa, mi se pare că aud pământul, a zis. Știu că nu se poate.

— Se poate să auzi ce ți-ai lăsat acolo. Nu-i același lucru cu a auzi pământul.

A râs scurt. Apoi s-a uitat la nod, la treizeci și trei de fire care băteau fiecare în felul lui, și l-am văzut socotind, cu buzele mișcându-se. Nu mi-a spus la ce ajunsese. Nu l-am întrebat.

Există o politețe a doi oameni care știu fiecare câte ceva și se feresc să se compare.

— Aș vrea să-i scriu surorii mele, a spus într-un târziu. Dar ea nu crede o scrisoare. Crede doar o scrisoare pe care o pot citi numai noi doi. Am o foaie. Alta, la fel, i-am lăsat-o ei. Ar putea fi cheia.

— Ea citește tot ce i se dă, am spus. Dar nu tot ce i se arată.

— Scrieți dumneavoastră? E mai bine. Eu aș scrie ca un frate.

Am înțeles că îmi cerea să scriu ca un om care alege.

Am promis. Mi-a trecut prin minte, ca o muscă prin lumina lămpii, că promisesem să scriu, nu să scriu tot. Promisiunea mea a rămas curată. Tavian s-a întors în barcă, iar eu am rămas cu treizeci și trei de fire și cu o căldură ciudată în mâini, ca după o judecată câștigată în fața unui tribunal care nu mă cunoaște.

Jos — Oruk

Oruk nu credea în semne. Credea în numere. Numerele nu te iubesc și nu te mint, și de aceea le ținea în caietul de piele de capră, pe pagini înnegrite de degetele lui arse, care lăsau pe hârtie amprente șterse, urmele unei mâini care nu mai are ce ascunde.

Cetatea Opt se săpase în dealul acela copt de vreme, pe șapte niveluri. Peretele nu era în ea. Peretele stătea sub ea, la capătul Scării Adânci, la patru ceasuri de coborâre pe trepte tăiate scurt și numărate pe șiruri. „Perete” era un cuvânt prost ales. Un front de cărbune negru și lucios, înalt cât patru oameni, cu fețe șlefuite de ceva ce nu fusese nicio unealtă. Maera ședea în fața lui pe un taburet scund, cum o văzuse Oruk în toate zilele celor trei luni de când venise: spatele drept, palma stângă la o palmă de cărbune, dreapta pe o sfoară cu noduri pe care o fărâmița între degete ca pe o mătanie. Patruzeci și doi de ani de serviciu. Clipea rar.

— Ai adus caietul, spuse ea, fără să se întoarcă.

— L-am adus.

— Și fitilul?

Oruk scoase din buzunarul tunicii un mănunchi de fitiluri etalon, făcute de el în atelier: fiecare deget ardea douăzeci și șapte de respirații, niciuna în plus. Era singurul ceas pe care îl avea. Maera ceruse un ceas care să nu fie al ei.

Așteptară. Oruk aprinse un fitil și îl ținu între degetele fără simț, privind cum se mănâncă pe sine. Bătaia nu veni ca sunet. Veni ca o greutate în lemnul taburetului: surdă, uscată, ca o ușă grea închisă în altă casă. O notă. A doua, după un deget de fitil. A treia, după încă un deget. Apoi nimic. Un deget, două, și tot nimic, până când fitilul se stinse în palma lui și Maera zise:

— Aici.

— Trei, spuse Oruk. Apoi un loc gol cât o bătaie.

— Cât a patra. Înainte erau patru, de când sunt eu aici. Au venit în patru, în serii, treizeci de ani. De când a auzit-o fata aceea, arhivista, vin în trei. Dar golul îl păstrează. Ca un om care vrea să spună un cuvânt, îl cumpănește și până la urmă îl ține în gură.

— Poate sunt trei pentru că așa vin. Poate golul e al dumitale.

Maera întoarse capul. Avea ochi limpezi, ca apa dintr-o fântână adâncă.

— Tu nu crezi că e ceva acolo.

— Cred că nu e nimic de aflat. Sunt lucruri care se întâmplă, și nu datorează nimănui o explicație. Racheta mea a ars patruzeci și una de secunde. Atât a ținut amorsa: un pumn de pulbere, pus de mine grăunte cu grăunte. O știu. Apoi Lastun a urcat încă unsprezece minute, fără să încetinească. Am refăcut calculul de o mie de ori, cu pietre pe masă, cu sfoară, cu cerneală. Nu iese. Și nu iese cum nu iese un lucru care n-are de ce să iasă.

— Ești singurul om pe care-l cunosc care spune asta ca pe o consolare.

— Alta nu am.

Tăcură. Oruk se uită la mâinile lui, la semnele de pe ele, fiecare un an, fiecare o ratare. Un meșter de pulbere își numără anii în arsuri. Avea șaizeci de ani și o mână dreaptă care nu mai deosebea cald de rece, bună doar pentru apăsare. Apăsarea o simțea bine. Își aminti de Lastun urcând alb pe cerul limpede al Ferestrei, de flacăra care se stinsese și de lucrul acela, mai cumplit decât flacăra: racheta mergând mai departe, netulburată, ca un fir tras de la celălalt capăt.

Se ridică fără să fi hotărât s-o facă și puse palma pe Perete.

— Nu face asta, zise Maera, dar fără putere.

Cărbunele era cald sub palmă, ca o piele, peste tot, și mai cald la înălțimea pieptului lui, ca un obraz. Oruk nu simțea căldura. O știa după felul în care îi tremurară oasele încheieturii. Apoi veni a doua bătaie, apoi a treia, și prin pielea moartă a palmei le simți ca pe niște pași în camera de alături. A patra nu veni. În locul ei, în golul pe care Maera îl numea cuvânt ținut în gură, simți ceva ce nu avea nume în caietul lui: o oprire care nu era liniște. Ca un om care, în loc să respire, ascultă.

Își ținu palma acolo până când Maera îi spuse să se așeze.

Nu era nimic de aflat. Nu se clinti.

Capitolul 7

Sus — Kessa

Pe drumul înapoi spre Fanarul Șapte am plâns o singură dată, fără zgomot, ca să nu mă audă Tavian. Plânsul nostru e altfel decât al celor de jos, așa mi-a spus el: nu curge: se adună în jurul ochiului, ca o pânză trasă peste un geam. Trebuie să-l ștergi cu degetul, iar degetul rămâne umed până seara.

Două somnuri de pânză a durat drumul. Selerin a refuzat să vină. A rămas în coș, lângă Plasă, cu cele trei frânghii pe care i le legasem și cu pachetul de pâine uscată pe care i-l lăsasem, deși spusese că nu are nevoie. „Mănânc puțin, copilă. Aici nu mă mișc.” N-a spus: nu mi-e foame. A spus: mănânc puțin. Începusem să-l înțeleg.

Mama ne-a așteptat la sas, cu fața strânsă ca un nod. Orna e cea mai bună croitoare de plase din Fanarul Șapte și cea mai încăpățânată conducătoare a sfatului Frânghiei, și mi se pare că cele două lucruri sunt unul. N-a spus nimic. M-a prins de încheietură, să verifice dacă sunt întreagă, apoi de umăr, să verifice dacă sunt tot a ei.

— Ai plecat fără să-mi spui.

— Am plecat să aflu.

— Ce-ai aflat?

— Că se poate întreba.

M-a ținut în ochi o răsuflare prea lungă. Apoi ne-a chemat pe amândoi în Sala Roții, unde ne așteptau ceilalți. Fanarul Șapte are șaizeci și unu de oameni treji, în șapte coșuri mari, iar în sală nu încap decât câte doi-trei din fiecare coș: restul își trimiseseră votul într-un șnur, nod cu nod, ca să-l numere Orna. Cei care veniseră se țineau de mânere, cu picioarele agățate de frânghii, ca un roi de albine într-un stup.

Am povestit tot. Plasa, cele treizeci și patru de fire, DE CE, ruperea. Am povestit cum am putut, adică prost: ne lipsește vocabularul pentru lucruri care nu se pot atinge. Tavian a vorbit cel mai mult, pentru că el a văzut pământul și știe să compare. Când a spus că un om de jos cântărește cât o piatră grea de pe câmp, au râs câțiva, și râsul s-a stins repede.

Bătrâna Yeva, care ține magazia Fanarului de mai multe Ferestre decât știu să număr, a cerut cuvântul fără să-l ceară. A spus doar atât:

— Bunica ta a citit cuvântul acela, Kessa. LĂSAȚI. Eu eram copil. Toți ziceau că e un ordin. Mie mi s-a părut o rugăminte, dar nu m-a întrebat nimeni.

Ceva mi s-a strâns în piept. Toată viața crezusem că sub noi sunt oameni care ne-au poruncit să tăcem. Nu-mi trecuse niciodată prin cap că ne-ar fi putut cere să ne lăsăm duși.

— Să le răspundem, a zis Tavian. Sora mea e arhivistă. Dacă cineva de jos poate citi o scrisoare de lumină, ea e. Eu îi fac o cheie. Iar dacă ne răspunde, cineva trebuie să coboare, să vadă.

— Ce cheie? am întrebat.

— O foaie cu trei rânduri. Ea are alta la fel.

— Ce scrie pe foaie?

S-a uitat la mine cu o grijă care m-a iritat.

— Ce nu mi-aș fi dorit să se întâmple, a spus. Dacă ți-o arăt, o să te uiți la ea până se strică.

Am votat scrisoarea și, dacă jos se va răspunde, o coborâre. Șnurul a ajuns la Orna cu șaizeci de noduri, toate pe aceeași parte. Al șaizeci și unulea a rămas nelegat. Scrisoarea va fi trimisă de Ochiul Mare, lanterna cea mare a Fanarului, nu de o rachetă-curier ca DE CE, ci doar ca lumină ce se citește de jos, în trecerea de nouă minute de deasupra puțului din Cetatea Opt, singurul loc din care Tavian știe că sora lui se uită în sus. Nouă minute sunt cât ține Fanarul la cel mult două palme de verticala puțului. Mai mult nu primim, orbita nu cere părerea nimănui. Eu voi ține capacul, eu voi număra scăpărările. Eu am făcut DE CE. Eu sunt cea care știe să vorbească cu lumina.

Mama nu a votat. Orna nu votează niciodată. Ea numără nodurile, cum numără un croitor firele.

Seara am prins-o din urmă în dormitor. Își cârpea pânza cu degete mici și iuți și vorbea fără să se uite la mine.

— Dacă o să vrei să cobori, a spus, am să te opresc.

— N-am spus că vreau.

— Ai spus „că se poate întreba”. Asta înseamnă că vrei. Eu te opresc. Iar dacă nu vrei, te opresc și mai tare, pentru că a vrea e singura piatră pe care o avem sub picioare.

Am tăcut. Nu m-am supărat. Cred că atunci am înțeles ce spune de fapt o mamă când zice „te opresc”.

Mai târziu, când dormea toată lumea, Yeva m-a atins pe umăr. Purta o lampă mică. M-a dus în adâncul magaziei, sub vechile rezervoare, și a tras o pânză cenușie de pe un lucru rotund, mai mare decât un om, țesut din răchită și acoperit cu plăci de lut ars, ca o carapace.

— Coborâtoare, a spus. Le-au făcut ai noștri din prima generație. Trei. Două au putrezit. Asta e a treia. N-a fost încercată niciodată.

— De ce mi-o arăți mie?

— Pentru că am fost la sfat. Și pentru că tu nu te-ai uitat la Ochiul Mare când s-a vorbit despre trimis. Te-ai uitat în jos.

Mi-am pus palma pe lutul ars. Era rece și zgrunțuros, ca pielea unui bătrân. Am simțit nevoia să mă sprijin de ceva făcut ca să ajungă pe pământ.

Jos — Ilvara

Ilvara număra cu degetul. Obiceiul îl avea dintotdeauna: arătătorul mâinii stângi mergea pe marginea mesei, pe linia unui rând, pe nervura unei frunze, și cât mergea, mintea ei făcea ordine. Pelon spusese odată, pe un ton care voia să fie glumeț și nu era, că Ilvara numără cum se roagă alții.

Arhiva Cetății Opt era o încăpere lungă, la șase sute de trepte sub Vădrea, cu rafturi de nuc, încastrate în piatră. Cea mai mare parte din cărți nu apucaseră să fie scoase din lăzile de transport. Registrul stătea pe un pupitru la mijloc, deschis la pagina pe care o știa pe dinafară. Rândul ei, cel cu pendulul douăzeci și unu. O sută treizeci și doi. Scrisul mâinii vechi, aproape: legătura la f,

cârligul la u. Dar apăsarea nu mai era tare la începutul cifrelor, cum fusese în toate rândurile dinaintea acestuia.

Numai că nu era mâna veche. Era mâna Cenușiei, care o imita, și Ilvara o recunoscuse doar pentru că avusese lupa și știuse ce să caute.

Asta o ținea trează de trei nopți, nu faptul că Ahlen îi spusese adevărul. De două mii opt sute de ani, pe marginea registrului apăreau adnotări în același scris, cu aceeași apăsare, și acum nu mai știa care dintre ele, în afara rândului douăzeci și unu, fuseseră scrise de aceeași mână și care de o copistă răbdătoare, o femeie care nu spune cât e de bătrână. Dacă Ahlen putea scrie ca mâna veche, atunci mâna veche putea fi, în orice moment al istoriei, oricine știa să scrie ca ea. Ilvara trecu degetul pe mai multe rânduri: două sute, o sută nouăzeci și șase, o sută nouăzeci și doi. Pas după pas, fiecare de câte patru ani, până la rândul din urmă. Seria era dreaptă ca un fir de sârmă.

Cheia lui Dovan era de bronz, mică, cu ochiul rotund. Ahlen i-o pusese în palmă fără să spună ce deschide, cum ai da o monedă. Ilvara ezitase trei zile, apoi o încercase în singurul loc din arhivă pe care nu-l deschisese niciodată: scrinul lui Dovan, adus în cetate de Pelon împreună cu celelalte lucruri ale mentorului și lăsat în colțul cel mai întunecat.

Cheia se întoarse fără zgomot.

Înăuntru erau o clepsidră de buzunar cu nisipul oprit la jumătate, o pereche de ochelari cu o lentilă crăpată și un caiet îngust, legat în pânză. Mâna lui Dovan, blândă și strâmbă. Ilvara îl lăsă să se deschidă singur, la ultima pagină scrisă.

Patru. Mereu patru. Cineva le numără și nu e Maera.

Sub rândul acela, mai jos, cu creionul apăsat de un om grăbit:

Dacă mor înainte să le pun cap la cap, să se uite cine a adus ceașca. Dar și cine n-a adus-o.

Ilvara își trase mâna de pe pagină ca de pe o tigaie. Respiră. Puse degetul pe masă și începu să numere: unu, doi, trei, patru, fără să știe de ce patru. Un șir de bătăi fără ritm, care se închidea mereu în patru; apoi ce spusese Ahlen: că ceașca fusese adusă de Pelon, dar umplută de altcineva. Dacă Dovan scrisese rândurile acelea, atunci știa. Știa că va muri.

Un pas ușor. Se întoarse. În ușă nu era nimeni, dar după o respirație auzi dinspre rafturi foșnetul unei haine, apoi o voce moale:

— Aveți nevoie de ceva, arhivistă?

Pelon stătea între două rafturi, cu un șervet în mână, ca un om care a șters praful o viață întreagă fără să se întrebe de ce nu rămâne curat. Ilvara se uită la el cu toată atenția de care era în stare. Păr cenușiu, ochi mărunți, o bărbie care nu spunea nimic. Chiar în timp ce îl privea, trăsăturile i se retrăgeau din memorie ca apa dintr-un vas crăpat. Își notă pe palmă: *urechi mici, bărbie lungă*.

— Nu, spuse ea. Mulțumesc.

— Dacă vă gândiți la ceașca lui Dovan, spuse Pelon, de parcă i-ar fi citit gândul, eu am adus-o goală.

Ilvara nu pomenise de ceașcă.

Când pașii lui se pierdură, se uită la palmă. Scrisul ei era limpede, dar nu mai înțelegea ce spun cuvintele. *Urechi mici.* A cui?

Băgă caietul lui Dovan în buzunar, ca pe un obiect încins, și rămase mult timp cu degetul pe marginea mesei, numărând.

Capitolul 8

Sus — Selerin

Am scris scrisoarea în trei ceasuri și am șters-o în patru. Cel care n-a mințit niciodată are față de cuvinte disciplina unui cămătar: fiecare se plătește, și se plătește exact.

Tavian a adus o tăbliță de lemn cerat, cu cheia trasă în pătrate: șase rânduri, șase coloane, treizeci și una de litere ale limbii noastre și cinci căsuțe pentru pauze. Nu mi-a spus ce scrie pe foaia lui de socoteli, iar eu n-am cerut. Mi-a dat doar șase cifre, ca pe șase pietre într-o pungă: doi, patru, unu, doi, opt, trei. Se învârt în cerc, a spus. Fiecare literă a mea devine locul ei din pătrat, locului i se adaugă cifra care vine la rând, iar suma, dacă trece de treizeci și șase, o iei de la început. Rezultatul îl trimitem în două grupe de scăpărări, câte una pentru fiecare cifră în baza șase. Ilvara scade. Dacă ar greși cineva pe drum, nu iese nimic citibil.

M-am uitat la cifrele acelea și am simțit că nu sunt o cheie. Erau mai degrabă amintirea cuiva. Am citit în ele, între a treia și a cincea, un șir pe care l-aș fi recunoscut chiar și în vis: unu, doi, opt. O sută douăzeci și opt. Nu pendulul care vine, ci cel de după el. Cifra aceea nu se află în nicio hârtie a mea, doar în formula pe care o știe oricine a dat o dată de ea: două sute șaisprezece, minus patru ori numărul. O sută douăzeci și opt împărțit la patru face treizeci și două. M-am prefăcut că n-am observat. Nu e prima oară când socotesc ceva ce nu vreau să cântăresc.

Am scris:

AICI SELERIN. TAVIAN VIU. KESSA, NĂSCUTĂ SUS, VIE. FIRE: TREIZECI ȘI TREI. UNUL S-A RUPT CÂND AM ÎNTREBAT DE CE. FIECARE RĂSPUNS COSTĂ UN FIR. NU ÎNTREBAȚI.

O sută nouăsprezece litere. Două sute treizeci și opt de grupe, cu o pauză mai lungă între cuvinte și una și mai lungă după

fiecare frază. Kessa mi-a spus că lanterna cea mare poate scăpăra de cinci ori într-o respirație de două secunde și că nouă minute îi ajung, cu pauze cu tot, dacă nu greșește nimeni. Nu am scris câți ani țin treizeci și trei de fire: o sută treizeci și doi. Ilvara știe să înmulțească. Nu o voi insulta spunându-i rezultatul. Și n-am scris o singură frază, cea mai scurtă, de patru cuvinte, pe care am ținut-o în gură ca pe un sâmbure. Nu pentru că ar fi o minciună. Pentru că ar fi un adevăr pe care ea nu l-ar putea citi decât cu lumina în ochi, iar lumina nu e locul potrivit.

Am privit scăpărările de la Plasă, prin lentila mea veche, cum privești un prieten care vorbește într-o piață aglomerată. Fanarul Șapte era o stea mică și galbenă, abia mai mare decât cele din jur. Apoi steaua s-a aprins și s-a stins, s-a aprins și s-a stins, în grupe de câte una, trei, cinci, două, iar în fiecare pauză îmi închipuiam mâinile lui Kessa pe capacul lanternei, numărând.

Nu știu cum să-i spun, dar în coș am simțit o schimbare pe care n-am priceput-o numaidecât. Mi-a trebuit un minut, apoi încă unul. Plasa se uita.

Nu găsesc alt cuvânt. Cele treizeci și trei de fire, care până atunci băteau fiecare în ritmul lui, ca niște oameni într-o încăpere, au început, unul câte unul, să pulseze după lanternă. Nu cu aceleași grupe. Cu aceeași respirație. Ca o adunare care, la o rugăciune pe care nu o pricepe, își potrivește pieptul după preot.

M-am gândit la Maera, pe care n-am întâlnit-o niciodată, dar despre care Ilvara mi-a povestit într-o seară cum crede ea în două forțe: una care ține și una care ascultă. Mi-am spus: iată forța care ascultă. Apoi mi-am spus că poate nu e nicio forță, doar un obicei al luminii. Apoi am încetat să-mi mai spun lucruri, pentru că amândouă erau adevărate și niciuna nu mă ajuta.

Cele nouă minute au trecut. Fanarul a coborât sub marginea lumii. Firele și-au reluat bătăile, fiecare pe ale lui.

N-am notat nimic. M-am întrebat doar dacă ce făcusem s-a numărat. Dacă un mesaj trimis în jos, către oameni care nu vor răspunde la întrebare, costă ceva. Am numărat din nou. Treizeci și trei. Nu mă costase nimic, în singurul fel în care știam să cântăresc.

Mâna cu care țineam creionul tremura puțin. Mi-am amintit că tremura la fel în ziua în care Dovan a venit în turn și mi-a cerut ceai, și i-am dat.

Aceea nu e o frază pe care s-o scriu aici până la capăt.

Jos — Oruk

Puțul Stelelor avea șase sute de trepte, săpate de cei dintâi locuitori ai cetății. Oruk le urcase pe toate, cu caietul sub braț, cu genunchii protestând la fiecare sută. Sus, în loc de lumină, dădu de o gaură rotundă, cât roata unui car, închisă cu un cristal de rocă șlefuit. Prin el se vedea o bucată de cer, neagră și limpede, neatinsă de cenușă. Peste mai bine de doi ani, cutremurele Trecerii aveau să-l sudeze în piatră.

Ilvara așează pe treapta de sus o copie în pătrate a tăbliței, creionul și o lumânare. Maera stătea în spate, cu sfoara ei. Nimeni nu vorbea.

— Cât avem? întrebă Oruk în șoaptă.

— Nouă minute. Dacă a ajuns cineva în Fanarul Șapte să facă ce a promis fratele meu.

— Și dacă n-a ajuns?

— Atunci vom fi urcat șase sute de trepte ca să ne uităm la o stea.

O lumină palidă, cu galben în ea, se arătă în cristal. Oruk o recunoscu: era dintre stelele pe care le știa din nopțile de pândă dinaintea Ferestrei. Numai că aceasta se aprinse. Se stinse. Se aprinse de două ori. De trei. De patru.

Oruk își lăsă degetele moarte pe caiet și numără cu mintea. Ilvara număra cu degetul, pe treaptă. Se auzeau unul pe altul respirând. Cinci scăpărări, întuneric. Una. Întuneric. Patru. Trei. Un întuneric cât două, pentru zero. Nouă minute sunt lungi ca un an.

Când steaua dispăru sub marginea cristalului, Ilvara rămase cu fața spre locul gol, cu degetul oprit.

— Ajută-mă să-mi amintesc, zise. Eu am numărat două sute treizeci și opt de grupe. Tu?

— Două sute treizeci și opt, spuse Oruk. Și șapte pauze mai lungi decât celelalte.

Se așezară pe trepte, cu lumânarea între ei. Ilvara scoase din buzunar a doua foaie, nu cea cu predicțiile, ci cea cu cifre, pe care i-o lăsase fratele ei în ziua în care urcase în Lastun. O desfăcu pe genunchi. Trei rânduri, în scrisul lui Tavian, strâns și rotund:

Fereastra Pendulului 21: 2 ani și 4 luni.

Pendulul următor: 128 de ani.

Bătăile din Adânc: 3.

Ilvara scrise pe marginea unei pagini șase cifre: doi, patru, unu, doi, opt, trei. Cifrele foii, luate una câte una, fără ani și fără luni. Începu să scadă. Oruk nu pricepea metoda, dar pricepea ritmul: două grupe, o scădere, o literă; din nou două grupe. Primele cuvinte ieșiră ca printr-o sită: AICI SEL.

Ilvara tresări, dar nu se opri.

Scăzu mai departe. Cuvintele se așezară pe hârtie, unul sub altul: AICI SELERIN. TAVIAN VIU. KESSA, NĂSCUTĂ SUS, VIE. Oruk simți cum mâna ei se strânge pe creion la al doilea cuvânt și nu mai slăbește. Apoi: FIRE: TREIZECI ȘI TREI. UNUL S-A RUPT CÂND AM ÎNTREBAT DE CE. FIECARE RĂSPUNS COSTĂ UN FIR. NU ÎNTREBAȚI.

Tăcerea de după ținu cât o respirație lungă.

— Bătaia grea, spuse Maera din spate. Din patruzeci și doi de ani, una singură. Ai notat-o, fata mea?

— Am notat-o.

— Atunci scrisoarea n-a adus nimic nou. A adus doar numele.

Ilvara trecu degetul peste rândul cu treizeci și trei. Oruk îi văzu buzele mișcându-se: treizeci și trei de ori patru. O sută treizeci și doi. Registrul nu minte, se gândi Oruk, iar Ahlen n-a scris nimic care să nu fie. Atunci de ce îi tremura mâna?

— Selerin n-a scris suma, spuse Ilvara, pe jumătate pentru sine. Știe înmulțirea.

— Poate n-a vrut să te sperie.

— Selerin nu cruță pe nimeni. Nu minte. Alege. Mi-a spus-o el însuși, în ziua în care mi-a dat prima ceașcă.

— Atunci sunteți trei care socotesc la fel, zise Oruk, uitându-se la foaie. Tu, fratele tău și cel care a scris mâna veche.

Ilvara ridică ochii spre el. Oruk văzu pe fața ei ceva mai mare decât frica: recunoașterea, ca la auzul unei voci cunoscute în bătaia din Perete.

— Nu e nimic de aflat, spuse Oruk, ca să-i dea timp.

— Ba e, răspunse ea. Dar nu știu încă cine trebuie să afle.

Capitolul 9

Sus — Kessa

Greutatea m-a învățat să mint. Nu spun că aș minți mai mult. Spun că am aflat cum arată o minciună când o ții în brațe.

Sala Roții se învârte. Nu singură: o învârt douăsprezece perechi de brațe, la manivele, cu respirația întreagă, și când ajunge la a douăzecea răsucire într-un șir de douăzeci de respirații, tot ce nu e legat se lipește de perete. Eu mă lipeam de podea, adică de peretele din afară, care devenise podea. Yeva mi-

a legat de spate un sac de pietre, apoi un al doilea la piept, apoi două pietre la glezne, ca unui înotător care a uitat să plutească. Tavian m-a pus să merg de la un mâner la altul, cu pietrele trăgându-mă în jos spre o direcție pe care trupul meu n-o avusese niciodată. După trei pași am căzut în genunchi. Loviturile sunt altfel pe o podea care nu e a ta: nu răsună, se înfundă.

— Asta e o zecime, spuse Tavian fără să zâmbească. O zecime din cât ai cântări jos. Jos, un om de rând o simte pe toată, în primul ceas al dimineții, înainte să apuce să se dea jos din pat.

Genunchii mi-au cedat a doua oară. Oasele mele, crescute fără greutate, sunt subțiri ca ale păsărilor, zice Yeva. Dacă ajung jos în Trecere, când pământul se zbate și apasă cât un munte, se vor frânge ca niște crengi. Dacă ajung înainte, în zilele ușoare ale Ferestrei, vor ține. Se poate. De aceea Tavian numără zilele pe o tăbliță. Opt sute și ceva până la Trecere. Zece dintre ele merg pe drum.

Mama n-a mai vorbit despre oprit. A tăcut o seară întreagă. Dimineața m-am trezit cu un nod de pânză albă pe piept, țesut din fir în trei culori, cu care Orna își lega propria frânghie când avea vârsta mea. În dormitor nu era nimeni. Nodul stătea pe mine ca o mână.

Am găsit-o în magazie, lângă coborâtoare, cu un ac între dinți, cosând o plasă de frânare pe care nu o ceruse nimeni. N-a întors capul.

— Am numărat nodurile, a spus. Nu s-a ridicat nicio mână împotrivă.

— Și a ta?

— A mea nu e a mea. E a ta de când te-am născut.

Am stat lângă ea și am ținut capătul pânzei, ca în copilărie. Orna ștergea lutul ars cu un burete umed, plăcuță după plăcuță. Am numărat împreună două sute șaptezeci și una. Nu m-a

întrebat dacă mi-e frică. Dacă ar fi întrebat, aș fi mințit, și amândouă am știut-o.

Apoi m-am dus la Tavian. Ședea pe bârna de sus a sălii, cu tăblița de zile pe genunchi, și când m-a văzut a mutat un sac de pe mâner ca să-mi facă loc.

— De ce vrei să cobor? am întrebat. Cu adevărat.

S-a gândit mult. Aveam impresia că sora lui l-a învățat să se gândească înainte să răspundă, deși n-o cunoscusem.

— Sora mea citește tot, a spus. Dar n-a văzut niciodată pe cineva care să nu fie de jos. Nici eu, până n-am urcat. Tu ai făcut DE CE. Tu ai întrebat prima. Mi se pare că cineva trebuie să vadă ce a ieșit din întrebarea ta.

— Un fir rupt.

— Un fir rupt. Și altceva. Nu știu ce.

— Foaia ta, am zis. Ce a ieșit din ea?

A ridicat din umeri, ca un om care ține o greutate pe care nu vrea s-o arate.

— Una din trei, cred. Nu știu care. Ilvara va ști.

— Cum adică „cred”?

— Nu eu o fac să iasă. Eu doar am cărat-o.

Vorbea ca Selerin. Mă gândeam: oamenii ăștia care aleg ce să spună ne vor învăța și pe noi. Peste vreo zece ani va trebui să mă dezvăț să spun lucrurile până la capăt.

Seara m-am întors la Yeva. Pe coborâtoare, pe lutul ars, în locul unde se prindeau frânghiile, am găsit o inscripție veche, săpată în lut înainte de ardere. Nu era scrisul nostru. Cele nouă litere veneau dintr-un alfabet pe care nu-l știam, dar mi se părea că l-am mai văzut: pe scrinurile vechi din Sala Roții, niciodată pe lut.

— Ce scrie? am întrebat.

— Nu știu. Nimeni nu știe. Prima generație a lăsat-o așa. Ai mei ziceau că e numele coborâtoarei.

— Și ale celor două care au putrezit?

— Aveau același nume, spuse Yeva. Cel puțin așa am auzit.

Am atins literele cu vârful degetului. Erau adâncite mai tare la început, fiecare semn mușcat în lut ca de o mână care se grăbea, și apoi tot mai blând spre capăt. Nu am spus nimic. Mi-am strâns pumnii, și literele mi-au rămas în palme, aspre, ca niște semințe.

Jos — Ilvara

Dimineața, Pelon nu mai avea fața de ieri. Sau o avea, dar Ilvara nu o recunoscu, și de aceea își notă, din prudență, pe dosul palmei: *vorbește încet, cu pauze*. Cuvintele de ieri de pe palmă se șterseseră, sudoarea le topise până la nimic. Nu avea să le mai citească.

Îl găsi în aceeași încăpere cu rafturi, ștergând un raft deja curat.

— Pelon, spuse ea. Ceașca lui Dovan.

— Nu am adus nicio ceașcă, zise el numaidecât.

Ilvara așteptă. Pelon mormăi ceva, își mută șervetul dintr-o mână în alta, apoi spuse, cu aceeași voce domoală, ca pe o lecție învățată:

— Am adus două. De două ori. O dată goală, de pe raftul din bucătărie, pentru că așa mi s-a cerut. A doua oară plină, pentru că nu mai avea cine s-o ducă. Dar ceaiul nu l-am făcut eu.

— Cine l-a făcut?

— Nu știu. Mirosea a miere.

Ilvara simți cum i se răcește sângele din vârful degetelor, treptat, de la unghii spre încheietură.

— A miere.

— A miere de tei, zise Pelon. Am avut eu o vară la o mătușă. Nu uit mirosul.

Spunea adevărul. Sau nu spunea. Pelon minte ușor, uneori nu minte; Ilvara învățase asta în douăzeci și unu de ani de arhivă, și

învățase și că nu poți deosebi dinainte care Pelon e în fața ta. Se uită la mâinile lui: degete subțiri, curate. Nu tremurau.

— Cine a făcut ceaiul? repetă ea.

— Nu spun cine. Spun ce am simțit. Eu aduc cești, arhivistă. Nu le umplu.

Pelon se întoarse la raftul lui. Ilvara rămase cu spatele la ușă, cu degetul pe marginea unui pupitru. Degetul acela, atât de dresat, nu mai număra nimic. Stătea acolo.

Doisprezece ani în turnul Marelui Astronom. Doisprezece ani în care ceaiul avea miere, pentru că ea o ceruse, în prima seară, iar Selerin, care nu minte, răspunsese: „Cu miere, dacă ți-e dragă." Mierea de tei era mierea lui. O cumpăra el din Platou, de la un stupar bătrân, și o ținea în borcanul cu capac de ceară pe policioara dintre clepsidră și lupă.

Ceașca lui Dovan. Ceaiul cu miere de tei. Scrinul deschis cu o cheie dată de o femeie fără vârstă. Toate trei făceau un drum pe care ea nu voia să meargă.

— Nu, spuse cu glas tare, într-o încăpere în care nu era nimeni să o audă. Nu poate fi.

Selerin nu minte niciodată. Selerin alege. Cuvintele i se întoarseră ca niște ciocane mici, unul după altul, și le recunoscu pe toate. Ce alesese el să-i spună în turn, când ea îi povestise cum murise Dovan? Își aminti: ascultase, așezase o ceașcă înaintea ei și spusese doar atât: „Mă gândesc la el." Era adevărat. Iar ce nu spusese rămăsese pe masă, lângă ceașcă.

Se așeză. Din buzunar scoase foaia lui Tavian. Cele trei rânduri erau acolo, rotunde și clare. *Fereastra Pendulului 21: 2 ani și 4 luni. Pendulul următor: 128 de ani. Bătăile din Adânc: 3.*

Se uită mult la ultimul rând. Fratele ei scrisese trei. Nu pusese niciodată palma pe Perete, nu auzise bătăile nici în patru, nici în trei, și ea nu-i pomenise nimic. În ziua în care urcase în Lastun,

Tavian știa un număr pe care nu avea de unde să-l știe. Cum, nu știa nici ea.

La prânz, Oruk o găsi tot acolo, cu foaia în față, și se așeză lângă ea fără un cuvânt. Avea mâinile arse pe genunchi, ca două unelte puse deoparte.

— Selerin ne-a scris, spuse Ilvara într-un târziu. Putea să nu ne scrie.

— Și?

— Cred că a ales ce să ne spună. Nu știu încă ce a ales să nu ne spună.

Oruk nu răspunse. Era un om care nu pomenea lucruri pe care nu le înțelegea. Dar după un timp întinse mâna și atinse cu vârful degetelor uscate colțul foii, gestul oamenilor care vor să spună: sunt aici, și nu mă întreb dacă e bine.

Capitolul 10

Sus — Selerin

Mă întreb dacă un om care n-a mințit niciodată poate să tacă cinstit. Tăcerea nu e minciună. Dar tăcerea poate fi o minciună care s-a ascuns în gaura unui cuvânt.

Au trecut unsprezece somnuri de când am trimis scrisoarea. Kessa a venit o dată cu barca, să-mi aducă apă și pâine; a stat un ceas și n-a pomenit de coborâre, deși îi vedeam în ochi că o cântărește. Tavian n-a venit. Mi-au spus că repară ceva. Am înțeles. Fiecare om, când nu știe ce să spună, repară.

Eu am rămas cu Plasa.

Cele treizeci și trei de fire nu s-au purtat altfel de când le-am văzut ascultând. Dar eu le privesc altfel. Le privesc ca pe niște urechi. Nu de aceea am urcat? Nu de aceea am cerut, la șaptezeci de ani, să mă ridice pe orbită ca pe un sac de grâu, cu o

frânghie și o rugăciune? Nu știu. Am urcat să văd ce e aici. Acum văd, și mi se pare mai rău decât mă așteptam: nu e nimic mare. E un nod de lumină, atent. Atenția însăși, ca obiect.

Am început să cumpănesc întrebarea.

Aș putea întreba: CE EȘTI. Mă tem însă de răspuns, și nu pentru ce ar însemna: ar putea fi un cuvânt. Un singur cuvânt scurt, care să-mi explice totul și să nu-mi dea nimic. Aș putea întreba: CINE ȚINE. Ar însemna să cer pe tavă tocmai ce m-a purtat până aici, iar eu, om care a pus piciorul pe o treaptă lipsă, n-aș avea ce face cu un răspuns întreg. Aș putea întreba: CÂND SE OPREȘTE. Dar la asta știu răspunsul: aritmetica mea îl dă, și aritmetica mea nu m-a mințit decât o dată, în ceasul în care eram cel mai sigur de ea.

Treizeci și două de fire, treizeci și două de ori patru. O sută douăzeci și opt. Scăzusem o unitate din cele treizeci și trei ca să văd cum ar arăta; un astronom își îngăduie să se joace cu numerele. Dar rezultatul nu mi-era străin. Îl mai întâlnisem, în cheia lui Tavian, între a treia cifră și a cincea, și îl purtam în buzunar încă de la scrisoare. Mi-am spus atunci că e o potrivire și m-am prefăcut că o cred. Acum, cu cifra scoasă la lumină de propria mea mână, nu mai pot.

M-am gândit atunci la o întrebare mai mică, mai omenească.

Ilvara mi-a povestit, în douăsprezece ierni, despre mâna veche. Despre adnotările din marginea registrului, scrise de două mii opt sute de ani în același scris, cu apăsarea grea pe începutul cuvintelor. Mi le descria ca pe un bolnav: azi mai liniștit, azi agitat. Eu o ascultam cu ceașca în mână, cum asculți o fată care are darul să vadă ce nu e acolo. Nu m-am gândit niciodată serios. Nu m-am gândit pentru că de fiecare dată când mă apropiam de gândul acela ceva din mine se retrăgea, cum se închide un ochi.

Cine a scris în marginea registrului?

Întrebarea nu atinge cu mâna miezul. Nu cere secretul orbitei. Cere un nume, sau măcar un fel de nume. Am cântărit-o pe toate părțile. Costă un fir. Patru ani. Nu ai mei: ai pendulului, față de care nu mai am nicio dreptate. Dacă aș fi altul, ce ar întreba? Kessa a întrebat DE CE și a plătit fără să știe. Eu aș plăti știind.

Aș plăti, de fapt, cu ceva ce nu mi-a aparținut niciodată.

Mi-a trecut prin minte, în noaptea a unsprezecea, că, oricum s-ar sfârși, voi fi măcar singurul om care a încercat să afle ceva fără să i se ceară. Nu e puțin. Am fost toată viața Marele Astronom pentru că am numărat bine. Nu pentru că am întrebat bine.

Am scos de sub pătură tăblița de lemn cerat și am scris cu cuțitul întrebarea de nouă ori, în nouă chipuri, fiecare mai scurtă decât cea dinainte. Am ales-o pe cea mai simplă. O țin la piept, cum se ține o pâine caldă.

Mai e și ceașca. Despre ea nu scriu, pentru că ce nu se poate scrie până la capăt nu se scrie deloc.

Mâine vine Kessa să-și ia rămas-bun. Nu mi-a spus-o. Dar eu aleg ce aud.

Jos — Oruk

Cenușia veni în cetate într-o seară în care n-o chemase nimeni, cum vin vremea rea și vizitele importante. Oruk o auzi în galerie înainte s-o vadă: un foșnet de lână uscată pe piatră, regulat, ca o respirație. Era mică, subțire, înfășurată într-un burnuz cenușiu, cu fața prea netedă pentru vârsta pe care n-o spunea și cu un mers care nu cerea îngăduință pământului.

Ilvara o primi în arhivă. Oruk, chemat de ea, intră după.

— Ați trimis un răspuns, zise Ahlen, fără preambul. Sau vreți să-l trimiteți.

— Vrem, spuse Ilvara. Dar fanarii nu pot citi un fum de lumânare. Ne trebuie ceva ce se vede de sus, de la nouăzeci de

leghe.

— Aveți pulbere?

Se uită la Oruk. El își sprijini caietul de piept.

— Pulbere albă, spuse. Cea care arde fără împingere. Nu merge la rachete, merge la semnale. Am vreo douăzeci și cinci de butoaie.

— Atunci e simplu, zise Ahlen. Am mai trimis eu una ca asta, acum o sută patruzeci de ani, cu degetul și cu frică. Voi aveți pulbere. Se așază pe platou, în litere înalte cât trei case. Se aprinde noaptea, de la un capăt la altul, deodată, dintr-o singură răsuflare. Cine se uită de sus o citește cu luneta.

Oruk își privi mâinile. Pulberea albă îi plăcea. Era singura care nu omorâse pe nimeni.

— Ce scriem? întrebă.

Ahlen nu răspunse numaidecât. Ridică ochii spre tavanul scund al arhivei, apoi spre Ilvara, apoi iar spre tavan, urmând linia unei bârne vechi.

— Eu am scris LĂSAȚI, spuse.

— Lăsați ce? întrebă Oruk. Nu se putu stăpâni.

— Fraza a rămas fără obiect, spuse Ahlen. Mi s-a oprit mâna înainte să pot adăuga ceva. A ajuns așa, goală. Fanarii au luat-o drept ordin. Eu o voiam rugăminte. Sau iertare. Sau, cine știe, o descoperire. A fost cea mai bună greșeală pe care am făcut-o.

— Ei spun că a coborât din Plasă, zise Ilvara.

— Poate. Eu am scris-o, cu degetul, pe marginea Plasei. Ce se întâmplă cu un cuvânt între Plasă și lume nu mi-a spus nimeni.

— Dar ați vrut să spuneți ceva.

— Totdeauna vrem. De aceea scrisul e atât de cumplit.

Se uită la Ilvara cu o blândețe uscată, apoi la mâinile lui Oruk, la arsuri, la semnele lungi. Nu le comentă. Spuse doar, în șoaptă:

— Mâini care nu mai simt. Bune. Pentru treaba asta.

Plecă la fel cum venise, cu foșnetul acela de lână, și nimeni nu o întrebă încotro.

Oruk, Ilvara și doi ajutori, doi băieți din ateliere, ieșiră în zori pe Platoul Rampelor, unde vântul tăia ca o lamă. Aveau trei nopți senine, pe care le promiseseră cei care citesc norii; după ele veneau nopțile cu nori. Oruk măsură cu un cordon: litere de treizeci de pași înălțime, șase la număr. V-E-N-I-Ț-I. Șanțuri late cât un picior, umplute cu pulbere albă, desenate pe sol ca niște vene ale unui trup mare. În a treia seară, cu douăzeci și cinci de butoaie goale în urmă și cu mâinile pline de praf alb, Oruk se așeză pe un bolovan și se uită la ce făcuseră.

— Un cuvânt care are obiect, spuse Ilvara. Noi.

— Dacă vin.

— Nu știu dacă vin. Dar vor ști că suntem aici.

Oruk se gândi la Lastun. La flacăra stinsă. La racheta netulburată. Spuse cu glas tare, ca să audă ea:

— Nu e nimic de aflat.

— Știu, zise Ilvara, și zâmbi, întâia oară în două săptămâni. Dar uite cât am scris despre asta.

Oruk își șterse palmele de pulberea albă. Praful nu se desprinse. Se așternu doar mai adânc în liniile mâinilor.

Capitolul 11

Sus — Kessa

Am văzut cuvântul în a doua tură a nopții, prin luneta mare, și la început n-am înțeles că e un cuvânt. Era o zgârietură roșie-albă pe fața întunecată a planetei, o venă de foc aprinsă de la un capăt la altul, deodată, ca o sprânceană ridicată. Apoi luneta s-a limpezit și am văzut literele.

V. E. N. I. Ț. I.

— Mamă, am spus. Orna.

Era deja lângă mine. Nu am auzit-o venind. Și-a pus mâna pe marginea lunetei și s-a uitat. Mult. Fața ei, strânsă ca un nod, nu s-a desfăcut, dar mâna a început să-i tremure pe metal.

— Acum o sută patruzeci de ani, a zis într-un târziu, mama mea a citit LĂSAȚI și a crezut că e un ordin. Yeva, care era copil, a crezut că e o rugăminte, și n-a spus-o cu glas tare decât acum. Eu am crescut cu amândouă.

— Și acum?

— Acum e un cuvânt cu adresă, a spus Orna. VENIȚI. La cine?

Tavian era în ușă, cu foaia lui în mână. Citise și el. Avea ochii umezi, dar nu plângea. Fanarii nu plâng, doar se acoperă.

— La noi, a spus.

Am răspuns la trecerea următoare de nouă minute, cu Ochiul Mare, folosind cheia. De data asta știam cum se numără. Douăzeci și șase de litere, cincizeci și două de grupe, niciuna în plus: VENIM. KESSA ȘI TAVIAN. ZECE ZILE. Am ținut capacul cu degetele înțepenite și am simțit lumina trecând prin mine ca o apă. Când s-a sfârșit, eram udă, deși nu căzuse nicio picătură.

A doua zi, sfatul Frânghiei a hotărât: coborâm doi. Eu și Tavian. Nu mai mulți, pentru că o coborâtoare nu duce mai mult și pentru că ceea ce se coboară trebuie să fie ca o întrebare: puțin și limpede.

Am luat rămas-bun de la Fanarul Șapte în ordinea în care se ia, adică în ordinea în care ne-am născut. Yeva m-a atins pe frunte cu un deget unsuros de ulei, cum fac cei care țin magazia. Un copil mi-a dat un măr uscat, pe care trebuia să-l duc „jos, să vadă dacă mere cresc și acolo”. Oamenii mi-au atins umărul, pe rând, cu palma, fiecare altfel, fiecare fără să spună nimic. Orna a venit ultima.

N-a spus nimic. Mi-a legat nodul de pânză albă la încheietură, mi-a verificat de trei ori frânghiile, mi-a mutat un sac cu două

degete mai la stânga. Apoi m-a luat în brațe, cum nu mă mai luase de când eram mică, și mi-a șoptit la ureche:

— Nu te opresc.

Nu știu dacă am auzit bine. Poate a fost doar respirația ei.

Înainte să urcăm în coborâtoare, ne-am dus să-l vedem pe Selerin. Patru somnuri de pânză, dus-întors, cu ceasurile Fanarului numărate pe degete. L-am găsit în coș, cu cele treizeci și trei de fire strălucind în jurul lui ca o coroană de ace. Era mai slab. Dar privirea îi era la fel de limpede.

— Veniți cu mine, i-am spus. Barca încape.

— Greutatea mi-ar opri inima în patruzeci de zile, copilă. Și Plasa n-are pe altcineva.

— Nici nu cere să aibă.

— Cere, spuse el. Dar nu cu glas.

I-am pus în palmă lanterna mică, aceea cu care vorbisem din barcă cu Fanarul Șapte în nopțile de așteptare. A vrut să mi-o dea înapoi, dar i-am închis degetele peste ea.

— Să ai cu ce să mă chemi.

— N-am pe cine chema.

— Ba ai.

A ținut lanterna cum ținea creionul: cu grijă, ca pe ceva ce se poate frânge. Apoi, când Tavian a tras de frânghia bărcii, a zis ceva ce am ținut minte cuvânt cu cuvânt, pentru că părea scos dintr-un sertar mai adânc decât cele din care scoate de obicei:

— Spune-i Ilvarei că n-am mințit. Ea va ști ce înseamnă.

— Ilvarei?

— Celei care înțelege.

Am crezut că glumește. Apoi a ridicat lanterna la piept, ca pe un copil, și a rămas așa până l-am pierdut din ochi.

Jos — Ilvara

Cuvântul VENIȚI arsese aproape un ceas. Ilvara îl privise de pe platou, cu fața spre cer, fără să clipească, cum te uiți la o rană deschisă: nu fiindcă vrei, ci fiindcă altfel ai lăsa-o să se deschidă singură. Oruk stătuse lângă ea, cu mâinile în buzunare. Când ultima literă, I, se stinse, el zise: „Gata. De-acum depinde de ei.”

Răspunsul veni în noaptea următoare, la ceasul în care Puțul Stelelor se umple de cer. Steaua galbenă, aprinsă și stinsă, cincizeci și două de grupe. Ilvara scădea cifrele în gând, fără hârtie și fără creion, fiindcă le știa pe dinafară: doi, patru, unu, doi, opt, trei. VENIM. KESSA ȘI TAVIAN. ZECE ZILE.

Se sprijini de zidul puțului. Tavian. Fratele ei venea înapoi, cum nu se mai întorsese nimeni vreodată din cer.

— Cine e Kessa? întrebă Maera din întuneric.

— O fată, spuse Ilvara. Cea care a întrebat DE CE.

Maera tăcu mult. Apoi spuse, cu aceeași vorbă lentă:

— Ai grijă ce faci cu ea.

— Ce vrei să spui?

— Nimic. Aș vrea să nu fie trezită în durere.

Ilvara nu răspunse. Cei care ascultă pereți vorbesc uneori așa, ca pietrele care s-au săturat să tacă.

Trei zile după ce arsese VENIȚI, în arhivă, găsi registrul deschis la pagina cu rândul douăzeci și unu, deși îl lăsase închis: marginea din dreapta, de lângă *Pendulul 21: 132*, era acoperită de un strat subțire de umezeală, ca după o expirație. Ilvara se aplecă.

În margine, în dreptul rândului, apăruse o adnotare nouă. Două cuvinte în scris vechi, cu o apăsare adâncă la început, ca o piatră lăsată pe nisip:

Încă unul.

Cerneala era proaspătă. I se vedea lucirea umedă pe litera Î, apăsată atât de tare, încât hârtia se crăpase.

Ilvara se așează. Numără: o sută treizeci și doi. Treizeci și trei de fire. Încă unul. Unul pe care Ahlen îl scrisese deja în registru fără să știe? Sau unul pe care urma să-l scrie altcineva?

Nu atinse pagina. Se uită în jur. Arhiva era goală, în afară de ea. Pelon nu era în raza privirii. Ahlen plecase de trei zile. Oruk era pe platou, cu cei doi băieți, măsurând ce rămăsese din litere. În toată încăperea nu era nicio mână. Dar cerneala era proaspătă.

Își trecu degetul pe lângă adnotare, fără s-o atingă, urmărindu-i conturul. Două mii opt sute de ani, și mâna veche nu se grăbise niciodată. Acum părea grăbită.

Notele din marginea registrului veneau cu o întârziere de ani, de zeci de ani, despre lucruri pe care nu și le mai amintea nimeni. Aceasta venise a doua zi după răspuns. Cineva, sau ceva, se uita. Și nu mai avea răbdare.

Ilvara ridică ochii și o văzu pe Maera în ușă, cu sfoara ei. Maera nu intrase niciodată în arhivă. Se uită la pagină și nu spuse nimic. Apoi spuse:

— A patra bătaie a revenit azi-noapte.

— Ce?

— A patra. Pe a treia am auzit-o ca de obicei, apoi ceva ce în patruzeci și doi de ani n-am auzit niciodată: o a patra, dar nu surdă. Ca o întrebare. Nu ca o lovitură. O aud și acum.

Ilvara se ridică. Pe sub tălpi, prin piatră, simți sau își închipui că simte cele patru bătăi. Se uită la rândul din registru, apoi la Maera, apoi iar la rând.

— Vine fratele meu, spuse. Peste vreo zece zile.

— Atunci avem vreo zece zile, zise Maera, să aflăm care e întrebarea.

Capitolul 12

Sus — Selerin

Am văzut coborâtoarea despărțindu-se de Fanarul Șapte în ceasul în care se despart toate lucrurile de pe orbită: fără zgomot. O scânteie a ieșit din marginea Fanarului, s-a întins într-o linie subțire, apoi s-a încovoiat spre planetă, ca o picătură de rouă pe o frunză. Am urmărit-o zece zile prin lentila mea veche, de câte ori m-am trezit, un punct tot mai jos, până când a intrat în prima haină de aer și s-a făcut roșie, apoi albă, apoi o lumină printre alte lumini. Am numărat pentru ea. Treizeci de secunde, o sută, patru sute. Când n-am mai putut număra, m-am oprit.

Au coborât. Primii oameni dintre fanari care au ales să o facă. N-am nicio veste și nicio dovadă, și totuși sunt sigur, cu siguranța unui om care nu ghicește: au ajuns.

Sunt singur.

Cuvântul acesta, pe care l-am rostit de mii de ori în turn, are aici alt gust. Fără Kessa, fără barca lor, fără frânghia pe care mi-o lăsase ca să nu cad în ceva ce nu există. Doar coșul, cu răchita lui care încă miroase a câmp, și treizeci și trei de fire care bat.

Am așteptat cât ține o coborâre sub pânză și primii pași pe pământ: un ceas de apă. Nu mai mult. Aș fi așteptat și mai mult, dacă așteptarea ar fi schimbat ceva.

Am scos tăblița de la piept. Pe ea, tăiată cu cuțitul, întrebarea. Am citit-o încă o dată, ca un om care își citește testamentul.

Am luat lanterna mică, pe care mi-o lăsase Kessa. Mi-am amintit ce făcuse ea cu ea: ținuse capacul, deschisese, închisese. Nu era mult. Chiar o mână neîndemânatică ar fi izbutit. Am cumpănit, pentru că la cei care nu mint cumpănirea e o formă de rugăciune.

Am scăpărat întrebarea literă cu literă, în limba lor de lumină, ca să nu poată fi înțeleasă greșit:

CINE A SCRIS ÎN MARGINEA REGISTRULUI?

O sută două scăpărări, puncte și linii. Am numărat. Am așteptat.

La început nimic. Plasa a rămas la fel, cu nodul ei palid și cele treizeci și trei de bătăi. Apoi, unul câte unul, firele au început să pulseze în ordinea lanternei, cum făcuseră când a plecat scrisoarea, ascultând. Pe urmă un fir, nu am văzut care, s-a făcut alb. Nu a strălucit. A albit, ca părul unui om într-o noapte.

Și răspunsul a venit.

Nu era scris în vreo limbă. Nu era nici în scăpărări. Era în firele însele: au pâlpâit unul câte unul, într-o ordine pe care mintea mea, antrenată în tabele și în rugăciuni, a tradus fără voie, literă cu literă:

ACELAȘI CARE A ÎNTREBAT PRIMUL.

Am citit fraza de trei ori. Prima oară n-am înțeles. A doua oară am înțeles prea mult. A treia oară am înțeles exact cât trebuia. Nu un nume, nu un păstrător, nu unul care ține: unul care a întrebat.

Firul alb s-a stins. Apoi s-a rupt, fără zgomot: o scânteie, un fir mai puțin, o linie de lumină care se retrage în nod, cum se retrage pe ușă ultima femeie dintr-o încăpere.

Am numărat. Treizeci și două. (Mai târziu am aflat că firul rupt nu căzuse: cineva îl ținea strâns în pumn și avea să-l țină până la Trecerea următoare, iar în Fereastra de după oglinzile aveau să numere din nou treizeci și trei.)

Treizeci și două de ori patru fac o sută douăzeci și opt.

Am stat mult cu creionul în mână. Numărul acela, cu care mă jucasem în noaptea a unsprezecea, era acum un fapt. Nu mai puteam să-mi spun că e o potrivire. Cifra stătea în cheia lui Tavian de dinainte ca firul să se rupă: altcineva, undeva, o scrisese mai devreme decât s-a întâmplat. Cine îl învățase pe Tavian cifra aceea nu știam. Știam doar că foaia lui, pe care o

zărisem o singură dată, de la distanță, fără să citesc ce scrie pe ea, nu e foaia unui om care ghicește.

Răspunsul nu s-a încheiat cu un punct: s-a încheiat cu o întrebare, ca o ușă lăsată întredeschisă în urma cuiva.

Cine a întrebat primul?

Nu voi întreba a treia oară. Au plătit deja două fire, al ei și al meu; al treilea nu va fi plătit cu mâna mea. Am scris cu cuțitul pe marginea tăbliței, sub întrebarea mea: *ACELAȘI CARE A ÎNTREBAT PRIMUL. 32 × 4 = 128.* Apoi am pus tăblița lângă mine, în coș.

Pe fața de noapte a planetei, în mijlocul unui continent întunecat, am simțit, nu știu de ce, cum cineva se uită în sus.

Nu mint. Dar nu voi spune nimănui ce am aflat până nu mă va întreba cineva.

Jos — Oruk

Coborâtoarea veni dinspre est, într-o noapte fără nori, ca un lucru azvârlit de un copil cu o praștie uriașă. Oruk o văzu înainte s-o audă: o dungă roșie tăind cerul de-a curmezișul, apoi galbenă, apoi albă. Pe platou, literele de pulbere erau reci și negre, cenușa lor răsfirată de vânt, dar toți din jurul lui priveau în sus, ca la o Fereastră.

Erau acolo Ilvara, cu brațele încrucișate pe piept ca să se țină întreagă, Maera, care adusese un scăunel pe care nu-l folosea, doi ajutori cu butoaie goale, un grup de oameni din cetate care auziseră, fără să li se spună. Și, la marginea platoului, pe o stâncă, o siluetă cenușie care se vedea, apoi nu, apoi iar.

— Prea repede, șopti cineva.

— E în frână, spuse Oruk. Uite pânza.

Pânza se desfăcu cu un sunet ca de rufe uriașe, și coborâtoarea încetini într-o legănare, un fruct greu atârnat de o frunză albă.

Căzu în zăpada de cenușă de la capătul platoului, la două sute de pași de puț, se rostogoli, se opri.

Nimic nu se mișcă. Vântul. Un fir de fum de la plăcile de lut încă fierbinți.

Apoi o placă se desprinse din carapace și se ivi o mână cu degetele înnegrite de pulbere și cu o sfoară înnodată la încheietură.

Ilvara alergă. Oruk n-o mai văzuse alergând de când era fată. Maera se ridică de pe scăunel. Primul ieși Tavian, cu fața ciupită de aer, și Ilvara îl luă în brațe fără un cuvânt, iar el o ținu, ridicând-o puțin de la pământ, un băiat care urcase într-o rachetă fără pulbere și se întorsese, și pe care nimeni nu știa cum să-l întrebe de unde.

A doua ieși ea.

Era mică, subțire, cu ochi prea mari și cu o piele de culoarea cerii, și părea făcută dintr-o altă materie decât cei din jur. Oruk văzu că nu stă în picioare: se ține de marginea carapacei ca de un parapet. Pașii ei, când îi făcu, erau nesiguri, ca ai cuiva care calcă pe gheață. Se opri. Își puse o palmă pe pământ, apoi cealaltă, apoi genunchii, apoi fruntea.

Nimeni nu o ajuta. Ar fi însemnat să ajuți pe cineva să-și facă prima rugăciune.

— E cald, spuse ea, cu o voce ca de vânt prin trestii. Nu mi-a spus nimeni că e cald.

— Te ține pământul? o întrebă Tavian din spate.

— Prea tare, spuse Kessa. Mă ține în brațe și mă strânge.

Primul fanar care atingea pământul. Oruk simți un nod în gât și se necăji pe el. Un om care nu crede în semne.

Ilvara se apropie de ea, nesigură, și îi întinse mâna. Kessa o luă. Se uitară una la alta, fiecare într-o limbă, și nu avură nevoie de niciun cuvânt.

— Cine e acolo? întrebă Kessa, sugrumată, arătând spre stânca unde silueta cenușie se legăna în vânt.

— Cea care v-a scris prima oară, spuse Ilvara.

— LĂSAȚI?

— Da.

Kessa privi spre stâncă. Silueta nu se clinti, nici nu salută. Doar ridică o mână, fără grabă, cum răspunde cineva la o întrebare veche.

Atunci se auzi bătaia. Nu una obișnuită. Nu surdă, nu în serii. Ceva ce urca prin tălpile tuturor, prin pământul platoului, venind de foarte adânc, de dincolo de cărbune, de dincolo de cetate. O singură lovitură, grea ca o ușă de piatră trântită în fundul pământului. Toți încremeniră. Kessa își lipi palma de sol, ca s-o simtă mai bine.

— S-a mai rupt ceva, zise Maera, abia auzit.

Ilvara își duse mâna la gură. Oruk îi văzu degetul mișcându-se, numărând. Treizeci și două. O sută douăzeci și opt.

Din adâncul pământului se auzi apoi o serie ușoară, ca un ecou: o bătaie. Alta. Alta. Și, după un gol cât o respirație, o a patra, dar nu surdă: lungă, care se ridica la sfârșit ca o întrebare.

— Cine ține? întrebă Kessa, cu fruntea încă lipită de pământ, cu vocea unui copil. Cine ține orbita?

— Unul, spuse Ilvara, gândindu-se la un turn și la o ceașcă.

— Doi, spuse Maera.

— Nimeni, spuse Oruk.

Kessa ridică ochii și se uită la ei trei, pe rând.

— Atunci de ce s-a rupt ceva? întrebă.

Nimeni nu răspunse. Sub fruntea ei, piatra mai bătu o dată, a patra, cu aceeași întrebare fără cuvinte, și pulberea albă rămasă pe platou tremură într-o singură linie.

Harta emisferei mareei

Harta acestui volum nu se desenează pe latitudini, ca aceea din primul, ci pe o jumătate de glob: cea întoarsă spre Gol. Când planeta trece pe lângă el, atracția nu e aceeași pe toată grosimea ei. Fața dinspre Gol e trasă mai tare decât inima planetei, inima mai tare decât fața opusă. Din asta ies două umflături de apă, una sub Gol și una pe partea cealaltă. Nu sunt gemene: cu planeta atât de aproape, cea dinspre Gol urcă de aproape trei ori mai sus decât cea din spate și trage spre ea cea mai mare parte a apelor.

Apa lumii nu ajunge pentru amândouă la fel. Se strânge sub Gol și lasă în urmă, pe fața opusă, sărăturile. Așa s-au născut cele două ținuturi pe care le desenează hărțile: Marea Largă, pe ecuator, de la 40° E la 120° E, adâncă de șapte sute cincizeci de stânjeni la maree vie, și Deșertul Uitat, la antipod, de la 100° V la 150° V, unde vântul scrie pe nisip cuvinte pe care le șterge înainte să le citești. Între ele se întinde Țărmul Mișcător, linia de unde apa se retrage sau se întoarce. De sus se vede ca o cută pe fața planetei. Înaintează cu vreo cinci mii de pași pe zi la maree vie, iar oceanul și deșertul își schimbă locurile în aproape patru decenii.

Singurul loc din emisferă pe care apa nu-l atinge niciodată este Platoul Rampelor, la 38° N și 2° E. Pe marginea lui s-a săpat Cetatea Opt, cu Puțul Stelelor care se deschide spre cer printr-un cristal de rocă. Pe acest platou au ars literele VENIȚI. Pe cenușa lui a căzut coborâtoarea fanarilor.

Așa se face că povestea are patru voci și patru poziții. Kessa și Selerin privesc de sus, unde „jos” înseamnă totdeauna spre inima planetei, iar planeta e un disc albastru cu trei umbre. Ilvara și Oruk privesc de jos, unde „sus” înseamnă totdeauna spre cer. Pentru cei de pe orbită, Plasa stă ca un cui în roata stelelor. Pentru cei din Deșert, Golul nu răsare niciodată. Harta se citește

de la mijloc spre margini: întâi oceanul, apoi Țărmul, apoi sărăturile.

Volumul 3 — Cinci faze

Pendulul douăzeci și unu · o sută treizeci și doi de ani · cinci voci și un atlas

* * *

Prolog

Pendulul douăzeci și unu a început într-o dimineață cu două lumini. Palida, a treia, nu răsărise încă; avea să răsară pe la amiază, atât de slabă încât s-o vezi trebuia să știi unde să cauți. Nimeni n-a băgat de seamă dimineața aceea. Pendulele încep așa, fără martori, fiindcă începutul unuia nu e decât sfârșitul celui dinainte, privit de oameni care nu l-au apucat.

Registrul dă pendulului o sută treizeci și doi de ani. Am verificat cifra atât cât se poate verifica o cifră pe care n-o dovedești decât trăind-o. Treizeci și patru de ani de apropiere, în care planeta se ușurează și marea crește. Doi ani și patru luni de fereastră, nouă sute treizeci și trei de zile, în care planeta cântărește cel mai puțin, iar rachetele de pulbere, făcute pentru pământ și nu pentru cer, au o singură șansă să nu cadă înapoi. Patru luni de trecere. Treizeci și nouă de ani de îndepărtare. Cincizeci și șase de ani și patru luni de adânc. Treizeci și patru, treizeci și nouă și cincizeci și șase fac o sută douăzeci și nouă de ani; lunile rămase, cele douăzeci și opt ale ferestrei, cele patru

ale trecerii și cele patru de pe coada adâncului, fac treizeci și șase, adică trei ani întregi. Luna o socotesc a douăsprezecea parte dintr-un an de patru sute de zile, treizeci și trei de zile și o treime: de aceea fereastra de douăzeci și opt de luni are nouă sute treizeci și trei de zile, iar trecerea, de patru luni, o sută treizeci și trei. Anii îi număr de la începutul apropierii: fereastra se deschide în anul treizeci și cinci, trecerea cade în anul treizeci și șapte, iar adâncul începe pe la sfârșitul anului șaptezeci și cinci, odată cu închiderea porții. Am făcut adunarea de trei ori la lumină și o dată pe întuneric, ca să mă încredințez că nu depinde de lumină.

N-am încercat să povestesc pendulul întreg; nimeni nu-l ține întreg în minte. Un om apucă, cu noroc, o față și jumătate. Am cerut deci cinci voci, câte una din fiecare față, și le-am lăsat să spună ce-au văzut, cu cuvintele lor, în ordinea în care s-a întâmplat. Brana, care a făcut pulbere. Dessa, care a strigat numărătoarea. Lio, care avea nouă ani când ziua s-a făcut noapte. Sereda, care a crescut albine pe un loc ce fusese fundul mării. Taran, care a păzit un perete.

Pe lângă voci, atlasul. Pentru fiecare față există o foaie, și pe fiecare foaie stau aceleași opt locuri: Marea Largă, Golful Cenușiu, Strâmtoarea Dovan, Insula Pelon, Piscul Tăcut, Pasul Ahlen, Valea Oaselor și Platoul Rampelor. Pe primele două foi sunt ocean, cu fundul mării la vedere abia în a doua. Pe a treia și pe a patra sunt munte. Pe a cincea, gheață. Locurile nu s-au mișcat; locurile nu se mișcă niciodată. Se mișcă ce s-a așternut peste ele. Cei cinci de mai jos au trăit toți în jurul unui singur golf-lagună de la poalele Platoului, pe care oamenii de acolo îl spun Oglinda (nu e Golful Cenușiu, care stă departe, la sud), așa că în colțul fiecărei foi cineva a lipit un medalion mărit al lui, cu numele de la noi, numai ale noastre: Capul Sării, Gâtul, Cele Nouă, Salina Mare, Clopotnița. Foile au fost copiate de mână, de

la o generație la alta, și le-am copiat și eu; am păstrat până și greșelile, ca să se vadă că a fost cineva.

Două nume se vor pomeni mereu și nu vor apărea niciodată: Ilvara, care număra cu degetul, și Kessa, care a întrebat. Au trăit în pendulul dinainte. Între ele și prima voce se întinde mai bine de o sută de ani de trecere, de îndepărtare și de adânc, iar din ele n-au rămas decât poveștile, pe care fiecare fază le-a povestit altfel. Am lăsat și asta.

La sfârșit se află un capitol care n-ar fi trebuit să existe. În el, aceiași cinci vorbesc deodată, fiecare din faza lui, pe aceeași treaptă de piatră, de parcă fazele n-ar veni una după alta, ci ar sta toate acolo, ca straturile într-o stâncă. Fazele nu pot coexista. Registrul spune că nu pot. Pagina există. Am copiat-o și pe ea și nu m-am pronunțat.

Cine ține orbita, ce sunt bătăile, ce este punctul fix din cer: nu știu. Dacă vei găsi în pagini un răspuns, el e al povestitorului care l-a spus, nu al meu.

* * *

PARTEA ÎNTÂI — APROPIEREA

Foaia întâi · Apropierea · Marea plină

Pergament de două palme pe una și jumătate, tras în albastru-cenușiu pe trei sferturi din suprafață. Scara e aceeași pe toate cele cinci foi, un lat de unghie la două sute de leghe, ca să le poți așeza una peste alta și să străbați timpul cu degetul. Opt locuri, fiecare cu numele lui în cerneală brună. Marea Largă, ocean deplin, cu valuri cât douăzeci de stânjeni, fără țărm pe nicio parte. Golful Cenușiu, ocean și el, cu fundul de nisip negru. Strâmtoarea Dovan, o dungă de apă curentă între cele două. Insula Pelon, un ostrov. Piscul Tăcut, un munte cu cerul foarte

aproape. Pasul Ahlen, o trecătoare de piatră. Valea Oaselor, fund de mare chiar sub marginea Platoului, pe care cartograful a însemnat-o cu linii punctate, ca pe un lucru care nu se vede și se știe. Platoul Rampelor, uscat, singurul petic de pe foaie pe care albastrul n-are voie să-l atingă.

În colțul de jos, medalionul, mărit de cincizeci de ori. Oglinda: un golf-lagună aproape rotund, la poalele Platoului, de unsprezece leghe în lățime, adânc de patruzeci de stânjeni la mijloc, cu fundul de nisip negru pe care pescarii îl numesc „podeaua”. La gura lui, nouă puncte de cerneală brună, Cele Nouă: nouă stânci surori, toate sub pădure joasă; cea mai înaltă se ridică șapte stânjeni deasupra apei. La nord, Gâtul: două leghe de strâmtoare între continent și o limbă de pământ, cu un curent pe care corăbiile îl trec numai la schimbul mareei. Pe limbă, o stâncă albă, Capul Sării; la picioarele ei, sub patru stânjeni de apă, o albie lungă, Salina Mare, fundul Văii Oaselor de pe foaie, pe care foaia o arată cu linii punctate. În mijlocul Oglinzii, pe stânca ei proprie, Clopotnița: un turn scund de piatră, cu un clopot de bronz pe care apa îl lovește la fiecare maree înaltă, de două ori pe zi. Pe mare, corăbii mărunte, desenate de-a lungul anilor, fiecare de altă mână.

În margine, cu apăsare mai tare la începutul cuvintelor, o mână veche a scris: *Locurile rămân. Numele pleacă.*

1. Cântarul cu arc

Vocea: Brana, 16 ani, în anul al doilea al Apropierii.

Cântarul cu arc spune nouăzeci și opt. Balanța spune o sută. Mă uit la amândouă și mi-e frică de o lume în care amândouă au dreptate.

— Au dreptate, zice mătușa Mavra, fără să ridice ochii din mojar. Balanța pune sacul față în față cu alt sac. Cântarul cu arc

îl pune față în față cu pământul. Sacul e același. Pământul s-a ușurat.

— Cu doi la sută? În doi ani?

— Ai numărat bine. Numără mai departe.

Mă cheamă Brana. Am șaisprezece ani și trăiesc într-un an de patru sute de zile, pe toate le-am numărat, fiindcă la Pulberăria de pe Capul Sării cine nu numără ajunge să-și numere degetele rămase. Mâinile mele n-au apucat să se ardă. Ale mătușii Mavra sunt arse. Ale tatei erau. Ale străbunului nostru Oruk, spune povestea, arătau ca două cizme vechi din care a plecat toată culoarea, și cu ele a ținut totuși un caiet în piele de capră, păstrat la noi într-o ladă de salcâm, sub sacii de salpetru. Îl scot când mătușa nu se uită. Pe prima pagină, cu litere mari și strâmbe: PULBEREA NU MINTE. Pe ultima, mai mărunt: *Un cântar spune cât cântărește. Nu spune de ce.*

Ce vrea să zică, nu știu. Mătușa zice că vrea să zică exact ce zice.

Pulberea se face din trei lucruri și din răbdare. Cărbune de salcie, ars în gropi acoperite cu pământ, ușor ca pana și negru ca smoala. Pucioasă din izvoarele fierbinți de la Cenușiu, galbenă, cu miros de ou stricat. Și salpetru, care vine de la Târg în saci, răzuit de pe pereții grajdurilor, unde trecerea vitelor lasă pe zid o brumă albă ca zahărul. Se macină separat, în trei mojare, și se amestecă la urmă, în casa de mojare, cu ușile largi, cu butoaiele legate în aramă și fără fier la îndemână, doar cu pistil de lemn de păr. Cine amestecă înainte să macine bine află despre pulbere ce nu află nimeni de două ori.

Afară e zi cu două lumini, Galbena și Roșia, și amândouă se răsfrâng în apă la o înălțime la care anul trecut nu ajungeau. Marea stă la doi stânjeni sub semnul pe care l-a tăiat bunicul în stâncă; bunicul l-a tăiat când apa stătea cu zece stânjeni mai jos. Urcă. Nu se vede că urcă: trebuie să stai o lună lângă semn ca să

prinzi un deget. Eu am stat, lună după lună. În mijlocul Oglinzii, Clopotnița își ține turnul scund pe stânca ei, și clopotul bate la fiecare maree înaltă, de două ori pe zi, un sunet gros, de bronz ud, pe care îl aud și în somn. Înainte de mine îl auzea toată lumea. N-am întrebat niciodată cine l-a pus acolo. Mătușa zice: nu întreba cine a pus un lucru, întreabă cât ține.

Pe la amiază urcă pe potecă o femeie.

Burnuz cenușiu, lung, de lână fără culoare. N-are sac, nici cărucior, nici toiagul bătrânilor. Se oprește la marginea stâncii și privește apa. Încerc să-i ghicesc vârsta și nu pot: șaizeci, nouăzeci, o sută și ceva. Mavra îi spune „Bună ziua” ca unei cunoștințe vechi, apoi se încruntă, fiindcă n-a văzut-o în viața ei.

— Cât de sus e apa azi? întreabă femeia.

— Doi stânjeni sub semn, zic eu.

— Mai e, spune ea.

Nu aflu ce mai e. Rămâne un ceas, uitându-se la apă. Nu ia nimic, nu cere nimic. Când pleacă, nimeni n-o vede coborând, deși de pe stâncă se vede tot drumul până la Gât. Mătușa spune doar: „Femeie ciudată.” Și, după un timp, pe un ton mai jos: „Mi s-a părut cunoscută. Ca o poveste.”

După-amiază lansăm racheta de probă. E mică: un butoiaș de stejar cu gura de lemn, îndesat cu pulbere măcinată de mine, nouă sute de lovituri de pistil, pe care le-am numărat. O ridicăm pe grinda de lansare, la marginea stâncii, cu botul spre nord, unde apa e liberă. Mavra aprinde fitilul cu mâna ei arsă. Foc alb, zgomot de pânză ruptă. Racheta se duce în sus, în sus, mult, iar eu număr în gând, deși ea n-are nevoie de numărătoarea mea.

Anul trecut, aceeași încărcătură a urcat două sute de stânjeni. Astăzi, două sute doisprezece, după măsura cu oglinda de pe turnul de pază.

— Planeta se ușurează, zice mătușa. Aerul se subțiază. Tot ce urcă, urcă mai ușor; și ce ridicăm noi, la fel.

— Până unde?

— Până în Fereastră. Treizeci și patru de ani de ușurare. Pe urmă, cei care or fi atunci vor ști.

— Și noi? Noi ce facem?

— Pulbere, Brană. Pulbere bună. Atât ni se cere.

— Cine ne cere?

Mavra lasă pistilul. Mă privește mult. Când vorbește, nu mai e glasul ei, ci al cuiva care repetă o frază veche, învățată pe de rost:

— Nu mai e nimeni de întrebat. Ilvara cea din povești a numărat tot ce se putea număra și n-a găsit pe nimeni de întrebat. A găsit doar o fată, pe Kessa, care a întrebat oricum.

Atât spune. Mă duc la ladă, scot caietul și scriu sub rândul lui Oruk, cu cărbune, pe pagina nouă: *Nouăzeci și opt.* Mai jos, de la mine: *Să vedem până unde ajungem.*

2. Mâinile

Vocea: Brana, 33 de ani, în anul al nouăsprezecelea.

Am treizeci și trei de ani, iar marea a mâncat scara de jos a Pulberăriei, cele unsprezece trepte de piatră pe care le urcam copil. Apa le linge acum pe cele de sus. Mareea nu mai coboară sub a patra treaptă. Bunicul ar fi tăiat un semn nou în stâncă; bunicul e de mult în pământ, așa că semnul l-am tăiat eu, cu dalta mătușii Mavra, la cinci stânjeni deasupra celui vechi.

Cântarul cu arc spune optzeci și unu. Balanța spune o sută, ca întotdeauna. Nu mă mai sperie. Mă sperie altceva: că m-am obișnuit.

Peste tot se vorbește despre Listă. Fereastra va avea cincizeci de leagăne; au hotărât arhivarii de la Târgul de Apă, care au scos din registre că Fereastra aceasta ține cu patru luni mai puțin decât cea din vremea lui Oruk și că, drept urmare, va încăpea mai puțin din ce a încăput atunci. Cincizeci de rachete. Eu nu

scriu numele celor care vor urca; eu scriu cantități. Cincizeci de rachete de încărcat, a câte patru sute de ocale de pulbere, fac douăzeci de mii de ocale, iar salpetrul nu ajunge. Nu ajunge de un an. În fiecare lună vine de la Târg un scrib cu degete albe și îmi spune că ajunge.

— Nu ajunge, îi zic.

— Hotărâm noi.

— Pulberea nu hotărăște cu voi.

Scribul zâmbește, cum zâmbești unui copil. Apoi mă întreabă, blând, ce mă întreabă toți cei de la Târg, mai devreme sau mai târziu:

— Cine crezi tu, meșteră, că ține cerul în loc?

— Cred că salpetrul nu ajunge.

— Mulți dintre noi cred că ține cineva.

— Mulți dintre voi n-au pus mâna pe un mojar.

El pleacă. Eu rămân cu răspunsul meu, care e și răspunsul din caiet, scris de Oruk cu o mână mai bătrână decât a mea: nu e nimic de aflat, e de făcut.

În după-amiaza aceea aerul s-a uscat. Se întâmplă de câțiva ani, de când planeta s-a ușurat și aerul s-a subțiat: zilele uscate sunt tot mai multe, iar în ele totul se încarcă de o putere pe care n-o poate numi nimeni. Părul meu stă drept. Când ating mojarul, o scânteie mică, albastră, îmi sare de la deget la cercul de aramă al butoiului. Mătușa Mavra, care are șaizeci și opt de ani și nasul unui câine, spune din ușa casei de mojare:

— Astăzi nu.

— Ce nu?

— Nimic. Ieși.

Nu apuc. Se aude un pocnet mic, ca de ou crăpat, dinspre butoiul deschis. Mătușa mă prinde de ceafă și mă azvârle pe ușă. O aud cum se întoarce. N-o văd, dar o aud: se aruncă peste butoi cu tot trupul, cu capacul în mână, ca să-l înăbușe. Eu mă ridic în

genunchi pe prag și întind mâna. După caiet. Caietul era pe masă, lângă mojar. Nu după mătușă. După caiet.

Asta o să-mi rămână. Până la sfârșit o să-mi rămână.

Flacăra mă ajunge înainte să mă ajungă zgomotul.

Pulberăria se duce în trei bucăți. Mătușa Mavra se duce odată cu ea. Eu rămân pe stâncă, cu caietul ars pe margini strâns la piept și cu palmele două bucăți de carne, ca la Oruk. Medicul din Târg, un om scund care miroase a oțet, spune: două luni fără pistil, zece luni până strâng un pumn. Mă bandajează până la coate. Nu-l întreb nimic. Nu mă întreabă nimeni de ce am salvat un caiet și nu un om. Mă întreb eu, în fiecare zi.

Noaptea, cu călcâiul palmei stângi, învelit în pânză, scriu pe ultima pagină, sub rândul lui Oruk, litere de copil: *Mavra. Optzeci și unu.* Rup cărbunele de trei ori. Apoi, dedesubt: *Pulberea nu minte. Oamenii mint. Eu am mințit.* Nu știu cui. Poate celei care nu mai e.

Luna următoare scribul cu degete albe vine cu douăsprezece care de salpetru, pe care nu le-a avut niciodată. Se uită la mâinile mele și nu mai zâmbește. Îmi spune: „Ajunge?” Nu pe mine mă întreabă; întreabă mâinile mele.

Mâinile mele sunt ale lui Oruk. Nu știu dacă asta e moștenire sau pedeapsă. Pulberea nu minte, scria el. Nu scria ce face cu cei care o cred.

3. Apa pleacă

Vocea: Brana, 48 de ani, în anul al treizeci și patrulea.

Marea pleacă.

Nu pleacă cum pleacă la reflux, cu întoarcerea făgăduită peste șase ceasuri. Pleacă de trei luni, o palmă pe zi, poate două, ca un om care iese din odaie pe vârfuri ca să nu trezească pe nimeni. Salina Mare apare mai întâi ca o dungă albă, apoi ca o câmpie. Cele unsprezece trepte de jos ale vechii Pulberării, pe care

marea le-a înghițit când eram tânără, ies din apă una câte una, cu scoici lipite de ele, și eu stau pe a patra, desculță, și le număr pe măsură ce ies. Cântarul cu arc spune șaizeci și șase. Balanța spune o sută. M-am gândit la asta toată viața: un lucru poate cântări și o sută, și șaizeci și șase, în același timp, dacă întrebi cum trebuie.

Pulberăria nouă e mai mare decât cea veche și mai departe de mare, pe un loc unde sărurile nu se strâng. Lucrează aici treizeci de oameni. Eu nu mai pun mâna pe pistil; mâinile mele de cizmă țin de rând caietul, cântarul și un baston. Pulbere am pentru patruzeci și una de rachete. Pentru celelalte nouă am promisiuni. Scribul cu degete albe, care are acum degete galbene și un fiu, mi-a făgăduit salpetru „în ultimul an”. Ultimul an e acesta.

Alaltăieri am coborât singură pe Salină, înaintea boilor. Sarea scârțâie sub talpă ca zăpada pe ger, dar e caldă și lasă pe degete o pulbere fină, amară. În ochiurile lăsate de apă stau pești morți, argintii, pe care păsările nu i-au găsit încă. Mai jos, spre mijloc, ies din crustă oasele: o coastă încovoiată cât un arc de car, o vertebră mare cât o căldare, un craniu în care ar încăpea o familie. Valea Oaselor, îi ziceau bătrânii de la Târg, și nu se înșelaseră: oasele așteptaseră doar pe cineva care să le vadă la lumină.

Azi coborâm prima rachetă pe Salină. Treizeci de boi trag carul peste șase mii de pași de câmp alb, tare ca o masă, pe care roțile nu lasă urmă. Sus, pe cele cincizeci de leagăne numerotate, lemnul e nou și miroase a rășină. Am ajuns să cred că mirosul rășinii e, în ultimul an, partea cea mai curată din toată povestea.

În zori sosește strigătoarea.

Se numește Dessa și are patruzeci și patru de ani. Trei zile după ce o cunosc, nu mi-aș mai putea spune cum arată. Mă uit la ea cât timp îmi vorbește și o uit cât timp mă uit. Are în ea ceva

care alunecă. Dar vocea… Vocea o țin minte ca pe o cizmă bună: sigură, caldă, pe măsura piciorului.

— Vreau să știu cum sună o încărcătură bună, spune ea.

— Cum sună?

— Spune-mi tu.

Îi dau o mână de pulbere și o las să strângă pumnul lângă ureche. Ascultă. Zâmbește, abia, și nu pot spune dacă zâmbetul e al ei sau al altei femei care mi-a trecut prin față acum zece ani. „Bună”, zice. „Nu spune nimic.” Ceea ce e, bănuiesc, cel mai mare compliment pe care l-a primit vreodată pulberea.

Seara, la marginea apei care se duce, apare femeia în burnuz cenușiu.

O recunosc din prima. N-a îmbătrânit cu o zi, iar eu am părul alb pe jumătate. Stă tot la marginea stâncii. Mă uit la ea și simt cum cei treizeci și doi de ani dintre noi se strâng ca foalele unui potcovar. Îmi vine să întreb ceva, orice. Ea întreabă prima:

— Cât de sus e apa?

— Nu mai e apă, zic. Se duce spre Gât și nu se mai oprește.

— Gata, spune ea.

Mă privește pe mine, apoi mâinile mele. Privirea asta n-o să-mi iasă din minte: n-are milă, n-are curiozitate. Are altceva, privirea unui meșter care se uită la o unealtă făcută de el.

— Mâinile astea au făcut ceva, zice.

— Mâinile astea s-au ars.

— Nu, spune ea. Au făcut.

Se întoarce și pleacă. Pe gât, sub burnuz, văd o clipă un lanț, iar la capătul lui o cheie mică, de bronz, cu ochiul rotund. Nu mai văd nimic altceva. Nici de data asta n-o văd coborând.

În noaptea aceea clopotul tace. Cât mă știu, a bătut la fiecare maree înaltă; apa nu mai ajunge la el. Stau în pat și aud tăcerea cum aud de obicei sunetul: o dată, apoi încă o dată, exact în locul unde ar fi trebuit să fie.

Notez în caiet, cu mâna stângă, ca de obicei: *Apa a plecat. Clopotul tace. Cântarul: șaizeci și șase.* Apoi mă uit la rândul de dedesubt, scris de Oruk: *Un cântar spune cât cântărește.* Și adaug, de la mine: *Dar tăcerea? Ce spune tăcerea?*

* * *

PARTEA A DOUA — FEREASTRA

Foaia a doua · Fereastra · Marea retrasă

Același pergament, aceeași mână ostenită; numai marginile albastrului au fost răzuite și repictate în cenușiu-verzui, iar pe țărmul nou, trasat în cerneală roșie, stă datat în colțul din dreapta jos: *ziua unu*. Marea Largă și Golful Cenușiu rămân albastre în larg, ocean deplin; doar la margini apa s-a tras și a lăsat talpa la vedere. Strâmtoarea Dovan nu mai e curent, e vad. Insula Pelon e tot ostrov. Piscul Tăcut, tot munte, iar Pasul Ahlen, tot piatră. Platoul Rampelor a rămas uscat și gol, cu un semn mic în cerneală stinsă, pe care cartograful l-a scris și apoi l-a tăiat cu o linie. Valea Oaselor nu mai e fund de mare: e albie uscată sub marginea Platoului, nouă leghe pe patru, albă, netedă ca o foaie de hârtie, și pe ea cincizeci de puncte negre, în cinci rânduri de câte zece, leagănele de lansare, fiecare cu numărul ei.

Medalionul din colț arată ce a rămas din Oglindă: un golf tras înapoi, cu un inel de nămol cenușiu, lat de o leghe, în jurul apei care a coborât la șase stânjeni la mijloc. Cele Nouă sunt nouă dealuri cu poalele ude, legate între ele de limbi de nisip pe care se poate merge cu piciorul uscat. Gâtul e vad: curentul s-a stins, iar o căruță îl trece cu apa până la butuc. Salina Mare, fundul Văii Oaselor, care nu se vedea, se vede, și pe ea stă Câmpul. Clopotnița se ridică pe o movilă uscată de doisprezece stânjeni,

cu clopotul tăcut, iar între ea și țărm drumul e de nămol întărit. Aerul de deasupra, pe foaie, e pictat mai palid decât pe celelalte.

În margine, în aceeași mână, cu apăsare mai tare la începutul cuvintelor: *Apa se întoarce. Întotdeauna se întoarce.*

4. Ziua unu

Vocea: Dessa, 44 de ani, strigătoarea de pe Câmp. Fereastra durează nouă sute treizeci și trei de zile.

Ziua 1. Ceasul al șaselea, după cadranul de pe turn. Lumina galbenă și cea roșie. Vânt din nord, slab.

Mă cheamă Dessa. Sunt strigătoare. Pe Câmp există o singură slujbă pe care n-o poate face nimeni altul și o fac eu: spun cu glas tare ce se petrece, ca să audă cele cincizeci de leagăne, cei opt sute de oameni de pe Câmp și cei care urcă. N-am ceasornic. N-am corn. Clopotnița tace. Am o clepsidră de nisip pe un minut, alta pe zece, și plămânii.

Aerul din Fereastră e atât de subțire că vocea moare repede chiar și aici, jos, pe albia unde sub talpă dorm încă oasele unei mări. Opt ani m-am antrenat să strig din piept, nu din gât, cu fălcile deschise ca la un căscat, până să mă audă cineva de la un capăt la altul al Câmpului: două mii de pași. Tata zicea că neamul nostru vine din Pelon, custodele de care nimeni nu-și amintește fața. Poate de aceea nu mi-o ține nimeni minte pe a mea. Stai cu mine un ceas și nu m-ai putea descrie. Dar vocea mea ți-o amintești. Pentru asta m-au tocmit.

Pe Platoul Rampelor, deasupra noastră, stau încă, sau mai bine zis zac, cele nouăzeci de rampe ale pendulului dinainte. Sus, spune Arhiva, iarna lungă a mâncat grinzile, iar pe înălțimea aceea nu se urcă cu cincizeci de rachete încărcate și opt sute de oameni; Câmpul a fost mutat jos, în Valea Oaselor, sub marginea Platoului, la o zi de car de Vădrea. Platoul domină valea: dacă

ridici ochii, îi vezi marginea tăiată pe cer, ca un acoperiș pe care nu mai locuiește nimeni.

Azi nu strig nimic. Mă uit.

Ziua 6. Cântarul cu arc al Brănei spune șaizeci și patru. Brana, meșterița de pulbere, umblă prin Câmp cu mâinile ei de cizmă și cu un caiet în piele de capră, ca o bătrână cu o carte de rugăciuni, și atinge fiecare leagăn cu palma. Spune că atinge ca să vadă dacă lemnul „minte”. Lemnul nu minte, spune. Oamenii mint. Nu știu de ce zice asta, dar o zice mereu.

Prima rachetă nu pleacă acum, deși Fereastra e deschisă. Arhiva a socotit o sută șaizeci și șase de zile, cinci luni, cât să se așeze aerul de pe înălțimi și să se usuce lemnul rampelor.

Ziua 19. Citesc Jurnalul de Câmp. Platoul ni l-a dat odată cu ordinul de mutare. L-au ținut ai mei, câte un strigător la fiecare Fereastră, și fiecare l-a lăsat celui de după el peste Adânc, pe pagini care se înmoaie de sare. În fiecare Fereastră de când se aprind rachete, o singură linie, aceeași: *lumina scurtă*. De fiecare dată cu un minut înaintea primei rachete. De fiecare dată din același loc de pe cer, între Cleștele și Puntea, două stele pe care le știu și copiii. Orizontul se schimbă de la un an la altul, după cum se mișcă planeta; stelele rămân una față de alta. Locul din care vine lumina scurtă a rămas între ele, nemișcat.

N-am ce să fac cu asta. Citesc rândul și îl recitesc.

Ziua 150. Pulbere pentru patruzeci și una. Nouă leagăne vor aștepta pulberea promisă; Arhiva spune că cele cincizeci se vor completa până la sfârșitul Ferestrei. Brana n-a spus nimic; și-a pus palma pe leagănul 42, ca pe un cal bolnav.

Ziua 166. Mâine. Primul urcător se numește Ormin; are douăzeci și doi de ani și cele mai mari urechi pe care le-am văzut la un om. Mi-a cerut să-l strig pe nume. I-am spus că nu strig nume. Strig numere. „Atunci strigă-mi numărul”, a zis. Numărul lui e unu.

Ziua 167. Ceasul al patrulea. Trei lumini: Galbena, Roșia, iar a treia, Palida, sus, abia ghicită.

Tot Câmpul tace. Opt sute de oameni și nicio respirație. Țin clepsidra de un minut culcată pe palmă, cu nisipul oprit în pântec, și privesc spre nord, unde sunt Cleștele și Puntea.

Lumina scurtă vine fără semn, deși o așteptăm toți. O dungă albă, cât o clipire, nici roșie, nici galbenă, nici palidă, într-un loc în care nu stă nicio stea. Cum a venit, a plecat. Pun clepsidra în picioare. Nisipul curge. Eu număr nisipul: o sută, o sută zece, o sută douăzeci, fiindcă numărul ține mintea pe loc.

Nu mă întreb dacă ne-a chemat sau ne-a prevenit. Mă întreb dacă noi am așteptat-o, sau ea ne-a așteptat pe noi. Nisipul se golește. Un minut întreg, atât de scurt când nu-l privești, atât de lung când te privește el.

Strig:

— Unu!

Se aprinde leagănul 1, cel mai apropiat de turn. Fitilul scrâșnește, apoi focul îl apucă și tot Câmpul se face alb. Sunetul ajunge mai târziu, ca o lovitură în piept dintr-o încăpere vecină. Racheta se desprinde, șovăie cât jumătate de bătaie de inimă, și se duce în sus, tot mai subțire, tot mai mică, o linie, un punct, apoi un loc pe cer pe care îl cunoști doar fiindcă l-ai privit.

Plâng. Nu știu de ce. N-a fost nimic care să nu fi stat în Jurnal.

Ziua 168, ceasul al cincilea. Am scris în Jurnal o linie. *Lumina scurtă. Un minut. Între Cleștele și Puntea.* Am recitit-o. Era a douăsprezecea linie la fel, câte una pentru fiecare Fereastră în care s-a urcat de pe Câmp. Am mai adăugat dedesubt, cu cerneală nouă: *Eu am numărat nisipul.* Nu știu pentru cine.

5. Nouă sute treizeci și trei

Vocea: Dessa, în același Jurnal, până la capătul Ferestrei.

Ziua 311. Racheta 14 se desparte la nouăzeci de stânjeni. O floare de foc, apoi o ploaie de aschii și de fum peste sarea albă. Câmpul stă nemișcat. Am datoria să strig ceva. Strig: „Paisprezece n-a ajuns. Pregătiți cincisprezece.” Cu același glas ca pentru cea care a ajuns. Dacă aș schimba tonul, ar ști cei de pe Câmp. Vocea mea n-are voie să știe.

Ziua 522. Număr din nou. Din cincizeci de leagăne, douăzeci și trei s-au aprins deja. Din ele, nu spun câte au ajuns; nu știu. Cine vrea să afle să întrebe fanarele. Eu am numărat doar ce se aprinde.

Ziua 600. Noaptea, pe cer, un punct care nu e stea clipește în șiruri. O oglindă. O cunosc din povestea Câmpului: *Fanarele ne vorbesc cu oglinzi.* N-aveam nevoie de poveste. Clipirile vin în grupuri, cu pauze, și le numărăm toți, cu voce tare, la lumina torțelor: unu, doi, trei… Treizeci și trei.

Treizeci și trei. Ca la Arhivă: *Nodul de lumină are treizeci și trei de fire.* Ce numesc ei Plasă. La început fuseseră treizeci și patru, spun registrele. Un fir s-a rupt când o fată din Fanarul Șapte a trimis în Plasă o întrebare pe care Arhiva o ține scrisă cu majuscule: DE CE. În povestirile de pe Câmp, fata a întrebat „cât”. Sau „cine”. Sau, la copii, „de ce nu”. Registrul are dreptate. Povestirile își văd de treaba lor.

Ziua 601. N-am dormit. Am înmulțit.

Fiecare fir, patru ani. Treizeci și trei de ori patru: o sută treizeci și doi. Pendulul acesta ține o sută treizeci și doi. Pendulul dinainte, cu treizeci și patru de fire, a ținut o sută treizeci și șase. Nu spun că e o legătură. Spun că e aceeași cifră. Nu mai spun nimic.

Mai număr și altceva. Fereastra e cu patru luni mai scurtă decât cea de dinainte. Pendulul e cu patru ani mai scurt decât cel de dinainte. Un fir, patru ani. Cei care s-au întors din Adânc, în pendulele vechi, au scris în registre că pereții bat în serii de

patru. Patru luni, patru ani, patru ani pe fir, patru lovituri. Un număr care apare o dată e o întâmplare. De două ori, o coincidență. De patru ori e un obicei. Nu afirm. Număr.

Ziua 790. Brana a adus pulberea pentru ultimele nouă. Salpetrul scribului a ajuns în sfârșit, într-un car acoperit cu piei. A cărat-o cu mâinile ei, sac cu sac, pe jos, lăsând carele afară, cum ai căra un copil bolnav. Spune că cu asta s-a terminat. Spune că acum e „gata cu cântatul”. Mirosul sacilor nu mi-a plăcut; nu știu de ce. N-am întrebat.

Ziua 900. Cântarul cu arc urcă. Șaizeci și cinci, șaizeci și opt, șaptezeci și doi. Aerul nu mai e atât de subțire; pe seară, vocea mea ajunge cu zece pași mai departe. După asta îmi dau seama, nu după cântar: Fereastra se închide.

Ziua 925. Racheta 41. Ultima cu pulbere din cea veche, cum mi-a spus Brana, uitându-se în altă parte. În leagănul 41 urcă o femeie bătrână, de șaizeci de ani, învățătoare, care a cerut să fie ultima, fiindcă „cineva trebuie să aibă răbdare cu cei dinaintea ei”. Nu strig numele ei. Strig numărul. Dar îl rostesc în gând, o dată, ca pe un nume.

— Patruzeci și unu!

Se duce.

Ziua 926–931. Leagănul 42: fitilul arde până la gură, scuipă, se stinge. Încă o dată. Încă o dată. Leagănul 43: la fel. Din pulberea scribului au rămas nouă butoaie, și nouă fitiluri care ard până la gură și se opresc, unul după altul, în șase zile. Strig numerele cu aceeași voce. Dacă ar auzi cineva altceva în ea, ar crede că pot face ceva. Nu pot. Cei nouă urcători ies din rachete pe rând, cu mâinile goale, și se așază pe sarea albă. Cincizeci de leagăne, patruzeci și unu aprinse. Nouă rachete rămân în picioare, încărcate și mute, ca niște mese puse pentru nimeni.

Ziua 933. Sus, spre apus, o dungă neagră care nu e nor. Cântarul: o sută zece și urcă (acum o lună arăta șaptezeci și doi;

ultimul pas spre gaură e cel mai abrupt). Brana vine lângă mine, rămâne tăcută; nu mă privește. Mâinile ei miros a pulbere. Nu a mai fost nimeni pe Câmp de la Ziua 931, afară de ea. Opt sute de oameni s-au dus în galeriile de sare.

Strig, pentru ultima oară, cu tot pieptul, ca să mă audă și cei care nu mai sunt aici:

— Fereastra s-a închis! Coborâți în sare! Coborâți!

Apoi spun ceva ce nu e în ordinea slujbei:

— Brana. Mă cheamă Dessa.

Brana își pune palma pe umărul meu, o palmă ca o cizmă. Nu mă întreabă cine sunt. Nimeni nu m-a întrebat vreodată. Prima oară, după patruzeci și patru de ani de viață, cineva îmi spune numele înapoi.

— Știu, Dessa, zice. Hai.

* * *

PARTEA A TREIA — TRECEREA

Foaia a treia · Trecerea · Muntele în naștere

Foaia a treia nu e desenată; e mototolită și apoi netezită la loc. Mâna care a copiat-o a lucrat pe două straturi: dedesubt, albastrul din foaia a doua, iar deasupra, cu cărbune, liniile noi, trase în ceasul în care pământul s-a ridicat. Marea Largă și-a pierdut fundul: scoarța se rupe în plăci, iar ce a fost abis iese la lumină, în creste negre, șiroind. Golful Cenușiu s-a închis la gură între două ridicături de stâncă, o poartă neagră, și ce a fost apă dinăuntrul ei s-a spart în lacuri. Strâmtoarea Dovan e un defileu strâmt. Insula Pelon, ostrov până ieri, a ieșit în vârf, iar în margine foaia are o scară făcută cu degetul, ștearsă și refăcută de cinci ori. Piscul Tăcut și Pasul Ahlen stau pe loc, fiecare în piatra lui. Platoul Rampelor, uscat, e singurul lucru de pe foaie

netulburat. Valea Oaselor s-a deschis în lung, de-a curmezișul albiei, într-o falie pe care cartograful a trasat-o cu două degete apăsate pe hârtie.

În medalion, Salina Mare s-a încrețit: din șesul ei alb ies, pe o fâșie de nouă leghe, creste de sare de cincizeci, apoi de o sută de stânjeni; cartograful le-a numit, provizoriu, Muntele de Sare. Cele Nouă au crescut din dealuri în coline, din coline în vârfuri. Gâtul s-a strâns: peretele de est s-a lipit de cel de vest, lăsând o trecătoare cât o căruță. Oglinda, unde au fost patruzeci, apoi șase stânjeni de apă, e acum de culoarea cărbunelui: s-a spart în trei lacuri mici, închise de dungi de piatră neagră. Clopotnița: movila ei a urcat de la doisprezece la optzeci de stânjeni într-o noapte, iar turnul, cu clopotul lui, a rămas întreg. Nouă obiecte lungi, înfipte în coasta de sare, sunt însemnate cu un X mic. Toată foaia e pătată de umezeală sau de altceva.

În margine, mâna veche: *Piatra a fost apă. Apa va fi piatră.*

6. Trei lumini și apoi niciuna

Vocea: Lio, 9 ani, în cele patru luni ale Trecerii și în luna de după. Povestește mai târziu, dar fără să-și amintească greșit.

Aveam nouă ani și eram cea mai mică din pivniță, așa că mi-au dat mie lumânarea.

Pivnița era în sare, săpată de oameni care muriseră înainte să mă nasc. Pereții erau albi și reci și, dacă-i lingeai, aveau gust de lacrimă. Mama a zis să nu-i ling. I-am lins în fiecare zi.

În ziua în care s-a făcut noapte, au fost mai întâi trei lumini pe cer, la prânz. Galbena, Roșia și Palida, pe care mama o numea „a treia”, iar eu îi ziceam Oftatul, fiindcă dacă te uitai la ea cu coada ochiului părea că răsuflă. Trei lumini odată se văd o dată pe an, dar atunci erau mai multe decât în alți ani; se apropiaseră una de alta ca niște copii la o masă prea mică. Bunica Brana a ieșit în

curte și a stat mult cu capul în sus, cu mâinile ei de cizmă la spate.

— Gata, a zis. Intrați.

Galbena a plecat prima. N-a apus. A plecat cum pleacă lumina când îți pui o pernă peste față. Apoi Roșia. Apoi Oftatul a rămas singur, tot mai pal, până când n-a mai rămas nimic. Nu s-a făcut seară. Seara are culori. Asta a fost ca atunci când închizi un ochi și te uiți cu celălalt în întuneric.

Atunci pământul a tras aer în piept.

Nu știu cum să spun altfel. Sub picioare s-a simțit o umflare, apoi o golire, și tot ce era așezat s-a mutat cu un deget într-o parte. Lumânarea mea a făcut un pas și s-a întors. Doi oameni au căzut. Un ulcior s-a rostogolit și a zis un cuvânt mare, de ulcior. După aceea, nimic. Pe urmă un zgomot ca de piatră care mestecă. Mama m-a strâns la piept. Mirosea a sare și a frică.

— Unu, a spus o voce din întuneric.

O voce pe care o știam dinainte s-o aud. Era femeia pe care o uitai în clipa în care se ducea. Venise cu noi în pivniță, ca să nu fie singură sau ca să nu fim singuri noi; n-am aflat niciodată. Avea o voce ca o bucată de pâine caldă. Spunea numerele cutremurelor.

— Doi.

Pământul s-a mișcat iar.

— Trei. Ușor, ușor. A fost mic.

Nu era mic. Dar așa a zis. Și când a zis, a fost mic.

Mai târziu am aflat cum se cheamă: strigătoare. Ea mi-a spus să nu sar. Aveam nouă ani și nu mă gândisem să sar; dar de cum mi-a spus, m-am gândit. În prima zi, pământul a fost atât de ușor că dacă te ridicai pe vârfuri te înălțai cât o casă și coborai lin, ca o frunză. A doua zi, bunica a pus cântarul cu arc pe mine, pe mine în persoană, și a spus că ies cu o cincime mai grea decât sunt. Eu nu sunt mai grea decât mine. A treia zi, cu o cincime mai

ușoară. A patra zi, iar mai grea. Mi s-a părut că m-au cântărit oameni diferiți.

— Planeta respiră, a zis bunica. Respiră pe nas și pe gură.

În colțul pivniței stătea o femeie în burnuz cenușiu. Nu mâncase nimic, nu băuse nimic, nu-și dezlipise spatele de zid. N-avea lumânare. Părea să vadă și așa.

Am întrebat-o:

— Ce ai la gât?

— O cheie.

— Ce deschide?

— Ceva care nu mai e aici.

— Atunci de ce o porți?

Femeia s-a gândit mult. Atât de mult, că mama a început să mă tragă de mânecă, să tac.

— Ca să știu că am avut ceva de deschis, a zis.

Atunci a venit al unsprezecelea cutremur. S-a prăbușit tavanul din peretele cel mai îndepărtat, nu peste noi: undeva dincolo de pereți. Lumânarea s-a stins. N-a fost nimeni care să nu țipe, afară de doi: femeia cu cheia și strigătoarea.

— Unsprezece, a zis strigătoarea, în întuneric. Atât.

Și dacă n-ar fi spus atât, cred că n-am fi trăit.

7. O sută șaizeci și șapte de crestături

Vocea: Lio, 9 ani.

Bunica Brana a făcut cu cuțitul crestături pe grindă. Una pe zi, chiar dacă nu mai exista zi. Fiecare crestătură era o dimineață pe care o hotărâserăm noi, fiindcă soarele n-o mai hotăra. După o lună, bunica a spus că oamenii au nevoie de dimineți ca de pâine. După două luni, n-a mai spus nimic și tăia crestătura și atât.

Strigătoarea a numărat cutremurele până la două mii patru sute treizeci și unu. Pe urmă a încetat, fiindcă erau prea multe, iar ea nu voia să mintă. A spus: „De acum zic doar mari, mijlocii

și mici.” Am mai trăit o lună așa, cu mari, mijlocii și mici, ca niște ploi.

Eram unsprezece copii în pivniță. Ne-a învățat o cântare. Strigătoarea nu cânta, dar bunica a cântat prima, pe un ton foarte jos și foarte fals:

Ilvara numără pe degete, Kessa întreabă „de ce, de ce”, Selerin bea ceai cu miere, Oruk dă foc și nu ajunge, Maera ascultă un perete.

Rimează doar capetele, și acelea abia. Așa se cânta.

— Cine sunt? am întrebat.

— Cei dinaintea noastră, a zis bunica.

— Și de ce n-au rămas să ne spună?

— Au spus, Lio. Dar ca să înțelegi ce-au spus trebuie să treacă o sută de ani.

Mi s-a părut o prostie. Dar am ținut-o minte.

Am învățat și să dorm fără să visez. Altfel visam mereu că pământul se rostogolește de pe un deal, cu noi pe el, ca un butoi plin de copii.

Pe la a o sută douăzecea crestătură a trecut prin sare altceva. Nu mai era pământul care respiră. Era cealaltă respirație, cea de sub el: un sunet surd, în serii. Bunica l-a auzit. Strigătoarea, care avea urechile cele mai bune din toată pivnița, a pus palma pe zid, apoi a luat-o repede, ca de pe plită, și a zis în șoaptă, ca să nu audă copiii:

— Asta n-am numărat-o eu.

— Ce e? am zis eu, care auzeam tot.

— Nimic. Dormi.

Dar eu am numărat. Erau în serii. Nu știu câte. Mă pierdeam, iar un copil care se pierde în număr se pierde în somn.

Femeia în burnuz cenușiu a deschis ochii. Nu-i mai deschisese de zile. Se uita drept la mine, iar privirea ei spunea că numai eu le auzisem.

— Câte? a întrebat.

— Nu știu. Am pierdut șirul.

— Data viitoare, numără până la patru.

N-am întrebat de ce patru. Mi-am încleștat degetele pe mâneca mamei, mai tare decât la cutremure.

Registrul avea să scrie mai târziu că Trecerea ține patru luni, o sută treizeci și trei de zile, cât a ținut cerul. Pământul a mai ținut o lună peste. După crestătura o sută șaizeci și șapte, bunica a spus „gata”, ca atunci, în curte, și grinda s-a oprit din tremurat. Cântarul cu arc s-a oprit pe optzeci și opt și n-a mai mișcat. Era prima dată de o sută șaizeci și șapte de zile când arcul stătea nemișcat.

Am ieșit pe o scară de sare care nu fusese acolo. Afară, aerul era pal și rece. Lumina era una singură, galbenă, ca printr-o hârtie murdară. Sub ea, n-am recunoscut nimic. Apa dispăruse. Salina dispăruse. În locul lor se ridica un munte, cât tot cerul pe care mi-l puteam închipui, alb la poale, cenușiu sus, cu fâșii de sare strălucind ca niște dinți. Nouă ace lungi, de lemn și de pânză, ieșeau din coasta lui, drepte, într-un rând strâmb. Bunica Brana a pus mâinile pe piatră. A atins-o ca pe un cal.

— Ar fi trebuit să mă aștept, a zis. Pulberea nu minte. Nici piatra.

Eu m-am uitat sus. Mult mai sus, pe un vârf pe care nu-l văzusem niciodată, am zărit un turn mic, cu un clopot. Părea cât un degetar. Vântul îl atingea și nu-l făcea să sune.

Locul era același. Eu eram aceeași. Dar numele pe care i le dădusem, apa, nisipul, scările, nu mai încăpeau în el. Între noi stăteau o sută șaizeci și șapte de crestături, ca un bolovan între două degete.

Am coborât iar la grinda din pivniță și am pus degetul pe ultima crestătură. Lemnul din ea era încă alb, ca o carne tăiată de curând.

* * *

PARTEA A PATRA — ÎNDEPĂRTAREA

Foaia a patra · Îndepărtarea · Muntele așezat

Foaia a patra e cea mai frumoasă din atlas și cea mai puțin prețuită, pentru că nu moare nimeni pe ea. Totul s-a așezat. Marea Largă nu mai e ocean: e lagună între creste, apă verde și liniștită între două ziduri de piatră ieșită din fund. Golful Cenușiu a rămas poartă de stâncă. Strâmtoarea Dovan, defileu. Insula Pelon, vârf, cel mai înalt dintr-un șir. Piscul Tăcut și Pasul Ahlen stau neschimbate, iar cartograful, ostenit, a lăsat în jurul lor loc alb. Platoul Rampelor, uscat, are acum o pecingine verzuie de licheni, pe care cartograful a însemnat-o cu puncte mici. Valea Oaselor e vale de cenușă, cenușie și moale, cu o albie lungă săpată de ape, în care se văd oase mari ca grinzile unei case.

Medalionul: Salina Mare nu s-a mutat nicăieri, dar numele ei de pe foaie e scris acum pe un munte, Muntele de Sare, trei sute optzeci de stânjeni la cel mai înalt punct, alb la bază, cenușiu și roz mai sus, cu terase tăiate în coasta de sud, pe care înfloresc, în luna a treia a fiecărui an, flori mici și galbene. Cele Nouă au devenit Cele Nouă Vârfuri și își păstrează numerele: Întâiul până la al Nouălea, cel din urmă mai scund cu o treime decât ceilalți, ca un frate mic. Gâtul e trecătoare, la o sută douăzeci de stânjeni, cu un pârâu care curge dinspre Oglindă, singurul drum dintre cele două văi. Oglinda e lac, sau mai bine zis trei lacuri legate cu pâraie: apă dulce, rece, cu trestii și cu pești albi, fără ochi. Clopotnița a rămas pe vârful ei, de trei sute de stânjeni acum, cu clopotul la locul lui, tăcut; un drum în zigzag urcă la ea. Nouă ace lungi de lemn și de pânză ies din coasta de sare, la mijlocul muntelui, însemnate cu un X; nimeni n-a urcat să le scoată. Jos,

spre sud, trei porți noi, săpate în stâncă și încă nelocuite: coborârea n-a început, dar e socotită.

În margine, mâna veche, mai mărunt: *Ceea ce s-a ridicat stă și se uită.*

8. Albinele nu întreabă

Vocea: Sereda, 48 de ani, în anul al cincizeci și doilea. Vorbește cu o ucenică.

Stai jos, copilă, și nu te atinge de rame. Albinele nu-s rele, dar nu-ți datorează nimic. Aș zice că e prima lecție, dar e și ultima: să nu pretinzi nimic de la o ființă care are cinci mii de surori și o regină.

Am patruzeci și opt de ani, iar stupii mei stau pe terasa a treia a Muntelui de Sare, pe un loc care acum șaisprezece ani era fundul mării. L-am văzut ridicându-se și tot n-am crezut, până când am săpat după apă și am scos o scoică mare cât un cap de copil, plină de nisip negru, iar sub ea o vertebră cât o roată de car. De la scoica aceea am început să cred că tot ce există a fost altceva mai înainte. N-o spun ca pe o filosofie. O spun ca pe un fapt despre scoici.

Eu sunt din neamul lui Selerin, Marele Astronom, care n-a mințit niciodată, dar a ales ce spune, și care a urcat într-un coș, la o înălțime de unde nu mai coboară nimeni, ca să stea lângă ceva ce nu are nume. Neamul nostru ține albine fiindcă Selerin făcea un ceai cu miere, pe care Arhivista l-a băut doisprezece ani, iar mierea, spune povestea noastră, era mierea lui. Poate că nu-i adevărat. Dar o țin minte de parcă ar fi.

(Cealaltă poveste, a fetei Kessa, cum că „a întrebat” și un fir s-a rupt, o spunem altfel la noi, în Vârfuri: noi zicem că Kessa n-a întrebat de ce. A întrebat „cine”. N-am verificat. Bunica mea zicea că verificarea e pentru cei fără răbdare.)

Aer rece. Se simte cum planeta se îngreunează sub talpă: îndepărtarea. Cântarul cu arc spune nouăzeci și patru, balanța o sută. Fiecare an cântărește un deget mai mult decât cel dinainte. E o greutate pe care o simți în genunchi. Lumina palidă s-a făcut mai slabă; săptămâni întregi nu o mai văd. Albinele o simt înaintea mea: bâzâie mai jos. Iarna le țin în stupi cu pereți dubli, umpluți cu puf de trestie, și le dau zahăr topit în apă, pe care îl iau cu limba ca pe un lucru rușinos. Când vremea se ține rece, se strâng într-un ghem mare, cât capul unui om, și se rotesc încet, cele din margine spre miez, cele din miez spre margine, fiecare pe rând la frig și pe rând la căldură. Nu le-a învățat nimeni. Dacă ar fi învățat-o oamenii, am fi scris-o undeva.

Azi vine Lio. E o femeie de douăzeci și patru de ani, care a trăit Trecerea la nouă și a rămas cu ea, cum rămân alții cu o limbă străină. Are o voce care îți ridică părul de pe brațe când povestește. Îi place să ghideze oamenii prin munți și a urcat de multe ori la Clopotniță, acolo unde clopotul tace. Zice că îl aude.

— Cum să-l auzi, dacă tace?

— Aud tăcerea lui, Sereda. Nu e același lucru.

(Nu e.)

Cu ea vine Brana. Brana are șaizeci și șase de ani și mâini ca niște cizme. Umblă cu un baston de salcâm. Vine în fiecare săptămână la mine ca să ne certăm. Pe niciuna nu ne doare cearta. E felul nostru de a ne ține companie.

— Nu e nimeni, Sereda, zice, așezându-se. Nu e nimeni care să țină.

— Ba e, Brană. Albina nu știe cine ține fagurele. Dar știe că îl ține cineva.

— Nu ține nimeni. Stă. Cum stă piatra.

— Piatra se rostogolește.

— Numai când o împingi.

— Și cine o împinge?

Brana râde cu un râs de nucă spartă. După atâta timp am înțeles că nici ea, nici eu nu vrem să câștigăm. Vrem să nu rămânem fără adversar.

Urcăm toate trei. Scopul e să vedem acele. Așa le zice Lio: acele. Sunt cele nouă rachete rămase de la Fereastră, pe care sarea le-a luat în brațe în noaptea Trecerii. Se văd bine de pe Vârful al Treilea, de unde coasta muntelui se vede întreagă: nouă bețe lungi ieșind din ea, puțin strâmbe. Ajungem după trei ceasuri de mers, cu opriri pentru Brana. Sus, aerul e rar, curat și are gust de metal.

Brana își pune mâna pe prima. Lemnul e cenușiu, lustruit de vânt, și sub palma ei sună a gol și a plin deodată.

— Pulbere înăuntru, spune. Cea de la Târg, cea din urmă. Era udă când am încărcat-o. Șaisprezece ani de sare au uscat-o. Acum e bună. N-a ars niciodată.

— Poți s-o aprinzi?

— Pot. N-aș vrea.

— De ce?

— Pentru că ar urca.

Taci, Sereda, îmi zic, și tac. În clipa aceea Lio ridică ochii spre vârf. Acolo, pe stânca de deasupra, cât un degetar, stă Clopotnița. Iar la poalele ei, de parcă ar fi fost acolo dintotdeauna, stă o femeie în burnuz cenușiu.

Brana o vede. O văd și eu. Lio nu spune nimic; știe.

Femeia nu e aproape. E la o jumătate de ceas de urcuș. Nu se mișcă. După un timp ridică o mână, ca la o încuviințare, nu ca la un salut. Apoi o coboară, iar când ne uităm iar, nu mai e.

— Aceeași, zice Brana. N-a îmbătrânit.

— Și când ai văzut-o întâi?

— Când aveam șaisprezece ani.

Mă uit la mâinile ei pe lemnul rachetei. La ale mele, pline de ceară. La Lio, cu ochii în sus. Trei vârste pe un munte, și

deasupra, o femeie care n-are niciuna.

— Dar mama mea, zic, atât de încet că nu știu dacă m-au auzit, mama mea o pomenea și ea. „Femeia în cenușiu.” Spunea că a văzut-o pe când era fată. Și bunica mea la fel.

Nici una nu răspunde. Lângă noi, în sare, bâzâie un singur bondar rătăcit, care nu știe nimic și n-are nevoie să știe.

9. Mierea pentru Adânc

Vocea: Sereda, 71 de ani, în anul al șaptezeci și cincilea.

Spune-le tu, copilă, că am fost cuminte. Am fost cuminte treizeci și nouă de ani.

Am șaptezeci și unu de ani și o spinare care strigă la fiecare pas. Coborârea a început acum doi ani, pe rând, grup cu grup, pe trei porți săpate în sud, și eu am fost trecută pe lista a unsprezecea, ceea ce înseamnă „la urmă și fără nimic”. Pe listă sunt semințe, cărți, tâmplari, doctori, copii. Albinele nu sunt. Consiliul a spus: *nu animale vii*. Un om în mantie neagră a repetat de trei ori. Am întrebat dacă albinele sunt animale, și mi-a răspuns: ce altceva să fie? Am zis: ce altceva, într-adevăr.

Numai că Selerin n-a mințit niciodată, dar a ales ce spune. Eu aleg ce iau.

Am cărat treisprezece stupi în trei nopți, pe sub haine, pe sub saci, pe sub o rochie de nuntă pe care n-am purtat-o niciodată. Albinele au înțeles. E un lucru despre albine pe care nu-l spune nimeni: știu când se cere tăcere. Au stat nemișcate în bezna sacilor, cu bâzâitul stins, ca niște vite bătrâne care pricep o poruncă. Le-am dus la Gât, la poarta din mijloc, cea mai mare, la o sută douăzeci de stânjeni deasupra a ceea ce a fost marea.

Lumina palidă nu se mai vede de câțiva ani, înecată în lumina Galbenei. A rămas Galbena, tot mai îndepărtată, și Roșia, la fel. Zile cu o singură lumină, ca prin sticlă murdară. Pe terasă,

zăpada acoperă florile galbene din luna a treia. Frigul nu vine; frigul se așază, ca praful.

Cele trei porți sunt trei guri de stâncă, tăiate în peretele Gâtului, fiecare cât o casă, cu cadre de bârne negre și praguri gonite de tălpi. Pe cea din mijloc, cea mare, se aude coborând de zile bună parte din lume: sacii se târăsc, copiii plâng și tac, un tâmplar înjură printre dinți o ladă. Aerul miroase a seu de lumânare și a lână ude. La poartă stă o coadă. Am rămas ultima. În fața mea, un băiat cu o ladă de cărți mai mare decât el. În spatele meu: nimeni. Dessa, strigătoarea, a murit acum trei ani, la optzeci și doi de ani. La înmormântare n-a știut nimeni cum arăta; i-am pus pe piatră un singur cuvânt: *Vocea*. Brana a murit acum șase ani. Lio coboară cu al doilea grup, a spus că ne așteaptă jos și că o să ne numere.

Gardianul porții, un tânăr cu un caiet, se uită în lista lui. Ridică ochii.

— Sereda din Vârfuri. Fără bagaje.

— Fără.

— Ce e sub rochia aceea?

— Un trup de femeie bătrână, domnule.

Nu zice nimic. În spatele meu, în aerul mort, aud o voce de femeie, joasă, pe care n-am auzit-o niciodată și totuși o știu:

— Lasă-o.

Mă întorc. Femeia în burnuz cenușiu stă la zece pași. Nu-i văd vârsta, nici anii, nici zilele. Am cunoscut o mulțime de oameni și am ajuns să cred că vârsta are cinci feluri: tinerii, bătrânii, cei care o ascund, cei care au uitat-o, și ea. Tânărul gardian o privește și se face alb ca varul. Nu o cunoaște. Dar a recunoscut ceva.

— Sunt… înregistrată? întreabă ea, aproape politicos.

— Nu, doamnă. Dar dumneavoastră… aveți voie.

— Știu, zice. Mereu am avut.

Trece pe lângă mine, trece pe sub bolta porții și intră în întuneric. Cheia de la gât îi bate pe piept, în ritmul pașilor, o dată, o dată, o dată. Gardianul uită de mine. Eu trec.

Jos, în prima galerie, cea cu tavan scund și nișe în perete, simt miros de sare și de cărbune. Femeia în cenușiu nu mai e. Pe o treaptă a rămas un fagure de-al meu, mic, căzut din sacul unuia dintre stupi. Nu știu cum. N-am pierdut niciunul. Cineva a fost în spatele meu fără să fie.

Pun fagurele în palmă. Mierea e rece și fină. Aștept.

Poarta se închide.

Sunetul nu e al unei uși. E al unui munte care își strânge gura. Lumina palidă nu mai e de mult; acum se duce și Galbena, și Roșia, și ultima fâșie de afară, din deschizătura boltei, se stinge fără să zică nimic.

Atunci aud, în perete, pentru prima oară în viața mea, ceva ce nu e albină. Un sunet surd, undeva departe, în mijlocul sării. Trei lovituri. Apoi un gol.

Nu spun nimic. Mi se pare că dacă aș spune ceva, golul ar înceta să fie gol.

Albinele, în sac, tac cu mine.

Selerin a ales ce spune. Eu aleg ce nu spun. Cineva ține. Nu zic cine. E singura frază pe care o am pentru copiii care mă vor întreba, și o repet în gând, în galeria joasă, cu mierea în palmă, până se încălzește.

* * *

PARTEA A CINCEA — ADÂNCUL

Foaia a cincea · Adâncul · Gheața

Foaia a cincea e albă. Cartograful n-a mai folosit culori; a folosit absența lor. Peste tot ce a fost apă și apoi piatră s-a așternut

gheață. Marea Largă e sticlă albă, groasă de două sute cincizeci de stânjeni, întinsă fără o cută de la o margine a foii la cealaltă. Golful Cenușiu e fiord înghețat. Strâmtoarea Dovan, o crăpătură înghețată, îngustă, pe care mâna ostenită a cartografului a urmărit-o cu un singur fir de peniță. Insula Pelon poartă calotă. Piscul Tăcut, ghețar. Pe Pasul Ahlen, cartograful a copiat un cuvânt scris cu gheață, literă cu literă, fără să-l citească, și a lăsat în jurul lui loc gol. Valea Oaselor e un cimitir sub zăpadă, iar Platoul Rampelor, pustiu alb, nu se mai deosebește de hârtie.

În medalion, gheața Oglinzii, groasă de treizeci de stânjeni, netedă și neagră ca o oglindă adevărată; Cele Nouă Vârfuri, Nouă Cupole, de abia ghicite sub zăpadă; Gâtul, numit acum Gheara, o limbă de gheață care se strecoară prin trecătoare, pe o leghe, ca un râu oprit în gând. Muntele de Sare e pustiu și lucios, iar la poalele lui nu se mai vede nimic. Dedesubt, cu cerneală roșie, cartograful a desenat cetatea: o hartă în hartă, culoare, hambare, dormitoare cu nișe, galerii care coboară sub vechea Salină până la un loc însemnat doar cu un cerc negru. Peretele. Clopotnița: un punct în vârful gheții, cu clopotul înghețat; picătura de la marginea lui a rămas desenată. Ușa cetății e la Gât. Nu iese nimeni; nu e voie, nu e cum.

În margine, mâna veche, ca întotdeauna: *Gheața ține minte.*

10. Prima veghe

Vocea: Taran, 37 de ani, păzitor al Peretelui de cărbune. Anul al optzecilea. Taran scrie scurt.

Veghe întâi, ziua 1. M-au trezit. Am dormit patru ani și ceva. Gura plină de sare, degetele ca de lemn, pleoapele lipite de o scoarță de sare. Cineva mi-a pus o cană în mâini și mi-a ținut-o acolo până am simțit-o. Mi-au spus: *anul 80*. Am întrebat: din câte? Mi-au spus: *din o sută treizeci și două*. Am făcut socoteala fără să vreau. Am încă mult de dormit.

Mă cheamă Taran. Sunt din neamul Maerei, păzitoarea Peretelui. A stat în fața lui patruzeci și doi de ani și a scris două cuvinte pe care le știe toată cetatea: *două forțe*. Nu mi se cere să înțeleg. Mi se cere să stau.

Ziua 2. Peretele. Se coboară cinci sute de trepte din sare, apoi o sută de piatră (scara Salinei, nu Scara Mare de la Gura de Sus: fiecare gură își are scara ei), până la cetatea de sub Salină; de acolo încă o jumătate de zi de galerii în pantă și scări, până la Galeria a Patra, apoi o galerie unde lumânarea arde mai mică și flacăra stă dreaptă, fără nicio adiere. La capăt: Peretele de cărbune. Negru, neted, cald ca o piele, fără urmă de foc; căldura lui nu iese din el, și la cinci pași de Perete aerul e tot al sării, rece. Nu e voie să ardem din el nicio fărâmă, deși cetatea o duce greu cu frigul și lemnul s-a cam sfârșit. N-a spus nimeni de ce. Se știe.

Stau pe banca de piatră din fața lui, scobită de alții înaintea mea, fiecare cu felul lui de a se sprijini. Am în față caietul Maerei. Piele de oaie, pagini galbene, scriere mică și dreaptă ca o brazdă. Pe prima pagină: *Una ține. Una ascultă. Dacă una dintre ele bate, cealaltă numără.* Pe ultima nu scrie nimic.

Ziua 3. Nimic. Peretele tace. Lumânarea arde. Mă gândesc la mama, pe care am lăsat-o în nișa a douăzeci și doua, adormită de patru ani, cu mâinile încrucișate pe piept. Ar putea să mă fi rugat să-i spun cum e. Poate o să-i spun.

Ziua 5. Prima serie. Sunt trei. Lovituri surde, nu în peretele din fața mea, ci în adâncul lui, ca de pumn într-o ușă din casa vecină. Una, două, trei. Apoi un gol. Nu e liniște. E un gol: un loc anume, croit cât un sunet, cu margini.

Notez. Notez că e gol. Notez cât durează: cât o bătaie de inimă. Cât ar fi durat a patra bătaie.

Ziua 7. Mi s-a spus de la început că bătăile au fost în patru. Arhivele coborâte cu noi spun: *în serii de câte patru*. Apoi, într-o

vreme, cineva le-a auzit, o arhivistă (Ilvara, spune povestea), și de atunci vin în trei. Cum poate un om să schimbe ritmul unui perete? Nu poate. Poate că nu ea l-a schimbat. Poate că el a răspuns.

Maera zicea: *una care ascultă*. Dacă Maera avea dreptate, ascultarea nu stă degeaba. Cine ascultă, face.

Ziua 11. Bătrâna din nișa a șasea se mișcă în somn. E Sereda. Doarme, dar neliniștit; pleoapele îi tremură ca ale unui câine care visează. Are un fagure sub pernă, iar pe el o albină nemișcată, vie. Hibernează și ea. Nu întreb nimic; n-are cine să-mi răspundă.

Ziua 14. Pe treapta de sus a galeriei stă o femeie în burnuz cenușiu. Nimeni n-are voie să intre aici fără pecete. Nu o cunosc. Nu zice nimic. Se uită la Perete cum se uită un bolnav la ușa doctorului. Pe piept îi atârnă o cheie mică, de bronz, cu ochiul rotund.

— Doamnă, nu aveți voie.

— Știu, spune. Dar îmi plăcea să-l văd.

Nu întreb „cine sunteți”. Întreb altceva, care, nu știu de ce, mi se pare mai important:

— Auziți și dumneavoastră?

— Nu, zice. De mult nu mai aud.

— Atunci de ce veniți?

Se gândește. Lumânarea nu clintește, dar umbra ei pe Perete se mută.

— Ca să-i ascult tăcerea, spune. Diferă de la un om la altul.

Se întoarce și urcă. Nu-i aud pașii pe piatră. Număr treptele după ea, până la o sută, și apoi nu mai am după ce număra.

Ziua 20. Trei. Gol. Trei. Gol. Trei. Gol.

Încep să numesc golul. Îl numesc *a patra*. Nu scriu asta în caiet. Doar îl numesc, în gând, ca să am ceva de ținut în mână.

11. A doua veghe

Vocea: Taran, 62 de ani. Anul o sută cinci.

Veghe a doua, ziua 1. Un doctor mă ține de încheietură și numără. „Douăzeci și cinci de ani de somn fără pauză”, zice. „Ai fost greu de trezit.” Eu zic: nu eu. Peretele. Doctorul zâmbește ca un om care a auzit asta de la toți păzitorii.

Am șaizeci și doi de ani pe hârtie și genunchii unui om de cincizeci: somnul îmbătrânește mai încet, dar nu se lasă păcălit. Fruntea îmi pare mai mare, pielea de pe mâini, mai subțire, cu vinele la vedere ca firele într-o frunză. Ceilalți păzitori din dormitorul meu: doi au murit în somn, unul s-a trezit nebun și vorbește cu pereții cu glas de copil. Cetatea numără acum nouă sute de oameni vii. Pe vremea când am coborât, erau o mie două sute. Nimeni nu spune cine a murit; se spune doar cât a rămas.

Ziua 3. Peretele. Trei. Gol.

Nu s-a schimbat nimic. Asta e partea groaznică: nu s-a schimbat nimic. Am coborât cinci sute de trepte din sare degeaba; ar fi putut să bată patru, să bată două, să tacă. Dar Peretele a rămas cum era, un om rău care nu se schimbă, sau un om bun care nu se schimbă. Nu pot hotărî.

Ziua 8. Am hotărât să încerc ceva ce Maera n-a încercat, ori n-a scris că a încercat. Să bat eu.

Am bătut cu fruntea în Perete, o dată, o dată, o dată, cu răbdare, ca să nu pară că mă lupt. Trei. Cărbunele era cald și tare sub frunte și m-a durut până în dinți. Apoi am așteptat. Am așteptat un ceas, cu numărul în gând. Nu s-a întâmplat nimic.

Am bătut apoi de patru ori. Patru. Am așteptat.

Nimic. Apoi, mult după, când aproape renunțasem, bătăile lui obișnuite au venit, trei, iar golul de după a fost, jur pe ce am mai scump, mai lung decât înainte. Cu o jumătate de inspirație. Poate cu atât.

Nu pot jura. Nu pot nega. Notez în caiet: *A fost mai lung. Sau mi s-a părut. Sau eu am fost mai scurt.* Dintre toate, asta e varianta care mă înspăimântă cel mai tare.

Ziua 12. Mă gândesc la neamul meu. Mama spunea că neamul Maerei crede în *două forțe*. Una care ține, una care ascultă. Dar nimeni nu mi-a spus ce se întâmplă când amândouă tac. Poate atunci e o singură forță, cea fără nume. Poate atunci golul e al ei. Nu sunt filosof, sunt păzitor, și un păzitor care filosofează adoarme.

Ziua 15. Sereda a murit. Au găsit-o în nișa a șasea, la o sută unu ani, cu mierea de pe buze, uscată ca o ceară. Pe piept ținea o albină, moartă de data asta. Au mutat-o în Galeria Dulce. Pe nișa ei, cineva a scris cu cărbune: *Cineva ține.*

Am citit și am tăcut. Aș fi vrut să-i spun: și alt cineva ascultă. Dar n-am avut cui.

Ziua 22. Nu mai e nimeni în afară de păzitori care să mai coboare la Perete. Povestea celor dinainte s-a subțiat până la o cântare de copii. Aud pe cineva cântând în galeria de sus, jos și fals:

Ilvara numără pe degete, Kessa întreabă „de ce, de ce”…

Mă ridic și merg după glas, cu lumânarea la piept, să nu se stingă. Nu găsesc pe nimeni. Cântarea se oprește la *Maera ascultă un perete*; cântărețul pare să se fi uitat peste umăr înainte de ultimul cuvânt.

12. A treia veghe

Vocea: Taran, 88 de ani. Anul o sută treizeci și unu. Ultimul.

Veghe a treia, ziua 1. Optzeci și opt de ani. Cincizeci și unu de serviciu. Mai mult decât Maera, cu nouă. Nu mă laud. Cifrele nu se laudă, se adună.

M-a trezit o fată. Nu doctorul. O fată de nouăsprezece ani, cu părul tuns scurt și cu urechi mari, pe nume Nerina, care a spus:

„Dumneata ești Taran? Mi-au zis că eu sunt ucenica dumitale. Nimeni nu m-a întrebat dacă vreau.” Îmi plac fetele care spun asta.

În curtea cetății, sub oglinzile puțului de aer, într-un ghiveci de lut, crește un lăstar de măr, pe care Nerina îl udă dimineața și despre care nu știe nimeni de unde vine. Mi-a adus ceai. Fără miere; mierea s-a terminat cu douăzeci și șase de ani în urmă, odată cu Sereda. L-am băut fierbinte, cu amândouă mâinile pe cană, și mi-am dat seama că mâinile nu mai tremură. Pe-ale ei, tremurau.

Ziua 4. Am dus-o la Perete. Cinci sute de trepte din sare, o sută de piatră, jumătate de zi de galerii, lumânarea. Nerina a mers fără să se plângă. La capăt, în fața Peretelui negru, s-a oprit, a pus mâna pe piatra caldă și a închis ochii.

— Aud, a spus.

— Ce auzi?

— Patru.

Mi s-a strâns ceva sub coaste, ca la un nod tras de la capătul celălalt.

— Trei, am zis. Trei, Nerina. Așa vin de peste două sute de ani. De când Ilvara a ascultat.

— Eu aud patru, a zis. Una, două, trei, patru. Și apoi tăcere.

Am verificat-o. Am pus-o să bată pe masă ritmul. A bătut patru. Am pus-o să bată de două ori, apoi să stea. Nu mințea. Nu mint nici eu. În cincizeci și unu de ani de serviciu n-am auzit decât trei. Ea aude patru. Amândoi stăm în același loc și auzim lucruri diferite și amândoi avem dreptate. Sau amândoi greșim. Sau Peretele are mai multe guri.

Sunt prea bătrân să-mi fie frică. Mi-e frică.

Ziua 9. Am cerut-o iar pe femeia în cenușiu. N-am chemat-o; i-am spus doar numele, în gând, și când m-am ridicat era pe treapta de sus, cu cheia la gât. Parcă n-ar fi plecat niciodată.

— Doamnă. Fata aude patru.

— Da, a zis.

— Cum se poate?

— Se poate să fie oricum, Taran. Așa cum se poate să nu fie.

— Cât aveți? am întrebat. Nu m-am putut abține. Optzeci și opt de ani, și nu m-am putut abține.

Femeia a zâmbit, prima oară de când o știu. Un zâmbet scurt, fără bucurie și fără răutate.

— Destul cât să nu-ți răspund, a spus.

Ziua 17. Gheața de deasupra a început să se miște. O simt în oase. Cetatea are un sunet nou, ca de lemn care lucrează: pe sus, undeva, pe la Gât, ceva se desface. Planeta își trage sufletul înainte să se ușureze iar. Cântarul cu arc a trecut de nouăzeci și șapte. Aproape o sută.

În primăvara aceasta ușa de la Gât se va deschide pentru prima oară după cincizeci și șase de ani și patru luni. Nerina vrea să iasă prima. Nu o las. O las să iasă a doua.

Ziua 21. Caietul Maerei e gata. Ultima pagină, care era goală, nu mai e goală. Am scris pe ea trei lucruri.

Primul: *Trei. Și un gol cât a patra.*

Al doilea: *Nerina aude patru. N-am verificat dacă eu aud puțin.*

Al treilea îl scriu mai încet, fiindcă nu sunt sigur că trebuie scris: *Dacă una ține și una ascultă, poate că ținerea e tot o ascultare, și poate de aceea le număr mereu: ca să nu uit că nu sunt singur la numărat.*

Ung caietul pe margini cu ulei, ca să nu se strice. Nerina îl ia cu amândouă mâinile. Nu spune nimic. Apoi spune, cu glasul unei fete de nouăsprezece ani care a ghicit că a primit ceva mai mare decât ea:

— O să-l ascult.

— Întâi numără, zic. Ascultatul vine singur, de unde-o veni.

A urcat cu caietul la piept. Am numărat treptele după pașii ei, cinci sute, una câte una, până n-am mai avut pași de numărat. Atunci am numărat încă o dată, pentru gol.

* * *

PARTEA A ȘASEA — INTERMEZZO

Șase

Capitol imposibil. Pagina e lipită în registrul Clopotniței, între anul o sută treizeci și unu și anul unu al pendulului următor, și nu are dată. Fazele nu pot coexista. Citește-o ca pe cinci glasuri care vorbesc în același timp, fiecare din locul lui, pe aceeași treaptă de piatră.

Brana *(16 ani)*. Apa îmi vine până la brâu și e caldă ca laptele. Stau pe treapta de sus a Clopotniței, singura care nu e acoperită, și **Dessa** *(44)*. — patruzeci și unu, patruzeci și doi, nămolul se întărește sub tălpi și fiecare pas face o gură, și **Lio** *(9)*. piatra se mișcă, nu te uita în jos, bunica a zis să nu te uiți în jos, iar clopotul de deasupra mea **Sereda** *(71)*. e tăcut, copilă, vezi, stupii mei sunt pe terasa de dedesubt și mierea e galbenă, și clopotul **Taran** *(88)*. e înghețat. Gheața e neagră ca o oglindă și sub ea e un gol, nu de aer, un gol cât o bătaie, și clopotul

Brana. — se uită la mine. Cine vorbește? Aud o voce de bătrână, în vânt. **Sereda.** Cine e fata aceea cu mâinile întregi? Mâinile ei sunt prea frumoase pentru o fată de pulbere. **Dessa.** Nu strig nimănui. Strig numărul. Trei sau cinci? Cine a pus aici cinci? **Lio.** Eu n-am nimic de zis, dar mă aud. **Taran.** Număr.

Fiecare aude pe ceilalți în felul fazei lui. Brana îi aude ca pe valuri care vorbesc greșit. Dessa îi aude ca pe numere cu o cifră lipsă. Lio îi simte în piatră, ca pe niște dinți. Sereda îi aude ca pe un bâzâit mare, prelung, pe care nu-l poate număra. Taran îi

aude ca pe bătăi pornite de sub gheață și îi încurcă cu cele din Perete.

Dessa. Treizeci și trei de fire. Patru ani fiecare. O sută treizeci și doi. Cine mă contrazice? **Brana.** Nu te contrazice nimeni. Nu e nimic de aflat, doamnă. E de făcut. Salpetrul nu ajunge. **Sereda.** Ba e ceva de aflat. Cineva ține. Nu spun cine. **Taran.** Două. Una care ține. Una care ascultă. Maera a scris-o. Eu doar o repet. **Brana.** — nimeni, ți-am spus — **Sereda.** — cineva, ți-am spus — **Taran.** — două, ți-am spus — **Lio.** Bunica a zis că și cântarul cu arc, și balanța au dreptate. Poate au dreptate toți trei.

Nu o aude nimeni. Sau o aud toți și se prefac.

Brana. Apa a ajuns la gâtul meu, dar nu mă îneacă. Respir ca și cum ar fi aer. **Lio.** Piatra se ridică cu mine pe ea. O simt cum crește sub tălpi, o palmă pe răsuflare. **Sereda.** Zăpada acoperă florile. Nu, nu le acoperă. Florile sunt acolo, sub ea, și zăpada se topește, și florile răsar, și se acoperă iar.

Pe treapta de sus, în mijlocul lor, stă o femeie în burnuz cenușiu.

Nu e într-o fază. Brana o vede în apă, până la brâu, uscată. Dessa o vede pe nămol, fără urme. Lio o vede pe piatra care se ridică, dreaptă, fără să se țină de nimic. Sereda o vede printre flori, cu ele până la genunchi. Taran o vede pe gheață, într-un loc în care nu e nimic de care să te sprijini. Fiecare o vede la fel de bătrână. Niciunul nu poate spune cât.

Își ține o mână pe cheia de la gât. Se uită pe rând la toți cinci și nu ți-ai da seama dacă îi privește sau încearcă să-i numere.

Femeia în cenușiu. *(Nu vorbește. Toți cinci o aud.)* Gata.

Clopotul bate.

Brana. Unu! Apa îl lovește și el sună gros, de bronz ud, ca atunci când eram fată și îl auzeam în somn. **Dessa.** Unu! N-am dat comanda. A venit singur. **Lio.** Unu! Mi-a intrat în burtă. **Sereda.** Unu! Albinele s-au oprit din bâzâit, toate deodată.

Taran. Unu! L-am mai auzit, dar nu așa. Altfel. Ca o bătaie din Perete care a învățat să sune.

Clopotul bate a doua oară. Clopotul bate a treia oară.

Apoi nu mai bate.

Tăcerea care urmează are lungimea unei bătăi. Fiecare o simte altfel: Brana ca pe o retragere a apei, Dessa ca pe o clepsidră răsturnată fără nisip, Lio ca pe pauza dintre două cutremure, Sereda ca pe liniștea unui stup care ascultă, Taran ca pe golul de după trei.

În golul acela vorbesc toți cinci deodată.

Nu se aude nimic limpede. Registrul Clopotniței n-a păstrat cuvintele. A păstrat, pe marginea paginii, un singur lucru, în mâna veche, cu apăsare mai tare la început: *o silabă scurtă, care ar putea fi începutul unui cuvânt sau sfârșitul altuia.* Nu spune cine a rostit-o. Fiecare dintre cei cinci a jurat mai târziu că nu el.

Apoi treapta s-a golit în ordine.

Apa s-a retras, în jos, până la nămol. Nămolul s-a ridicat, în sus, până la piatră. Piatra a înflorit și s-a așternut sub zăpadă. Zăpada a înghețat. Gheața a trecut în apă. Brana a rămas pe treapta ei, cu un cântec lung de albine în urechi. A scris în caiet, cu cărbune: *Azi am auzit trei și un gol. Nu mi-a explicat nimeni ce a fost.*

Taran a scris un rând aproape la fel, peste o sută douăzeci și nouă de ani. Poate nu din același motiv. Poate din același.

Volumul 4 — Arhivele

Roman epistolar în treisprezece dosare

* * *

PROLOG

Autor: Ilvara, Arhivistă a tuturor **Loc:** Camera Zero, sub Arhivă **Pendulul 20, anul 36**

Am numărat dosarele cu degetul, de la stânga la dreapta, și am ajuns la doisprezece. Am numărat din nou și au ieșit treisprezece. A treia oară am numărat cu ochii închiși, fiindcă știu cum arată o cifră care vrea să fie crezută, și au rămas treisprezece. Pe al treisprezecelea nu eu l-am pus în raft. L-am găsit legat în pânză de in, cu sfoara înnodată după obiceiul arhiviștilor, dar nodul nu mi-a fost cunoscut: avea o răsucire în plus, ca o silabă pe care n-o rostește nimeni din meseria noastră.

Camera Zero e mai veche decât Arhiva: Arhiva s-a ridicat deasupra ei abia în pendulul al șaptelea, iar de la pendulul întâi încoace oricine poate lăsa aici câte un bilet, strecurat printr-o fantă din ușă.

Ce urmează este o alegere. Arhiva are mii de rafturi, iar eu am avut la îndemână o singură Fereastră de lucru. Am luat hârtii din optsprezece dintre cele douăzeci de pendule; din al patrulea și din al șaptesprezecelea nu mi-a căzut în mână nimic scris fără

gândul că va fi arătat, și pe acelea le-am lăsat în rafturi. Nu le-am luat pe toate, nici pe cele mai frumoase. Le-am luat pe cele în care omul scrie fără să știe că va fi citit. Fiecare poartă un antet: cine a scris, de unde, în ce pendul și în ce an al pendulului. Anii se numără de la începutul Apropierii. Am lăsat fiecărei epoci limba ei, chiar și acolo unde mă doare urechea. Ce stă între paranteze drepte este al meu.

Cu o seară în urmă am scris pe o foaie, ca să nu uit: Fereastra acestui pendul ține doi ani și opt luni. Nouăzeci de rachete au încăput în ea. Nimeni nu a întrebat câte se vor întoarce.

Prin dosare se întâlnesc, mereu, aceleași trei lucruri: o mână care apasă prea tare pe începutul cuvintelor, o bătaie surdă în pământ și un număr care scade. Nu spun ce înseamnă. Spun doar că le-am numărat.

Citiți în ordinea dosarelor. Dacă ajungeți la al treisprezecelea și vi se pare că ceva nu se potrivește, aveți dreptate. Și mie mi s-a părut la fel.

* * *

DOSARUL I — FRICA

Pendulele 1–2. Notă a Arhivistei: primele trei pendule n-au registre. Ce se știe despre ele se știe din recitări, învățate pe de rost de familii și așezate pe piele tăbăcită abia în pendulul al patrulea, apoi copiate din douăzeci în douăzeci de ani de mâini care n-aveau voie să greșească nicio literă. Antetele sunt ale copiștilor; cuvintele, ale celor recitați. Le-am citit cu respect, nu cu încredere.

1.1 — Raport

Autor: Hamen, preot-astronom **Loc:** Observatorul de pe Stânca Dreaptă **Pendulul 1, anul 43**

Am numărat zilele întunericului. Au fost cinci, de la prima la ultima, fără nicio lumină pe cer, nici galbenă, nici roșie, nici cea palidă pe care o știe doar ochiul răbdător. În ziua a doua pământul a început să izbească. Nu tremura, cum tremură o frunză; izbea, ca un om care a stat prea mult la o ușă. Stânca pe care stau a gemut toată noaptea, iar dimineața o crăpătură cât lungimea unui bărbat se deschisese între doi dintre noi. Doi frați din ordin au căzut în ea. N-au strigat. Am auzit numai piatra, închizându-se pe jumătate.

Am scris cifrele acestea cu mâna care mă mai ascultă. După cele cinci zile urmează luni de lumini rătăcite: soarele galben iese seara, cel roșu dimineața, și nimeni nu mai știe cât e ceasul. Oamenilor le spun că planeta trece pe lângă o ușă. Nu le spun ce e în spatele ei, fiindcă nu știu. Nu știu nici dacă ușa se închide la loc.

[În margine, cu apăsare tare pe prima literă: „Se închide.”]

1.2 — Scrisoare

Autor: Dara, țesătoare **Loc:** Orvela de Jos **Pendulul 1, anul 70**

Frate, ți-am trimis lână prin Ibar, să-ți ajungă până la iarnă. Dacă ai găsit-o udă, să știi că am pus-o uscată în sac, cu mâna mea, și am strâns gura sacului cu trei noduri.

Cei din sat au început să sape sub biserică. Spun că nu e iarnă obișnuită, că soarele galben stă tot mai departe, ca o oală scoasă de pe foc. Mă cheamă și pe mine, dar eu am copiii sus, la lumină, și încă îi țin acolo, în pat, cu căldura trupului meu. Se spune că peste optzeci de ani va fi atât de frig încât nicio casă nu va ține. Se mai spune ceva, pe care nu-l scriu.

Îți scriu cât mai pot, pentru că mi-e teamă de mâinile mele, nu de frig. Când nu vor mai ști să țină acul, cine va ști să țină cuvântul?

1.3 — Proces-verbal

Autor: Adunarea satului Orvela (scrib: Ketu) **Loc:** Orvela, în casa de piatră **Pendulul 1, anul 88**

S-au adunat patru sute douăzeci de capi de familie, laolaltă o mie două sute de suflete, cu tot cu copii. Preotul Ilet a citit cifra de pe tablă: planeta a intrat în zona rece. Se hotărăște următoarele.

Întâi: toți coboară. Nu rămâne nimeni sus, nici paznic, nici copil, nici bătrân care nu vrea. Cine rămâne sus este socotit mort la împărțirea hranei.

Al doilea: grâul se bagă în sare și în ceară și se numără sac cu sac. Cine numără greșit răspunde.

Al treilea: trei bărbați își fac sălaș în primul gang, sub gura galeriei, și bat ceasul cu piatră în piatră, de două ori pe zi, ca cei de jos să nu piardă socoteala.

Votat cu patru sute douăsprezece mâini. Opt mâini n-au fost ridicate. Nu s-a întrebat de ce.

1.4 — Bilet

Autor: necunoscut **Loc:** Camera Zero **Pendulul 1, anul 131**

Cine citește aceasta nu poate fi cel pentru care am scris. Noi am coborât. Dacă voi ați urcat, ați urcat după ce noi am încetat să numărăm. Spuneți-ne cât a durat.

[Același loc, de aceeași mână, cu cerneală mai întunecată, scris mai târziu: „Cât a durat? Ați întrebat. Nu mai putem răspunde nimănui.”]

1.5 — Raport

Autor: Ilet, preot-astronom (al treilea cu numele acesta) **Loc:** Orvela, observatorul coborât **Pendulul 2, anul 1**

Ținem cifra pentru cei ce vor veni: pendulul dintâi a durat două sute doisprezece ani, după socoteala tăbliților. Am urcat din Adânc în trei etape, cu torțe, orbi de lumină, fiecare cu mâna pe umărul celui din față.

Am coborât o mie două sute de suflete. Am ieșit cinci sute șaptezeci. I-am numărat la poartă, cu bețe, de trei ori. Cifra e corectă; nu e a mea să o explic. Cine lipsește are nume, iar numele nu le scriu aici pe toate.

Orvela de sus e acoperită de iarbă. Pe locul bisericii nu crește nimic. Pe peretele ei, singurul rămas în picioare, cineva a scris cu cărbune un cuvânt. Nu l-am citit. Nu l-am șters: dacă e al nostru, ne va căuta singur.

* * *

DOSARUL II — CALENDARUL

Pendulele 5–7. Notă a Arhivistei: epoca în care omul a început să numere ca să nu se mai teamă. Cifrele sunt aici mai liniștite decât oamenii care le-au scris.

2.1 — Raport

Autor: Seth Maranu, preot-astronom (cel dintâi cu numele acesta) **Loc:** Observatorul Șapte Trepte **Pendulul 5, anul 12**

Calendarele de lut ale scribilor dau zilele; lunile nu le dau. După zece ani de observații cred că pot așeza anul. Are aproape patru sute de zile, nici două la fel: cele cu două lumini, galbenă și roșie, sunt mai scurte decât cele cu trei. A treia lumină, cea palidă, nu e a soarelui și nici a unei stele stinse; o numesc „lumina fără umbră”, fiindcă nu aruncă umbră nici pe cea mai albă piatră. Ochii tineri o văd. Ai bătrânilor, nu.

Am împărțit anul în douăzeci de luni, fiecare cu numele unui animal, ca să-l poată învăța copiii. Nouăsprezece luni au câte

douăzeci de zile. A douăzecea ia ce a rămas: într-un an patru zile, în altul nouăsprezece, după cum se prind luminile. Pe ea o uită toți, și are dreptate să fie uitată; cine rotunjește spune patru sute.

[Alături, cu litere dese, aproape tăiate în piele: „Număr.”]

2.2 — Scrisoare

Autor: Gorin Hadra, calculator **Loc:** Observatorul de pe Piscul Tăcut **Pendulul 6, anul 30**

Dragă Seth, îți trimit tabelul pe care l-ai cerut. Pendulele încheiate, în ani: două sute doisprezece, două sute opt, două sute patru, două sute, o sută nouăzeci și șase. Am citit șirul pe tablă de trei ori, ca să nu cred că greșesc eu.

Nu-ți voi spune că mi-a plăcut. Diferențele sunt toate de patru. Mi-aș dori să fie o ciudățenie a măsurătorii, fiindcă firea nu lucrează așa. Firea face aproape. A scris Maranu cel dintâi, și cu dreptate, că „aproape” este cuvântul cu care cifrele ne iartă; aici nu mai e nimic de iertat.

Să nu spui nimănui până nu ne mai gândim.

[În margine, mâna cu litere apăsate: „Exact.”]

2.3 — Proces-verbal

Autor: Consiliul Calendarului (scrib: Teona) **Loc:** Vădrea, sala cu cele douăzeci de scaune **Pendulul 7, anul 20**

Se pune la vot calendarul unic. Unsprezece voturi pentru, trei împotrivă; șase scaune au rămas goale. Cei trei care s-au opus au spus că nu e bine să pui cifre pe zile care n-au fost niciodată aceleași, de două ori la rând, pe cer.

Preotul Seth Maranu, al treilea cu numele, în vârstă de șaptezeci de ani, a spus: „Legea nu cere ca ziua să fie la fel. Cere ca numărul să fie la fel.” S-a trecut la chestiunea următoare.

Despre cifrele din tabelul lui Gorin Hadra nu s-a vorbit. Ele n-au fost aduse în sală.

2.4 — Raport

Autor: Teona, scrib al Consiliului, ulterior preoteasă-astronomă **Loc:** Vădrea **Pendulul 7, anul 24**

Am făcut singură un calcul, într-o noapte. Pe tablă erau scrise pendulele, de la cel dintâi până la al șaselea, iar sub ele, fără nicio mână cunoscută, un ultim rând: „Marea Aliniere”. Acolo nu stătea nicio cifră. Am luat seria lui Gorin și am scăzut patru la fiecare pas, pornind de la o sută optzeci și opt, cât ține pendulul acesta, și am găsit un loc unde perioada se sfârșește: după patruzeci și șapte de pași. Adunate, perioadele care mai vin dau patru mii trei sute douăzeci și patru de ani; cu ce a mai rămas din cel de acum, aproape patru mii cinci sute. Departe.

Nu am scris cifra nicăieri, fiindcă nu se cade să prezici ce nu se poate verifica.

Dar acum o scriu aici, în Arhivă, unde nimic nu iese.

2.5 — Bilet

Autor: necunoscut **Loc:** Camera Zero **Pendulul 7, anul 25**

Cineva a citit biletul din anul o sută treizeci și unu. Nu știu cine. L-am găsit mutat cu un deget spre dreapta. Dacă ești tu, cititor al Arhivei, spune-mi măcar dacă ți-e frică.

* * *

DOSARUL III — PRIMA LANSARE

Pendulul 7, anii 32–40. Notă a Arhivistei: Fereastra acelui pendul a ținut șapte ani. Din ea a plecat prima rachetă pe care registrele

o numesc, și a fost una singură. Se lansa încă de la Câmpul Alb; rampele de pe Platou au venit mai târziu.

3.1 — Ordin

Autor: Consiliul Calendarului **Loc:** Vădrea **Pendulul 7, anul 32**

Se ordonă pregătirea unei lansări. Pregătirea cere doi ani pe loc, nu mai puțin: nici pulberea, nici corpul rachetei, nici omul nu se grăbesc. Fereastra se deschide peste doi ani și ține șapte. Nimic nu se aprinde până ce preotul nu spune că aerul de pe înălțimi s-a așezat. Ce nu urcă în ea rămâne pe pământ până la Fereastra următoare, adică o sută optzeci și opt de ani.

Meșterul de pulbere este Vedran din Cuptoarele de Jos. Să i se dea tot.

3.2 — Jurnal de meșter

Autor: Vedran, meșter de pulbere **Loc:** Cuptoarele de Jos **Pendulul 7, anul 33**

Am ars trei sute de măsuri de pulbere, iar a treia sută a ieșit cum trebuie. Pulberea bună miroase a mere coapte. Mi-au trebuit opt luni ca să recunosc mirosul, și acum nu-l mai pot scoate din barbă.

Pe corpul rachetei am tăiat cu dalta un cuvânt, ca să nu uit ce construiesc: „Sus.” Preotul l-a șters cu cărbune și a scris „Către lumină”. Eu l-am tăiat iar, dedesubt, mai mic, într-un loc unde nu ajunge cărbunele lui.

3.3 — Jurnal de lansare

Autor: Vedran, meșter de pulbere **Loc:** Câmpul Alb, în apropierea Vădrei **Pendulul 7, anul 38**

Ziua a avut trei lumini la prânz. Țineam fitilul în mână și mă pregăteam să-l aduc la gura țevii, când preotul Maranu, care vede cu un singur ochi, a strigat. Sus, într-un loc anume, apăruse

o lumină scurtă și albă. A durat cât un bătut din palme. Nu era soare, nu era stea, și nu semăna cu nimic din ce are drum pe cer.

Nu m-am clintit un minut întreg, cu cărbunele aprins între degete, fiindcă nu știam ce altceva să fac cu un minut. Apoi am făcut ce venisem să fac. Am aprins și m-am dat înapoi cât au ținut picioarele. Racheta a urcat cu un sunet de rupere, apoi cu unul de țesătură întinsă, apoi cu nimic. Am numărat o sută de respirații, cu fruntea dată pe spate. Urma ei s-a subțiat până la un fir de păr, și firul s-a stins în nori.

3.4 — Raport

Autor: Seth Maranu, preot-astronom, al treilea cu numele **Loc:** Observatorul Șapte Trepte **Pendulul 7, anul 38**

Am luat locul luminii cu alidada, din ceasul în care a apărut, și l-am trecut pe harta stelelor. În noaptea următoare stelele s-au mutat, cum se mută mereu. Locul luminii s-a mutat odată cu ele, grad cu grad, fără abatere, ca bătut în cuie în cerul fix. Și totuși, în locul acela nu stă nicio stea dintre cele pe care le avem pe hartă. Am repetat măsurătoarea în alte două seri, fără rachetă: n-a apărut nimic. Dar locul există. Îl pot arăta cu degetul, deși nu e nimic acolo.

Acesta este raportul meu cel din urmă. L-a scris ochiul meu bun, cu mâna mea.

3.5 — Bilet

Autor: Vedran, meșter de pulbere **Loc:** Camera Zero **Pendulul 7, anul 39**

Racheta mea n-a ajuns. Lumina a venit totuși, înaintea ei. Mi-am întrebat nevasta ce înseamnă. A zis: „Înseamnă că cineva a știut.” N-am mai întrebat.

3.6 — Scrisoare

Autor: Nesa, soția lui Vedran **Loc:** Cuptoarele de Jos **Pendulul 7, anul 40**

Către cei care vor citi, nu către Consiliu. Bărbatul meu a murit în iarna trecută, fără să mai vadă o rachetă urcând. Nu s-a plâns. A cerut un singur lucru: să i se pună în mormânt un fitil nears și un pumn de pulbere cu miros de mere coapte. I le-am pus, în palma stângă, cum ținea el fitilul.

Dacă lumina din cer a fost o ușă lăsată deschisă, atunci a bătut la ea cu dreptate. Dacă a fost o strajă care își arată locul, atunci a bătut prea devreme. Eu nu pot hotărî care dintre ele. Vă las hârtia asta.

* * *

DOSARUL IV — LANTERNELE

Pendulele 9–11. Notă a Arhivistei: epoca în care racheta a încetat să fie numai foc și a început să fie drum. Pentru prima oară, niște oameni au stat deasupra aerului mai mult decât o respirație, iar jos s-a aprins o lanternă ca să-i cheme. Preoții Lanternei Mari moștenesc numele unul de la altul, ca cei din Observatorul Șapte Trepte; de aceea unele nume se întorc.

4.1 — Jurnal de lansare

Autor: Ruan Eslet, șef al Câmpului de Lansare **Loc:** Câmpul Alb **Pendulul 9, anul 36**

Fereastra ține șase ani și patru luni. Planul cerea șaizeci de rachete; am avut gata a șasea parte, zece, în șirul de lansare, numerotate cu cretă. Din ele, trei au rupt cerul. Una avea la bord doi oameni: Mirela Toth, ucenică la observator, și Dagan, care nu avea altă meserie decât curajul.

Au urcat sub trei lumini. Cu un minut înainte să aprind șirul, lumina scurtă și albă a apărut în locul pe care preoții îl știu pe de rost de la Maranu încoace. Nimeni n-a mai strigat. Ne-am obișnuit cu ea cum te obișnuiești cu o rudă care vine fără să fie invitată: i-am lăsat loc la masă și n-am întrebat-o nimic.

4.2 — Mesaje în cod de lumină

Autor: Mirela Toth, în arc înalt, către Lanterna Mare **Loc:** în racheta Cenușie, deasupra Vădrei **Pendulul 9, anul 36 (cât a durat urcarea)**

[Transcris de paznicii Lanternei Mari. Semnele: trei scurte pentru început, două lungi pentru sfârșit; între cuvinte, o pauză cât o respirație. De la aprindere până la ultimul semn au trecut unsprezece minute.]

— SUNTEM SUS. — PĂMÂNTUL ESTE ROTUND, DAR NU CUM ZIC CĂRȚILE. — DAGAN A ÎNCETAT SĂ RÂDĂ. — VĂD TREI SOARI ÎN ACELAȘI TIMP. NU ȘTIU CUI SĂ SPUN. — LUMINA ALBĂ ESTE MAI APROAPE DECÂT STELELE. ESTE DEASUPRA NOASTRĂ. NU SE MIȘCĂ. — AER PUȚIN. SUNT BINE. — ÎNTREABĂ PREOȚII: CINE A PUS PUNCTUL ACELA?

[Răspunsul Lanternei Mari, în aceeași zi: „PREOȚII NU ȘTIU.” Ultimul semn al rachetei: două lungi, fără cuvinte.]

4.3 — Scrisoare

Autor: Hera Toth, mama Mirelei **Loc:** Vădrea, casa de la poarta de miazăzi **Pendulul 9, anul 37**

Fata mea, nu știu dacă ți se mai poate scrie. Hârtia asta o dau Lanternei, să o aprindă de mai multe ori, cu litere mari. Dacă nu o înțelegi, înseamnă că e pentru mine.

Casa e ca înainte. Pâinea ți-am pus-o pe masă, cu sare, cum o mâncai. Eu nu mănânc. Lanterna Mare arde seara și dimineața,

patru ceasuri, și mă uit la ea cum m-am uitat la tine în anii în care nu dormeai.

Spune-mi ce ai văzut. Dar spune-mi și ce n-ai văzut, fiindcă tu m-ai învățat că adevărul e cel care lipsește.

4.4 — Raport

Autor: Edric, preot-astronom al Lanternei Mari **Loc:** Vădrea **Pendulul 10, anul 39**

Se raportează: în cei șase ani ai Ferestrei au fost adunate toate mesajele care ne-au venit de sus. Sunt o sută șaizeci și patru. Se constată că, în toate, lumina albă e descrisă la fel: în același loc, deasupra, fixă. În niciun mesaj nu i se dă nume. Toți scriu „punctul”, deși nu și-au trimis cuvintele unul altuia.

Se propune Consiliului să i se dea un cuvânt, pentru ușurința registrului. Eu nu am găsit unul care să nu fie fals.

4.5 — Proces-verbal

Autor: Consiliul Lanternelor (scrib: Orsa) **Loc:** Vădrea **Pendulul 11, anul 38**

Se hotărăște ridicarea a unsprezece lanterne permanente, câte una pe fiecare creastă mare, ca semnalele să treacă de la un capăt al lumii la celălalt înainte de Trecere. Costul: trei mii de măsuri de untdelemn pe an, plătite din impozitul pe grâu.

Edric al doilea, preot al Lanternei Mari, a propus ca lanterna cea mai înaltă să ardă fără întrerupere, ca să se vadă de sus. Consiliul a întrebat: de cine? Edric n-a răspuns. S-a trecut la vot, iar propunerea a fost aprobată.

* * *

DOSARUL V — SCHISMA

Pendulele 12–15. Notă a Arhivistei: epoca în care omenirea s-a rupt în două cum se rupe pâinea, în două coji care nu mai încap la loc: partea care urcă și partea care se ascunde.

5.1 — Proces-verbal

Autor: Marele Consiliu (scrib: Iovan) **Loc:** Vădrea, sala cea mare **Pendulul 12, anul 37**

Șase sute de glasuri față în față, afară de al Președintelui. Urcătorii cer ca jumătate din impozit să meargă la rachete, fiindcă Fereastra se scurtează și nu se știe cât din ea a mai rămas. Coborâtorii cer ca jumătate să meargă la cetăți, fiindcă Adâncul vine oricum, iar rachetele n-au salvat pe nimeni.

Un Urcător a spus: „Nu fugim din frig, fugim din numere.” Un Coborâtor a răspuns: „Numerele nu au mâini. Frigul are.”

Votul a ieșit egal, trei sute de fiecare parte. Președintele a rupt egalitatea cu glasul lui, fără să spună în ce parte l-a pus. Procesul-verbal nu spune nici el.

5.2 — Scrisoare

Autor: Telmer, Urcător, către sora lui, Ivana, Coborâtoare **Loc:** Câmpul Alb **Pendulul 13, anul 36**

Ivana, am auzit că ai început să locuiești sub pământ înainte de vreme. Nu te învinuiesc. Eu sunt cel care urcă pe un foc, deci n-am dreptul să judec cine se ascunde.

Dar îți spun un lucru pe care nu l-am spus nimănui: când stau seara pe câmp și mă uit în sus, mă uit într-o ușă lăsată întredeschisă de cineva care nu vrea să fie prins. Și tu, jos, cu urechea pe piatră, faci același lucru. Doar că tu asculți, iar eu mă uit.

Nu știu dacă ne vom mai vedea. Pendulul e mai lung decât a fost tata.

5.3 — Manifest

Autor: Cei patruzeci de Coborâtori ai Cetății Galbene **Loc:** Galeria Întâi **Pendulul 14, anul 12**

Noi nu ne ascundem. Ne păstrăm. Un neam care se risipește în foc, în cer sau în nădejde nu mai are trecut. Noi vom fi, în Adânc, locul unde trecutul doarme sigur. Cine vine să ne ia în râs e binevenit să rămână până la primul ger.

[Cu mână apăsată, scris dedesubt: „Aveți dreptate amândoi.”]

5.4 — Raport

Autor: Ilfa Draghin, preoteasă-astronomă **Loc:** Vădrea **Pendulul 15, anul 38**

Am cercetat de ce se despart oamenii, de fiecare dată, în două. Ura n-are parte la asta, nici dogma. E aritmetică: când Fereastra e lungă, toți vor să urce; când e scurtă, jumătate se tem. Schisma e un termometru al timpului, nu o boală a minții.

Dacă am dreptate, ultima Schismă va veni când Fereastra va dispărea. Atunci nu vor mai fi două părți. Va rămâne una.

5.5 — Bilet

Autor: necunoscut **Loc:** Camera Zero **Pendulul 15, anul 41**

Cineva a întors toate biletele cu fața în jos. Nu am atins nimic. M-am uitat la spatele lor: pe toate stă scris același număr, patru, cu aceeași apăsare. Nu știu cine l-a scris. Nu știu de când.

5.6 — Proces-verbal

Autor: Marele Consiliu (scrib: Iovan al treilea) **Loc:** Vădrea **Pendulul 15, anul 46**

S-a cerut încheierea Schismei prin tratat. Urcătorii au adus în sală un singur om, un bătrân fără nume, care a spus doar: „Eu am ieșit din Adânc și am intrat în rachetă. Ce am fost?” Coborâtorii n-au avut răspuns.

Tratatul a prevăzut ca fiecare familie să trimită jumătate dintre copii sus și jumătate jos, la hotărârea sorții. S-a votat în unanimitate. Cinci ani mai târziu, tratatul a fost uitat, nu rupt.

* * *

DOSARUL VI — CETĂȚILE

Pendulele 13–16. Notă a Arhivistei: zidarii au lăsat jurnale mai bune decât preoții, pentru că ei nu au crezut că vor fi citiți. Aici începe harta de la sfârșitul cărții.

6.1 — Jurnal de șantier

Autor: Moldar Vask, maistru de galerii **Loc:** Cetatea Galbenă, Galeria Întâi **Pendulul 13, anul 18**

Am tăiat în roca moale a Adâncului șapte pași pe zi, cu dalta și cu foc: aprindem lemn pe stâncă, o udăm când se înroșește, o lăsăm să crape. Galeria Întâi pornește de la capătul Scării Mari și coboară în pantă blândă, cu o scară la fiecare trei sute de pași. În capăt sunt cele douăzeci de săli ale Cetății Galbene, fiecare pentru o sută de oameni care nu se cunosc.

Sălile nu au ferestre. Fiecare are un horn care urcă prin stâncă până la suprafață, ca să intre aerul, nu lumina. Lumina o vom face singuri.

6.2 — Scrisoare

Autor: Moldar Vask, către soția lui, Pina **Loc:** Cetatea Galbenă, galeria de sondaj **Pendulul 13, anul 23**

Pina, să nu te sperii, dar am dat peste ceva. Nu o comoară, nu o peșteră: un perete. Negru, neted, cald ca o piele de animal. Dalta nu-l zgârie. Focul nu-l înnegrește mai tare decât este. Băieții i-au zis Peretele de cărbune, dar pe mine mă tulbură că nu arde.

Am pus patru oameni la poartă să nu intre nimeni. Ți-am spus că vin acasă la toamnă. Nu știu dacă mai ajung la vreo toamnă.

6.3 — Raport

Autor: Edina Voss, preoteasă-astronomă **Loc:** Cetatea Galbenă, galeria de sondaj **Pendulul 13, anul 24**

Se raportează: am coborât să văd Peretele. Se constată că e înalt cât patru oameni și lat cât o ulicioară, cu o muchie dreaptă, tăiată parcă cu rigla. Cărbunele este adevărat: lasă praf pe degete, miroase a pământ ars. Dar e cald, iar căldura nu scade. Dincolo de el nu există niciun foc.

Am pus urechea pe el. Nu am auzit bătăi, nici glasuri. Am auzit, pentru o scurtă răsuflare, ceva ce nu pot scrie: o liniște mai mare decât a mea, ca o ureche care ascultă înapoi.

6.4 — Proces-verbal

Autor: Comisia Cetățiilor (scrib: Hrisa) **Loc:** Cetatea Galbenă **Pendulul 14, anul 4**

Se hotărăște ca Peretele de cărbune să nu fie spart. Se numește un paznic permanent, ales pe viață, care să locuiască în Camera de la Capăt și să țină un caiet de zi. Salariul se plătește din tezaurul cetății. Paznicul nu are voie să se atingă de perete, dar are voie să-i vorbească.

Un membru al Comisiei a întrebat dacă Peretele răspunde. Răspunsul a fost trecut în procesul-verbal așa: „Încă nu.”

6.5 — Raport

Autor: Odel Voss, preot-astronom, urmaș al Edinei **Loc:** Cetatea Galbenă **Pendulul 16, anul 70**

Se raportează: am citit raportul unei strămoașe, Edina, și am coborât la rândul meu, după trei pendule. Peretele e la fel de cald. Paznicii s-au schimbat de zece ori. Caietele de zi au laolaltă două mii de pagini, și în nicio pagină nu scrie că Peretele a răspuns.

Dar în fiecare caiet, într-un loc sau altul, paznicul a scris o frază asemănătoare. Nu aceeași, dar asemănătoare. De pildă: „Mă simt ascultat.” Șase paznici din unsprezece, fără să se fi citit unii pe alții. Nu comentez.

* * *

DOSARUL VII — PERETELE DE CĂRBUNE

Pendulele 19–20. Notă a Arhivistei: caietul de zi al lui Maera, păzitoarea, ocupă patruzeci și doi de ani în trei volume. Am ales cinci zile, trei aici și două în dosarul bătăilor. Două dintre ele sunt zile în care nu s-a întâmplat nimic.

7.1 — Caiet de zi

Autor: Maera, paznică a Peretelui **Loc:** Camera de la Capăt, Cetatea Galbenă **Pendulul 19, anul 132**

Am preluat serviciul de la Tarek, care a plecat orb și mulțumit. Mi-a lăsat cheia Camerei și o frază: „Nu-i vorbi decât când îți vorbește el.” Am întrebat cine. A zis: „Cel care nu e peretele.”

Am atins peretele, deși nu am voie. Era cald ca o mână. Mi-am tras palma înapoi repede, din bun-simț. Pe urmă am numărat pietrele pardoselii: o sută două. Una e mai caldă decât celelalte, și o las în pace.

Încep caietul azi. Are o mie de pagini albe. Cred că le voi umple.

7.2 — Caiet de zi

Autor: Maera **Loc:** Camera de la Capăt **Pendulul 19, anul 139**

Adâncul se sfârșește. În Cetate au început să aprindă din nou focul la suprafață. Mi-au adus pâine și o scrisoare de la nepoata mea. Nu știu cum a ajuns la mine, pentru că scara cea mare e încă prinsă în gheață la Gura de Sus.

Peretele a stat liniștit toată iarna. Eu am stat liniștită lângă el. Seara îi citesc din caiet ce am scris. Nu pentru că aș crede că ascultă. Pentru că tot ce nu e citit se uită.

7.3 — Caiet de zi

Autor: Maera **Loc:** Camera de la Capăt **Pendulul 20, anul 9**

Azi a stat o lumină în Cameră. Nu a venit de sus: hornul e prea lung și prea strâmb ca să lase lumina să coboare, i-am pus palma la gură ca să nu mă amăgesc. Era lumina palidă, a treia, cea care nu face umbră. A trecut peste perete. N-a lăsat nicio urmă, nici pe cărbune, nici pe mine.

Am stat multă vreme cu fața spre ea. Dacă există ceva care ține lumea, nu se vede; se simte doar că se uită.

7.4 — Scrisoare

Autor: Maera, către Selerin, Marele Astronom **Loc:** Camera de la Capăt **Pendulul 20, anul 22**

Stimate Selerin, ai întrebat, în ultima scrisoare, ce cred eu că este Peretele. Îți răspund cum răspund oamenilor care pun întrebări prea mari: cu puține cuvinte, ca pe o piatră pusă la locul ei.

Cred că sunt două. Una ține. Ținea înainte să ne naștem, ține acum, va ține și după noi. Cealaltă ascultă și altceva nu face. Cele

două nu sunt dușmane, cum ar vrea cartea; sunt vecine.

Știu că tu crezi într-unul singur, care ține și ascultă deodată. Poate ai dreptate. Dar eu am stat treizeci de ani lângă el și n-am simțit niciodată o singură prezență. Am simțit mereu două. Una grea, una atentă.

7.5 — Raport

Autor: Maera, către Marele Consiliu **Loc:** Camera de la Capăt **Pendulul 20, anul 35**

Se raportează: Peretele este neschimbat în temperatură, textură și culoare. Paznica este în viață. Paznica nu are nimic de cerut.

Se mai raportează, deși nu aparține serviciului: de la deschiderea Ferestrei, ascultarea s-a intensificat. Nu pot spune altfel. Nu am instrumente pentru ea. Am numai pielea.

* * *

DOSARUL VIII — BĂTĂILE

Pendulele 3–20. Notă a Arhivistei: în patruzeci de rapoarte, din secole diferite, bătăile din Adânc sunt descrise la fel: serii de câte patru. Am ales șapte, ca să se vadă că nimeni n-a avut curajul să numere a cincea. Ultimul raport, cel din pendulul al unsprezecelea, l-am pus la urmă pentru că trage o concluzie pe care ceilalți o ocolesc.

8.1 — Raport

Autor: Zeman, preot-astronom **Loc:** Orvela, sub biserica prăbușită **Pendulul 3, anul 95**

În a nouăzeci și cincea iarnă am auzit pentru prima oară. [Relatare orală a pendulului 3, transmisă în cântec și așezată în

primul registru scris, al pendulului 4; Arhivista o păstrează ca „din cântec”.] Un sunet surd, venind din adânc, nu din perete. Patru lovituri, apoi liniște, apoi iarăși patru. Între serii, o respirație lungă. Am măsurat intervalul cu apa din clepsidră: de la o serie la alta curg șaizeci de picături.

Oamenilor le spun că e pământul care se așază. Ei mă cred. Eu nu.

8.2 — Jurnal de săpătură

Autor: Kobal, săpător **Loc:** Galeria a Doua, sub Cetatea Roșie **Pendulul 8, anul 120**

Am dat de o peșteră care bate. N-are gură, n-are poartă; am spart un perete subțire și am intrat într-o sală cât o biserică, fără nimic înăuntru. Dar peretele din fund vibra. Patru lovituri, apoi pauză.

Am pus mâna pe el. Era ca la inima unui animal mare și adormit, și m-am gândit: ce face un animal, dormind, atât de ordonat?

Am ieșit. Am pus un semn pe stâlpul de la gura pe care o spărsesem: un cerc cu patru puncte.

8.3 — Scrisoare

Autor: Kobal, către fiul lui **Loc:** Cetatea Roșie **Pendulul 8, anul 131**

Fiule, să nu te bagi în peșteri. Primejdioase nu sunt. Sunt prietenoase.

Am stat o noapte în sala care bate, cu o lumânare. Am numărat serii până mi s-a rupt firul. Nimic nu se schimba, nimic nu se grăbea. Dimineața aveam în piept ceva care nu era frică. Era mai rău: era recunoaștere.

8.4 — Caiet de zi

Autor: Maera **Loc:** Camera de la Capăt **Pendulul 20, anul 21**

Bătăile au venit azi de departe, prin piatra tavanului. Patru, pauză, patru. Ca întotdeauna. Le număr de douăzeci și nouă de ani în caietul acesta. N-am numărat niciodată a cincea. Nu e nimic de numărat.

8.5 — Caiet de zi

Autor: Maera **Loc:** Camera de la Capăt **Pendulul 20, anul 22**

Au venit bătăile, dar în trei. Prima oară de când țin caietul. Trei lovituri, pauză, trei lovituri, nu patru. Între serii, un gol cât lungimea celei de-a patra. Am numărat de două ori, apoi am rugat un copil din Cetate să numere cu mine, ca să nu mă îndoiesc. Copilul a numărat trei.

Arhivista tocmai coborâse la Camera de la Capăt. A stat lângă mine, în fața Peretelui, și a ascultat. Eu nu cred în coincidențe cu bătăile. Bătăile nu fac coincidențe. Bătăile fac răspunsuri.

8.6 — Bilet

Autor: necunoscut **Loc:** Camera Zero **Pendulul 20, anul 22**

Trei. Cineva a numărat greșit sau cineva a încetat să mai numere cu noi. Nu știu care e mai rău.

8.7 — Raport

Autor: Ilet Zeman, urmaș al preotului Zeman, în același loc **Loc:** Orvela **Pendulul 11, anul 112**

Am verificat clepsidra străbunilor, cea păstrată în casă. Intervalul dintre serii e același: șaizeci de picături. N-a variat în opt pendule. Am mai încercat o dată cu un ceas de apă și cu unul de nisip, ca să nu fie vorba de unealtă. Același interval.

Un lucru care bate n-ar putea bate la fel opt pendule, fiindcă planeta se mișcă: marea se urcă și se retrage, gheața vine și pleacă. Bătăile nu se mișcă. Trag concluzia și nu o scriu.

* * *

DOSARUL IX — FANARUL ȘAPTE

Pendulele 18–20. Notă a Arhivistei: scrisori de pe orbită către planetă, în cod de lumină și pe hârtie de cenușă. O parte au coborât jos în rachete de întoarcere, din care mai puțin de jumătate au aterizat.

9.1 — Jurnal de fanar

Autor: Lisa, prima fanăreasă a Fanarului Șapte **Loc:** Fanarul Șapte, pe orbită **Pendulul 18, anul 37**

Am ajuns. Cinci minute de foc și zece ceasuri de așteptare, în racheta mare, patruzeci de oameni într-o singură cameră cu pereți de cenușă presată. Cu celelalte rachete ale noastre, cei dintâi suntem două sute treizeci. Fanarul este un șir de coșuri de nuiele pe un cablu, cu o grădină în coșul din mijloc, unde se cultivă ciuperci în întuneric și mazăre în lumină. I-am zis Șapte, fiindcă e al șaptelea șirag din lanț.

De aici planeta nu mai e un bob, e un tavan: umple o treime din cer, cu marginea curbată ca buza unui ulcior. Are două fețe, una albă, una înnegrită. Nu mi-am închipuit că o să-mi lipsească zgomotul. Mi-e dor de zgomotul pământului.

9.2 — Scrisoare orbită–planetă

Autor: Orna, fanăreasă, către Selda, prietena ei de corespondență de jos, pe care n-a văzut-o niciodată **Loc:** Fanarul Șapte **Pendulul 20, anul 12**

Draga mea Selda, scrisoarea aceasta va ajunge la tine abia în Fereastră, peste douăzeci și doi de ani, dacă racheta de întoarcere ține și dacă mai ești acolo să o deschizi. Aici nu murim de frig, murim de plictiseală, dar de plictiseală mor puțini, fiindcă avem treabă.

Am născut o fată, în Cuib, la Zece, și am adus-o la Șapte în a opta zi. Încă nu are nume; l-am lăsat să vină după ce deschide ochii. Vreau să-i spun ce înseamnă cerul și nu știu cum. Ea se naște deasupra lui.

9.3 — Mesaje în cod de lumină

Autor: Fanarul Șapte, către Lanterna Mare **Loc:** Fanarul Șapte **Pendulul 20, anul 14**

[Transcris de Lanterna Mare. Fiecare cuvânt a fost aprins de trei ori.]

— ȘAPTE ESTE BINE. HRANA ESTE BINE. — PUNCTUL NU S-A MIȘCAT. LE-AM PUS PE TOȚI COPIII SĂ-L MĂSOARE. NU S-A MIȘCAT. — COPILUL ESTE SĂNĂTOS. SE UITĂ ÎN SUS, DEȘI ARE CERUL DEDESUBT. — VREM VEȘTI DE JOS. VREM ZGOMOT.

9.4 — Raport

Autor: Pavel Orsen, preot-astronom al Lanternei Mari **Loc:** Vădrea **Pendulul 20, anul 17**

Se raportează: fanarele din registru sunt șapte, cu aproape o mie de suflete pe orbită. Șapte stă pe cablu, în partea întoarsă spre punct, și fanărenii îl folosesc ca busolă, așa cum marinarii vechi foloseau steaua fixă: singurul lucru de pe cer care nu pleacă este acela.

Nu m-am întrebat până acum cine a ales ca singurul lucru care nu pleacă să fie și cel care ne anunță, cu un minut înainte, că vom fi lăsați să urcăm.

9.5 — Jurnal de fanar

Autor: Orna **Loc:** Fanarul Șapte **Pendulul 20, anul 20**

Kessa a învățat codul de lumină mai repede decât mine. A treia generație, spun ceilalți. Eu nu mă simt a doua generație, mă simt una singură, între mama care a venit și fata care s-a născut.

Azi am prins-o stând în fața hubloului, cu mâna întinsă spre punct. Am întrebat-o ce face. A spus: „Îl număr.” Am întrebat ce număr. A spus: „Nu știu încă.”

9.6 — Mesaj în cod de lumină

Autor: Kessa, către Lanterna Mare **Loc:** Fanarul Șapte **Pendulul 20, anul 33**

[Primul ei mesaj păstrat în registru. Aprins de o mână neîndemânatică, cu pauze prea lungi, apoi tot mai scurte.]

— SUNT KESSA. ȘAPTE SPUNE CĂ POT. — LUMINA ALBĂ ARE CEVA. NU ȘTIU CE. — MAMA ZICE CĂ NU E SĂ MĂ UIT. ZIC CĂ ESTE. — UNDE SUNT OAMENII DE JOS? VREAU SĂ ȘTIU CUM SUNT.

* * *

DOSARUL X — LĂSAȚI

Pendulul 19, anii 34–36. Notă a Arhivistei: acum o sută patruzeci de ani, în Fereastra pendulului trecut, un cuvânt a ajuns la paznicii lanternelor de jos. Registrul îl cunoaște ca „Cuvântul”. Eu îi spun cum e scris.

10.1 — Jurnal de lanternă

Autor: Brenn Aldor, fanar de jos (paznic de lanternă) **Loc:** Lanterna a Treia, creasta Sâmburelui **Pendulul 19, anul 34**

În noaptea a șaptea a Ferestrei, la ceasul al nouălea, lanterna de pe cer a început să vorbească fără să fi fost întrebată. Nu era cod de rachetă, nici cod de fanar: semnele erau mai rare, mai grele, aprinse de o mână care nu se grăbea.

Cuvântul a venit o singură dată, cu pauze bine făcute: LĂSAȚI.

L-am copiat pe tăbliță. Apoi l-am copiat pe verso, fiindcă nu mă încredeam în prima copie. Pe verso, litera L a ieșit de aceeași mărime, cu aceeași apăsare. Nu înțeleg cum se face asta cu cretă.

10.2 — Raport

Autor: Edric Salm, preot-astronom al Lanternei Mari **Loc:** Vădrea **Pendulul 19, anul 34**

Am cerut Fanarelor să spună cine a trimis cuvântul. Toate cele șapte au răspuns: noi nu. Am cerut socoteala rachetelor de pe câmp. Răspuns: niciuna nu avea lanternă mare și niciuna nu plecase. Am întrebat paznicii de la celelalte zece creste dacă au primit ceva. Doi au spus că da, același cuvânt, aceeași oră. Opt au spus că nu.

Eu nu pot afirma că cei opt greșesc. Nu pot afirma nici că cei doi au dreptate. Pot afirma că tăblița există.

10.3 — Mesaj în cod de lumină

Autor: Fanarul Șapte, către toate lanternele **Loc:** Fanarul Șapte **Pendulul 19, anul 34**

— NU NOI. — NU NOI. — NU AM TRIMIS NIMIC. — CUM ÎL CITIȚI? — ÎNTREBARE: LĂSAȚI CE?

[Nu s-a răspuns. Registrul nu spune de la cine ar fi trebuit să vină răspunsul.]

10.4 — Proces-verbal

Autor: Comisia restrânsă a Marelui Consiliu, doisprezece membri (scrib: Paloma) **Loc:** Vădrea **Pendulul 19, anul 34**

S-au citit raportul lui Salm și tăblița lui Aldor. Un consilier a propus ca Cuvântul să fie tratat ca un avertisment: lăsați lansările. Altul: lăsați cetățile. Altul: lăsați socotelile. O voce din sală a întrebat: „Lăsați ce? Cuvântul n-are obiect.”

S-a hotărât să se continue lansările în Fereastră și să nu se discute despre Cuvânt, ca să nu se sperie oamenii. Hotărârea a fost votată cu zece voturi din doisprezece. Cei doi care au votat împotrivă au cerut să se noteze că au votat împotrivă.

10.5 — Bilet

Autor: Brenn Aldor **Loc:** Camera Zero **Pendulul 19, anul 35**

Am lăsat tăblița la Arhivă. Cineva a venit după mine la lanternă, o femeie în burnuz cenușiu, și a cerut să o vadă. Am spus că nu mai e la mine. A zis „Știu” și a plecat. N-am întrebat-o cine este. Nu a lăsat urme în zăpadă.

10.6 — Raport

Autor: Brenn Aldor, bătrân **Loc:** Lanterna a Treia **Pendulul 19, anul 36**

Am apucat ultima noapte a Ferestrei. Nu a venit nimic. Cuvântul a rămas singur în registre, cu nimeni în jurul lui. Mi-am pus ochelarii și am citit tăblița iar și iar, până am înțeles că mi se cere altceva decât să înțeleg: să nu uit.

N-am uitat. Dar mi-am dat seama că nu pot spune în ce limbă era. Îl citesc în limba mea, deși semnele au fost, de la început, doar lumină.

* * *

DOSARUL XI — FEREASTRA

Pendulul 20, anii 32–34. Notă a Arhivistei: ultimele hârtii adunate înainte de mine. Cele despre care vorbesc oamenii acum. Le-am pus aici ca să se vadă ce e al zilei și ce e al arhivei.

11.1 — Proces-verbal

Autor: Marele Consiliu (scrib: Dagna) **Loc:** Vădrea **Pendulul 20, anul 32**

Fereastra pendulului douăzeci se va deschide peste doi ani și va ține doi ani și opt luni. Se cere pregătirea a nouăzeci de rachete, număr maxim al rampelor existente. S-a discutat cine urcă. S-a hotărât ca la bord să nu se urce doar meșteri, ci și observatori tineri, fiindcă cei bătrâni nu mai pot învăța o limbă nouă la o sută de pași de foc.

Rampele cer pulbere în cantități pe care Cuptoarele de Jos nu le-au produs de la pendulul al optsprezecelea. Meșterul Oruk a promis o treime. A fost întrebat dacă promisiunea e fermă. A răspuns: „Fermă ca pulberea, adică până în clipa în care o aprinzi.”

11.2 — Jurnal de meșter

Autor: Oruk, meșter de pulbere **Loc:** Cuptoarele de Jos **Pendulul 20, anul 34**

Mâinile mele sunt arse de patruzeci de ani. Nu mai simt dacă arde ceva sau dacă mi se pare. Caietul în piele de capră se închide singur dacă îl las pe masă. Poate de la grăsime.

Am numărat butoaiele. Opt sute, atât mi-a ieșit. Pulberea e bună, dar nu destul de bună. Din zece rachete de probă, trei se opresc undeva între cer și nimic.

Lastun are un pilot, un băiat de nouăsprezece ani, Tavian, care a învățat să citească cerul în șase luni. Nu știu cum îi spun

băiatului că racheta lui nu urcă.

11.3 — Raport

Autor: Selerin, Marele Astronom **Loc:** Observatorul de pe Piscul Tăcut **Pendulul 20, anul 34**

Se raportează Consiliului ce se vede pe cer; aceasta este datoria mea. N-am mințit niciodată în patruzeci de ani de slujbă și nu o voi face acum. Voi spune ce este adevărat. Nu voi spune tot ce este adevărat, pentru că nu fiecare adevăr este de folos celui care îl aude.

Adevărat: lumina scurtă va apărea o singură dată pe Fereastră, cu un minut înaintea primei rachete. Adevărat: ea apare din punctul fix. Adevărat: locul acela nu aparține nici unui soare, nici unei stele, nici unui fanar.

Restul rămâne în gura mea, care este mai bătrână decât raportul.

11.4 — Mesaj în cod de lumină

Autor: Lanterna Mare, către Fanarul Șapte **Loc:** Vădrea **Pendulul 20, anul 34**

— ȘAPTE, SE URCĂ OAMENI. NOUĂZECI DE RACHETE. — PREGĂTIȚI PORTURILE. — NU PUNEȚI ÎNTREBĂRI. RĂSPUNDEȚI NUMAI DACĂ SUNTEȚI ÎNTREBAȚI. — ȘI ASCULTAȚI. ASCULTAȚI TOT.

11.5 — Bilet

Autor: Ilvara **Loc:** Camera Zero **Pendulul 20, anul 34**

Tavian a urcat. A luat cu el foaia cu cele trei predicții, în buzunarul de la piept; o copie, făcută de mâna mea, am păstrat-o în caiet. Nu o scriu aici, fiindcă biletul acesta va fi citit, iar foaia nu trebuie. Am numărat însă cuvintele din ea cu degetul. Sunt exact atâtea câte au rămas neîntrebate.

* * *

DOSARUL XII — CEAȘCA

Pendulul 20, anii 21–36. Notă a Arhivistei: aici scriu cu mâna care tremură. Dovan a fost mentorul meu. Dosarul acesta nu are nicio concluzie, iar eu n-o voi inventa.

12.1 — Proces-verbal de anchetă

Autor: Comisia de anchetă a Arhivei (scrib: Hâra) **Loc:** Arhiva Mare, sala de lectură **Pendulul 20, anul 22**

Se constată decesul arhivistului Dovan, în vârstă de optzeci și unu de ani, în noaptea trecută, în sala de lectură, după un ceai. Medicul a spus dimineața: inima, în somn. Peste câteva ceasuri, Comisia a găsit în fundul cești o urmă de rădăcină-de-ceață, otravă cu efect întârziat, care se dizolvă în orice băutură caldă și își face lucrul abia după un ceas.

Ceașca nu era a lui. Era ceașca lui Pelon, custode al Arhivei. Pelon a adus ceaiul, dar spune că nu l-a umplut el. Nu-și amintește cine i l-a dat în mână.

Comisia a încercat să stabilească, față în față, înfățișarea lui Pelon. Cei opt martori au dat opt descrieri diferite. Nu s-a putut stabili nici înălțimea lui.

12.2 — Declarație

Autor: Pelon, custode al Arhivei **Loc:** Arhiva Mare **Pendulul 20, anul 22**

Sunt custode de treizeci de ani și, dacă îmi îngăduiți să o spun, n-am ezitat să mint când a fost nevoie. Azi nu mint. Nu știu cine a umplut ceașca. Era dimineață sau seară. Eram singur sau nu eram. Cineva a zâmbit, sau nu, iar eu am zâmbit înapoi, din politețe.

Dacă ar fi fost în mintea mea o față, v-aș fi arătat-o. Fețele nu rămân în mintea mea. Nici a mea.

12.3 — Bilet

Autor: Dovan **Loc:** Camera Zero **Pendulul 20, anul 21**

[Găsit cinci ani mai târziu, în Camera Zero, pe masă.]

Ilvara, dacă citești asta, înseamnă că nu am mai apucat. Nu căuta cheia în sertare. Nu e a mea. Eu doar am ținut-o până a venit cineva s-o ceară. Ea va veni fără să fie chemată, într-un burnuz cenușiu. Nu te teme de ea. Teme-te de ce nu te-a întrebat.

12.4 — Scrisoare nedusă

Autor: Ilvara, către Dovan **Loc:** Arhiva Mare **Pendulul 20, anul 36**

Dragă Dovan, am băut doisprezece ani ceaiul lui Selerin și nu l-am întrebat niciodată de ce miere. Am băut al tău doar o seară, și tu ai plătit. Nu înțeleg ce mi se cere. Nu înțeleg nici cine ar vrea ca eu să înțeleg.

Spune-mi dacă ai greșit. Dacă ai greșit, am și eu voie.

12.5 — Notă de registru

Autor: Ilvara, Arhivistă a tuturor **Loc:** Arhiva Mare, registrul perioadelor **Pendulul 20, anul 34**

Am verificat șirul. Nouăsprezece, o sută patruzeci; douăzeci, o sută treizeci și șase; douăzeci și unu, o sută treizeci și doi. Rândul acesta din urmă a apărut în ziua lansării, scris în mâna veche, aceeași pe care o știu din margini. Dar cifra doi din „132” are o buclă la baza liniei pe care mâna veche n-o face în nicio altă cifră din registru, în două mii opt sute de ani.

Perioada pendulului douăzeci și unu: o sută treizeci și doi. Fereastra: doi ani și patru luni, cincizeci de rachete pregătite. Cifrelor nu am ce să le reproșez. Buclei, da.

* * *

DOSARUL XIII — CAMERA FĂRĂ AUTOR

Notă a Arhivistei: dosarul acesta nu l-am clasat eu. Sfoara era înnodată în felul nostru, dar în nodul acela mai există o răsucire pe care n-o fac arhiviștii. Am hotărât să-l copiez fără să-l corectez. Mă tem că, dacă l-aș corecta, ar fi corectat el pe mine.

13.1 — Etichetă

Autor: fără autor **Loc:** pânza de in a dosarului **Pendulul:** **nespecificat**

Neclasat. A nu se păstra. A nu se arunca. A se citi în ordine, în timp ce alții scriu.

13.2 — Jurnal din Camera Zero

Autor: nimeni (găsit deschis pe masă, cerneala încă umedă) **Loc:** Camera Zero **Pendulul 20, anii 36–61**

[Cinci foi, scrise în locul unde stau, fără ca eu să fi dormit acolo. Primele două sunt în mâna mea, dar nu eu le-am scris. A cincea e albă.]

Anul 36. Ea numără dosarele cu degetul. Ajunge la doisprezece. Apoi la treisprezece. Se minunează, deși știe. Nu o învinuiesc. Eu aș face la fel.

Anul 37. Pământul a început să bată. Nu doar sub Cetate: peste tot. Cei de sus numesc asta Trecerea. Cei de jos o numesc ziua în care a avut dreptate cine se temea. Ea stă în Camera Zero, citește aceste rânduri și zice: „Nu poate fi.”

Anul 40. Lumina nu mai vine din punct. Vine din toate celelalte locuri.

Anul 61. Cineva a numărat bătăile până la cinci.

13.3 — Scrisoare

Autor: Ilvara, Arhivistă a tuturor **Loc:** Camera Zero **Pendulul 21, anul 3**

[Mâna este a mea, hârtia este a mea, sigiliul este al meu. Data este peste o sută trei ani. Eu nu voi fi atunci în viață.]

Către Arhivista care voi fi fost.

Nu mă mai întrebi dacă e adevărat. Am trecut prin Trecere. Cifrele au ținut, dar nu cum credeam. Perioada e o sută treizeci și doi, jur. Am verificat-o cu degetul. Dar am găsit în rândul acela o altă cifră, ascunsă între cele două, pe care o ștergeam din ochi ca pe o pată.

Nu ți-o scriu. Dacă ți-aș scrie-o, ai ști-o. Iar tu trebuie să ajungi la ea numărând.

Încă îl aștept pe Tavian.

13.4 — Mesaj în cod de lumină

Autor: „Fanarul Unsprezece” **Loc:** necunoscut **Pendulul 20, anul 36**

[Primit azi, la ceasul al nouălea. Fanarele din registru sunt șapte. Registrul nu cunoaște un al unsprezecelea.]

— ȘAPTE SPUNE DREPT: NIMENI NU ȘTIE CE ESTE PUNCTUL. — UNSPREZECE SPUNE: ȘTIM. NU E CE CREDEȚI. — UNSPREZECE SPUNE: NU E NICI CE NU CREDEȚI. — UNSPREZECE SPUNE: NUMĂRAȚI.

13.5 — Bilet

Autor: Ilvara **Loc:** Camera Zero **Pendulul 20, anul 36**

Am pus toate cele treisprezece dosare pe masă și le-am numărat încă o dată. Sunt treisprezece. Nu am nicio explicație. Nu am nici cerneală roșie, să însemn ce nu cred. Las biletul aici.

Cine îl va găsi va ști mai mult decât mine sau mai puțin, și nu voi ști niciodată care dintre ele.

Dacă ajungeți aici, dosarul paisprezece nu e încă scris.

13.6 — Notă de însoțire

Autor: Pelon, custode al Arhivei **Loc:** Arhiva Mare **Pendulul 20, anul 36**

Arhivista mi-a arătat dosarul. Am recunoscut sfoara, dar nu mâna. Am spus că nu-mi amintesc să-l fi pus eu. Ea a spus: „Nici eu.” Apoi m-a privit multă vreme și a zis că nu e sigură că vorbește cu același om ca ieri.

I-am răspuns adevărul: nici eu.

* * *

HARTA SUBTERANĂ A ADÂNCULUI

Autor: Ilvara, Arhivistă a tuturor, după planurile zidarilor Moldar Vask și Kobal, caietele lui Maera și propriile socoteli **Loc:** Camera Zero **Pendulul 20, anul 36**

Harta nu poate fi desenată pe o singură foaie, fiindcă Adâncul nu are o singură față. Îl descriu aici din sus în jos, așa cum l-au săpat oamenii: adică în ordinea fricii. Galeriile nu sunt etaje, deși așa le-au numit copiii: numerele lor nu spun nici adâncimea, nici vârsta, ci doar ordinea în care le-au pus zidarii în caiete.

Gurile. Șapte guri duc sub pământ, toate pe latitudini temperate, unde roca moale se lasă tăiată. Cea mai mare, Gura de Sus, se deschide lângă ruinele Orvelei, în locul în care a stat biserica fără acoperiș; iarna, din ea iese un abur cu miros de piatră udă. Celelalte șase sunt mai înguste și se numesc, simplu, după lucrul pe care-l au cel mai aproape: Gura Fântânii, Gura Cuptoarelor, Gura Stâncii, Gura Albă, Gura Grâului și Gura Mută, care nu bate niciodată clopotul.

Scara Mare. Din Gura de Sus coboară Scara Mare: o mie două sute doisprezece trepte, în șase rânduri de câte două sute două trepte, cu un palier după fiecare rând. Treptele sunt late și joase, ca să poată coborî bătrânii cu spatele spre perete. Pe palierul al treilea, pe tavan, se află o cruce de cărbune făcută de un zidar care n-a vrut să fie ținut minte. Pe palierul al șaselea începe frigul. Nu e cel de afară; e unul mai vechi, care nu vine de nicăieri.

Galeria a Doua. Cea mai veche dintre toate, tăiată în pendulul al optulea, mult înaintea celorlalte, ca să adăpostească ce se săpa atunci. Mai târziu, galeria numită Întâi a fost tăiată deasupra ei și legată de ea printr-o scară acoperită cu lână, numită Scara Surdă, ca să nu se audă pașii. Ironia locului: pe Scara Surdă se aud bătăile mai bine decât oriunde. Sub ea se află Cetatea Roșie, cea mai mare: patruzeci de săli, o mie de fântâni, un lac întunecat numit Lacul Surd. Aici a săpat Kobal. Aici sunt peșterile care bat.

Galeria Întâi. La capătul Scării Mari, o galerie în pantă blândă, de trei mii de pași, cu câte o scară mică la fiecare trei sute. În capăt se află Cetatea Galbenă, cele douăzeci de săli ale lui Moldar Vask, fiecare pentru o sută de oameni, fiecare cu hornul ei către suprafață: două mii de locuri, deci. Registrul Cetății, pe care îl ține un veghetor deșteptat anume, notează la fiecare coborâre două cifre, câți intră și câți dorm încă la mijlocul somnului. La coborârea trecută au fost o mie două sute la intrare și în jur de nouă sute la mijloc. Nu scrie nimeni cine lipsește; se scrie numai cât a rămas. Pe pereții galeriei stau semnele familiilor: cercuri, spirale, un pește.

Peșterile care bat. Patru la număr, în șir, ca patru camere ale aceleiași inimi. Prima, Peștera Cercului, este cea găsită de Kobal, cât o biserică și fără nimic în ea; are pe stâlpul de la intrare un cerc cu patru puncte. A doua, Peștera Mare, e de trei ori mai

încăpătoare și tot atât de goală. A treia este cea pe care a atins-o Arhivista la coborârea ei, în drum spre Perete. A patra se numește Peștera Tăcută și se spune că, de la ascultarea din anul douăzeci și doi, nu mai bate. Nimeni nu a verificat. Se bate la ușa ei doar o dată, de câte un copil, și nu se răspunde.

Galeria a Treia. Se coboară de pe Scara Pieptene, care are patru volte egale, ca dinții unui pieptene. Aici ajung puțini. Cetatea Palidă, a treia, este fără lumină de la început: se spune că a fost săpată pentru cei care au ieșit orbi. Nu are hornuri. Are, în schimb, ziduri netede ca sticla, și nimeni nu știe cine le-a șlefuit.

Galeria a Patra. O singură cărare, îngustă cât umerii unui om, care pornește din ultima sală a Cetății Galbene, de unde a început ca sondaj al lui Moldar, și coboară șapte sute patruzeci de stânjeni sub fața pământului. Nu are ramificații. Nu are semne pe pereți. Lungimea ei, spun zidarii, variază cu o palmă de la o zi la alta, dar eu am măsurat-o și nu variază: cei care o străbat se simt mai scurți sau mai lungi, iar ea tace.

Camera de la Capăt și Peretele. La sfârșitul Galeriei a Patra se află camera paznicului: patru pași pe cinci, un pat, o masă, un caiet, un horn vechi. În fața camerei, la nouă pași, este Peretele de cărbune: înalt cât patru oameni, lat cât o ulicioară, cald ca o piele, fără urmă de foc. Dincolo de el nu a spart nimeni. Regula spune că nu se atinge, și paznicii îl ating totuși, seara, fără să scrie asta în caiet; Maera a scris-o o singură dată.

Căi ascunse. În hărțile vechi apare, ștearsă, a opta gură, dincolo de Gura Mută. Nu am găsit-o. Am găsit doar locul în care ar fi trebuit să fie, și acolo era o piatră cu un număr scris, patru, în cerneală proaspătă.

Volumul 5 — Fanarele

Cronica Fanarului Șapte, citită din noduri. Cu o variantă imposibilă în mijloc.

* * *

Prolog — Cum se numără sus

Jos, oamenii numără zilele după soare. Noi ocolim planeta de multe ori până să treacă o zi de-a lor, și soarele ne răsare de tot atâtea ori, așa că nu ne-ar sluji la număr. Ne uităm în schimb la planetă. Orbita noastră trece aproape de poli, așa că planeta se răsucește pe dedesubt și ne arată, pe rând, toate fețele ei. Când Câmpia Sării, aflată sub noi, își arată din nou marginea dinspre răsărit, a trecut o aprindere. Aprinderile le numărăm în noduri.

Ceea ce urmează este citirea șnururilor Fanarului Șapte, pusă în cuvinte de cel care le ține acum. Nu o scriem pe hârtie. Hârtia arde, iar într-un loc fără greutate se desface în foi plutitoare, care intră în gură, în ochi, în flacăra candelei. Păstrăm trecutul pe șnururi de cânepă: un șnur pentru fiecare an trăit treaz, un nod mic pentru fiecare aprindere, un nod dublu pentru fiecare moarte, un nod mare, cât un bob de mazăre uscată, pentru fiecare Trecere. Cine știe să citească șnurul simte cu degetul tot ce s-a petrecut, în ordine, și nu are cum să se prefacă după aceea că nu s-a petrecut.

Nu vă spun cum mă cheamă. Cronicarul nu are nume cât ține șnurul în mână; i-l dau înapoi odată cu șnurul, celui care vine după el. Atât să știți: sunt din Șapte, din a treia generație, și degetele mele văd mai bine decât ochii.

Înainte de nodul întâi, trei lucruri, scurte.

Primul, lumina. Pe cerul vostru ziua are trei lumini, una galbenă, una roșie și una palidă, pe care mulți dintre voi n-o văd deloc. Pentru noi ele sunt ceas, hrană, pază și, uneori, pedeapsă.

Al doilea, pendulul. Cel de acum ține o sută treizeci și șase de ani, cel dinaintea lui ținuse o sută patruzeci. Numărul îl știm mai bine decât numele copiilor, fiindcă de el atârnă ce mâncăm și câți suntem. La capătul căderii, chiar înaintea Trecerii, stă Fereastra, când rachetele voastre pot urca; cea de acum ține doi ani și opt luni. Înainte de ea, mai bine de un secol n-a urcat nimeni, iar noi am trăit din ce ne-am adus atunci, mai ales dormind.

Al treilea, numele. Seara, după ce soarele vostru a apus, oglinzile noastre încă prind lumina și strălucesc deasupra întunericului ca felinare agățate de nimic. Ne-ați zis Fanarele și numele ne-a rămas. Între noi suntem cei de sus, iar așezările ni le numim cu numere, pentru că numerele nu ard.

Mai e un lucru, pe care îl spun acum, ca să nu-l las pentru sfârșit. Nu știm de ce urcăm. Știm cum, știm de ce am rămas, știm de ce nu ne mai putem întoarce. Dar de ce ne-au lăsat să urcăm, de unde vine lumina scurtă care, o singură dată într-o Fereastră, ne vestește cu un minut înainte prima rachetă, și ce stă în Plasa de la capătul Drumului Plasei, nu știm. Nodurile nu spun. Degetul meu a trecut peste ele de nenumărate ori și n-a găsit decât noduri.

Ascultați șnurul.

* * *

Nodul întâi — Coșul

Fanarul Șapte nu seamănă cu o casă. Seamănă cu un șirag.

Pe un cablu de cânepă și păr de cal împletit, lung cât două mii de pași, stau înșirate șapte coșuri mari și treizeci și ceva de coșuri mici. Nu atârnă, fiindcă nimic nu atârnă aici; sunt ținute întinse de maree. Planeta trage de capătul de jos cu o mână mai tare decât de cel de sus, iar diferența asta, mică și nesfârșită, îndreaptă șiragul ca pe o coardă de arc. O dată, într-o aprindere pe care șnurul o ține minte, un cablu a fost tăiat fără rost; coșurile s-au strâns unele într-altele, ca frunzele într-un pumn, și nimeni de atunci n-a mai uitat ce ține în picioare casa.

Cablul cântă. Orice se mișcă pe el trimite de-a lungul lui o undă, care se întoarce după câteva respirații cu un sunet jos, de coardă trasă cu degetul mare. Noaptea, când cablul tace, copiii se trezesc.

Eu m-am trezit așa la șase ani. Tăcerea era mare și avea margini, ca o odaie în care a intrat un străin. Perdelele de pâslă acopereau ochiurile de mică și rămăsese numai candela, rotundă, cu inima albastră. Mama stătea pe lângă cuibul meu, prinsă de un inel, și își mișca palma în fața feței mele, încoace și încolo.

— Ce faci?

— Alung norul, a zis Ruda. Respiri în el de un ceas.

Mi-am dat seama că aveam gura plină de aerul meu, cald și moale. Fără greutate, răsuflarea nu pleacă de lângă față; rămâne, și cine doarme fără s-o alunge se îneacă în ea. Am tușit. Mama a râs fără sunet.

— Ascultă foalele, a zis.

Am ascultat. De la capătul coșului venea zumzetul lor, un burduf mare apăsat și lăsat, apăsat și lăsat. Tata, Anro, avea rândul de noapte. Îl vedeam în lumina candelei, prins cu picioarele de drug, cu amândouă brațele pe pielea umflată, și fața lui nu avea nimic de spus.

— Cablul tace, am zis.

— Tace, fiindcă toți dorm și nimeni nu mută nimic. Nu e primejdie. E liniște.

— Mie nu-mi place.

— Nici mie, a zis mama. Dar o auzi cum se aude? Sub ea sunt foalele. Sub foale, cusătura care ține. Sub cusătură, inima ta.

Am găsit-o. Se auzea și ea, mică, aproape de peretele de pâslă, unde îmi sprijinisem capul.

Așa se învață aici somnul: pe sunetele acestea, și fără ele nu mai adormi.

Coșurile sunt de nuiele de salcie și de răchită, tăiate iarna, când seva stă în rădăcină și lemnul nu plesnește, legate cu fâșii de piele de bivol, unse cu rășină și cu seu. Înăuntru stă pielea: un burduf dublu, cusut cu ață de intestin și uns cu ceară, care ține aerul. Nuielele țin forma, pielea ține aerul, pâsla groasă ține frigul. Copilul de la noi învață, înainte de orice literă, că un coș înseamnă trei lucruri puse unul peste altul și că de oricare dintre ele poți muri.

Un coș mare e cât o odaie bună: opt oameni încap fără să-și atingă coatele, douăzeci dacă îi legi. Nu există podea, tavan, colț. Fiecare are un cuib, un sac de pâslă prins de coaste, care ziua se strânge la perete. Aici mergi apucându-te, nu pășind; noi ne atingem de pereți cum te atingi de un lucru care s-ar putea rupe, cu două degete, cât să-ți schimbi drumul.

Aerul nostru nu e al vostru. E rar, ca pe Platoul Rampelor, dar bogat în ce ține omul în viață, fiindcă un coș cu aer gros ar plesni din cusături. De aceea ne ardem iute: un foc într-un asemenea aer nu așteaptă. Zumzetul foalelor e primul sunet pe care îl aude un prunc și ultimul pe care îl aude un mort. Tot ce e din lemn, piele, pâslă, ceară și rășină arde, iar noi ne-am pus casele într-un loc din care nu se poate ieși repede.

Pulberea nu se ține în coșuri. Stă în ulciorul negru, în plasa de afară, legat de fiecare coș cu un nod pe care un copil îl dezleagă dintr-o mișcare. Cine aprinde pulbere într-un coș și-a ales moartea și le-a ales-o și celorlalți.

Șapte a fost înșirat în a optsprezecea Fereastră, de cei pe care îi numim Cei Dintâi. Șnurul lor e cel mai gros din Cămara Nodurilor, un coș întreg de șnururi care miroase a cânepă veche și a seu. Am trecut degetul peste el într-o noapte, pe când eram tânăr și aveam voie. Primul nod nu e de aprindere. E dublu. Cei Dintâi și-au început cronica cu o moarte; veți afla a cui, la timpul ei.

Șaizeci și unu de oameni treji locuim acum în coșurile mari, fără cei pe care Fereastra de față i-a adus și care nu sunt încă numărați. Încă o sută douăzeci dorm în Șirul Rece. Cablurile sunt vechi, dar ale noastre. Nuielele s-au schimbat de trei ori, câte o coastă pe lună, ca să nu cadă niciodată casa întreagă. Nu cunosc niciun coș din Șapte făcut de o singură generație. Locuim într-un lucru pe care îl repară morții.

* * *

Nodul al doilea — Gheața din plase

Apă nu avem. Avem gheață.

Cei Dintâi au urcat cu butoaie, iar butoaiele s-au golit în primul an. Atunci au înțeles un lucru pe care nu l-au scris, ci l-au înnodat de șase ori pe același șnur: tot ce nu face apă face moarte. De atunci apa e partea cea mai sfântă a Fanarelor. Sfințenia ei nu vine din raritate; vine din faptul că se adună greu și se pierde ușor.

Gheața o luăm din Câmpul de Lacrimi. În Apropiere, când mareele cresc, oceanele se umflă atât de tare încât, la a doua sau a treia maree mare dintr-un an, mulțimi de stropi se desprind din

vârful valurilor și sunt aruncați în sus, peste nori, până la noi. Aproape toți cad înapoi. Unul dintr-un milion apucă viteza noastră și rămâne; ce urcă îngheață pe loc, un praf alb și sărat care plutește lângă Fanare cât ține un sezon. Noi îl prindem.

Plasele sunt din păr de cal, cânepă și păr de femeie. La douăzeci de ani treji, de Trecerea Unghiilor, fiecare își dă părul Atelierului; în plasele noastre se află, împletit, părul tuturor celor care au fost. O plasă are o sută de pași în lățime și se ține deschisă cu patru cabluri, de patru oameni numiți plași, agățați de capete cu gheare de lemn.

Merel mi-a pus gheara în palmă și mi-a închis degetele peste ea, unul câte unul, cum încheie cineva nasturii unui copil.

— Nu o ții tu. O lași să te țină.

Eram în sasul Atelierului Plaselor, în cămașa de ieșire: piele unsă, cusută pe trup, și o cagulă strânsă în jurul feței, cu o fereastră de mică cât palma. La spate aveam șase ceasuri de burduf cu aer și douăzeci și unu de ani treji. Cămașa mirosea a seu rece.

— Spune-mi regula, a zis Merel.

— Închid din mână, nu din ochi.

— Și când e mâna gata?

— Nu știu.

— Bine. Cine spune că știe închide prea devreme.

Merel ținea cablul al patrulea de patruzeci de ani treji. Îi lipseau două degete de la stânga, luate de o funie într-o aprindere pe care o numea „cea cu prostul”. Prostul fusese el.

Ușa sasului s-a deschis spre negru.

Plasa era întinsă între cele patru cabluri, neagră pe negru, și o vedeai doar acolo unde lumina galbenă prindea părul din ochiuri și-l făcea să lucească. Dedesubt stătea planeta, albastră. Ianca și un băiat își găsiseră locul la capătul celălalt. Merel m-a prins de

cablul al treilea, s-a prins de al lui și am rămas pe un fir de cânepă, în fața unui nimic.

Afară nu se vorbește. Cablul are glasul lui, și Merel mi-l învățase în trei seri: o tragere lungă înseamnă *ține*; două scurte, *aproape*; trei, *acum*. Restul îl spune palma.

Primul ceas am numărat în gând pașii plasei. În al treilea mi-am dat seama că nu mai respir de multă vreme; cablul a tras o dată, lung, și am început să respir ca un om.

Pe la al patrulea ceas a venit. Nu a fost un sunet, cum își închipuie cei de jos; a fost o gâdilare în vârful degetelor, ca sarea măruntă vărsată pe pânză, care urca din palmă spre cot. Am strâns gheara. Cablul: *ține*. Plasa se îngreuna pe nevăzute, ochiurile se umpleau din stânga, rândul al treilea, unde era părul meu.

Două scurte: *aproape*.

Nu era aproape. Plasa mai cerea. Dar în palmă îmi venea tot mai des și mi s-a părut că încă o respirație și se va scurge totul pe unde a intrat. Mâna a hotărât înaintea mea. Cele patru cabluri au tras odată și plasa s-a închis ca o pungă.

Trei: *acum*. Cu o clipită după mine.

În sas, Merel și-a scos cagula și a luat plasa la cântar fără să se uite la mine. A pus palma pe burduf, cum pune vindecătorul pe burta unei femei.

— Cât? a întrebat Ianca.

— Un deget lipsește.

— Un deget e mult? am întrebat eu.

— Nu. Prima mea a fost la jumătate de plasă. Jumătatea aceea e o șesime din apa unui an, și tot coșul m-a privit un an la fiecare cană.

Merel a căutat în rândul al treilea al plasei, a găsit un fir de păr mai deschis decât celelalte, al meu, și l-a atins o singură dată.

— Rămâne aici. Peste șase aprinderi o să bei din gheața asta și n-o să-l găsești în cană. Să știi totuși că e.

Am băut din ea peste șase aprinderi. Era dulce. N-a întrebat nimeni dacă mi-a plăcut.

Se zice că plașul învață să închidă la zece ani, dar nu află niciodată de ce i-a pornit mâna.

Gheața merge la Topitoare, un coș mic îmbrăcat în oglinzi de aramă, care adună lumina galbenă pe un burduf cu zăpadă sărată. Apa vine întâi sărată, apoi dulce, iar sarea se strânge pe pâslă ca o crustă de pleoapă. Nimic nu se aruncă mai ușor decât sarea și nimic nu se numără mai atent. Apa de băut se măsoară în căni, zece pe aprindere, fiecare cât un pumn strâns; când un copil varsă prima oară, e dus la Topitoare, unde i se arată cum arată o cană goală.

Apa nu iese din Fanar, nici măcar din cei morți. Ce expirăm, ce asudăm, ce eliminăm se strânge în burdufuri și se întoarce la Topitoare; condensul de pe pereți se șterge cu cârpe, iar cârpele se storc. Cel mort nu pleacă la Cimitir umed: trece întâi pe la Uscător, un coș alb, deschis spre soare și spre ger, unde în șapte zile trupul își lasă toată apa, care se întoarce în Topitoare. Unii nu pot îndura gândul acesta și beau luni întregi cu ochii strânși, ca un copil la doctorie. Ceilalți învață să bea fără să-și aducă aminte. Eu am băut în fiecare zi a vieții apa celor de dinaintea mea; dacă m-aș gândi la asta la fiecare înghițitură, n-aș trăi.

Fanarul pierde pe an cât aduc trei plase pline; un sezon bun aduce șase. Ce e peste trei merge în Fântâna Rece, un coș alb, și acolo așteaptă Adâncul, când nu se prinde nimic.

O cometă prinsă înseamnă zece ani de apă. Cea mai din urmă a fost prinsă acum șaptezeci și opt de ani treji de bunica mea, care a murit prinzând-o: cablul i s-a încolăcit pe braț și plasa a tras-o după ea. Pe șnur, cometa se numește Bunica.

* * *

Nodul al treilea — Hrana

Nu se poate mânca într-un loc în care mâncarea zboară. Trebuie să înveți mai întâi. Pâinea nu se rupe la noi, fiindcă o firimitură liberă intră în ochi, în gât, în candelă; coacem turte lipicioase, din orz și ovăz, cu ulei și miere, care se desfac în fâșii, nu în bucăți.

Bobul a murit într-o noapte, fără zgomot, cum mor peștii. Dimineața l-am găsit cu burta în sus, în burduful familiei, plutind în spuma verde fără să se ducă nicăieri. Aveam opt ani.

Tata, Anro, l-a scos cu plasa mică și l-a ținut pe palmă. Bobul era cât degetul lui mic, argintiu, cu ochii mari și opriți.

— Nu-l duce la Topitoare? am întrebat.

— Bobul nu, a zis mama. Bobul îl mâncăm noi.

— De ce?

— Pentru că a fost al nostru.

Și s-a apucat să pună masa.

La noi masa se așază în cerc, cu fețele spre mijloc și picioarele prinse de inele. Ruda a scos din cutia de piele cinci turte strânse ca niște mingi și le-a dat din pumn în pumn: tatălui; surorii mele Vesna, care avea doisprezece ani, primul ei an în Grădini, și mirosea a pământ ud; bunicului Tolm, care nu mai putea mușca; mie; și una a rămas la ea. Fiecare a rostit numele celui care i-o dăduse. „Ruda”, „Ruda”, „Ruda”, „Ruda”. Am spus-o și eu, fără să mă gândesc. Altfel nu se începe.

Apoi mama a deschis un burduf gol, a băgat în el mâinile, cuțitul de os și pe Bobul, și a tăiat înăuntru, cu fața întoarsă, ca să nu zboare nici un solz. Cuțitul scrâșnea. M-am uitat la turta din pumnul meu. Pe urmă a șters cuțitul de două ori pe pâslă și a băgat pâsla în burduf, cu tot cu solzii prinși în ea. Când a scos mâinile avea cinci bucăți, cât unghia, pe o foaie de pâslă, și le-a dat de la unul la altul. Mie mi-a ajuns cea mai mică. Am ținut-o între două degete, deasupra turtei.

— Nu vreau, am zis.

— Nici eu nu vreau, a zis bunicul Tolm. Are ochi.

— Tolm, a zis mama.

— Zic și eu, ca să se știe că nu mănânc cu inima ușoară. Dar mănânc.

Și-a luat bucata cu pliscul burdufului și a înghițit. Tata a mâncat în tăcere, cu ochii la tavanul unde nu era nimic de văzut. Vesna a mâncat și, după ce a înghițit, mi-a întins turta ei, deși nu era rândul.

— Ia-o pe asta. Cine primește, spune.

Mi s-a strâns gâtul și n-am putut rosti nici un nume atât de scurt.

— Spune, a zis Vesna.

— Vesna.

Mi-a ieșit mai tare decât voiam și s-a auzit în tot coșul. Atunci am mâncat. Era cald și gras și nu semăna cu nimic din ce mâncasem, și am înțeles că nimeni din cerc nu avea să-mi spună că e bun.

La sfârșit tata a strâns burduful și a închis gura peste ce rămăsese, care se duce în sacii Grădinilor. Acolo e și Bobul, acum, și noi toți, și cine a mâncat înaintea noastră. Din Grădini ne vine masa, a spus bunicul o singură dată, pe un ton foarte simplu, și n-am mai uitat. După un timp am avut alt pește în burduf. Pe acela l-am numit tot Bobul.

Fiecare familie are un pește de nume. Când moare, familia îl mănâncă. Nu-l plânge nimeni, dar nimeni nu-l mănâncă singur.

Restul mesei crește în Grădini, cinci coșuri cu pereți de mică și saci plini cu pământ adus de jos și cu ce rămâne de la cei care au mâncat acolo. Lumina intră prin oglinzi, pe care grădinarii le mută la fiecare ocolire; galbena dă creștere, roșia dă dulceață, iar cea palidă, despre care nu știm ce face, dă ceva ce nu știm să numim: plantele lipsite de ea cresc, dar sunt fără gust. Ceapă,

fasole, mazăre, sfeclă, roșii mici: fiecare plantă iese strâmbă și mică, fiindcă rădăcinile n-au jos și frunzele n-au sus. Roșiile sunt cele mai fericite; fasolea, cea mai tristă.

Jumătate din ce mâncăm vine din Apele Verzi, burdufuri uriașe de apă călduță în care crește o spumă subțire ca un fir de păr. Din ea se face o pastă numită Mușchiul. Nimănui nu-i place Mușchiul. Se mănâncă dimineața, în tăcere, și toată lumea are voie să strâmbe din nas. Aerul ni-l dau tot ele și Grădinile: Cei Dintâi au urcat cu aer în burdufuri și l-au terminat în prima lună.

Albinele din Fanar zboară în cercuri, ca niște planete mici, și nu se întorc la stup decât chemate, cu o notă joasă fredonată de apicultori. Mierea nu o vindem; o dăruim, la nașteri, la boli, la morți și la sosiri. Cine a primit o lingură de miere de la un fanar nu mai poate spune niciodată că n-a fost primit.

Cine mănâncă la Fanare mănâncă din Apele Verzi pe care le curăță altcineva, din Grădinile pe care le udă altcineva, din mierea unui roi care nu e al lui. La masă, turta trece din pumn în pumn înainte să ajungă la gură, și cine o primește rostește numele celui care i-a dat-o.

* * *

Nodul al patrulea — Cum cresc copiii

Un copil se naște în Cuib, la Zece, într-un coș cu pereți dubli, încălzit cu oglinzi.

Nașterea de la noi pare ușoară și nu e. Nicio greutate nu trage pruncul în jos, dar contracțiile lucrează la fel ca pe pământ, ceasuri în șir, iar mama se ține de inele cu amândouă mâinile, fiindcă fără sprijin fiecare împingere o aruncă înapoi. Copilul iese în apa lui și înoată în aer. Moașa îl prinde cu o plasă mică, cum prinzi o albină, și îl înfășoară strâns într-un sac de lână, fiindcă un prunc lăsat liber se sperie de propriul trup. Femeile nasc

târziu la noi, în jur de treizeci și cinci de ani treji; legea spune că nu aduce copil în lume cel care n-a terminat de învățat ce înseamnă să trăiești.

Pruncul se mișcă întâi din mâini și învață repede să se prindă de orice: de un deget, de o frânghie, de o ureche. Dar mai întâi învață să se oprească. Pentru cei de jos pare o glumă. Pentru noi e lecția de căpătâi: copilul trebuie să știe că plutește fără sprijin și că singur trebuie să se oprească înainte să lovească un perete, înainte să lovească pe altcineva, înainte să se îndepărteze prea mult de cablu. Pruncii care nu învață nu trăiesc.

Jocul lor se cheamă Prinderea, ca ritualul cel mare: unul aruncă o minge de lână, ceilalți o prind în plasele lor de păr, și cine o scapă o caută, fiindcă mingea nu se oprește singură; merge drept, fără grabă, până lovește un perete sau un obraz, și atunci râde tot coșul.

Apoi începe Strângerea. Cine nu-și încordează oasele la vreme, le pierde. Fiecare copil face, în fiecare aprindere, două ceasuri de Strângere: trage cu brațele și cu picioarele de arcuri de tendoane de bou împletite, apoi se leagă cu curele de perete și apasă. Se zice că Strângerea e prima iubire. Oricât am face-o, nu ne ajunge: după patruzeci de ani treji, oasele noastre sunt ale unor oameni mai ușori și nu mai încap într-o lume cu greutate. De aceea nu ne mai întoarcem.

La șapte ani, fiecare copil primește Piatra de jos.

Orna a luat-o din plasa de la brâu, un bolovan mic de râu, cenușiu, pe care îl purta de la mama ei, care îl primise de la a ei, până la cei care l-au adus în prima Fereastră. Kessa stătea în fața ei, prinsă de un inel, cu picioarele strânse, și se uita la piatră cum se uită un copil la un animal necunoscut.

— Închide ochii, a zis Orna.

— De ce?

— Ca să nu te ajute ochii.

Kessa a închis ochii. Orna i-a pus piatra în palmă și a așteptat să i se închidă degetele. Era spălată de mii de ori, netedă ca o ceașcă. Kessa a ținut-o mult. Mâna ei nu s-a lăsat în jos. Nu avea unde.

— Cât e de grea? a întrebat Orna.

— Nu cântărește.

— Spune cum se simte.

— Cum țin ceva care e al altcuiva.

Orna a tăcut. Fusese unsprezece ani Veghetoare și știa să tacă mai bine decât să vorbească.

— Asta e greutatea, a spus într-un târziu. Nu ți-o pot da. Dar ți-o pot spune. Jos, lucrurile apasă. Strămoșii noștri au trăit acolo și au ținut pietre ca asta și le-au simțit în brațe până la umăr.

Kessa a deschis ochii și s-a uitat la piatră de parcă ar fi surprins-o într-o minciună.

— De ce nu cântărește?

— Aici nu cântărește nimic.

— Dar pietrele știu că ar trebui.

Orna n-a mai avut ce să-i spună. A legat plasa la brâul fetei cu un nod pe care l-a verificat de două ori, și Kessa a pornit-o pe fir, cu mâna strânsă în jurul pietrei, fără să se oprească.

La doisprezece ani copiii merg pentru întâia oară în Grădini, la cincisprezece la Topitoare, iar la douăzeci își dau părul plaselor.

Moartea nu se ascunde de copii. Se numește, se învață, se plânge într-o cântare lungă și se duce apoi la Cimitir; copiii merg și ei, de la patru ani, legați de mâna unei mame. Morții nu-i sperie. Îi sperie altceva: întrebarea care vine când sunt mari, când se uită la planeta de sub ei, albastră, pătată de nori și de uscat, și se întreabă ce e acolo jos și de ce nu se întoarce nimeni.

Cei mai mulți nu primesc răspuns. Se obișnuiesc.

* * *

Nodul al cincilea — Bolile

Bolile noastre nu seamănă cu cele de jos. Au alte nume, alte bucurii, alte spaime.

Prima e Oasele de Cretă. Cine nu face Strângerea un an începe să-și piardă oasele: întâi coastele, apoi brațele, apoi șira spinării. Nu doare. Bolnavul simte doar o ușurare ciudată, de parcă ar mai putea fi cineva mai ușor decât un om în aer. Apoi i se rupe un deget, în somn, de la strânsoarea propriei mâini pe frânghie. Vindecătorii le leagă mâinile de arcuri.

A doua e Fața Plină. În primele zile de după sosire, sângele i se strânge omului în cap, fața i se umflă, ochii se retrag în dosul pleoapelor, glasul i se subțiază. Ținem noii veniți legați în Coșul Primirii, cu capul spre cablul de sus, și le dăm ceai de coajă de salcie. După o săptămână, bolnavul seamănă din nou cu sine. A treia e Boala Căderii, o greață care vine la sosire și la întoarcerea dintr-un drum lung, când sus și jos își schimbă locul în minte. Se vindecă dacă te uiți la un punct fix. Cei mai mulți aleg candela. Foarte puțini aleg Plasa, și despre ei se spune, în șoaptă, că rămân treji mai mult decât ceilalți.

A patra e Nisipul din rinichi, a cincea Plămânul Verde, mucegaiul care intră în aer și se așază în piept; un coș bolnav de el se golește, se freacă cu oțet și sare și se lasă la ger o săptămână, iar oamenii lui se mută în Coșul Nimănui și rămân acolo singuri o vreme.

A șasea e Febra Palidă. Vine odată cu un sezon, o dată la patru sau cinci ani, în zilele în care lumina palidă se vede mai bine decât de obicei.

Am vegheat-o o dată, la șaisprezece ani, ca ajutor al vindecătorului-șef. Haldor era un om lung și uscat, cu vederile lui mohorâte, și purta la încheietura stângă un cui de os cu care își zgâria pe piele ce nu avea cum să țină minte. Coșul Nimănui fusese golit pentru șase bolnavi, legați în cuiburi cu fețele în sus.

Nu ardeau. Erau reci, tremurau, și cămășile le erau ude de o sudoare fără miros.

— Nu-i atinge, a zis Haldor. Nu-i scutura. Ascultă.

— Ce să ascult?

— Ce spun.

Am ascultat vreo trei ceasuri. Femeia din cuibul de lângă ușă vorbea fără pauză, cu ochii închiși, cu glasul unui om care povestește un drum. Un bărbat din capăt a spus odată, clar: „nu e sus, nu e jos”. Haldor s-a ridicat, a zgâriat un semn pe încheietură. Peste un ceas, un copil, tocmai el, a spus în somn aceleași cuvinte, cu aceeași pauză la mijloc.

— Nu se cunosc, am șoptit. Copilul nu l-a văzut pe bărbat.

— Nu.

— Atunci de unde…

— Nu știu, a zis Haldor. Am numărat de patru ori febra asta și de patru ori cuvintele seamănă. Nu la început. Spre dimineață.

— Ce crezi?

— Că e o boală a minții, a zis, cum zic de obicei. Nu cred, bănuiesc. Dar dacă nu e boală, atunci e altceva, și nu am un nume pentru altceva.

Spre dimineață toți șase tăceau. Haldor a numărat semnele de pe încheietură și a mai zgâriat unul, pentru mine, deși nu-i ceruse nimeni.

Cronicarii dinaintea mea au scris doar numărul celor care au avut-o. Îl scriu și eu: patruzeci și unu în acest pendul. Niciunul nu a murit din ea.

Mai e Foamea de Orizont. Aici nu e niciun orizont; cine se uită prea mult spre cer începe să caute un loc unde ochiul să se oprească și nu-l găsește. Cei mai atenți dintre ei sunt trimiși la Plasă.

Și focul. Focul nu e boală, dar îl numărăm printre boli, pentru că lovește ca ele. Un foc într-un coș arde cât ține o respirație. Îl

cunoaștem din șnururi ca pe o fiară: șapte coșuri arse în Șapte, treizeci și șase de morți, în cei aproape trei sute de ani ai Fanarului, cu tot cu somn; trei dintre coșurile acelea au ars în anii Kessei. În Cămara Nodurilor, prins de peretele din fund, ținem un colț de coș ars. E negru, uscat, ușor. Copiii îl ating la șapte ani, o singură dată. Nu mai cer să-l vadă.

* * *

Nodul al șaselea — Cele trei lumini

La noi lumina nu se aprinde. Se primește.

Cele trei lumini ajung la Șapte altfel decât la voi. Galbena vine cea dintâi și cu cea mai multă putere, o dungă dreaptă, fără aer care s-o înmoaie. Roșia vine a doua, mai joasă, mai posomorâtă, și face umbre lungi în coșuri, în care se ascund copiii. Palida vine ultima, uneori deloc, o pâlpâire pe care bătrânii o simt cu ceafa înainte să o vadă cu ochii. Când se văd toate trei, e Ziua Plină și nu lucrează nimeni. Când nu se vede niciuna, e Umbra, și atunci se petrec lucrurile despre care nu se vorbește.

Prima oglindă a zilei se deschide cu un cuvânt. Aveam nouă ani și era Ziua Plină, iar bunicul Tolm, cel mai bătrân din coșul nostru, se ținea de inel în fața Celei Mari, cu mâna pe ramă.

— Stați, a zis.

Am stat, toți cinci, cu fețele spre perete. Mama avea buzele mișcate deja. Vesna mă ținea de curea, ca să nu mă duc spre oglindă.

Tolm a desfăcut pâsla de pe aramă. Oglinda s-a întors domol cu fața spre lumină, și coșul s-a umplut de galben, o arsură blândă, care ne-a trecut peste obraji ca o palmă caldă.

— Vino, a zis bunicul, cu glas mic, de om care cheamă un animal sfios.

— Nu te grăbi, am zis toți.

— Ne-ai găsit.

Ne-am auzit, și am auzit prin pereți, ca o respirație mare, celelalte coșuri spunând același lucru, cei șaizeci și unu de treji, fiecare la oglinda lui, fără să ne audă între noi. Mi s-au ridicat firele de pe brațe. Așa mi se întâmpla în fiecare dimineață și nu m-am obișnuit niciodată.

Apoi Tolm a întors Cea Dreaptă, și galbenul s-a făcut roșu, iar la urmă n-a mai venit nimic. Nimic care avea totuși greutatea unei mâini pe ceafă. Am întors capul. Palida era acolo, în colțul oglinzii, mai puțin decât o culoare.

— Bunicule, am zis.

— Nu acum.

— Ce e asta?

Tolm a lăsat mâna de pe ramă. Mama a încetat să mai spună cuvintele. Nu m-a certat nimeni. Eram în singurul moment în care un copil poate întreba și nu e pedepsit pentru asta.

— E a treia, a zis bunicul.

— A treia ce?

— A treia, atât.

Am mai privit-o o vreme, cât o ținea ochiul. Apoi m-am dus să-mi iau partea de Mușchi.

A doua parte a ritului e Candela Păzitoare. În fiecare coș arde o singură flacără, rotundă, galbenă, cu inima albastră, singurul foc de noapte din Fanar și singurul lucru care nu are voie să se stingă. Dacă se stinge, cele patru coșuri vecine își sting și ele candelele, tac și așteaptă să fie reaprinsă, cu un cărbune adus într-un cilindru de lut, ținut cu amândouă mâinile. Nimeni nu are mâna mai sigură decât omul care aprinde flacăra altuia.

A treia e Semnalul. Seara, coșurile din partea șirului care privește spre planetă își deschid în ordine obloanele lămpilor, după un tipar învățat din copilărie: trei scurte, una lungă, două scurte, o pauză. Cei de jos ne văd trecând, odată la un ceas și

jumătate, ca un rând de stele care aleargă fără să se atingă. Din cauza lor ni s-a dat numele. Semnalul ar trebui să însemne ceva, dar nimeni din Șapte nu mai știe ce; îl facem și azi, cu mâini care își amintesc ce a uitat capul.

În Umbră, aprinderile se opresc. Toți cei treji se adună în Coșul Mare, cel din mijlocul șirului, își țin candelele într-un cerc și spun, pe rând, numele morților din ultimul an. Apoi numărul lor. Apoi numele celor care se vor naște, dacă se vor naște. Umbra durează cât durează: un sfert de aprindere, o aprindere, uneori trei. Când se sfârșește, nu aplaudă nimeni. Se mănâncă ceva, mărunt, cu fața spre cel de lângă tine.

Răspunsul e același de la bătrâni la tineri: *e a treia.* Poate Cei Dintâi știau mai mult și au uitat cu bună știință. Poate nu știau nimic.

Nodul al șaptelea — Mugurul

(varianta imposibilă)

Regula acestui nod, pe care o spun înainte de el, ca nimeni să nu-l ia drept ce nu e.

Nicio rachetă nu simte. Șnurul acesta nu l-a înnodat nimeni dintre noi. L-am primit din gura unei femei, Daila, care spunea că l-a auzit în nopțile de veghe din peretele unui coș, și că peretele vorbea cu glas de cupru. Daila a fost pasageră în racheta Mugurul. Tabla acelei rachete a fost cusută, după ce a fost desfăcută, în peretele coșului mic în care doarme ea de câteva nopți. Atât: de acolo vine vocea.

Trei reguli ține vocea. Întâi, știe numai ce poate și un metal: lovituri, căldură, greutate, vibrație, ce se aude prin el. A doua, nu

tâlcuiește: numără, cântărește, spune. A treia, vorbește de acum, din perete, despre ce a fost, și ce numește „viitor” a aflat între timp, de la cei care au cusut-o în coșul nou. Cine nu poate primi un lucru ca acesta să sară nodul. Îl păstrăm fiindcă e adevărat așa cum sunt adevărate lucrurile care nu s-au putut petrece.

Mă cheamă Mugurul. Așa m-a numit Suhra, cea care m-a bătut, pentru că m-a început iarna și se aștepta să dau rod.

La început am fost cupru. O tablă de trei degete, lovită cu ciocanul în șapte mii de lovituri, fiecare numărată de Suhra cu buzele. Le simt și acum. Metalul își aduce aminte de fiecare lovitură ca de o jignire mică și de aceea nu se lasă rotunjit; își ține răzbunarea în subțirimi, acolo unde a fost lovit prea tare. Suhra le cunoștea. În fiecare seară venea, le cerceta cu degetul mare și le pocnea cu unghia, ca pe o dovadă.

— Răsună, zicea, cu gura lipită de cadru, atât de scăzut că abia trecea prin mine.

Eu răsunam. Ea dădea din cap.

Pe urmă m-au încins cu cercuri de fier, unul sub altul, cum se încing butoaiele, și m-au tras pe un cadru de lemn de nuc. Fierul stătea pe mine ca o mână rece. Multă vreme am crezut că mi-e frică. Era doar strângere.

Apoi mi-au pus pulberea. Strat cu strat, bătută cu un par de lemn, de mâini arse. Nisip negru, mărunt, care parcă ar ști. Se așeza în mine ca un ceas care începe să numere. Are o foame cenușie, de foc. Greutatea ei am învățat-o pe de rost: știam cât trage fiecare strat, așa cum știe un sac câte boabe poartă.

Doi ani am stat în picioare lângă un zid de piatră, în vântul dimineții. Doi ani, cât cere pregătirea. Galbena mă încălzea pe o parte, roșia pe cealaltă, iar palida nu m-a atins niciodată, dar în nopțile cu trei lumini tabla mea se strângea puțin, ca după un frison. Am auzit un băiat, Onu, care își rodea unghiile. Am auzit o femeie, Daila, care nu vorbea: zgâria un caiet cu mina de plumb,

într-un ritm de socoteală. Am cunoscut un bătrân, Carvel, cu mâna mereu caldă și uscată, care, într-o seară, s-a așezat lângă mine și a pus palma pe tabla mea, ca un vindecător.

În noaptea dinaintea aprinderii au urcat toți trei, și înăuntru n-a fost loc pentru trei oameni, dar a fost pentru trei oameni strânși. Onu a intrat primul, prea repede, și m-a izbit cu cotul; l-am simțit în toate cercurile, ca pe o piatră aruncată în apă. Daila a ținut mult mâna pe tablă, să afle cât de rece sunt. Carvel s-a urcat ultimul, cu două opriri pe scară, și s-a așezat fără o vorbă.

— Cât mai e? a întrebat Onu.

— Până se luminează, a zis Carvel.

— Mi-e frică.

— Și mie, a zis Carvel. Pentru asta am urcat ultimul: să mă oprească scara de două ori și să nu se vadă cât mi-e. Gândește-te la mâna mea.

Onu s-a lăsat pe spate, până a atins cuprul cu umerii, și cureaua de la pieptul lui a încetat să zornăie. Pe fiecare l-am cântărit în picioarele mele de lemn, și cel mai greu nu era cel mai mare.

În dimineața din urmă, înainte de aprindere, s-a întâmplat un lucru pe care nu-l știe nimeni din cei dinăuntru. Sub rampă, în pământ, ceva a bătut. Surd. O dată, de două ori, de trei ori, și, după un gol cât o bătaie, a patra, mai slabă, ca un răspuns. Am simțit-o prin picioarele mele de fier, cum simți o vorbă pe care n-ai voie s-o auzi. Apoi tăcere.

Eram în primul rând de zece, cel care pleca întâi în Fereastra aceea, eu a treia din șir. Apoi, cu un minut înainte să ia foc prima dintre noi, a venit lumina. O lumină mică, fără sursă, care a trecut peste mine ca o mână rece și fără greutate. Daila a ridicat capul. A zis:

— Acum.

Au dat foc fitilului de iască. A ars un minut, cât să-l număr în vibrațiile pulberii.

Focul a urcat prin mine ca o veste. Nu doare; limpezește. Tot ce eram, tabla și fierul și lemnul și coada de nuc, a devenit un singur lucru, cu o singură intenție, și am înțeles pentru întâia oară de ce sunt. Pulberea a început să cânte. Nu cu glas de om: cu glas de clopot lovit pe dinăuntru.

Am simțit greutatea oamenilor. Apăsau în pereții mei, trei trupuri, tot mai grei, de parcă aș fi început să înghit pietre. Onu a strigat; nu l-am auzit, l-am simțit prin cupru. Carvel nu a strigat. A zâmbit, cred, pentru că tabla de sub mâna lui s-a încălzit.

Apoi aerul a început să se destrame. Întâi era gros, ca apa; apoi ca laptele; apoi ca fumul; apoi ca un gând. Strigătul tablei mele s-a rărit până a rămas doar vibrația. Prima cămașă, cea de jos, s-a desprins cu un pocnet, cum se desprinde pielea după o arsură, și a căzut. Am simțit-o plecând. Nu mi-a părut rău. Mi-a părut ușor.

A doua cămașă s-a desprins când cerul era negru. Rămăsesem singură cu ultimul strat de pulbere. Atunci am făcut socoteala, singura de care sunt în stare: am cântărit în mine ce mai ardea și ce înălțime îmi dădea cantitatea aceea. Cu ce mai ardea în mine n-aș fi ajuns nici la o treime din înălțimea la care mă aflam. Eu nu urcam. Eram urcată; cineva sau ceva ținuse planeta ușoară, aerul subțire și lumina aceea mică dinainte, ca să trec.

Ultima pulbere s-a stins. Și am rămas.

Nu mai cădeam, nu mai urcam. Eram un lucru care stă, cu trei oameni în el, mut, în fața unei planete albastre și uriașe, ca o mână deschisă. Daila plângea. Onu râdea. Carvel și-a pus palma pe fierul meu și a spus un cuvânt pe care nu l-am înțeles.

O plasă m-a prins de-a latul, ca pe un pește. Mâini cu gheare de lemn mi-au prins cabluri la urechi. Am auzit pe cineva: *e întreagă.* M-am bucurat.

Ce a urmat se știe din perete. Mi-au desfăcut cercurile și au tăiat tabla fâșii. Fâșiile au fost cusute pe un coș nou, iar cercurile de fier au ajuns coastă. Țin aerul altora. Pe Daila o aud noaptea, cum își numără caietul. Nu e un sfârșit rău pentru un mugure.

Ce nu înțeleg, și nici ei nu mi-au spus, e cine a bătut sub rampă. Am numărat. Au fost patru; cei care aud, mi s-a zis, aud numai trei.

* * *

Nodul al optulea — Sosirea

Fereastra începe pentru voi cu rampele, iar pentru noi cu o lumină. Ne trezește ea.

La capătul unei veghi lungi, paznicii Coșului de Vedere simt în ochi o clipire care nu e a lor. Aceasta e Lumina Scurtă. Ține cât o respirație, vine dinspre Plasă, trece peste toate coșurile ca o mână cu degetele desfăcute și lasă în urmă o liniște despre care poți spune doar că, înainte de ea, nu știai că mai există și alta. Vine o singură dată într-o Fereastră, după o veghe de o sută patruzeci de ani; după ea nu mai vine alta până la Fereastra următoare, doar rachetele. Paznicii nu strigă. Se duc cu mișcări mărunte la Cămara Nodurilor și leagă un nod mare pe șnurul trezirii.

Iar la un minut după lumină, jos, pe fața planetei, apare o scânteie. Apoi alta. În câteva ceasuri se strâng cel mult zece, într-un șir; în luni se adună, rând după rând, până la nouăzeci.

Aceasta e Sosirea. Șnururile spun că în Fereastra a nouăsprezecea au sosit trei sute patruzeci de oameni, în cele o sută zece rachete. În a douăzecea, în cei doi ani și opt luni, cei de jos au anunțat nouăzeci de rachete. Primul rând a urcat, cel de zece, și din el cele mai multe au fost prinse. Celelalte s-au stins

sub noi, într-o tăcere în care n-am avut ce face decât să numărăm.

Rachetele nu ajung la Șapte. Ajung la Porturi, cele patru coșuri joase, Unu, Doi, Trei și Patru, la capătul de jos al lanțului, care se refac în fiecare Fereastră și ard în fiecare Trecere. O rachetă care a stins ultima pulbere urcă mai departe pe curba ei și ajunge lângă Porturi cu o viteză mică. Trebuie s-o prindem din mers, cu plasă și cu zece mâini, înainte să treacă pe lângă noi. Se numește Prinderea. Din zece rachete, șapte se prind. Două cad înapoi, odată cu planeta. Una trece pe lângă noi, cu trei oameni înăuntru, care strigă fără să-i auzim, și se depărtează de planetă, un punct galben în lumina soarelui, tot mai mic, opt zile, până se stinge.

Am coborât la Porturi o singură dată, la întâia Sosire pe care am scris-o: cronicarul dinaintea mea m-a trimis la Portul Doi, fiindcă ce nu ai ținut în mână nu poți scrie.

Tamra avea cablul al doilea. Stăteam amândoi în gura Portului, unde e aer și se vorbește, în fața plasei de afară, unde nu se vorbește.

— Acolo, a zis ea.

Era o boabă de jar pe un fir nevăzut. Mai mare, apoi mai mare.

— E a treia din rând, a zis Tamra. Ține-te de inel și nu te uita la ea. Uită-te la cablu.

M-am uitat la cablu. Plasa s-a întins în afară, cu oamenii pe margini, și nu s-a auzit nimic. Apoi cuprul a atins părul și cânepa, iar sunetul a venit prin cablu, în palme: un geamăt lung, de pânză trasă până la capăt. Plasa s-a închis. Tamra a tras o dată, lung, și a zis, pe gura Portului, cu aer adevărat:

— E întreagă.

Din fisurile tablei ieșea aburul cald al aerului dinăuntru, cu miros de oameni speriați și de pulbere arsă, iar cei mai tineri dintre noi au rămas cu gura deschisă, să-l bea.

Au tăiat tabla cu foarfeci și ferăstraie. Primul a ieșit un băiat cu ochii strânși și fața umflată, plângând și râzând deodată. Al doilea, un bătrân care și-a ținut mult mâna întinsă înapoi, spre tablă. Ultima, o femeie cu un caiet strâns la piept, care n-a spus un cuvânt și s-a uitat o dată la racheta deschisă ca o ghindă, cu lumina intrând prin tăieturi.

Tamra i-a pus în gură o lingură de miere.

— Bine ai venit, a zis. Nu te grăbi. Ne-ai găsit.

Aceleași cuvinte pe care le spunem luminii.

Rachetele se desfac în aceeași zi: cuprul, fierul, lemnul merg în Atelierul Coastelor, unde devin pereți, coaste, cabluri. Un fanar nu aruncă niciodată o rachetă. O rachetă e o casă care s-a născut într-altă formă.

Cei sosiți urcă apoi pe Scară, un cablu lung de la Porturi la Șapte, în trei sau patru zile de tracțiune pe frânghii, în cutii de nuiele numite Pepeni. Eu am urcat odată cu ei. La Șapte sunt împărțiți între coșuri, hrăniți, ținuți legați, învățați să se apuce. Mai ales sunt învățați să tacă.

Fiecare Sosire ne cere și trezirea celor din Șirul Rece: din cei o sută douăzeci care dorm acolo, se trezesc câte zece pe lună, în ordinea în care au adormit. Primul lucru pe care îl cer, de obicei, e apă.

Zilele acestea s-a petrecut ceva ce șnurul nu poate înregistra bine. O rachetă din primul rând a fost prinsă la Portul Trei, ca toate. Dar cei care au tăiat-o au spus, fără să se uite unul la altul, că nu mirosea a pulbere. Nu mirosea a nimic. Era rece, ca o piatră scoasă dintr-un râu. Înăuntru nu era niciun sac de pulbere, ci un băiat de jos, viu, singur, cu o foaie împăturită în buzunar, care vomita în aer. A fost pus pe Scară, ca ceilalți, dar a urcat-o de mână, în unsprezece zile. Racheta a fost desfăcută și tabla ei a ajuns în Atelierul Coastelor. Dar în Cămara Nodurilor am înnodat-o, pe șnurul de anul acesta, cu un nod anume, pe care îl fac

pentru lucrurile pe care le scriu și nu le înțeleg: un nod simplu, legat într-un cerc, fără capăt.

A fost o singură rachetă. Poate nu înseamnă nimic.

* * *

Nodul al nouălea — Cei Dintâi

Primul nod din cronica lui Șapte este un nod dublu, și bătrânul meu m-a pus să-l citesc cu degetul în noaptea în care mi-a dat șnurul.

— Nu te grăbi, a zis. Strâns tare. Cine l-a legat nu mai putea să respire.

— Cine?

— Lisa. Cea care ținea cronica Celor Dintâi. Citește.

Am citit. Sub deget nu era o poveste, era o apăsare, și bătrânul meu a umplut-o cu ce se spune în Cămara Nodurilor de la cronicar la cronicar.

Iovra stătea în gura Portului, cu plasa ei de in, mică, de prins scrumbii, adusă de jos între o cămașă de schimb și o bucată de pâine. N-avea planuri, spusese în prima zi. Avea mâini. A doua rachetă s-a văzut la un ceas după prima, o picătură de jar pe un fir, nemișcată, apoi mai mare, apoi prea mare.

— Pe aceeași curbă, a zis Lisa.

— Pe prima a oprit-o propriul ei foc, a zis Casian, meșterul de oglinzi. Pe asta n-o oprește nimic. Ce are înăuntru?

— Cinci oameni. Se văd prin mică.

— Plasa cea mare e cusută pe jumătate.

— Rachetele nu așteaptă să le termini plasa.

Iovra a început să meargă spre margine, cu pași mici, de-a lungul inelelor.

— Plasa ta e cât o năframă, a zis Lisa. O rupe ca pe o pânză de păianjen.

— Așa e, a zis Iovra.

Se vedea acum cuprul, un cap de ghiulea cenușiu, cu zgura arsă în dungi, și ochiul ei de mică, de care era lipită o palmă albă. Un om dinăuntru se uita afară ca un copil la fereastra unei case străine. Iovra a văzut-o. Lisa a văzut că Iovra a văzut-o.

— Nu cu mâinile, a zis Lisa. N-a învățat nimeni să prindă cu mâinile.

— Nici cu plasa n-a învățat nimeni. Ține asta, i-a spus, și i-a pus în brațe plasa de in. Să nu se piardă. E a mamei.

Racheta venea fără zgomot, cu viteza unei bile aruncate de un copil peste o curte, și tocmai asta o făcea de neînțeles: părea că poți s-o iei din aer cu o singură mână. Iovra a rămas cu spatele lipit de perete și cu brațele deschise, ca o femeie care așteaptă pe cineva dintr-o lungă călătorie.

— Și apoi? am întrebat.

— Apoi cuprul era încă fierbinte, a zis bătrânul meu. A strivit-o de peretele Portului și s-a oprit în mâinile ei, cu cei cinci înăuntru, vii. Iovra n-a mai respirat.

— Și Lisa?

— A desfăcut șnurul de la brâu, un șnur nou, fără niciun nod. Degetele îi tremurau. A legat nodul dublu, strâns până a durut-o, și a zis: primul nod nu e de aprindere.

— De aceea nu prindem cu mâinile.

— De aceea. Legea Prinderii s-a născut în același ceas. Plasa nu e o unealtă, e o făgăduială făcută unei femei.

Cei Dintâi erau două sute treizeci de oameni, dintre care treizeci și unu meșteri, iar restul țărani, preoți fără biserici și copii. Fuseseră aleși, spune șnurul lor, să fie tineri și să știe să asculte. N-au scris cine i-a ales. Au făcut cinci coșuri în prima lună, doisprezece în a doua, treizeci în a treia, și au înșirat Șapte, al șaptelea fanar al omenirii, după șase mai mici. La Trecere nu se gândeau.

În al doilea an al Ferestrei au început să se teamă. După luni nu mai venea nimic. Au numărat butoaiele, Grădinile, copiii, și socoteala nu ieșea. Spre sus nu se putea întoarce nimeni, spre jos nu se putea coborî, iar în Adânc planeta nu urcă nimic. Fanarul avea să rămână singur mai bine de o sută de ani. Atunci au făcut ce nu pricep nici cei mai învățați dintre noi. Știau că ursii dorm iarna în peșteri și că broaștele îngheață în apă și se trezesc. S-au întrebat dacă ar putea dormi și oamenii de sus. N-aveau de unde ști. Au încercat, cu cei care s-au oferit: bătrâni, bolnavi, cei care nu mai aveau pe nimeni. I-au pus în Șirul Rece, un lanț de coșuri albe la capătul de sus al cablului, cu oglinzi de tablă întoarse spre soare, ca să ferească frigul de lumină. I-au legat în cuiburi duble, i-au înfășurat în pâslă, le-au dat o ultimă lingură de miere. Au închis coșul. Au așteptat un an. Șapte dintre cei treisprezece erau vii. Respirau o respirație lungă și rară, una pe minut.

Atunci s-a născut Somnul. Nu știm dacă l-au învățat sau l-au găsit. Știm că a cerut trei lucruri: frig, întuneric și un număr mic de oameni treji care să-i păzească pe cei adormiți. Pe aceia i-au numit Veghetori. Era o ușă îngustă: cei prea tineri se trezeau, cei prea bătrâni nu se mai treziseră. Cei Dintâi au trecut prin ea în valuri, câte zece, câte douăzeci, cu inima strânsă.

Am întrebat odată un cronicar mai vechi de ce n-au scris că le-a fost frică. M-a privit lung. Mi-a spus că au scris: în felul în care au strâns nodurile. Dacă ții șnurul la lumină, se vede că fiecare nod din anul acela a fost strâns mai tare decât celelalte. Apăsat la început. Mai ușor spre sfârșit.

Nu l-am mai întrebat nimic. Am trecut degetul pe nodurile din urmă, cele ușoare.

* * *

Nodul al zecelea — Veghetorii

Orna, mama Kessei, a fost Veghetoare unsprezece ani treji.

Se vorbește puțin despre Veghetori, pentru că ei nu se văd. Cei treji, în vremea Adâncului, sunt nouă oameni la Șapte: trei păzesc cablurile, trei Grădinile mici, trei Șirul Rece. Un tur de veghe ține zece sau unsprezece ani treji; apoi Veghetorul adoarme, iar altul e trezit în locul lui. Șnurul Ornei ține minte două Veghetoare dinaintea ei: mama ei, care a fost dintre Cei Dintâi, și sora mamei.

Sunt cele mai singure ființe din lume. Fiecare Veghetor știe ce se pierde cu timpul: întâi vocile, apoi cuvintele, apoi gustul. În trei ani nu mai cântă. În șase nu mai plâng. În nouă au o privire pe care o numim, la Șapte, Ochiul Șnurului: se uită fix într-un punct, cu ochii mari, și pe fața lor nu se mai citește nimic.

Slujba lor e simplă și nu se termină. Cei trei de la Șirul Rece trec zi de zi prin coșurile albe cu câte o candelă și cu mănuși de pâslă și numără: respirațiile, una pe minut la fiecare adormit, bătăile inimii, căldura pielii, pipăită pe pleoapă cu dosul degetului. Pe cel care s-a încălzit prea mult îl răcesc, mutând o oglindă. Adormiții nu mănâncă. Nu știm din ce trăiesc; Cei Dintâi au legat despre asta un singur nod, și l-au legat drept: *trăiesc.*

Orna avea douăzeci și patru de ani treji când a primit Coșul Veghii de la sora mamei, care a adormit cu o lingură de miere în gură. Avea o iubită, un frate, trei prieteni. I-a adormit pe toți, fără să se uite în urmă. Douăzeci și patru, și unsprezece de veghe: treizeci și cinci. Pe atâția i-avea când s-a născut Kessa.

În șnururile ei, anii veghii sunt egali: o aprindere, un nod; o aprindere, un nod. Apoi, în anul al șaptelea, apare un nod care nu se leagă de nimic. Un nod fără aprindere. Pe șnurul Ornei, a fost o zi pe care n-a numărat-o.

În anul al nouălea al veghii ei, la Șase, un coș s-a crăpat.

Fanarul Șase era vecinul nostru de cablu, mai sus: patru coșuri, nouăzeci de oameni, dintre care șase Veghetori treji, ceilalți adormiți. Un coș dintre cele patru, bătrân, mucegăit, a început într-o noapte să piardă aer. Au descoperit-o după opt ceasuri, când era prea târziu pentru coș. Nu era prea târziu pentru restul, dar crăpătura se întindea. Nuielele plesneau una după alta, în lanț, ca o tuse.

Orna era prima la cablu, cu foarfeca lungă de tăiat, fiindcă în ziua aceea avea gărzile cablurilor. Alături de ea, Eda ținea lampa de semnal și citea ce venea dinspre Șase.

— *Tăiați*, a zis Eda.

Orna a pus foarfeca pe cablul gros cât brațul ei. Dacă rămânea legat, coșul putred, desprinzându-se, ar fi smuls Șase de pe cablu și l-ar fi tras după el, prin întindere, pe Șapte. Dacă îl tăia, cei de la Șase rămâneau fără sprijin, sute de pași de gol fără popasuri și fără pocnitori.

— Sunt vii toți, a zis Orna. Unii dorm, dar sunt vii.

— Știu.

— Nu pot.

Lampa de la Șase a clipit iar. Eda a citit cu glasul gol, ca o numărătoare:

— *Tăiați acum.*

— Mai așteaptă.

— Nu avem un „mai”. Se vede crăpătura de aici.

Orna n-a răspuns. Lampa a clipit a treia oară, un singur semn lung, pe care îl știau toți copiii, și Eda nu l-a mai citit. Nu era nevoie.

— *Vă rugăm*, a zis totuși.

Orna a tăiat.

Cablul s-a desfăcut din patru lovituri de foarfecă. A plesnit în gol și a lovit coșul, care s-a rupt în două. Șase a început să se depărteze, lin, fără zgomot, în sus, spre locul pe care îl numim

Cimitirul. Nouăzeci de oameni, șase treji și optzeci și patru adormiți, unii cu mâna întinsă spre cablul care nu mai era, au trecut pe lângă fereastra Ornei într-o liniște de gheață.

N-a plâns. Era Veghetoare. A pus un nod dublu pe șnur, apoi încă unul, apoi încă optzeci și opt. Nouăzeci de noduri duble, într-un singur rând. Mi-a spus o dată, singura dată când mi-a vorbit despre asta, că știa că a tăia era rău și că n-avea cum să fie bună altfel.

Când a adormit, pe urmă, ca să se trezească odată cu ceilalți în Apropiere, a cerut să fie legată cu fața spre Cimitir.

* * *

Nodul al unsprezecelea — Fata cu firele

Kessa s-a născut în Cuib, la Zece, într-o noapte de Umbră, când lipseau toate cele trei lumini, în anii Apropierii, la puțină vreme după ce Orna și ceilalți fuseseră treziți din Somn. Orna avea treizeci și cinci de ani treji. Vârsta legii.

N-am cunoscut-o în copilărie; am cunoscut-o din șnururi. Șnurul ei de copil e scurt, strâns, încâlcit, cu o mulțime de noduri mici de aprindere, fiecare ușor strâmb, legat parcă de cineva care se grăbea.

Din șnururi se vede ce făcea. Număra. La șase ani, a numărat păsările din Coșul Ouălor. La șapte, căile cablurilor. La opt, i-a cerut bătrânului de la Cămara Nodurilor voie să aibă un șnur al ei, care să nu fie legat nicăieri. L-a primit, pentru că nimeni nu s-a gândit să-i zică nu. Pe șnurul acela a numărat ceasurile în care a văzut lumina palidă. În doi ani a ajuns la cinci sute douăzeci. Piatra de jos, primită la șapte ani, o poartă și acum în plasa de la brâu.

Kessa e din a treia generație de fanari: cea dintâi, a celor care au urcat în a optsprezecea Fereastră și au înșirat Șapte; a doua,

cea a Ornei, născută în Apropierea Ferestrei a nouăsprezecea; a treia, a Kessei, născută în Apropierea Ferestrei de acum. Asta înseamnă generație la noi: nu ani, ci Ferestre. Între Kessa și Cei Dintâi stau două Somnuri.

Cu toate astea, are în cap o carte pe care n-a citit-o niciodată. Îi știe fiecare cuvânt. E Plasa.

La nouă ani, Orna a dus-o întâia oară în Coșul de Vedere, din vârful lui Șapte, cel dinspre Plasă, ca să o învețe să privească. Coșul are un singur ochi: o foaie de mică întoarsă în sus și, în fața ei, o lentilă de cristal de gheață, lustruită în trei generații. Prin lentilă se vede un punct de lumină. Nu pâlpâie. Nu se mișcă. Toate stelele ocolesc în jurul lui, în cercuri largi, o dată cu fiecare ocolire a planetei; el nu. Kessa s-a uitat un ceas. Apoi a spus: *sunt fire.*

Orna n-a văzut nimic. A privit. A privit mai mult. Apoi a început să vadă și ea: niște linii, abia vizibile, ca păr de lumină, ieșind din punct în toate părțile. Le-a numărat cu degetul pe foaia de mică. Au ieșit treizeci și patru.

— Cine ți-a spus? a întrebat Orna.

— Nimeni, a zis Kessa. Se văd.

Au privit împreună încă un ceas. Apoi Kessa a spus, în șoaptă, o frază pe care Orna a înnodat-o mai târziu pe un șnur al ei. Mi-a dat voie să-l citesc:

— Fiecare e un răspuns. Și fiecare e al nostru. De ce nu cere nimeni?

Legea fanarilor spune că răspunsurile Plasei nu se cer: fiecare costă patru ani, și nimeni nu are patru ani de dat. Kessa știa asta. De la zece ani a numărat cât ar costa, de fapt, o întrebare: patru ani și un fir mai puțin.

Nu a întrebat. Nu atunci. Ce va întreba, dacă va întreba, și ce se va petrece după aceea, nu se află în șnurul meu. Șnurul meu

se oprește aici, la fata cu firele, într-o noapte de iarnă, într-un coș cu un singur ochi, în fața unui punct care nu se mișcă.

* * *

Nodul al doisprezecelea — Trecerea

N-am văzut-o niciodată. Dar am simțit-o în degete de atâtea ori, încât uneori mă aud spunând „când am văzut-o”.

Trecerea nu vine brusc. Vine ca o boală. Întâi, în Apropiere, planeta se mișcă tot mai repede pe cerul nostru, ca un animal tras de lesă. Mareele cresc; vedem praful de pe continente ridicându-se în coloane palide, și planeta pare că tușește. Cele trei lumini se retrag una câte una în spatele unui voal. Și într-o dimineață nu mai apar deloc.

Atunci se aprind Porturile. Planeta, în drumul ei pe lângă gaura neagră, își umflă aerul într-o bulă, sute de mii de pași mai sus decât a fost vreodată, și Porturile, care stau la marginea ei, intră în ea ca într-o apă fierbinte. Coșurile încep să ardă de la capătul de jos și se desfac, bucată cu bucată, într-o ploaie de scântei. Cei rămași înăuntru nu mai pot fi scoși; de aceea, în Porturi nu rămâne nimeni la sfârșit. Cablul Scării se taie cu cincisprezece zile înainte, de la Șapte, după ce a urcat ultimul pepene, cu oamenii trăgând de frânghii și cu planeta înroșindu-se sub ei. Se numește Arderea. N-am găsit niciodată un nod care să-i spună altfel.

Șapte stă mai sus. Umflătura aerului nu ajunge până la noi, dar căldura da. În cele patru luni ale Trecerii, burdufurile se usucă, pâsla se tocește, mica plesnește, iar noi întoarcem spre planeta încinsă oglinzile mari de aramă, ca să-i trimitem căldura înapoi. Dar cel mai greu nu e căldura. E liniștea. O planetă care arde sub tine nu face niciun sunet. Cei Dintâi spun că tăcerea aceea a fost partea cea mai cumplită: au privit cum pier patru Porturi, cu

douăzeci și opt de oameni care nu apucaseră să urce, într-o tăcere de sticlă, și nimeni n-a scos o vorbă o lună.

Șnurul care duce la Trecerea cea din urmă, de acum o sută patruzeci de ani, spune un lucru pe care nu-l găsesc în nicio altă cronică.

În noaptea a șaptea a Ferestrei a nouăsprezecea, cu trei ani înaintea acelei Treceri, Portul Trei era liniștit ca în toate nopțile dinaintea rachetelor. Dermid, paznicul, ținea de strajă din obișnuință, cu fața spre peretele de nuiele pe care îl știa pe dinafară, iar ucenica lui, Voica, stătea la trei pași, cu șnurul de veghe în poală, și lega câte un nod la fiecare tremur al candelei.

— Dacă ar veni acum o rachetă, a zis Voica, am prinde-o cu plasa goală.

— Nu vine nicio rachetă. Leagă-ți nodul.

Peretele a bătut: trei lovituri la rând, un gol cât o bătaie, apoi o a patra, mai slabă, ca un răspuns la ceva ce nu se auzise.

— Ai auzit? a întrebat Dermid.

— Ce?

— Nimic.

Apoi a venit linia. A coborât de sus, din partea cerului fără stele, albă ca o ață de var întinsă în gol, s-a oprit în fața ochiului de mică și s-a îndoit într-o muchie. Dermid a rostit fără voce litera, cum o știa din cântec: *L*.

— Voica.

Ea a ridicat ochii. Șnurul i-a scăpat din mână și a rămas plutind, cu nodul făcut pe jumătate.

Au așteptat. Dermid a numărat cu buzele până la zece, fiindcă pauzele erau toate de aceeași lungime. Al doilea semn s-a desenat și s-a stins: *Ă*. Al treilea: *S*. La al patrulea, *A*, Voica a arătat în jos fără să vorbească. Pe fața nopții a planetei, în vale, ardea ceva roșu, mult mai mare decât ar fi trebuit la depărtarea aceea: Lanterna a Treia, care ardea în șase semne, în aceeași

ordine, ca două mâini care ar fi scris din același caiet. În spatele lor, dinspre butoiul de cupru legat de Port cu un cablu, un oblon s-a ridicat; cineva de acolo prindea și el semnele.

Al cincilea: *Ț*. Al șaselea: *I*. Linia s-a stins și n-a mai venit nimic.

Lăsați.

— Ce să lăsăm? a întrebat Voica.

— Nu știu.

— E ordin. Înseamnă plecați.

— Poate. Sau o rugăminte, a zis Dermid: *lăsați-ne*, cum zice un copil unei mame care nu-l ascultă.

— Sau un avertisment. *Lăsați lansările. Lăsați întrebările.*

Dermid nu a mai răspuns. Și-a luat lampa și a trimis spre Șapte cele șase semne, în ordinea în care veniseră, de șapte ori. Cei de la Șapte au văzut. Cronicarul de atunci a scris pe șnur: *lăsați ce?* Voica, care a urcat pe ultima Scară și ne-a povestit noaptea aceea, a spus că Dermid îi mărturisise, înainte să rămână, că i se păruse că peretele Portului bătuse de patru ori înaintea semnelor. N-a pus nod pe asta; nu era sigur.

Dermid a rămas în Portul Trei, care a ars în Trecere, cu zece alții. Cele trei înțelesuri cereau trei lucruri deosebite, iar singurul care nu cerea nimic nou era să-și păzească postul până când cineva avea să lămurească. Nu l-am cunoscut. Îi spun numele de câte ori înnod un nod dublu.

Șapte a rămas. Îi avem pe cei care au rămas; despre cei care au plecat n-avem șnururi.

Șnurul acela stă prins în Cămara Nodurilor, lângă cel al Portului Trei. Nodul dublu cel dintâi e strâns mai tare decât celelalte zece.

* * *

Nodul al treisprezecelea — Harta

Fanarii nu desenează hărți. Hârtia plutește, creta nu se vede pe mică, ceara se lipește. Harta ne-o învățăm prin cântec. Se numește Cântecul Drumurilor, are o mie două sute de versuri și toți copiii îl știu până la doisprezece ani.

Eu am avut un învățător, Daren, care nu suporta să fie cântat strâmb. Stăteam în cerc în jurul lui, prinși de inele, și fiecare avea de spus câte trei versuri. Când mi-a venit rândul, am cântat:

— *Jos stau Porturile, patru la număr…*

— Nu stau, a zis Daren. Ard. Cântecul spune „jos ard Porturile”, nu „jos stau”. Din nou.

Am luat-o de la capăt. Cel mai de jos e Cercul Cenușiu, cu Porturile Unu, Doi, Trei și Patru; mai sus, Cercul Mijlociu, cu Cinci, bătrânul, pe care la fiecare Trecere îl îmbrăcăm de sus până jos în pâslă udă și aramă, Cămașa, și care n-a ars încă; cel mai de sus, Cercul Înalt, cu Șapte, Opt, Nouă și Zece, legate cu un cablu ca un lanț de mătănii. Cele trei Cercuri nu sunt trei ocoliri deosebite, ci trei etaje ale aceluiași lanț: ne învârtim toți odată în jurul planetei, pentru că suntem țesuți unul de altul.

— Mai departe, a zis Daren. Drumurile.

— Sunt cinci, am zis.

— Care?

Le-am spus în ordine, și el le-a corectat pe fiecare cu degetul.

Scara urcă de la Porturi la Șapte, un cablu gros pe care se trag pepenii; se taie înainte de Trecere și se leagă din nou la fiecare Fereastră. Pe Scară, fără pepene, de mână, din Portul Trei până la Șapte, se fac unsprezece zile; așa vin oamenii care răspund unui mesaj, și drumul acesta îl numim Lung. Mesajul însuși merge mai iute: din Șapte pleacă o rachetă-curier, mică, încărcată din ulciorul cu pulbere, și în două zile ajunge la Port.

Drumul Gheții se lasă spre Câmpul de Lacrimi și e singurul drum pe care nu merge nimeni. Calea Cablurilor leagă Șapte de

Opt, Opt de Nouă, Nouă de Zece; pe ea merg meșterii, copiii, bolnavii. Drumul Morților pleacă de la capătul de sus al lui Șapte, spre Cimitir; pe el se merge o dată cu cineva și o dată fără. Drumul Plasei duce dincolo de Cimitir, spre punctul în care nimic nu se mai învârte.

— Și Plasa? a întrebat Daren.

— Nu e în niciun Cerc, am zis, după cântec. Tot ce se află pe cer se învârte. Numai ea stă.

— Bine. Pentru azi, ajunge.

Plasa e undeva departe, pe axa în jurul căreia ocolim, și de aceea, pentru noi, ea nu se mișcă, iar tot cerul se rotește în jurul ei, ca o roată în jurul osiei. Cei care o privesc zilnic o văd nemișcată între stele mișcătoare, ca pe un stâlp în mijlocul unui bâlci.

N-am înțeles niciodată cum se ajunge la ea, dacă nu vine după noi. Cei care au mers spre Plasă pe Drumul Plasei spun că n-au mers ei. Au fost duși.

Aceasta e harta: trei Cercuri, cinci Drumuri, un Cimitir și un Punct. Pe noi, cei din Șapte, ne găsiți la mijloc, pe un cablu, ținut drept de o forță pe care o numim maree și pe care nu ne-o cere nimeni înapoi.

* * *

Nodul al paisprezecelea — Cimitirul

La Cimitir se ajunge într-o jumătate de aprindere, dacă ai pocnitori. Fără ei nu se ajunge.

Nu e un loc. E un fel de a fi pus. Pe Drumul Morților se merge cu grijă. Mortul, uscat la Uscător, ușor ca o trestie, e înfășurat în trei pânze, ca într-un cuib: una neagră, una galbenă, una albă. Pe cea albă, ai lui au cusut cu ață roșie numele și numărul aprinderilor lui. E legat cu o funie, în picioare, ca un om de

strajă. Cei vii vin după el, ținând funia în mână, un șir lung și tăcut, legați unul de altul, de la cel mai tânăr la cel mai bătrân. Nimeni nu vorbește. Cântecul se cântă în gând.

Pe drum se trece prin Ceață, un nor de brumă desprinsă de pe pânzele vechi. Nu-l vedem; îl simțim pe față, ca o sărutare rece. În Ceață ne oprim. Cel mai bătrân rostește pentru ultima dată numele mortului. Apoi toți își dau drumul la funie. Cântecul, care până acolo s-a cântat în gând, se aude acum, o singură strofă, spusă tare de toți odată: *du-te cum ai fost învățat, cu fața înainte și cu mâinile în pânză; noi rămânem pe cablu, tu pe curbă.*

Cimitirul nu are pământ. Are un inel: un inel subțire, lung, de trupuri înfășurate, de pânze, de rămășițe de coșuri arse, de cabluri rupte, de cuprul rachetelor care n-au ajuns; toate se rotesc în jurul planetei, pe o curbă mai înaltă decât a noastră, în sens opus. Nu cad, nu ard, nu se ciocnesc. Fiecare are un loc al lui, pe care nu l-a ales nimeni, și îl păstrează. Din Șapte, privind în sus, Cimitirul se vede ca un fir de păr alb, curbat peste cerul negru. Copiii îl arată cu degetul și zic: *bunicii.*

Acolo e Șase, cu cei nouăzeci. L-am găsit după trei sute de zile; trecuse pe lângă noi pe o curbă largă, ca o respirație lungă, și se așezase în Inel. Orna a vrut să meargă. N-a mers. A trimis o fată de la Veghe, cu pocnitori. Fata a ajuns și s-a întors. A spus că toți nouăzeci erau încă legați în cuiburi, cu fețele spre cablul care nu mai exista.

În Inel se găsesc și lucruri care nu sunt ale noastre: o cutie de lemn, un fragment de mică gravată cu semne dintr-un alt veac, o bucată de tablă neagră mult mai bătrână decât orice cablu din Șapte. Cronicarii le-au adunat în Cămara Nodurilor. Nu le-am înțeles.

Una este o scândură de lemn tare, cenușie, lungă cât antebrațul. Pe o față are zgârieturi făcute cu un vârf ascuțit. Semne adânci, drepte. Sunt litere din graiul de jos, vechi, dar le

citește oricine a învățat vechile litere. E un singur cuvânt, scris pe zece rânduri, câte unul pe rând: *patru*, *patru*, *patru*, de nouă ori, fiecare cu litera dintâi apăsată mai tare decât celelalte. Pe rândul al zecelea cuvântul nu mai e scris până la capăt. Rămâne *pa*.

A găsit-o Kessa, la douăzeci și doi de ani treji, într-o ieșire cu Veghetorii. A adus-o în Cămara Nodurilor. Cronicarul de atunci, bătrânul meu, s-a uitat la scândură mult timp și a zis:

— Cine a scris asta nu era de aici.

— Nici de jos, a zis Kessa.

— De unde?

— Nu știu, a zis ea. Dar a apăsat mai tare la început. Ca să nu uite cum începe.

Scândura stă acum prinsă de peretele Cămării, lângă colțul de coș ars. Nu avem altceva de spus despre ea. Dacă aflăm, vom înnoda. Până atunci, o ținem unde ne vede.

* * *

Nodul al cincisprezecelea — Plasa

La Plasă se merge o dată în viață, la patruzeci de ani treji, dacă te alege cineva.

Nu există o regulă după care se alege. Cronicarul mai vechi zicea că sunt aleși cei care privesc prea mult, cei din Coșul de Vedere, cu Foamea de Orizont. Eu cred că e ales cel care are nevoie. Dar cei care au plecat n-au spus niciodată de ce au plecat.

Drumul Plasei durează unsprezece zile. Se pleacă din Cimitir, în doi, cu trei pocnitori și o pungă de miere, legați de un cablu subțire pe care nu l-a tors nimeni dintre noi, ci a fost găsit în Inel, de o lungime fără capăt. Se merge cu fața spre punct. În primele

zile Plasa nu se face mai mare. În a șasea începe să se vadă. În a opta nu mai e punct. E un nod.

Eu am văzut-o numai din Coșul de Vedere, prin lentilă, mică. Nodul e din lumină, lucru pe care nu-l crede nimeni până nu-l vede. Nu e cald. Nu e rece. Nu are formă; are fire. Treizeci și patru, ieșind din centru ca părul dintr-un cap, fiecare lung cât o noapte de mers, fiecare de altă culoare, dar nu din culorile care se pot numi: cele trei lumini ale zilei, amestecate, răsucite, și o a patra culoare, pe care nimeni n-o poate spune.

Firele nu se mișcă. Nodul nu se mișcă. Nu pâlpâie nici măcar, cu o singură excepție, pe care o spun îndată. Cine îl privește în timp ce toate celelalte se învârt, ajunge să se țină cu mâna de inel, ca să nu fie luat și el în rotire.

O dată pe Fereastră, cu un minut înaintea primei rachete, Plasa pâlpâie, și lumina ei trece jos peste rampe. Atât. Lumina Scurtă. Nu se știe de ce. Cronicarii au numărat: n-a lipsit niciodată, în nicio Fereastră cu rachete, nici măcar în cele ale căror salve n-au ajuns. E singurul lucru pe care îl face Plasa fără să fie întrebată.

Mai face unul, dar numai când e întrebată.

Legea spune că cine ajunge la nod poate cere un răspuns. Un singur răspuns, la o singură întrebare. Spune Legea, nu cei care s-au întors: dintre cei care au ajuns, foarte puțini s-au întors, iar niciunul nu a spus că a cerut ceva. Un răspuns nu se dă pe gratis. Pentru fiecare, un fir se întunecă, se subțiază, se rupe. Patru ani din cei ce stau în cronica lumii, pe un șnur pe care nu-l vede nimeni, se șterg.

Nu știu ce înseamnă. Nimeni n-a plătit niciodată, deci nimeni n-a văzut un fir rupându-se. Acum firele sunt treizeci și patru. În numărătorile pe care le păstrăm din pendulul trecut sunt treizeci și cinci, iar în cele ale Celor Dintâi treizeci și șase: un fir mai puțin la fiecare pendul, fără ca vreunul dintre noi să fi cerut vreun răspuns. Șnurul Celor Dintâi are în dreptul numărătorii lor

un nod întârziat, strâns altfel decât celelalte, pe care nimeni n-a știut să-l citească.

Nu tâlcuiesc. Pun doar cifrele alături: treizeci și patru de fire, patru ani fiecare, o sută treizeci și șase, cât are pendulul de acum; treizeci și cinci de fire, o sută patruzeci; treizeci și șase, o sută patruzeci și patru. La fiecare pendul a ieșit exact. O potrivire care iese de trei ori nu mai e potrivire, dar nici altceva nu știu să-i spun. Următorul pendul va avea o sută treizeci și doi, apoi o sută douăzeci și opt, și tot așa, cu patru în minus de fiecare dată. Fereastra scade cu patru luni. Rachetele pregătite, de la nouăzeci la cincizeci, de la cincizeci la zece, de la zece la niciuna. Peste cam o mie de ani, Fereastra nu va mai fi.

Copiii noștri se uită la cifre cum se uită la cablu: ține.

Dar în nopțile fără lumină, când Veghetorii se adună în Coșul de Vedere, câte unul spune ce nu se spune.

— Seria e prea regulată, a zis Pim, într-o seară. Patru ani, de fiecare dată, exact. Nu se poate.

— Poate, a zis Eda. S-a putut de trei ori.

— O socoteală nu iese de trei ori fără să fi făcut-o cineva.

— Atunci cineva trebuie să țină socoteala.

— Asta spun și eu.

Nimeni nu a răspuns. Eda s-a întors spre lentilă. Nodurile nu spun.

În seara asta, în Coșul de Vedere, am numărat firele cu degetul pe mică. Sunt treizeci și patru. Le număr în fiecare seară. Pentru mâine nu garantez.

Volumul 6 — Cele douăzeci de pendule

Saga pe generații. O scenă din fiecare pendul, de la Epoca Fricii până la Acum.

Notă de lectură. Volumul are două variante. Varianta A, cea posibilă, cuprinde prologul, harta timpului și douăzeci de capitole, fiecare cu alte personaje. Varianta B, cea imposibilă, este aceeași carte în care o femeie trece discret prin toate scenele fără să îmbătrânească; ea este dată la sfârșit ca douăzeci de inserții, fiecare cu locul ei exact în capitol. Cine este femeia nu se spune nicăieri; numele ei apare o singură dată, în ultima inserție, și nu lămurește nimic.

* * *

PROLOG

Douăzeci de ore

Se spune că oamenii au învățat să numere înainte de a învăța să spere, și că a doua învățătură a venit mai greu.

Pendulul a căzut de douăzeci de ori. Dacă adunați perioadele, două sute doisprezece ani, apoi două sute opt, apoi două sute patru, câte patru mai puțin de fiecare dată, până la o sută treizeci și șase, iese o sumă de trei mii patru sute optzeci de ani. Dintre

aceștia, șase sute douăzeci și patru, adică primele trei pendule, nu au registre. Despre ei se știe doar ce au ținut minte bătrânii și ce au cântat copiii, iar un cântec, în trei mii de ani, se schimbă mai mult decât piatra. Ceilalți două mii opt sute cincizeci și șase de ani sunt scriși: cineva i-a numărat, în cerneală sau în lut, cu mâna lui.

Cartea aceasta nu pretinde că cuprinde anii aceștia. Un om are o viață, o viață are câteva zeci de mii de zile, iar noi am luat din fiecare pendul o singură oră. Douăzeci de ore din trei mii patru sute optzeci de ani. Cine caută aici istoria întreagă va găsi o ușă lăsată întredeschisă într-un perete foarte lung.

Am ales orele fără un criteriu pe care să-l putem apăra. Unele sunt ore de glorie, mai puține decât s-ar crede; altele sunt ore de umilință, de calcul greșit, de vreme pierdută. Una este o oră de ulei măsurat cu lingurița. Una este o oră de ceartă între frați. Una este ora în care un copil de nouă ani a văzut ceva ce nu avea cum să înțeleagă și s-a gândit, cu seriozitatea copiilor, că poate nici nu trebuie.

Primele trei scene le-am luat din cântece, nu din registre. Cântecul nu jură pe ce spune; l-am lăsat să vorbească în locul martorului și am pus la loc doar numerele, pentru că numerele au rezistat mai bine decât cuvintele.

Veți observa că oamenii din cartea aceasta nu se cunosc între ei. Cei din pendulul al treilea nu au auzit de cei din al șaptelea, iar cei din al șaptelea s-ar mira să afle că, peste trei sute de ani, cineva le-a copiat numele cu grijă într-un registru. Nu sunt rude. Unii poartă totuși, fără să știe, aceleași obiceiuri: numără pe degete, pe noduri, pe pietre, pe lămpi, pe bătăile din pământ. Ar fi prea mult să spunem că numărul se moștenește. Dar niciunul dintre ei n-a numărat singur, deși fiecare a crezut că așa face.

Ce nu veți găsi: o explicație. Nu veți afla de ce cade planeta, nici cine scrie în marginea registrelor, nici ce a fost scris pe

piatră, pe cenușă sau în aer. Cronicarul care vorbește aici nu le știe. Dacă le-ar ști, n-ar mai aduna ore.

Veți găsi în schimb, în fruntea fiecărei scene, un număr: câți ani lipsesc până la Trecere sau câți au trecut de la ea. Așa se citește timpul pe lumea noastră. Nu ne întrebăm cât este ceasul, ci cât mai este până când ceasul nu mai contează.

Să începem, deci, cu cei care nu aveau încă nicio hartă.

* * *

HARTA TIMPULUI

Descriere în text.

Harta aceasta nu are nord. Are un centru, iar centrul este Trecerea.

Închipuiți-vă o foaie rotundă de piele, întinsă pe o masă. În mijloc, un cerc negru, cât palma: Punctul Zero, locul și clipa în care planeta trece pe lângă gaura neagră, cutremurele aleargă de la un capăt la celălalt al lumii, iar ziua se face noapte pentru luni de zile. Din cercul acesta pornesc inele, și fiecare inel este un an. Distanțele nu se măsoară în pași sau în leghe, ci în ani până la Trecere. Un loc aflat „la treizeci de ani” nu e departe de centru prin drumul de făcut până la el: e departe prin așteptare, fiindcă la Trecere ajungi abia peste treizeci de ani, odată cu toți ceilalți.

Pe partea stângă a foii cititorul pune „înainte”: inelele de la minus unu până la minus treizeci și șapte, la pendulul al douăzecilea. Acolo e Apropierea, cei treizeci și patru de ani în care planeta cade tot mai repede spre centru. Cele mai apropiate de cercul negru sunt colorate într-un alb îngrijit: Fereastra, nouă inele albe pe foaia cea mai veche, apoi opt, apoi șapte, până la cele aproape trei de azi. Fereastra e singurul loc de pe hartă din care se poate pleca. Pe partea dreaptă a foii cititorul pune

„după”: Îndepărtarea, aproape patruzeci de inele înguste, încă pline de ecoul cutremurelor, apoi Adâncul, un câmp lung, cenușiu, fără nicio culoare. La pendulul al douăzecilea Adâncul ține șaizeci de ani; la primul ținea o sută treizeci.

Cartografii vechi au observat prima ciudățenie a foii: ea nu se termină. Dacă mergi spre dreapta pe tot Adâncul, partea dreaptă se lipește de cea stângă. La pendulul al douăzecilea, inelul „plus nouăzeci și nouă” este același cu inelul „minus treizeci și șapte”. Nu seamănă; este același. Cine pornește din Adânc spre est ajunge, fără să-și schimbe direcția, în Apropiere. Harta n-are margine; are o cusătură. Și cusătura se strânge: la primul pendul foaia era lată de două sute doisprezece ani, la ultimul de o sută treizeci și șase, iar cartografii au învățat s-o croiască din nou la fiecare Trecere, cu patru inele mai puțin.

Pe foaia aceasta am fixat cele douăzeci de scene ca pe douăzeci de ace. Primul ac stă chiar în centru, în cercul negru, la zero. Al doilea stă departe în dreapta, în plin Adânc, la nouăzeci și șase de ani după. Al treilea stă în Fereastră, la șase ani înainte, într-un loc unde un om a trimis pentru prima oară ceva în sus și n-a văzut cum se întoarce. Ultimele patru ace se îngrămădesc toate în Fereastră, spre capătul foii: cu cât civilizația învață mai multe, cu atât mai strâns stă în singurul loc din timp de unde poate pleca.

Un ultim lucru despre hartă, pe care cartografii îl spun doar cu glas scăzut. Dacă legați cele douăzeci de ace cu un fir, firul nu face un cerc, face o spirală. Nu ochiul o vede, ci rigla: marginea albă a Ferestrei se apropie de centru cu patru luni la fiecare pendul, și toată foaia, odată cu ea.

* * *

CAPITOLUL 1

Nodurile

Pendulul 1 · perioada: 212 ani · Epoca Fricii · Fereastra: 9 ani · Distanța: zero ani până la Trecere (a patruzecea noapte a întunericului)

Saru avea nouă ani și știa să numere până la douăzeci, adică până la capătul degetelor ei și al degetelor bunicului. Dincolo de douăzeci, spunea Dun, se numără a doua oară și se ține minte că ai numărat o dată.

Stăteau în peștera de sub Muntele Alb de patruzeci de nopți, dacă nopțile se mai numeau nopți, fiindcă nu mai exista zi care să le despartă. Bunicul făcea un nod pe o sfoară de câte ori pământul se oprea din tremurat destul ca să poți dormi: între două liniști, o noapte. Liniștile nu veneau des. Sfoara era lungă cât un om. Avea treizeci și nouă de noduri, tari, unsuroase de la degetele lui.

— De ce faci noduri? întrebă Saru.

— Ca să știm cât a durat.

— Și când se termină?

— Atunci o să vedem dacă n-am numărat prea puțin.

Focul ardea mic, ca să nu mănânce aerul din peșteră. La capătul culoarului, în cealaltă încăpere, trei familii dormeau grămadă; de acolo veneau sforăitul, o tuse seacă și, din când în când, mirosul de seu rânced al unei candele care nu se stinsese de trei zile. Încă nu era frig. Se aduna o răceală care dădea să devină frig, cum e privirea cuiva care nu s-a hotărât încă să te urască. Lumina de afară dispăruse de la prima zi: întâi soarele galben, apoi cel roșu, apoi a treia lumină, palidă, pe care copiii o știau de când se știau și pe care bătrânii o numeau Umbra-Care-Luminează. Când s-au stins toate trei, nu s-a auzit nimic. A fost o

tăcere cum nu mai fusese niciuna, atât de întreagă că lui Saru îi venise să-și pipăie urechile, să vadă dacă mai sunt.

Apa picura undeva în fundul culoarului, într-un ritm pe care Saru îl învățase fără să vrea: o picătură, apoi tot atâta tăcere, apoi alta. Cât număra picăturile nu număra frica. Bunicul spunea că picăturile nu se pun la socoteală, fiindcă nu se opresc niciodată destul ca să poată fi citite. De aceea avea sfoara. Mâinile lui, late și crăpate, trăgeau de ea cu o grijă pe care n-o avea pentru nimic altceva, nici pentru pâine.

Bunicul nu povestea de ce se întâmplă. Povesteau alții. Femeia cu părul albit zicea că cerul s-a săturat de ei. Un bărbat de lângă peretele de sus zicea că trebuie dat un copil pământului, iar Dun s-a uitat la el o dată, nu mult, și bărbatul n-a mai pomenit. Bătrânii aveau un cântec, Cântecul Fără Sfârșit, despre un întuneric ca acesta, venit pe vremea când bunica bunicelor era mică. Cântecul se oprea mereu în același loc, de parcă cântărețul uitase cuvântul următor sau murise înainte să-l spună.

— Bunicule, a mai fost așa?

— Se zice că da.

— Și cum s-a terminat?

— Cântecul nu spune.

— Cum să nu spună?

— Cei care știau n-au mai avut cui.

Saru se gândi la asta mult. Apoi se întinse după sfoară și numără nodurile, cu degetul, unul câte unul. Până la douăzeci. Apoi a doua oară, de la început, cu aceleași degete, până se opri la nodul care rămânea fără deget. Treizeci și nouă. Rămase cu degetul pe ultimul.

— Dacă o păstrăm, o să știe cineva cât a durat.

— Asta e ideea.

— Dar cântecul s-a pierdut.

— Cântecul s-a pierdut pentru că era doar cuvinte. Nodul nu e cuvânt. Nodul e un lucru care s-a făcut.

Pământul se zgudui. Nu tare: o clătinare surdă, de cartilaj, de oase mari care își caută locul. Praful căzu din tavan ca o făină cenușie și se așeză în ochii și pe buzele lor. La capătul culoarului un copil începu să plângă, și plânsul lui se auzi de o mie de ori, fiindcă nu mai exista nimic altceva de auzit. Dun nu se mișcă. Așteptă să se oprească totul, până și praful. Apoi făcu nodul patruzeci, fără grabă, trăgând de capete cu amândouă mâinile.

— De ce îl strângi atât?

— Ca să nu se desfacă.

— Dar dacă nu mai e nimeni să-l citească?

Bunicul se uită la ea cu o privire pe care Saru n-avea să o uite până la sfârșitul vieții și care nu era nici tristă, nici blândă.

— Cineva întreabă mereu, zise el. Nu știu de ce. Dar întreabă. De aceea păstrăm.

Au rămas așa, el cu sfoara în poală, ea cu degetul pe nodul cel nou. Peste mulți ani, când avea să fie bătrână, mai bătrână decât fusese el vreodată, Saru avea să dea sfoara unui copil fără să-i spună de unde vine. Pe sfoară erau atunci o sută treizeci și trei de noduri, cât a ținut întunericul, iar ultimele zece le făcuse mâna ei, fiindcă mâna lui nu mai putea.

Dar asta era mai târziu. În noaptea a patruzeci și una, Saru adormi cu degetul pe un nod. Pământul tremură de patru ori înainte să se facă liniște, și bunicul le numără pe toate.

* * *

CAPITOLUL 2

Groapa lui Brogar

Pendulul 2 · perioada: 208 ani · Epoca Fricii · Fereastra: 8 ani și 8 luni · Distanța: 96 de ani după Trecere (Adâncul)

Brogar săpa de patru ani la a noua treaptă. Cetatea o începuseră părinții lui, la începutul unei ierni care avea să țină peste o sută douăzeci de ani, și el nu mai număra altfel decât în găleți. Cine sapă într-un loc unde soarele nu mai răsare ajunge să măsoare timpul în pământ scos.

Cetatea, dacă i se putea spune așa, era o groapă de cincizeci de coți adâncime, tăiată în trepte, cu încăperi de lut ars lipite de zid ca bureții de trunchi. Trei sute de oameni stăteau aici pe rând: o parte dormea, o parte veghea, o parte săpa. Cei care dormeau o făceau cu o hotărâre pe care o numeau Somnul, o lungă încetinire a inimii învățată de la urși și de la broaște, fără de care iarna Adâncului ar fi mâncat toate proviziile în douăzeci de ani. Cei care vegheau schimbau tura o dată pe lună, când clopotul de lut bătea de nouă ori. Clopotul mic, cel de seară, bătea de șase.

Munca mergea în lanț. Brogar tăia lutul în blocuri, Ilu le urca în găleți, iar de la treapta a opta în sus gălețile treceau din mână în mână, pe scări de frânghie, până la gura gropii, unde pământul scos se arunca într-un deal care crescuse, din ani în ani, mai înalt decât casele. Era aer greu, de ud și de ceară arsă. Din când în când un blestem înăbușit se rostogolea pe scară, când cineva își lovea degetele de lemn. Nu se vorbea mult. În Adânc, vorbele se măsoară ca untdelemnul.

Ilu avea unsprezece ani și ducea găleți. Își făcea treaba fără să vorbească. Avea o ureche mai bună decât a altora, iar în Adânc urechea e o meserie. Lui Brogar îi plăcea să-l ia cu el în fund,

unde gaura se strâmta, fiindcă băiatul auzea când pământul „o să cedeze” înainte să cedeze.

În ziua aceea Ilu a pus palma pe peretele de jos, pe lutul rece, și a stat nemișcat.

— Ce e?

— Nimic, nene.

— Atunci de ce stai?

— Aud ceva.

Brogar lăsă târnăcopul. Era un om mare, cu mâini ca niște spatule, și nu se grăbea niciodată. Se aplecă, își lipi urechea de același perete și rămase așa multă vreme.

— Eu nu aud nimic.

— Așteptați.

Au așteptat. Flacăra felinarului tremura, iar umbrele lor, două, se mișcau pe perete ca doi oameni care nu se pot hotărî să plece. Apoi, de departe, de dedesubt, de nicăieri, a venit sunetul: o bătaie surdă și grea, ca o palmă pe un butoi umplut cu apă. Apoi a doua. Apoi a treia. Apoi a patra.

Apoi tăcere.

Brogar nu spuse nimic. Număra. Ilu îl privea numărând.

— Sunt patru, spuse băiatul. Mereu patru. Pauză. Iar patru.

— De când le auzi?

— De trei luni. Întâi am crezut că e inima mea.

— Inima ta bate altfel.

— Da. Asta am văzut.

Au tăcut amândoi. Bătăile veniră din nou, patru, la aceeași depărtare una de alta, fără grabă și fără milă. Nu erau sunetul unei ființe. Erau sunetul unui lucru care se întâmplă.

— Cine mai știe?

— Nimeni, nene.

— Bine. Să nu spui.

— De ce?

Brogar se gândi. Un om care sapă ani în șir într-un pământ rece învață să se ferească de lucrurile care pot speria pe cei care dorm.

— Dacă bătăile sunt ale pământului, nu putem face nimic, zise el. Iar dacă sunt ale altcuiva, nu vrem să știe că le-am auzit.

— Dar cel care bate e unul singur?

— Poate.

— Sau mai mulți?

— Taci, băiete.

Se întoarseră la săpat. Au tras până seara, până ce clopotul mic a bătut de șase ori, și Ilu a dus în sus douăzeci și șapte de găleți. În noaptea aceea a coborât singur, cu felinarul acoperit de palmă, și a lipit urechea de perete. Bătăile veniseră: patru. Tăcere. Patru.

Nu le-a povestit nimănui. Peste patruzeci de ani, când avea să fie un bătrân cu urechea pierdută, a încercat să le povestească nepotului, iar nepotul a râs. Atunci a înțeles că bătăile nu aveau nevoie de martori. Le-a spus totuși mai departe, o dată pe lună, câinelui, care era singurul ce asculta cu toată fața.

* * *

CAPITOLUL 3

Tubul Kelmei

Pendulul 3 · perioada: 204 ani · Epoca Fricii · Fereastra: 8 ani și 4 luni · Distanța: 6 ani înainte de Trecere (în Fereastră)

Kelma făcea artificii. Pe vremea aceea oamenii le ziceau „focuri de bucurie” și le aprindeau doar la nunți și la sărbătoarea Luminii Mici. Ea le făcea mai bine decât oricine din cele șapte sate, pentru că știa ceea ce ceilalți nu știau: cum să hrănească focul cu măsură, ca să ardă lung și să nu sară.

La patruzeci și doi de ani, mâinile ei arătau ca niște bucăți de piele fiartă. Cu ele vorbea totuși mai blând decât cu oamenii.

Era a treia vară a Ferestrei, deși nimeni nu i-ar fi spus așa; satele le ziceau „anii ușori”. Lucrurile se schimbaseră. Un sac de grâu de patruzeci de ocale, pe care ea îl ridica altădată cu amândouă brațele, se urca acum pe umăr de parcă ar fi avut douăzeci. Copiii săreau peste garduri și rămâneau în aer un timp prea lung pentru un salt. Bătrânii spuneau că pământul se lasă dus de vânt, se rugau și se temeau. Aerul se subțiase; oamenii urcau pe deal și trăgeau lacom de aer, și nu le mai trecea.

Frica era mare. Bătrânii ziceau că în câțiva ani va veni noaptea cea lungă, cea din poveștile străbunilor, iar cei cu ceva de pierdut își și pregăteau groapa în munte. Altă dată, înainte, se bătuseră tobe și se aprinseseră ruguri ca să ceară iertare cerului. Kelma avea o altă idee: dacă întunericul se teme de foc, să-i dea foc mult.

Așa făcuse tubul. Un trunchi de soc scobit, lung cât un om, strâns cu fâșii de piele udă și îndesat cu cea mai bună pulbere a ei, pe care o numea „praful negru de iarnă”, pentru că nu știa alt nume pentru un lucru negru care aprinde cerul. Îl așezase pe pantă, într-un jgheab de lemn, cu capul spre sud.

Pulberea o amestecase de unsprezece ori, cu degetele, fără mănuși, pentru că numai pielea ei știa când e prea udă și când prea uscată. O frământase cu cenușă de salcie, o uscase în ciur, la soare, și o cernuse de două ori. Mirosea a ou stricat și a fier încins. Trunchiul de soc îl scobise cu un fier înroșit, apoi cu un os de vită, până ce pereții au rămas subțiri cât degetul mic. Dorin crezuse un an întreg că ea face un butoi.

Dorin privea de departe, cu mâinile în sân.

— Dacă te arde, nu te mai duc la vindecător. Să știi.

— Dacă mă arde, n-o să mai am nevoie.

Aprinse fitilul. Se trase înapoi. Fitilul se mistui, apoi veni o liniște lungă în care aerul subțire părea să nu mai vrea să se miște. Atunci tubul se smulse din jgheab.

Tubul nu urcă precum focurile de bucurie, care se opreau sus și cădeau în flori. Se duse drept, razant, tot mai repede, peste coama dealurilor, cu un șuierat care nu se mai termina și cu o coadă de foc lungă de zece pași. Sătenii ieșiseră din case și își dăduseră capul pe spate. Nimeni nu strigă. Tubul se făcu punct, apoi scânteie, apoi nimic, departe, la marginea zării dinspre sud, jos, unde cerul se atinge de pământ. Nu se văzu căzând. Zarea îl înghițise întreg, cum înghite pământul o lingură de apă.

Kelma rămase cu fața în sus mult timp.

— A speriat întunericul, spuse cineva din spate, cu o bucurie umilă în glas. L-a alungat!

— Nu, zise Kelma.

Dorin se apropie.

— Ce-ai făcut?

— Nu știu. Am deschis o ușă.

— Spre ce?

— Nu știu. De-asta mi-e frică.

Dorin tăcu. Era un om care nu se pricepea la cuvinte și se pricepea la tăceri, iar tăcerea lui în seara aceea dură. Apoi spuse:

— Sacul de grâu de ieri. Ți-amintești? L-ai luat cu o mână.

— Da.

— Cu cât e pământul mai ușor, cu atât se poate pleca mai ușor de pe el.

— Nu de asta mi-e frică, spuse Kelma. Mi-e frică de contrariu. Dacă se poate pleca doar acum, doar câțiva ani, atunci cineva a făcut lucrul ăsta să se poată doar acum.

— Cine face lucruri?

Ea nu răspunse. Se uită la mâinile ei și le văzu tremurând. Frica tremură altfel: în mâinile acelea era o bucurie pe care nu o

recunoscu. Peste doi ani tuburile ei aveau să fie douăsprezece, apoi treizeci. Peste vreo opt sute de ani, la altă Fereastră, cineva avea să le zică rachete. Ea nu avea să vadă nici primul zbor din care ceva se întoarce.

A treia zi băieții din sat au bătut dealurile spre sud, după tubul căzut. Nu l-au găsit.

În noaptea aceea Kelma a stat mult cu ochii la cer. N-a văzut nimic deosebit. Stelele obișnuite, și printre ele, nemișcat, cu o răbdare care i s-a părut, fără motiv, atentă, un loc în care stelele erau puțin mai rare.

Nu i-a spus lui Dorin. Dar de câte ori a închis ochii în noaptea aceea, a numărat veri: trei trecute, și încă — câte? Nu știa. Avea să afle că încă șase.

* * *

CAPITOLUL 4

Prima foaie

Pendulul 4 · perioada: 200 de ani · Epoca Calendarului · Fereastra: 8 ani · Distanța: 22 de ani înainte de Trecere (Apropierea)

Oranel era scrib de nouă ani și nu scrisese niciodată ceva care să țină mai mult decât un contract de grâu. Acum avea în fața lui cincizeci de plăci de lut moale și o poruncă: să scrie anul.

Nu un an anume. Anul. Cel de patru sute de zile neregulate, cu lumini care vin și pleacă după o rânduială pe care n-o știa nimeni, cu zile de trei sori și zile fără niciunul. Consiliul orașului hotărâse să nu mai lase orânduirea timpului în gura bătrânilor, care uitau, se certau și se dezmințeau între ei. Voiau o foaie. Una pe care să se poată sprijini un tribunal.

Lucra într-o încăpere fără ferestre, la o masă lungă, la lumina unei singure lămpi cu seu care lăsa pe tavan un cerc de funingine tot mai lat. Ucenicii frământau lutul în albii de lemn și îl tăiau în plăci cât palma, opt zile pe fiecare: cincizeci de plăci, patru sute de zile. Camera mirosea a lut ud și a seu, iar pe rafturi plăcile uscate stăteau în rânduri, albe ca pâinea. Oranel trăsese cu trestia un tabel: de-a lungul, zilele; de-a curmezișul, luminile. Galbenă, roșie, palidă. Unde era una punea un semn; unde erau două, două semne; unde nu era niciuna, un cerc gol, pe care ucenicii îl numeau „gura”.

Se auzea doar zgârietul trestiei pe lutul moale și, din când în când, pașii paznicului pe coridor. Ucenicii nu aveau voie să vorbească în timpul trasării, fiindcă o vorbă te face să sari un rând, iar un rând sărit într-un calendar e o zi pierdută pentru totdeauna.

Munca era lentă. După cincisprezece zile de tabel începuse să vadă ceva ce nu-i plăcea: zilele nu se repetau. Nu exista o ordine mică pe care s-o poți înmulți cu patru sute și să iasă anul. Existau bucăți de ordine, grupuri de nouă sau unsprezece zile care semănau între ele fără să fie la fel, ca valurile.

— Maestre, zise un ucenic, de unde luăm zilele de la anii ușori de data trecută?

— Din cântece. Și nu mai spune „anii ușori”, spune Fereastră. În foaie, un nume scurt încape mai bine într-un pătrat.

— Cântecele nu se potrivesc.

— Cum adică, nu se potrivesc?

Ucenicul, un băiat sfios, cu degetele pătate de lut, aduse un sul pe care copiase cu grijă trei versiuni ale Cântecului Anilor Ușori, de la trei bătrâni. Primul spunea: opt ani și patru luni. Al doilea: opt ani și trei luni. Al treilea: opt ani și patru luni, și încă ceva.

— Ei bine, zise Oranel. Au uitat.

— Toți trei au uitat la fel?

— Bătrânii uită la fel. Asta face din uitare un fel de istorie.

Era o glumă proastă, dar ucenicul râse politicos. Oranel nu râse. Se uită la numărul de pe sul și simți, pentru prima oară în viață, ceva mai puțin comod decât oboseala. După socoteala lui, făcută pe degete, scăzând din cântece tot ce i se părea de prisos, Fereastra care venea ieșea de opt ani. Opt, nu opt și patru luni. Patru luni mai puțin. Cine ține minte patru luni dintr-o viață?

— Rotunjim, zise el. Opt.

— Dar dacă greșim?

— Scriem opt. Cine vine după noi, dacă apucă o Fereastră mai lungă sau mai scurtă, ne va corecta. Calendarul e o greșeală pe care o lași altora, ca să aibă ce îndrepta.

Lucră până târziu în noapte. Spre miezul ei, când ucenicii plecaseră, rămase singur cu plăcile așezate pe masă ca un pavaj. Prima foaie a calendarului era gata: patru sute de zile scrise, fiecare cu luminile ei, o „gură” la ziua o sută treizeci și nouă, trei sori la ziua trei sute unu. Un an întreg, domesticit în lut.

Se aplecă să-l privească. Abia atunci observă, pe placa a unsprezecea, în marginea din dreapta, jos, o notă pe care n-o scrisese. Fusese trasă cu un vârf subțire, apăsat tare mai ales la începutul cuvintelor, de parcă mâna ar fi pornit de fiecare dată cu o hotărâre pe care n-o mai putea ține până la capăt. Cuvintele erau trei:

Numără și tăcerile.

Oranel pipăi lutul din jurul literelor. Era uscat și tare, ca ceramica arsă, deși placa fusese frământată în săptămâna aceea, cu mâinile ucenicilor. Se uită în jur: la ușa încuiată, la cele două scaune goale, la flacăra lămpii, care abia se clintea.

— Cine a scris asta? întrebă, mai mult ca să audă cum sună.

Nu răspunse nimeni. Se uită la cercurile goale din tabelul lui, la tot ce nu era lumină, și nu știu dacă trebuie să le numere ca pe niște zile sau ca pe altceva.

A lăsat nota acolo. A copiat-o apoi, cu mâna lui, pe placa a douăsprezecea, ca cine vine după el să știe că a fost.

Calendarul lui Oranel a trăit nouă sute de ani, copiat și recopiat, cu greșelile lui. Nota din marginea plăcii a unsprezecea a fost recopiată în fiecare ediție, cuvânt cu cuvânt, de copiști care nu înțelegeau de ce.

* * *

CAPITOLUL 5

Ziua fără lumină

Pendulul 5 · perioada: 196 de ani · Epoca Calendarului · Fereastra: 7 ani și 8 luni · Distanța: 31 de ani înainte de Trecere (Apropierea)

La proces, Sarvina nu s-a uitat în ochii nimănui. S-a uitat în calendar.

Judecata se ținea în hambarul mare al satului Dealul Secerii, pentru că nicio altă încăpere nu avea loc pentru toți. Mirosea a pleavă și a oameni îmbrăcați de sărbătoare în ziua de lucru. Pe o ladă răsturnată ședea judecătorul, un om gras și obosit, care judeca de treizeci de ani și nu mai credea în nimic în afară de procedură. În fața lui, în picioare, un bărbat mărunt, în haine curate: Iosor, socotitorul zilelor, omul care ținea calendarul satului și care, în fiecare dimineață, bătea clopoțelul și striga: „Astăzi e ziua o sută șaptezeci. Lumini: galbenă și roșie.”

În ziua o sută șaptezeci și doi strigase: „Galbenă, roșie și palidă.” Și satul își lăsase uneltele pe câmp, încredințat de trei lumini și o zi de lucru deplină. La amiază însă, când secerătorii erau departe, în vale, cu secerile în mâini, toate luminile s-au stins.

Sarvina era în ogradă, cu rufele în brațe. A simțit mai întâi răceala, nu întunericul: o răceală pe ceafă, ca o mână. Găinile au intrat singure în cotețe. Un câine a început să urle, apoi un altul, apoi toți, și urletul lor a trecut dealul în jos, spre vale, mai repede decât ar fi putut ea să alerge.

Nu s-a făcut noapte. S-a făcut altceva: o lipsă. Fără nor, fără umbră care să aducă întunericul, câmpul rămăsese pur și simplu fără culoare. Oamenii se opriseră. Unul căzuse peste coasa lui. Se auziseră țipete, apoi tăcere, apoi iar țipete. Lumina se întorsese după trei sferturi de ceas, galbenă, ca o scuză. Dar în vale, în amurgul acela scurt și fals, Ovan, soțul Sarvinei, pusese piciorul greșit la marginea unui șanț și își frânsese ceafa.

— Calendarul arăta lumină, zise Sarvina, în picioare. Glasul îi era uscat. Calendarul spunea că e zi plină.

— Calendarul spune ce poate spune, răspunse judecătorul.

— Calendarul minte?

— Calendarul nu minte, doamnă. Calendarul e o aproximare.

— Soțul meu e mort din cauza unei aproximări.

Un murmur se ridică în hambar. Iosor ridică mâinile, de parcă ar fi vrut să oprească un lucru greu care cădea.

— Nu eu hotărăsc luminile, zise. Eu le scriu așa cum au fost în anii dinainte. Anul are patru sute de zile, dar zilele nu sunt la fel de la un an la altul. Cu cât ne apropiem de Trecere, cu atât anul se desparte mai tare de anii pe care i-am copiat. Nu e vina mea. E o diferență, și crește.

— O diferență de ce?

— De zile fără lumină. Socotitorii dinaintea mea au calculat că la treizeci și unu de ani înainte de Trecere vor fi șapte pe an. Anul acesta au fost unsprezece. Nu e o greșeală de-a mea: zilele fără lumină se înmulțesc.

Sarvina nu înțelese tot. Judecătorul înțelese ceva, pentru că tăcu. Își trecu mâna peste față, o dată, ca omul care vrea să se

trezească.

— Socotitorul a făcut ce poate face un om cu o foaie, zise într-un târziu, mai mult pentru el. Nu pot condamna o foaie. Nu pot condamna un cer.

— Atunci pe cine puteți condamna?

— Pe nimeni, doamnă. Nu pot condamna pe nimeni.

Sarvina se uită în jur. Satul întreg era acolo, cu pălăriile în mâini, cu fețele arse de soare, uitându-se la ea cu o milă pe care ea n-o voia. Voia o vină. O vină se poate duce la mormânt, se poate pune lângă trup, se poate mânia. O aproximare, nu.

Atunci a făcut ce nu plănuise. S-a apropiat de Iosor, i-a luat din mână tableta zilei și a citit-o cu glas tare, cuvânt cu cuvânt, de la început, cum citește un copil alfabetul. Când a ajuns la rândul „lumini", a văzut ce nu văzuse nimeni: în marginea tabletei, scris cu o mână care apăsa tare, un semn mic, în afara tabelului.

Nu era literă. Era un cerc gol, „gura", și lângă el, la dreapta, un punct.

— Ce e asta?

— Nu știu, zise Iosor, și pentru prima oară ochii lui au părut sinceri. A fost mereu acolo. În toate copiile.

— Pe toate zilele?

— Pe unsprezece din anul acesta.

Sarvina nu mai spuse nimic. Răsfoi tabletele una câte una, cu degetul pe margine, în hambarul tăcut, și oamenii o priviră cum numără. Erau unsprezece, nici una mai mult, nici una mai puțin, iar ziua o sută șaptezeci și doi era a șaptea dintre ele. Unsprezece erau și zilele în care luminile se stinseseră peste câmp în anul acela. Satul le știa pe toate, cu un snop scăpat din mână sau cu un nume.

— Cineva știa, zise.

— Cineva a scris, o corectă Iosor. Nu e același lucru.

Ea nu răspunse. Acasă, în noaptea aceea, a scos cuțitul lui Ovan din cui și a tăiat unsprezece crestături în pragul ușii. Anul următor a tăiat treisprezece.

* * *

CAPITOLUL 6

Semnele apei

Pendulul 6 · perioada: 192 de ani · Epoca Calendarului · Fereastra: 7 ani și 4 luni · Distanța: 9 ani după Trecere (Îndepărtarea)

Imrek măsura mareele de patruzeci de ani și nu se întrebase niciodată de ce. Se născuse pe coastă, într-un sat cu case ridicate pe piloni de zece coți, și crescuse cu gândul că marea are o înălțime a ei, care se poate înscrie într-o piatră.

Numai că în anul acela marea se retrăsese mai mult decât prevăzuse el.

Își așezase un șir de stâlpi pe stânca de la Capul Gol, câte unul pentru fiecare an al Îndepărtării. La sfârșitul anului, când apa își lăsa pe prund cel mai înalt șirag de alge uscate, Imrek ridica stâlpul chiar în linia aceea și tăia în fața lui, cu dalta, o crestătură: cel mai de sus punct la care urcase marea în anul respectiv. Primul stâlp, cel de acum nouă ani, stătea sus de tot, la patru palme deasupra apei de azi. Al doilea, mai jos. Al treilea, mai jos. Marea se retrăgea, iar stâlpii coborau după ea pe stâncă, ca treptele unei scări care duce la o liniște pe care nimeni n-o ceruse.

Ucenica lui, o fată de cincisprezece ani, Pessa, ținea felinarul. Mirosea a sare și a alge putrede, iar sub tălpi piatra era udă, deși apa se auzea departe, o respirație mică și răbdătoare.

Imrek purta mereu în buzunar un săculeț de sare grunjoasă și punea câte un bob pe limbă când nu putea gândi. Spunea că sarea e singurul lucru pe care marea nu și-l ia înapoi.

— Spuneți că marea se întoarce?

— Marea se întoarce mereu, zise Imrek. Dar acum se potolește. Înainte de Trecere se ridica în fiecare zi mai sus, cât să ne ia colibele. Așa spun poveștile. Așa a fost și când am început eu să măsor.

— Poveștile spun că a fost o zi fără reflux.

— Șapte zile fără reflux. Eu le-am numărat. Marea s-a ridicat și n-a mai coborât șapte zile, iar noi am stat pe acoperișuri. Pe urmă s-a dus toată dintr-o dată, într-o singură noapte, și am rămas cu fundul mării sub tălpi. Pești mari, morți pe nisip. Pietre cât casele.

— Și acum?

— Acum se așază.

Pessa se uită la stâlpi, în lumina felinarului. Erau nouă, în rând, ca niște dinți.

— Maestre, dacă mareea scade cu o palmă în fiecare an, peste douăzeci de ani…

— Nu scade cu o palmă. Scade din ce în ce mai puțin. Uite. De la primul la al doilea, șase degete. De la al doilea la al treilea, patru. De la al treilea la al patrulea, trei.

— Atunci se oprește.

— Se oprește.

— Și pe urmă?

Imrek nu răspunse numaidecât. Se opri în fața celui de-al nouălea stâlp, cel nou, încă alb pe tăietură, și își trecu degetul pe ultima crestătură. Era rece și umedă, ca un obraz.

— Pe urmă vine iarna cea lungă, zise, și marea stă sub gheață, ca sub un capac. Iar peste vreo sută patruzeci de ani, când

planeta se întoarce, gheața crapă și apa urcă iar. Eu nu voi fi acolo. Tu nici atât. Dar stâlpii vor fi.

— Și cine o să-i citească?

— Cine știe să citească.

— Și dacă nu mai știe nimeni?

Imrek zâmbi, o singură dată în seara aceea, iar zâmbetul lui părea făcut din sare.

— Atunci o să-i citească marea.

Au tăcut. Doar valurile mici își trăgeau pașii pe prund. Pessa ținea felinarul sus. Lumina cădea pe piatră în cercuri tremurate și într-unul dintre ele, la poalele celui de-al nouălea stâlp, ea văzu ceea ce maestrul nu văzuse: o linie mică, săpată cu un vârf foarte fin, adâncă la început și pierzându-se spre capăt.

— Maestre, aici e o urmă.

— Ce urmă?

— Nu e de la noi. E o notă.

Imrek se aplecă. Citi, cu ochi care nu mai vedeau bine, trei cuvinte: *Notează și ce lipsește.*

— Eu n-am scris asta.

— Atunci cine?

Imrek nu răspunse. A doua zi, în zorii refluxului, când marea se retrăsese cât putea, a coborât pe stânca udă până la linia apei și a măsurat distanța de la crestătura cea nouă până la valul care venea. Nu avusese niciodată motiv să măsoare și golul. L-a măsurat, l-a tăiat în piatră, sub nota străină, cu dalta lui, ca pe un al doilea șir.

Peste o sută șaizeci de ani, un copil de pe coasta aceea avea să citească amândouă șirurile, fără să știe că unul e al apei și celălalt al lipsei ei. Și avea să întrebe, cu glas tare, cine cioplise rândul de deasupra.

* * *

CAPITOLUL 7

Trezitorii

Pendulul 7 · perioada: 188 de ani · Epoca Calendarului · Fereastra: 7 ani · Distanța: 71 de ani după Trecere (Adâncul)

Tarsa făcea parte dintre cei doisprezece trezitori ai cetății Pârâul Mort, ceea ce însemna că trăia puțin și număra mult.

Ceilalți dormeau. Patru sute de oameni, în nișe de lut pe opt etaje, culcați unul lângă altul într-un somn atât de încet că inima le bătea o singură dată pe minut. În cetate era frig, un frig drept și cinstit, fără vânt, care nu cerea nimic. Aerul mirosea a ceară și a piatră. Trezitorii se schimbau în perechi, câte o lună, iar Tarsa, la patruzeci de ani, avea în spate paisprezece ani de ture și o singură misiune: să țină calendarul.

În fiecare noapte, când ceara lămpilor se scurgea până la jumătatea fitilului, făcea rondul. Opt etaje, cu scări de lut tocite de picioare. Pe pereți, chiciura se așternea în dantelă, iar răsuflarea ei făcea abur și se lipea de nișe. În fiecare nișă, un chip, un piept care se ridica o dată pe minut. Își ținea răsuflarea odată cu ei, o vreme, ca să nu-i deranjeze prin asemănare.

Calendarul Adâncului nu semăna cu al Apropierii. Nu avea zile cu trei sori, nu avea „guri”. Avea doar ani și o clepsidră mare de bronz, înaltă cât un om, care se întorcea o dată pe lună. În fiecare lună Tarsa o întorcea cu mâinile ei, cum o făcuse și mama ei înaintea ei, și scria o linie în registru. Douăsprezece linii, un an. Iar deasupra fiecărei pagini, un număr mare, al anului, așa cum cerea rânduiala cetății, ca nimeni să nu poată spune că a pierdut socoteala. Trezirea era hotărâtă pentru anul o sută patruzeci și șapte, la capătul Adâncului. Hambarele fuseseră măsurate pentru atât.

Greșeala a descoperit-o într-o noapte de iarnă, adică într-o noapte ca toate celelalte.

Avea registrul în față, la lumina unei lămpi mici. Număra liniile de la început, cum făcea o dată pe an, ca să se încredințeze. Ieșeau șaptezeci și unu de ani. Dar numărul de sus, pe pagina curentă, scris cu cerneală groasă, spunea: *anul o sută patruzeci și șase*.

Șaptezeci și cinci de ani diferență.

Se gândi că a greșit și numără din nou, cu degetul, rând după rând. Se opri la mijloc, pentru că degetul îi tremura. Registrul nu greșea la numărat; greșise cineva la copiat: un trezitor de demult, la pagina cincizeci și șase, scrisese „o sută treizeci și unu" unde trebuia „cincizeci și șase", și tot ce urmase decurgea din asta. Anul din carte nu era anul lor. Iar trezirea, după carte, venea peste douăsprezece luni.

— Rilda, spuse, trezind-o pe cealaltă trezitoare, o femeie slabă și tăcută de lângă ușă. Rilda, începem să-i trezim la anul.

— Așa spune cartea.

— Cartea greșește. Suntem la șaptezeci și unu, nu la o sută patruzeci și șase.

Rilda se uită la ea mult timp, cum te uiți la cineva care ți-a spus că în casă mai e o încăpere.

— Hrana e socotită pentru trezirea din anul o sută patruzeci și șapte, zise într-un târziu. Dacă îi scoatem acum, ies în iarna adâncă, cu hambarele pentru o primăvară care nu vine. Mor de foame sau de frig.

— Sau de amândouă.

— Și dacă tu ești cea care greșește?

— Atunci îi lăsăm să doarmă prea mult, și Apropierea îi găsește în nișe.

Tăcură. De sub ele, din adâncul pământului, veniră bătăile: patru, grele, la fel, apoi pauza lungă, apoi iar patru. Le auzeau toți trezitorii și nu vorbeau despre ele. Erau printre lucrurile pe care nu le treceau în registru. Se auzeau numai în adânc, în

cetăți, în peșteri și în sălile săpate în calcar; la suprafață, sub cerul liber, nu le auzea nimeni.

Tarsa făcu ce făcea de paisprezece ani: numără. Dar de data aceasta nu mai avea încredere în carte. Număra alt fel de timp: cerneala consumată, uzura clepsidrei, grosimea gheții pe pereți, vârstele copiilor trezitorilor. Șaptezeci și cinci de ani de eroare nu se dovedesc în douăzeci de nopți de veghe. Putea doar să aleagă ce să creadă.

A luat o hotărâre pe care n-a regretat-o și n-a uitat-o. Anul a trecut, cartea a poruncit trezirea, iar Tarsa n-a atins nicio nișă. A scris în registru, pe pagina nouă, cu litere mari: *Eroare de copiere, pagina cincizeci și șase. Anul real: șaptezeci și unu, după linii. Se recomandă verificarea cu cerul, nu cu cartea.* Și a apăsat cu degetul lângă cuvinte, ca pentru un nod.

Verificarea cu cerul s-a făcut abia după treizeci de ani, de nepoata ei, care a urcat la suprafață cu un astrolab și a măsurat înălțimea soarelui roșu. Cartea ar fi omorât patru sute de oameni. Linia Tarsei greșise cu doar patru luni în șaptezeci și unu de ani.

Tarsa dormea atunci, ca ceilalți, în nișa a treia de la etajul de jos, lipită de peretele pe care, dacă îți puneai urechea, se auzeau bătăile. S-a trezit la anul bun, șaptezeci și șase de ani mai târziu, și n-a întrebat cine a îndreptat cartea.

* * *

CAPITOLUL 8

Șirul de felinare

Pendulul 8 · perioada: 184 de ani · Epoca Lanternelor · Fereastra: 6 ani și 8 luni · Distanța: zero ani până la Trecere (patru luni de întuneric)

Orvan aprinsese o mie nouăzeci și cinci de felinare. Mai avea de aprins unul.

Șirul începea la poarta cetății Valea Joasă și urma creasta dealului, pe o potecă îngustă, cu un felinar la fiecare o sută de pași. La capăt, într-o groapă largă și adăpostită, se adunau familiile care întârziaseră să intre în Adânc și așteptau somnul. Fără șirul acela, Trecerea le-ar fi lăsat să rătăcească în bezna lunilor fără stele. Cu el aveau un fir de lumină de care să se țină.

Roaba cântărea mai mult decât ar fi vrut Orvan să recunoască. Roata scârțâia la fiecare cinci pași, iar scârțâitul acela avea să fie, în lunile următoare, singurul zgomot din viața lui de care nu s-a temut.

Munca lui Orvan, hotărâtă de un sfat de bătrâni, era să țină șirul aprins cât durează Trecerea. Putea dura trei luni sau cinci; bătrânii nu se înțelegeau, iar cântecele diferau. Avea cinci chiupuri de untdelemn, câte trei sute de ocale, zidite în groapa de la capăt, o roabă și o fiică de zece ani, Lisa, care căra mucurile.

Era a treia noapte fără zi. Pe creastă bătea un vânt uscat, cu miros de fum de ulei și de piatră călcată de cutremur. Lisa mergea în urma lui, sărind peste crăpăturile pământului. Pământul nu se liniștise. Slăbise față de prima noapte, dar se întorcea, ca un gând pe care nu-l poți alunga. Pietrele de pe creastă se mișcau singure, un cot într-o parte, un cot în alta, și Orvan învățase să-și țină picioarele mai departe unul de altul decât cerea drumul.

— Tată, câte mai sunt?

— Unul.

— Și după aceea?

— După aceea o luăm de la capăt.

Fiindcă asta nu spusese nimănui. Un felinar ardea cinci zile cu o umplere, și o umplere lua o optime de ocă. Un șir de o mie

nouăzeci și șase de felinare bea douăzeci și șapte de ocale pe zi. Cele cinci chiupuri ajungeau pentru aproape cincizeci și cinci de zile de șir întreg. Orvan făcuse socoteala în prima zi, pe un lemn, cu cuiul, și o șterse cu degetul ca s-o poată uita. Trecerea ținea luni.

— Tată, zise Lisa, ți-e frică?

— Nu.

— Bine. Nici mie.

Orvan se uită la ea în lumina felinarului. Fata avea o față de om mare, ciudată pe un cap de zece ani.

— Lisa, pot să-ți cer ceva greu?

— Da.

— Să stingi felinarele din spate.

— Nu pot. Sunt aprinse.

— Știu. Dar nu le putem ține pe toate o mie. Dacă ținem numai pe cele din față, pe cele pe care le vede cineva, ajungem cu untdelemnul de aproape trei ori mai mult.

— Dar cei din spate?

— Cei din spate au trecut deja.

Lisa tăcu. Nu era un răspuns care să i se dea unui copil, dar Orvan nu avea altul. Fata își puse mâna pe băț, un băț cu o cârpă udă la capăt, strânse degetele pe el până i se albiră încheieturile, și porni pe creastă, înapoi, spre cele din spate. Nu plânse. Nu se uită îndărăt. Le stinse unul câte unul, sufocându-le cu cârpa, și în urma ei întunericul se închidea ca apa.

Patru sute de felinare rămâneau aprinse, cele din față. Patru sute dădeau zece ocale pe zi. Chiupurile, din care trei nopți de șir întreg luaseră deja optzeci și două de ocale, mai ajungeau pentru o sută patruzeci și una de zile, aproape cinci luni, dacă nu se vărsa nicio picătură și nu se strâmba nicio umplere.

Au făcut asta în fiecare zi, încă o sută douăzeci și patru de zile. Un șir mișcător, de patru sute de felinare, care înainta, treptat,

pe creasta dealului, ca un animal cu o singură lumină în frunte. Orvan îl numi „Gândacul”, în glumă, dar nimeni din Valea Joasă nu râse vreodată de numele acesta. Familiile veneau din bezna câmpiei în grupuri mici, cu copii pe umeri și cu saci, iar Gândacul le primea, le ducea câte o leghe, le lăsa cu ochii pe cetate și se întorcea după următoarele. Lisa învățase să stingă fără să mai privească, cu un singur gest, ca un copil care ar fi stins lumânări la mii de sărbători.

În a patra lună, într-o noapte lungă, în care Gândacul se oprise la jumătatea dealului, Orvan se opri și el. Își puse mâna pe pieptul fetei și spuse:

— Ai auzit?

— Ce?

— Nimic.

Pământul stătea. Pentru prima dată de o sută douăzeci și șapte de zile nu se mai mișca nimic: nici pietre, nici țărână, nici o suflare sub tălpi. Doar liniștea, cea adevărată, care nu are nevoie de nimic.

Au stat așa mult. Apoi, din depărtare, dinspre cetate, au auzit pe cineva, un copil sau un bătrân, începând să cânte. Un cântec fără cuvinte, o singură notă care urca și cobora.

— Nu mai mutăm felinarele, zise Lisa.

— Încă o noapte.

— Dar s-a terminat.

— Știu. Încă o noapte.

Aprinse ultimul felinar, al o mie nouăzeci și șaselea, care nu mai era de trebuință. Îl aprinse pentru el. Mai rămăseseră în chiupuri o sută șaptezeci și opt de ocale, destule pentru o noapte de șir întreg, și Orvan nu le mai scotea decât pentru asta. La strigătul lui au ieșit din groapă familiile care așteptau, toți câți erau, fiecare cu o torță, și au aprins în noaptea aceea, unul după

altul, felinarele stinse. Șirul întreg a ars până dimineața, de la poartă până la groapă, fără să-l mai stingă nimeni.

Când s-a luminat, a venit peste creasta dealului prima lumină galbenă, subțire ca firul de păianjen. Orvan a stins felinarele unul câte unul, în drum spre cetate, cu Lisa alături. Ea le număra.

Erau o mie nouăzeci și șapte. Aprinsese unul în plus, în ultima noapte, fără să știe. Cineva, la capătul șirului, mai pusese un felinar.

Nu întrebară pe nimeni al cui era.

* * *

CAPITOLUL 9

Contabila uleiului

Pendulul 9 · perioada: 180 de ani · Epoca Lanternelor · Fereastra: 6 ani și 4 luni · Distanța: 91 de ani după Trecere (Adâncul)

În cetatea Ochiul Sec, fiecare adormit avea o lampă, iar fiecare lampă avea un nume.

Așa era rânduiala Lanternelor, cum o numeau cărturarii: un om care doarme în Adânc nu trebuie lăsat în întuneric. Pe peretele de lângă nișa lui ardea o lampă mică, cu untdelemn de pește, iar pe suportul ei era scris numele celui care dormea. Familiile ziceau că lampa păzește somnul. Preoții ziceau că lampa ține sufletul acasă. Dana, contabila uleiului, nu zicea nimic, pentru că știa cât costă.

Costa trei linguriță pe zi. Cetatea avea două mii cinci sute de lămpi, adică șapte mii cinci sute de linguriță în fiecare zi, adică o sumă care, înmulțită cu zilele rămase până la Apropiere, ieșea într-un număr cu care se culca și se scula. Ea nu dormea. Făcea parte dintre cei treisprezece vegheători, cei care schimbau lămpile, țineau rânduiala și purtau fiecare câte un registru.

Dana mirosea mereu a pește fiert: untdelemnul i se prinsese în păr, în haine, în pielea mâinilor. Nu mai observa. Observau alții, care își mutau banca atunci când se apropia.

În noaptea aceea registrul spunea ce spusese și în alte nopți, dar cu o cifră mai mare decât ar fi vrut.

— Patruzeci și patru de ani de ulei, spuse cu glas tare, deși era singură în cămara de sub scări.

Avea nevoie de patruzeci și nouă, până la Apropiere.

Cinci ani lipsă. Ceva se pierduse din bidoanele cele mari, prin crăpături, sau se evaporase, sau o mână necunoscută turnase din ele în alt loc. Nu mai conta. Cinci ani de întuneric pe care nu avea cu ce să-i plătească.

A doua zi s-a adunat sfatul: preotul, doi bătrâni, trei vegheători. Dana a pus cifrele pe masă. Preotul, un om înalt și gol la față, a ascultat cu ochii închiși.

— Lămpile nu se sting, a zis.

— Atunci se sting singure, la anul o sută treizeci și cinci, cu cinci ani înainte să se trezească cineva.

— Nu se sting. Credința le ține.

— Credința nu arde, Părinte.

S-a făcut o tăcere în care s-a auzit, de undeva de jos, bătaia: patru lovituri. Toți s-au uitat în pământ și toți au făcut ce făceau de obicei: au așteptat să treacă.

— Și atunci? zise un bătrân. Care ard și care nu?

Dana nu voise să spună asta. Dar cifrele nu lasă loc de rușine.

— Una din nouă, zise. Dacă stingem o lampă din nouă, ajungem. Două sute șaptezeci și opt de lămpi. Nu mai multe.

— Și pe cine alegem?

— Tragem la sorți.

— Fără să știm cine doarme sub lampa pe care o stingem?

— Cu nume. Altfel nu e drept.

Au stat un timp fără să se privească. Preotul a deschis ochii și a privit-o, întâia oară, cu altceva decât disprețul de la început: cu o oboseală pe care nu i-o bănuise.

— Dumneata faci tragerea, a spus.

— Eu țin registrul. Nu pot trage.

— Atunci cine?

Dana a luat un teanc de bilețele cu numele de pe lămpi. Două mii cinci sute de bilețele mărunte, răsucite toată ziua între degete care miroseau a untdelemn. Și-a pus în urnă și biletul ei: în Adânc, vegheătorii dormeau și ei, într-o nișă, cu o lampă. N-ar fi vrut să-l pună, dar un simț ciudat de dreptate nu-i dădea pace.

Au tras două sute șaptezeci și opt de bilețele, cu un copil de patru ani care nu știa ce face. Copilul scotea un nume, ea îl citea, un scrib îl nota. Au trecut prin mâinile lor cei treji și cei adormiți: un cântăreț, o moașă, un om cu trei copii.

Bilețelul numărul o sută șaptezeci și doi a fost al ei.

Nu spuse nimic. Scribul a ridicat privirea și a așteptat. Atunci Dana a zis, cu un glas pe care nu și l-a recunoscut:

— Treceți-mă pe listă.

— Putem trage altul în locul dumitale, începu bătrânul.

— Atunci nu e tragere.

Și-a pus degetul pe bilețel și l-a așezat la loc, în lista celor stinse. După aceea a mers singură în galeria unde ardea lampa ei, în nișa a douăzeci și una de la etajul patru, și a privit-o mult. O flacără mică, galbenă, care se apleca spre perete de fiecare dată când bătea pământul. Nimeni nu știa de ce. Dana credea că se apleacă ascultând.

A stins-o cu degetele, fără grabă. Lumina vecinilor, din dreapta și din stânga, a rămas pe pereți. Locul ei a rămas gol între ele, ca un dinte lipsă într-un rând. Și-a luat registrul sub braț, l-a deschis pe pervazul nișei și a scris, cu litere mari, pe care să le poată citi

și cineva care nu are decât lumina vecinilor: *Rămân patruzeci și nouă de ani. Cifrele ies.*

Apoi a numărat bătăile până dimineața.

* * *

CAPITOLUL 10

Limba luminii

Pendulul 10 · perioada: 176 de ani · Epoca Lanternelor · Fereastra: 6 ani · Distanța: 18 ani înainte de Trecere (Apropierea)

Telmar avea un șir de patruzeci și unu de dealuri, patruzeci și unu de păzitori și o limbă pe care o inventase singur: lumina.

Limba avea trei semne. Obturatorul deschis lung, obturatorul deschis scurt, obturatorul închis. Cu ele se puteau spune toate cifrele și, după un an de învățătură, toate cuvintele. De pe un deal, un om vedea lumina celui următor, la cinci leghe, și o repeta spre al treilea, iar mesajul pornea din capitala de la mare spre mănăstirea din munți într-un ceas. Înainte, un mesager făcea șase săptămâni. Telmar crezuse, cu încrederea celor tineri, că limba lui va aduce o epocă nouă. Pentru prima oară toată lumea avea să știe același ceas.

Primul mesaj mare plecase de la observatorul din capitală și spunea: *Fereastra începe peste doisprezece ani.*

Ajunse la capătul șirului într-o seară. Pe tot continentul, oamenii citeau pe obloanele păzitorilor aceeași veste. Dar vestea care ajunse la mănăstirea din munți nu era cea trimisă. Spunea: *Fereastra începe peste doisprezece luni.*

Telmar află abia a treia zi, când sosi un mesager gâfâind, cu ochii goi, cu vestea că monahii își vindeau grâul, că satele de la munte își goliseră hambarele ca să cumpere pulbere, că într-o noapte se aprinseseră două sute de ruguri de frica zilei care

venea prea repede. Pe drumuri, oamenii alergau în sensuri contrare. Un meșter de pulbere își tăiase mâna dreaptă într-o grabă prea mare.

Corectura plecase din capitală încă din prima seară, pe același șir: *Eroare. Doisprezece ani.* Nimeni n-o crezu. O lumină care minte o dată nu mai e crezută a doua oară.

Telmar nu mâncă. Încălecă un catâr împrumutat, cu o desagă pe spate, și porni din capitală, deal cu deal, să afle unde se stricase.

Dealurile erau pleșuve, de piatră cenușie și iarbă rară, iar pe fiecare, la capătul unei scări de lemn, stătea cabana păzitorului: un acoperiș de scânduri, un felinar de aramă cu obturator de piele, un pat. La fiecare, păzitorul cobora în întâmpinare cu o strachină de lapte acru și cu aceeași scuză. Telmar dormea pe jos, la picioarele lor, și se trezea cu mirosul de ulei ars în nări.

Merse douăzeci și nouă de zile, un deal pe zi. La fiecare deal întreba păzitorul ce primise și ce trimisese, iar păzitorul spunea, mirat că cineva se interesează de un lucru atât de obișnuit: *Am primit „ani”, am trimis „ani”.* Deal după deal, păzitorii spuneau același lucru. La al douăzeci și nouălea, pe o creastă bătută de vânt, un băiat de paisprezece ani, cu degetele crăpate de frig, spuse:

— Am primit „ani”, domnule. Dar n-am fost sigur. Obturatorul de la dealul dinainte a tremurat la sfârșit. Am zis că poate e „luni”. Am trimis „luni”, ca să fiu pe partea sigură.

— Care parte e cea sigură?

— Păi „luni” e mai aproape. Dacă e „ani” și zic „luni”, oamenii se grăbesc degeaba. Dacă e „luni” și zic „ani”, oamenii mor. Așa că am ales „luni”.

— Dar tu ai greșit în partea cealaltă.

— Da, domnule. Acum văd.

Telmar se așeză pe o piatră. Nu era supărat. Se gândea că băiatul făcuse exact ce ar fi făcut orice om cuminte: dintre două greșeli posibile o alesese pe cea mai blândă pentru el.

— De unde ai știut că a tremurat?

— Era o noapte rece. Lumina pâlpâie.

Telmar deschise desaga. Scoase un pergament și un cărbune și scrise pe loc, la lumina de seară, o regulă pe care avea s-o folosească o mie de ani de aici înainte: *Niciun semn nu se trimite mai departe fără să fie repetat înapoi.* Păzitorul care primește repetă lumina spre cel care a trimis. Dacă acesta recunoaște ce a spus, abia atunci semnul pleacă. Se pierde un ceas, dar se câștigă un adevăr. Ecoul.

— Și dacă ecoul greșește și el? întrebă băiatul.

— Atunci greșesc amândoi la fel și nu mai contează.

— Asta e un fel de a nu mai greși.

— Asta e singurul fel.

Telmar plecă a doua zi. Oamenii se întoarseră în sate când văzură cu ochii lor omul care venise pe drumuri să le spună ce le spusese și lumina; preoții stinseră rugurile, meșterul fără mână fu plătit din visteria orașului. Dar în aer rămăsese un gust, un regret fin pe care nimeni nu-l numea. Un mesaj corect ajunsese prea târziu. Doisprezece ani sau doisprezece luni, nu mai conta: oamenii aflaseră cât de repede poate veni sfârșitul și nu-l uitau.

Seara, singur pe deal, Telmar aprinse felinarul de semnalizare și trimise spre capitală un singur cuvânt, ca să vadă dacă ecoul se întoarce: *Aici.*

Peste patruzeci de secunde, dinspre dealul următor, lumina reveni: *Aici.* Și, după încă o respirație, de nicăieri, ca un al doilea răspuns pe care nu-l trimisese niciun deal, același cuvânt, fără nicio greșeală, citit parcă de altcineva.

Nu l-a notat nicăieri.

* * *

CAPITOLUL 11

Lumina de un minut

Pendulul 11 · perioada: 172 de ani · Epoca Lanternelor · Fereastra: 5 ani și 8 luni · Distanța: 5 ani și 3 luni înainte de Trecere (în Fereastră, prima salvă)

Câmpul de lansare de la Gura Cenușie avea două sute patruzeci de rachete, fiecare cu felinarul ei în vârf.

Era un obicei vechi, mai vechi decât rachetele: pe vremuri se atârnau felinare de tuburile primelor focuri, ca să se vadă cât de sus ajung. Acum felinarul era o cutie de aramă cu o flacără de ulei, prinsă în vârful rachetei, ca o lumânare pe un catarg. Cât ardea pulberea, nu se vedea decât coada ei de foc. Când se stingea, felinarul rămânea singur în întuneric și urca de unul singur, ca o stea nouă care se ridică, se micșorează și se oprește. Apoi se stingea sau se întorcea.

Rekha, care nu împlinise treizeci de ani, conducea echipa din dreapta, patruzeci de femei și bărbați cu mâinile arse, într-o noapte fără niciuna dintre cele trei lumini. Lansarea începea la miezul nopții. Își încheiase socotelile, își verificase fitilurile, își pusese oamenii la locul lor. Acum aștepta, cum aștepta la fiecare lansare, cu o liniște pe care nu și-o înțelegea. Aerul mirosea a pulbere ghemuită în butoaie și a metal rece, și fiecare respirație ieșea albă.

Lângă ea stătea Jorna, o bătrână cu ochii lăptoși, care ținea clepsidra cea mică, de nisip, numită „minutarul”.

Jorna fusese, pe vremea ei, cea mai bună împletitoare de fitiluri din Gura Cenușie și mai avea în degete memoria răsucirii. Rekha o luase lângă ea la fiecare probă de pe câmp, în cei doi ani de pregătire, fără să spună de ce, și bătrâna nu întrebase. Nu mai vedea bine. Dar nisipul îl auzea mai bine decât oricine, un șuvoi subțire și uscat, ca o șoaptă.

— Să știi că vine, zise Jorna.

— Ce?

— Lumina.

Rekha nu întrebă. Auzise de ea de la mama ei, care auzise de la a ei: o lumină scurtă, un fulger mic și palid pe cer, undeva spre sud, într-un loc fix, cu puțin înainte de prima lansare. O povesteau oamenii care se uitaseră. Dar nimeni nu scrisese vreodată cât durează. Nimeni nu avusese o clepsidră bună și răbdare.

— Pregătește-te, zise bătrâna. Și răstoarnă când vine.

Rekha luă clepsidra. Era mică, din sticlă groasă, cu nisip alb. Cu degetul mare pe capac, privi cerul spre sud. Era negru, cu stele mărunte și clare, ca niște cuie bătute în el. Mâinile îi asudau. Felinarele de pe rachete, de-a lungul câmpului, tremurau ca o livadă de lumânări.

Atunci a venit lumina.

Nu venea de undeva. Era, pur și simplu, în loc: o pată albă și scurtă, într-un punct anume al cerului, între două stele pe care Rekha le știa din copilărie. A ținut cât o clipire. Apoi a dispărut, iar locul a rămas gol.

Rekha răsturnase clepsidra în clipa în care o văzuse și privea nisipul cum curge.

— Spune-mi când, șopti Jorna.

— Nu încă.

Nisipul curse mult. În jur, oamenii tăceau, cei patruzeci, fiecare la locul lui, cu degetele pe fitilul său. Din depărtare se auzea câmpul întreg așteptând.

Nisipul se isprăvi. Rekha nu apucă să spună nimic, pentru că în aceeași clipă, la capătul stâng al câmpului, un fitil scânteie și prima rachetă se desprinse de pământ.

— Un minut, zise ea.

— Un minut, zise Jorna. Întocmai cum cântă bătrânii.

— De unde știi?

— Bătrânii au numărat cu inima, nu cu nisip. Dar ieșea tot un minut.

Rachetele plecau una după alta, cu flăcările lor mărunte. Rekha le privea urcând, cu clepsidra în pumn, și i se strângea ceva în piept, pentru care nu avea încă un nume.

— Jorna. De unde vine?

— Nu știu.

— Nu e din rachete.

— Nu.

— Vine înaintea lor. Ca să le deschidă.

Bătrâna nu răspunse. Își aplecă fața într-o parte, cum făcea când asculta ceva departe.

— Poate să le vestească, zise într-un târziu. Sau să le numere.

În noaptea aceea a plecat primul rând, zece din cele două sute patruzeci; una n-a aprins, iar o alta s-a frânt pe câmp. Celelalte aveau să urmeze în salve, lună după lună. Rekha a trecut cifrele în caiet, iar la urmă, pe o pagină nouă, a scris cu litere limpezi: *O lumină, la un minut înaintea primei. În loc fix. Nisip alb.* Apoi, sub rând, după ce își roase buza: *Cineva le deschide.*

A tăiat ultimul rând a doua zi, cu o linie netedă, și n-a mai pomenit despre el. Dar caietul, trecut din mână în mână, a păstrat și linia, și cuvintele de sub ea. Peste o sută de ani, un copist avea să descifreze cu ochelari rândul tăiat și să se întrebe cine fusese acel „cineva” din mintea unei femei care nu avea de unde să știe.

* * *

CAPITOLUL 12

Trei glasuri

Pendulul 12 · perioada: 168 de ani · Epoca Schismei · Fereastra: 5 ani și 4 luni · Distanța: 15 ani după Trecere (Îndepărtarea)

La Adunarea de la Vadul Calcarului au venit trei sute douăzeci și șapte de oameni, ca să se hotărască o dată pentru totdeauna ce sunt bătăile.

Trecerea rămăsese în urmă cu cincisprezece ani, dar nimeni n-o uitase. Cei născuți în Adâncul de dinainte erau acum bătrâni, iar cei născuți în ultimii cincisprezece ani aveau urechile pline încă de cutremur. Toți, fără excepție, auziseră bătăile, ori în somn, ori în peșterile cele mai adânci: serii de patru, regulate, cu pauza lor. Cineva, în toate tăcerile, făcea aceeași mișcare.

Oamenii veniseră pe jos, pe poteci de câte patru zile, cu pâine în traistă și cu convingeri în gură. Unii se salutau cu un semn pe care nu-l mai folosiseră de când li se născuseră copiii. Alții nu se salutau deloc.

Adunarea se ținea într-o sală săpată în calcar, la o jumătate de zi de mers sub pământ, cu bănci în trepte tăiate în piatra vie. Peretele de calcar era umed și alb ca un dinte, iar lămpile aruncau pe el umbre de capete, trei sute douăzeci și șapte, încă o dată. Sala se umpluse până la ultimul loc. Numai o bancă, în rândul din mijloc, rămăsese goală, și nimeni n-ar fi știut să spună de ce se ocolea. Pe un podium simplu stăteau trei oameni, fiecare la o masă. Între ei, o femeie în rochie neagră, cu un ciocănel de lemn: Venda, președinta.

Ostrin vorbea primul. Un om înalt, cu o barbă ca o pată de cerneală, avea o răbdare adâncă a glasului.

— Eu spun că este Unul, zise. Un Păstrător. Un singur gând, o singură mână. Cineva care ține planeta pe sfoară, ca pe o piatră în praștie, o lasă să cadă și o trage înapoi. Bătăile sunt pașii Lui.

Registrul e scris de El. Nu încercați să-L înțelegeți. Încercați să nu-L supărați.

Prin sală trecu un murmur cald, ca după o rugăciune.

Al doilea, Maldra, era o femeie scundă și uscată, cu priviri de cântar.

— Eu spun că sunt Două, zise. O forță care ține și o forță care ascultă. Prima nu are glas, doar greutate. A doua nu are putere, doar ureche. Nu se iubesc și nu se urăsc; sunt ca doi martori ai aceluiași lucru. Bătăile sunt mâna celei dintâi. Tăcerea de după e urechea celei de-a doua.

Murmurul de data aceasta a fost mai scurt și mai tăios.

Al treilea, Marel, era un bărbat de vârstă mijlocie, cu un chip care nu spunea nimic. A urcat la masă și s-a uitat la peretele gol din fund, nu la oameni.

— Eu cred că nu e nimeni, zise. Că nu e nimic de aflat. Planeta cade pentru că greutatea e greutate, iar bătăile sunt pământul care se așază. Registrul a fost scris de oameni care se așteptau să găsească pe cineva și au găsit, cum găsești chipuri în nori.

Nimeni nu murmură. Tăcerea a fost de data asta cea mai grea.

— Aveți întrebări? zise Venda.

S-au ridicat o sută de mâini. Dezbaterea a ținut unsprezece ceasuri. S-a strigat, s-a plâns, s-au aruncat pâini. Un bătrân a leșinat. O femeie a cerut să fie lăsată să mai audă o dată bătăile, ca să se hotărască, a ieșit în galerie, s-a întors cu ochii roșii și a votat pentru Doi. Un copil a vrut să vorbească și nu l-a lăsat nimeni.

La urmă a venit votul. Venda a numărat, cu ajutorul a patru scribi care mergeau pe rânduri cu bețe de socoteală. Fiecare grup a ridicat mâinile pe rând. Ostrin: o sută nouă. Maldra: o sută nouă. Marel: o sută nouă. Venda se opri.

Trei sute douăzeci și șapte.

Nimeni nu se abținuse. Nimeni nu lipsise.

— Mai numărăm o dată, zise ea.

Au numărat. O sută nouă, o sută nouă, o sută nouă.

— Încă o dată.

Încă o dată. Același rezultat. O regularitate pe care întâmplarea n-o putea explica și pe care nimeni nu îndrăznea s-o numească. Sala începu să șoptească. Venda se uită la cifre, apoi la oamenii din bănci, apoi la cei trei de pe podium, care o priveau fără să se privească între ei.

Atunci s-a făcut o liniște atât de totală că au auzit toți, departe, sub pământ, bătăile. Patru. Pauza. Patru. Nimeni nu vorbi. Nimeni nu se mișcă. Părea că tocmai ei, cei trei sute douăzeci și șapte care căutau un răspuns, erau cei numărați.

Venda a luat condeiul și a scris în procesul-verbal, cu mâna fermă, un singur cuvânt: *Egal.* A apăsat atât de tare încât pana a străpuns hârtia.

— Vom continua, a spus.

Dar n-au mai continuat în aceeași sală. În anii care au urmat, cei trei s-au despărțit, fiecare cu cei o sută nouă ai lui, și au ridicat câte o casă în sate diferite. Numărul exact al fiecăruia a fost, după aceea, tot mai greu de păstrat; în câțiva ani nu mai putea spune nimeni câți erau. Dar sala din calcar a rămas, cu banca din mijloc goală.

* * *

CAPITOLUL 13

Linia de cretă

Pendulul 13 · perioada: 164 de ani · Epoca Schismei · Fereastra: 5 ani · Distanța: 27 de ani înainte de Trecere (Apropierea)

Mama lor murea în camera din mijloc, iar frații se certau în cele din părți.

Dorvan crezuse în Păstrător toată viața. Ilvec, în Cei Doi. Se născuseră în aceeași casă, mâncaseră aceeași pâine, iar acum, la cincizeci și opt, respectiv cincizeci și patru de ani, nu mai puteau sta în aceeași odaie fără să se facă aerul fierbinte.

Casa avea trei încăperi: bucătăria, camera mamei, odaia de dormit. În ziua în care Tamsa s-a îmbolnăvit de moarte, Dorvan a tras cu creta o linie pe podea, de la ușa din față până la fereastra din spate, care împărțea casa în două jumătăți egale.

— Tu te rogi în partea ta, eu în a mea, a zis.

— Eu nu mă rog, a răspuns Ilvec. Ascult.

— Atunci ascultă în partea ta.

Linia trecea chiar prin mijlocul camerei mamei. Pe patul ei, de la cap până la picioare, jumătate din Tamsa rămânea de o parte, jumătate de cealaltă. Nimeni n-a pomenit despre asta, dar o vedeau amândoi.

Tamsa avea optzeci și unu de ani. Fusese o femeie aprigă, o croitoreasă cu mâini iuți, care își crescuse fiii singură după ce soțul ei plecase la mină și nu se mai întorsese. Fiecare dintre fii îi purta câte ceva: Dorvan, încăpățânarea; Ilvec, tăcerea. Acum, pe pat, nu mai purta nimic.

Pe masa din bucătărie rămăsese cutia ei cu ace, cu un ac înfipt într-o bucată de pânză albă, la jumătatea unui tiv. Nimeni nu o atingea.

— Mamă, a zis Dorvan în prima seară, vrei un preot?

— Ce preot?

— Al Păstrătorului.

— Al lui Ilvec e altul.

— Al lui Ilvec nu e preot. E un învățat.

Tamsa a închis ochii.

— Cum doriți. Dar să nu mă îngropați cu cearta voastră.

— N-o să te îngropăm, mamă, a zis Ilvec din ușa lui.

— Voi, băieți, mă veți îngropa. E singurul lucru la care sunteți buni amândoi.

A tăcut. Apoi a întrebat cât mai e până la Fereastră. Peste douăzeci și doi de ani, oamenii se vor aduna iar pe câmpurile de lansare, iar fiii ei vor fi bătrâni, dacă mai trăiesc. Tamsa nu va fi. Dar în odaia aceea, în seara aceea, i-a întrebat despre ea, de parcă ar fi urmat să fie de față.

— Voi n-ați văzut-o, a zis. Dar bunicii voștri au povestit-o. Ce ziceau?

— Că vine o lumină, a zis Dorvan. Înaintea rachetelor.

— A cui?

— A Păstrătorului.

Ilvec n-a spus nimic. Dar Tamsa a observat cum i s-a mișcat mâna.

— Și tu, Ilvec?

— Eu cred că e… o ureche.

— O ureche? a zis Dorvan, cu un râs scurt.

— Cea care ascultă. Care vrea să vadă dacă ne grăbim.

Mama a deschis ochii și i-a privit pe amândoi, pe rând. Și, pentru prima oară în săptămâna aceea, a zâmbit.

— Amândoi aveți dreptate, a zis. Și niciunul.

— Cum așa?

— Nu știu. De asta zic.

Au culcat-o. Dorvan s-a așezat pe un scaun de partea lui a liniei, Ilvec pe un taburet de partea cealaltă. Au stat toată noaptea cu ochii la mama lor, fiecare fără să-l vadă pe celălalt.

Spre zori, Tamsa i-a chemat cu un gest. Au venit amândoi. Au venit amândoi pe linie, fiecare cu un picior de o parte și cu celălalt de cealaltă, fără să se hotărască.

— Ridicați-mă, a șoptit. Puneți-mă pe cretă.

N-au înțeles. A repetat. Atunci au luat-o în brațe, împreună, cum n-o mai luaseră niciodată, și au așezat-o pe podea, pe linia

albă, chiar pe mijloc, cu capul spre fereastră și cu picioarele spre ușă.

A murit la prânz, cu fața în sus, cu creta pe pieptar.

Au îngropat-o în aceeași zi, într-un singur mormânt. După aceea, Dorvan a șters linia cu un burete umed. N-a ieșit de tot. Cretele vechi se prind în lemn. Casa a rămas cu o dungă palidă pe podea, pe care nimeni n-o călca și nimeni n-o ocolea, până când Dorvan a fost scos pe ultimul drum, la optzeci și doi de ani, în al doilea an al Ferestrei, iar Ilvec a trecut peste ea pentru întâia oară.

* * *

CAPITOLUL 14

Marginile

Pendulul 14 · perioada: 160 de ani · Epoca Schismei · Fereastra: 4 ani și 8 luni · Distanța: 77 de ani după Trecere (Adâncul)

Hedra a înțeles că ard cărți abia când mirosul de hârtie a început să urce pe scări.

Era în cetatea Treptele de Jos, în Adânc, unde focul era oprit, pentru că fumul nu avea pe unde ieși. Dar în ziua aceea Păstrătorii și Cei Doi, adunați pentru întâia oară după douăzeci de ani la același etaj, hotărâseră să curețe biblioteca de „cărțile mincinoase”. Fiecare sectă își avea lista. Fiecare spunea că cealaltă a falsificat registrele. Se strânseseră o sută douăzeci de oameni, cu lămpi în mâini, și aprinseseră un rug în sala de lectură.

Treptele de Jos erau patru sute de trepte tăiate în stâncă, iar biblioteca stătea la mijloc, o încăpere lungă, cu tavan jos, unde cărțile se păstrau în dulapuri de cedru, ca să nu le atingă umezeala. Aerul mirosea a piele veche și a ceară.

Hedra era arhivistă secundă. Cheia bibliotecii ajunsese la ea de trei zile, de când murise cel dintâi arhivist. Când a ajuns pe scări, fumul era gros ca lâna, iar flăcările lingeau dulapurile. Oamenii cântau, în două cântări diferite, care se loveau una de alta.

— Opriți-vă! a strigat. N-aveți pe unde scoate fumul!

— Vine Păstrătorul și ne ia fumul, a zis un bărbat.

— Ne ia pe noi, a zis o femeie.

Nu mai era nimic de făcut. Hedra a intrat în sală, cu basmaua peste față, și a văzut cum ard, rând pe rând, volumele pe care le știa numai după cotor: registrele Trecerilor, listele de pulbere, cartea nașterilor. Își dădu seama că nu va salva nimic întreg. Atunci a făcut ceva ce nu gândise dinainte: a scos din cizmă cuțitul de rupt hârtie și a început să taie.

Nu paginile. Marginile.

În anii de arhivistă secundă studiase registrele cele mai vechi, cele din vremea Calendarului, și văzuse ceva ce nu spusese nimănui: în margini, în fâșia albă pe care scribii o lăsau pentru îndreptări, erau însemnări care nu aparțineau scribilor. Aceeași mână, în carte după carte, în veacuri diferite, cu cerneluri diferite. Litere apăsate, mai tare la început, mai ușor spre capăt. Nici comentarii, nici corecturi: remarci scurte, de trei, patru cuvinte. *Numără și tăcerile. Notează și ce lipsește.*

Nu înțelegea ce sunt. Știa doar că n-au voie să dispară.

A tăiat cu cuțitul o fâșie lungă din marginea unui registru care ardea, apoi alta, apoi alta, și le strângea la piept ca pe un copil. Fumul îi mânca ochii. În spatele ei cineva țipa. Din cărțile cele vechi, din cele de aproape două mii de ani, a salvat atât: fâșii înguste, cât palma, în care textul de mijloc era tăiat în jumătate și rămânea întreagă numai însemnarea.

A ieșit pe scări cu ochii plini de lacrimi și cu fâșiile ascunse sub haine. Rugul a ars patru ceasuri. Doisprezece oameni au murit de fum; alții au rămas pe viață cu plămânii arși.

În camera ei, dimineața, a întins fâșiile pe masă. Erau o sută zece. Le-a așezat în ordinea cărților din care veneau și a citit.

Era ciudat. Nu citise niciodată toate însemnările laolaltă. Acum, puse cap la cap, alcătuiau un fel de convorbire în care nimeni nu răspundea. Unele păreau scrise pentru Păstrători. Altele, pentru Cei Doi. Câteva, pentru cei care nu credeau în nimic. Niciuna nu putea fi dovada unei secte. Toate puteau fi dovada tuturor.

— Trei mâini, a șoptit. Câte una pentru fiecare.

Dar apăsarea era aceeași. Hedra trecu degetul peste primele litere ale fiecărei fâșii, mai adânci decât restul, și pe sub deget îi veni un singur obicei de scris, cu o încăpățânare de pantă, care ținea de două mii de ani, de la un capăt al registrului la celălalt, cu aceleași lovituri puternice la începutul cuvintelor, ca și cum cel care scria ar fi trebuit de fiecare dată să-și amintească cum se începe.

Hedra n-a spus nimănui. A pus fâșiile într-o cutie de lemn, a încuiat-o și a ascuns cheia în cizmă. În toate nopțile Adâncului care au urmat a adormit cu urechea lipită de perete, ascultând cum bat în pământ patru lovituri, apoi pauza, apoi încă patru.

Nu știa ce însemnau fâșiile. Știa că, dacă nu le salvează ea, nu le salvează nimeni.

* * *

CAPITOLUL 15

Nimic

Pendulul 15 · perioada: 156 de ani · Epoca Schismei · Fereastra: 4 ani și 4 luni · Distanța: o săptămână după Trecere (Îndepărtarea)

În prima săptămână după Trecere, Brânea a început să sape.

Orașul Trei Râuri nu mai exista. Fusese un oraș de patruzeci de mii de oameni, pe terase, cu case de lemn și de piatră și o catedrală cu două turnuri. Acum era un câmp de ruine, pe care ultimele cutremure îl fărâmițaseră până la praf. Ploaia de cenușă cădea încă. Lumina se întorsese de trei zile, întâi cea palidă, ca după o boală lungă.

Brânea era tâmplar. Avea treizeci și opt de ani, mâini late și o încredere liniștită în lucrurile care se țin. Pierduse casa, atelierul și două dintre cele trei fiice. A treia, de șase ani, stătea lângă el pe un sac și îi întindea cuiele. Începuse să sape sub ce fusese Piața Sării, unde se prăbușise o clădire de cinci etaje, pentru că de acolo se auzea un glas.

Glasul era subțire și se oprea când se opreau lopețile. Brânea ascultase de trei ori cu urechea pe piatră, ca pe un lemn bun, și își dăduse seama că vine de jos, de sub două grinzi sprijinite una de alta. Dacă le muta greșit, tot peretele cădea peste cel care striga.

Nu era singur. Se strânseseră vreo douăzeci de oameni: Păstrători, Cei Doi, Marelieni și câțiva care nu voiau să fie în niciun grup. Păstrătorii săpau cu mâinile și spuneau la fiecare piatră ridicată: *Slavă Celui Care Ține.* Cei Doi săpau cu lopeți și spuneau, în același ritm, după fiecare piatră: *Cel Care Ascultă să audă.* Brânea săpa și nu spunea nimic. Era pentru prima oară când își dădea seama că nu spune nimic, că nu are nimic de spus. Știa doar unde se sprijină un perete și ce grindă ține tavanul peste o pivniță; punea stâlpi sub fiecare bucată de zid pe care o scotea, ca să nu se închidă ce deschisese.

— Tâmplarule, a zis un Păstrător cu mâna însângerată, de ce nu te rogi?

— Mă rog cu lopata.

— Către cine?

— Către cel care e sub piatra asta.

Au scos până la urmă patru oameni. Doi vii, doi morți. Unul dintre cei vii era un preot al Păstrătorilor, cu piciorul zdrobit. Celălalt, o învățată a Celor Doi, cu fruntea spartă. Zăceau unul lângă altul, pe pământ, și respirau. Preotul a deschis ochii și a văzut-o pe femeie, iar femeia l-a văzut pe el, și o vreme niciunul n-a spus nimic.

— Voi sunteți cei care ne-ați scos, a zis preotul într-un târziu, către tâmplar.

— Și noi, a zis Păstrătorul cu mâna însângerată.

— Și noi, a zis o femeie dintre Cei Doi.

— Cine v-a scos nu contează, a zis Brânea. Contează că ați ieșit.

— Dar cine ne-a ținut? a întrebat învățata, cu glasul stins. Cine ne-a ținut sub piatră, să nu murim? Sau cine nu ne-a ținut?

Brânea se uită la ea. Era o întrebare de felul celor pentru care se omorau oamenii de peste cinci sute de ani.

— Nu știu, a zis. Poate nimeni. Poate piatra a căzut într-un fel și voi ați nimerit într-o scobitură.

— Dar…

— Dar, a zis el, dacă n-ai ce să afli, ai ce să faci. Atât știu.

Învățata a închis ochii. Nu era acord. Era oboseala pe care o recunoșteau toți cei de acolo. Preotul s-a întors pe o parte și a plâns, fără zgomot. Brânea s-a ridicat și s-a dus să sape mai departe.

În zilele următoare au scos de sub ruine șase sute de oameni. Cei din Trei Râuri au început să-i numească pe cei care nu se rugau „Tăcuții”; Marelienii, cum li se spusese până atunci, au primit în orașul acela alt nume: întâi „Cei din Nimic”, apoi, într-o rostire pe care n-o alesese nimeni, „Nimenii”. Brânea n-a fost niciodată de acord cu numele. A spus doar că el nu crede în nimic și că nu l-a deranjat pe nimeni.

În ultima zi de săpat, când ruinele erau goale, s-a întâmplat ceva ce nu a priceput. Păstrătorii și Cei Doi s-au adunat cu morții lor, să-i numere. Fiecare grup avea o listă. Când le-au pus una lângă alta, listele nu se potriveau. Păstrătorii numărau două sute patruzeci și trei de morți. Cei Doi, două sute cincizeci și unu. Nimenii, doar zece, pe cei cunoscuți, pentru că nu aveau listă.

— Cum se poate? a zis cineva. Au murit aceiași oameni.

— Nu, a zis Brânea. Fiecare numără pe ai lui.

S-a făcut o tăcere lungă, în care, din toate colțurile ruinei, oameni cu obrajii însemnați de cenușă s-au uitat la cele trei liste. Apoi cineva a scris cu cretă, pe peretele rămas în picioare al catedralei, trei numere unul sub altul.

Cele trei numere nu dădeau laolaltă numărul morților. Nimeni nu l-a aflat niciodată.

* * *

CAPITOLUL 16

Turnul de la Gura Văii

Pendulul 16 · perioada: 152 de ani · Epoca Fanarelor · Fereastra: 4 ani · Distanța: 19 ani înainte de Trecere (Apropierea)

Jarek avea șaizeci și unu de ani și știa că nu va apuca să vadă turnul aprins.

Îl ridica piatră cu piatră pe stânca de la Gura Văii, la marginea câmpului unde, peste cincisprezece ani, aveau să stea rachetele la rând. Socotise înălțimea de multe ori: o sută treizeci de coți, vreo treizeci și doi de stânjeni, cu o scară în spirală înăuntru, două sute doisprezece trepte joase, cât un picior de om, iar în vârf o odaie cu pereți de bronz lustruit. Acolo avea să ardă lemnul de rășină, zi și noapte, în fața unei oglinzi cât o ușă, care să arunce lumina departe pe cer.

Se numea fanar. Cuvântul era vechi, un cuvânt de pescari, pentru lumina care nu se stinge. Acum însemna altceva: un semn pentru cei care pleacă.

Ucenica lui, Mirune, de doisprezece ani, căra apă pentru mortar. Era cea mai iute din echipă și cea mai tăcută. Număra treptele de fiecare dată când urca, și de fiecare dată îi ieșea alt număr, după cât era de obosită.

Varul se stingea în gropi lungi, fierbând, și pe vreme caldă aerul de pe stâncă mirosea a pâine arsă. Jarek mesteca mortarul cu lopata, apoi cu mâna, ca să-i simtă consistența. Spunea că omul a învățat să zidească înainte de a învăța să vorbească despre asta.

— Maestre, a întrebat într-o seară, pe schelă, la apus. Pentru ce e turnul?

— Pentru rachete.

— Dar rachetele urcă. Nu le trebuie lumină ca să urce.

— Nu pentru urcare, zise Jarek. Pentru întoarcere.

— Cine se întoarce?

— Cineva trebuie.

Mirune puse găleata jos. Soarele roșu cobora în spatele văii, iar cel galben se ascunsese de mult. A treia lumină, cea palidă, nu era încă sus. Pe cer rămăseseră culori de rugină și de ceai.

— Și dacă nu se întoarce nimeni?

— Atunci turnul rămâne și arde degeaba.

— Nu e trist?

Jarek se uită la ea. Fetița nu glumea. Avea ochii mari, netulburați, ai cuiva care pune o întrebare fără să se teamă de răspuns.

— Poate, zise. Dar un turn care arde degeaba tot turn e. Mortarul pe care îl pui tu azi, cu mâinile tale, o să ție mai mult decât noi doi. Peste douăzeci de ani îl vor atinge alții. Peste o

sută, copiii lor. Nu vor ști cine a pus piatra de jos. Dar piatra o să-i țină.

— Și dacă piatra se întreabă ce ține?

— Piatra nu se întreabă.

— Dar dacă?

Jarek nu răspunse. Puse mâna pe zidul rece, care tocmai se așeza. Era un lucru ciudat să ții în sus ceva ce nu-l vei vedea împlinit.

Au lucrat până la întuneric. Mirune a numărat treptele, în sus și în jos, de patru ori. A treia oară a ieșit două sute treisprezece. A patra, două sute doisprezece. O treaptă fusese adăugată din neant sau pierdută din greșeală.

— Cine știe? zise Jarek. Poate scara se joacă cu tine.

— Nu se joacă, maestre. E aceeași treaptă.

— Care?

— Cea de la mijloc. Se pune când vrea.

Jarek a coborât s-o vadă. Treapta era la locul ei, ca toate celelalte, cu mortarul încă ud. Dar pe fața ei laterală, pe care n-o văzuse nimeni, era o zgârietură făcută cu un vârf subțire: un semn mic, un cerc și lângă el un punct. Adânc la început, ușor spre capăt.

— Tu ai făcut asta?

— Nu.

— Nici eu.

Au tăcut. Jarek nu era om să creadă în semne. Dar n-a pus mortar peste zgârietură. A lăsat-o descoperită, ca pe o ferestruică.

Turnul a fost isprăvit în unsprezece ani, după moartea lui. Mirune, la douăzeci și trei de ani, a pus în vârf ultima piatră și a coborât numărând. Două sute doisprezece, fără greș. S-a oprit pe treapta de la mijloc, s-a așezat pe ea și a plâns o vreme, singură, în scara pustie.

Peste patru ani, când s-a deschis Fereastra, ea a aprins fanarul. Lumina s-a ridicat spre cer drept ca o coloană. Cinci luni mai târziu, în noaptea primei salve, a plecat de pe câmp prima lanternă destinată să rămână sus: o carcasă de lemn lăcuit și sticlă, cu o flacără închisă înăuntru. Mirune a urmărit-o până s-a făcut punct, apoi stea printre stele.

* * *

CAPITOLUL 17

Punctul care nu se mișcă

Pendulul 17 · perioada: 148 de ani · Epoca Fanarelor · Fereastra: 3 ani și 8 luni · Distanța: 2 ani înainte de Trecere (în Fereastră)

Osten a fost primul om care a notat ce se vede de sus și primul care s-a speriat de altceva.

Racheta se numea „Pescărușul” și era de fapt trei rachete legate laolaltă, cu un coș de răchită în vârf, bătut în pânză cerată. Înăuntru, un singur loc, o curea, o oglindă, un caiet. Osten avea treizeci și patru de ani, mâini sigure și o meserie nouă: pilot-observator. Nu pilota nimic, rachetele mergeau singure, dar privea. Cât rămânea acolo sus, își nota tot ce vedea, apoi cobora în mare, pe scutul de plută și lut ars din fundul coșului, atârnat de o parașută de mătase, unde îl așteptau bărci cu felinare.

Urcarea a ținut patru minute și a fost un zgomot. Apoi, deodată, nu a mai fost nimic.

Tăcerea l-a lovit ca un perete. Fără vânt, fără foc, fără huruit.

Auzea numai sângele din urechi și răsuflarea, și scârțâitul răchitei care se așeza în pânza cerată. Mirosea a pulbere arsă, a răchită și a el însuși, a transpirație rece. Coșul plutea, iar el cu el, ușor, ținut doar de curea. Creionul i se desprinsese din degete și stătea în aer, în fața ochilor, cu vârful spre pagină. Pe geamul

mic se vedea o curbă luminoasă, albastră, subțire ca un fir de păr, cu negru de ambele părți. Lumea, mică, în lumina roșie a unui soare care apunea numai pentru el.

— Sus, șopti Osten. Sunt sus. Și își aminti că trebuie să noteze.

Mâna îi tremura de ceva fără nume în limba lui: o rușine amestecată cu bucurie, ca atunci când intri într-o casă în care ai crezut că nu locuiește nimeni.

A privit stelele. Lumea se rotea sub el, un cerc lent, ca o roată pe apă. Stelele, nemișcate, stăteau de cealaltă parte a geamului în ordinea lor nouă, mult mai multe decât cele de jos, adunate în praf. Le-a notat constelațiile, cum făcuse în antrenament, apoi a stat un ceas, un ceas și jumătate, uitându-se doar cum se mișcă lumea.

În al doilea ceas a observat.

Lumea de sub el se rotea, iar odată cu ea tot ce se vedea de pe pământ. Stelele stăteau. Printre ele, spre sud, între două grupuri pe care le știa, era un loc mic în care stelele erau mai rare: o lipsă mai degrabă decât o lumină, o gaură decupată cu grijă într-un praf de argint.

Osten se aplecă mai aproape. Locul nu strălucea. Cu oglinda și cu degetul măsură de trei ori, la câte o jumătate de ceas, cât de departe e de cele două stele din vecinătate. De fiecare dată la fel: lățimea a două degete. Era ca o piatră în fundul unui râu: apa trece, piatra stă.

Nu-i veni să-i dea nume. Își desenă în caiet un punct, apoi un cerc în jurul lui. Dedesubt scrise: *Nu se mișcă.* Apoi, după un răstimp: *Toate se mișcă față de el.*

Citi ce scrisese. Își dădu seama că nu înțelege ce a vrut să spună.

Coborârea a fost mai grea decât urcarea. Marea l-a primit rece, cu bărci, cu torțe, cu oameni care strigau. Când l-au scos din coș,

Osten n-a vorbit mult. Le-a întins caietul. Un învățat din comisia de observație a citit paginile, le-a răsfoit, a ridicat privirea.

— Ce înseamnă „nu se mișcă”?

— Că nu se mișcă.

— Orice se mișcă față de ceva.

— Față de stele nu.

— Dar e pe cer. Trebuie să se miște.

— Eu v-am spus ce-am văzut.

Învățatul a zâmbit și a închis caietul. Fără răutate, cu răbdarea cuiva care știe cum se rezolvă o eroare de observație. Osten n-a insistat. În raportul oficial pagina aceea n-a mai apărut; a rămas în caietul lui, pe care l-a păstrat treizeci de ani. Pe patul de moarte i l-a dat nepoatei, care a întrebat:

— Ce e punctul ăsta?

— Nu știu. Eu l-am văzut o singură dată. Dar în noaptea aceea, înainte să adorm, am simțit că mă privește.

Fata a zâmbit, ca la o poveste de copii. Peste un pendul întreg, urmașa ei avea să-l caute pe cer cu o lunetă și să-l găsească exact acolo unde Osten își pusese creionul.

* * *

CAPITOLUL 18

Prima lampă pe orbită

Pendulul 18 · perioada: 144 de ani · Epoca Fanarelor · Fereastra: 3 ani și 4 luni · Distanța: 18 luni înainte de Trecere (în Fereastră)

Heldra a fixat lampa pe un suport de oțel și a rămas privind-o până i s-au umezit ochii.

Până atunci, sus, nu arseseră decât lanternele închise în sticlă, aprinse jos și urcate cu flacăra gata. Lampa aceasta era deschisă. O aprinsese ea, cu mâna ei, într-un aer pe care îl respira.

Cușca se numea Cușca de Bronz. Era o încropire de tuburi de bronz și plasă de sârmă, lungă cât o căruță, prinsă de capătul de sus al ultimei trepte a unei rachete mari. Cinci oameni stăteau legați de pereți. Fiecare dintre ei avusese în antrenament același coșmar: zgomotul. Aici nu era niciunul.

Părul li se ridica în jurul capului, ca sub apă, și îl strângeau în basmale. Mâncau din tuburi de piele, pe care le sugeau. Un fir de apă, scăpat dintr-o burdufă, a plutit trei ceasuri prin cușcă, sferă tremurătoare, până l-a prins Sorina într-o cârpă.

Heldra avea cincizeci de ani, cu douăzeci mai mult decât ceilalți. Fusese aleasă pentru că avea răbdare și pentru că știa să numere în gând fără să miște buzele. Misiunea era simplă și greu de crezut: să rămână pe orbită unsprezece zile, să țină aprinsă o lampă și să se întoarcă.

— De ce lampă? întrebase unul dintre tineri, înainte de lansare.

— Pentru că sus fără lumină nu e fanar, spusese ea.

— Dar lumina e a stelelor.

— A stelelor e a stelelor. Asta e a noastră.

Acum lampa ardea. O flacără mică, galbenă, într-un vas de sticlă groasă, cu gura deschisă spre aer, plin cu untdelemn de pește, cu un fitil lung. Arderea era alta în lipsa greutății: flacăra nu avea formă de lacrimă, ci de sferă, albastră la mijloc, rotundă, perfectă, ca un ochi.

Tinerii au privit-o în tăcere. Nu s-a auzit un cuvânt timp de un ceas. Pe geamul rotund lumea, albastră și imensă, se rotea încet, iar peste ea alunecau umbre de nori.

— N-am crezut că o să fie așa, spuse într-un târziu o fată, Sorina. Credeam că o să ne simțim mici.

— Și nu?

— Nu. Ne simțim… ascultați.

— Ascultați?

— De parcă cineva ar fi atent.

Heldra nu răspunse. Simțea același lucru, de la început. O atenție fără privire, ca a unui copil care stă la ușă. Dar nu voia s-o spună.

În ziua a patra au început să numere. Fiecare în felul lui: unul număra răsăriturile, altul respirațiile pe minut, a treia trecerile peste același capăt de continent. Heldra număra lampa. Seara, când ceilalți dormeau, stătea cu fața spre flacără și număra de câte ori se lungea, fără niciun curent în cușcă, spre sud. Opt într-o noapte. Opt în noaptea următoare.

N-a spus nimănui.

În ziua a opta, Sorina a întrebat-o:

— Doamnă Heldra, dacă nu ne mai întoarcem?

— Ne întoarcem.

— Dar dacă?

— Atunci lampa arde.

— Cât?

— Șapte săptămâni, după socoteala mea.

— Și pe urmă?

— Pe urmă nu mai contează cine o vede.

Nu era un răspuns bun, și Heldra o știa. În ziua aceea a văzut și ea ceva, pentru prima oară: în depărtare, dincolo de geam, mult mai sus decât orice orizont, un punct. Un punct care nu aluneca odată cu lumea. Parcă, într-un colț al cerului, cineva ar fi ținut o mână ridicată.

N-a vrut să-l arate. Și Sorina, care îl văzuse în aceeași clipă, a tăcut.

În ziua a unsprezecea, cu trei ceasuri înainte de coborâre, Heldra a întins mâna după lampă. Voia s-o stingă, s-o ia, s-o ducă jos ca dovadă. Mâna i s-a oprit. S-a uitat la flacăra rotundă, perfectă, și ceva ca o rușine a trecut peste ea.

— O lăsăm, a zis.

— Cum, o lăsăm?

— Aprinsă.

— Nu se poate. Se termină aerul. Se stinge.

— Se stinge când se stinge.

Au lăsat-o așa. Cei cinci au trecut în capsula de coborâre. Pe când capsula îi ducea înapoi spre aer, iar cușca rămânea în urmă, Heldra s-a uitat o ultimă dată pe geamul mic. Lampa nu se mai vedea ca flacără. Se vedea ca o sclipire, apoi ca altceva decât sclipire.

După un pendul întreg, la Fereastra următoare, au găsit cușca în Cimitir, printre Porturile arse și coșurile pierdute: în câteva zile de la lăsare pierduse viteza și alunecase acolo, cum alunecă tot ce nu mai e ținut de un cablu. Lampa era stinsă, rece și curată, fără un fir de funingine, ca după o mână care a șters-o.

* * *

CAPITOLUL 19

Șase litere

Pendulul 19 · perioada: 140 de ani · Epoca Fanarelor · Fereastra: 3 ani · Distanța: 35 de luni înainte de Trecere (în Fereastră, noaptea a șaptea)

Bahrem, șeful fanarului, a găsit cuvântul când a ieșit să-și spele fața, în zorii de după a șaptea noapte a Ferestrei.

Fortul mirosea a pulbere. La cuptoare se frământa pâinea de dimineață, iar prin curte treceau, cu legături de rufe în brațe, femeile care nu dormiseră, pentru că în nopțile Ferestrei nimeni nu doarme bine, cu pulberea strânsă pe câmp.

Fanarul de la Gura Văii, cel ridicat de Mirune acum aproape patru secole și jumătate, era un fort larg, cu turnul în mijloc, cu ziduri duble și curte pavată. Pe zidul din spate, cel întors spre

sud, unde se citeau semnalele, cineva scrisese un cuvânt. Cu cenușă, cu un deget, în litere cât palma:

LĂSAȚI

Șase litere. Bahrem le număra de două ori, fiindcă nu se încredea în ochii lui. Șase. Cenușa era proaspătă, încă umedă de rouă, iar pe pavajul curții vântul nopții șterse orice urmă.

I s-a făcut rău. A chemat la zid pe toți cei treizeci de oameni, de la bucătărese la ofițeri, și i-a așezat în rând.

— Cine a scris?

Nimeni nu a răspuns.

— Cine a ieșit noaptea?

— Eu, a zis un paznic. Dar am stat la poartă.

— N-ai văzut pe nimeni?

— Am văzut o lumină. Dar nu aici.

— Care lumină?

— Un foc mic, pe creasta dinspre est, aprins și stins. Pe la miezul nopții. Nu era al nostru.

— Cine l-a aprins?

— Nu știu, domnule.

Bahrem s-a întors la zid și a privit cuvântul. Nu semăna cu o glumă. Cine glumește scrie mai mult. Nu semăna nici cu o amenințare, fiindcă un cuvânt singur nu amenință. Era un rest, un capăt de frază al cărei început fusese lăsat anume în aer.

— Lăsați, a citit cu glas tare.

— Lăsați ce? a zis cineva.

— Nu știu. Nu scrie.

Scribul fanarului, un bătrân, s-a apropiat de zid cu ochelarii pe nas și a cercetat literele.

— Mâna nu e a nimănui de aici.

— De unde știi?

— Le cunosc scrisul tuturor. Nimeni nu face „Ț” așa. Cu coada trasă în jos, ca o ancoră.

— Poate cineva din afară.

— În afară nu intră nimeni. Zidurile sunt păzite.

Au dus discuția în sala de sfat, cu ușile încuiate. Cei mai tineri socoteau că e un avertisment: să oprească lansările. Alții, că e o poruncă a Păstrătorului sau a Celor Doi, după credința fiecăruia. Câțiva, că nu înseamnă nimic. Cei mai bătrâni tăceau, pentru că ghiciseră ce urmează: în cinci luni, rachetele aveau să plece pentru întâia oară în Fereastra aceasta. Dacă „Lăsați" era un ordin de a le lăsa pe loc, în pace, ei nu-l puteau urma. Dacă era un ordin de a lăsa altceva, de a lăsa pe cineva, nu știau pe cine.

— Să votăm, zise Bahrem.

— Ce votăm?

— Dacă ținem seama.

A fost o dezbatere scurtă. La urmă, douăzeci și unu de voturi pentru continuarea lansărilor, nouă împotrivă. Nu s-a făcut egal. Bahrem a observat, privind mâinile ridicate, că ar fi preferat să se facă.

Cuvântul a rămas pe zid trei zile, până la prima ploaie. Atunci Bahrem a poruncit să fie trecut în registrul fanarului, la rubrica „Întâmplări de noapte", cu mențiunea: *Găsit pe zidul sudic. Cenușă. Mână necunoscută. Fără urme. Fără explicație. Fără destinatar.*

După ploaie zidul a fost spălat. Dar în noaptea aceea, înainte de somn, Bahrem a ieșit în curte. Cerul era plin de stele. Nimic nu se mișca. S-a uitat la zidul alb, curat, cu o liniște care nu se putea numi pace.

— Lăsați, a șoptit.

N-a avut curajul să adauge nimic. Dar timp de optsprezece ani, cât a mai trăit, a rostit cuvântul în fiecare seară, cu o ezitare tot mai mică, ca pe o rugăciune pe care nu o poți încheia. Iar când a murit, în mână i-au găsit o bucată de cărbune.

* * *

CAPITOLUL 20

Ucenica

Pendulul 20 · perioada: 136 de ani · Acum · Fereastra: 2 ani și 8 luni · Distanța: 2 ani și 3 luni înainte de Trecere (în Fereastră)

Nerya avea nouă ani și știa două lucruri sigure: că bătrânul Oruk miroase a sulf și a pâine și că nu trebuie să pui niciodată o întrebare când el își scrie caietul.

Caietul era în piele de capră, gros cât o palmă, cu paginile lipite de arsuri. Oruk îl purta în sân, sub cămașă, și nimeni nu-l văzuse vreodată fără el. Scria în el cifre, mărunt, cu cărbune, în fiecare seară: câtă pulbere, ce amestec, cum a mers racheta. Rachetele lui nu ajungeau niciodată. Căzuseră toate, afară de una care se pierduse în nori: patruzeci de ani de pulbere pe câmp, și niciuna nu trecuse de nori.

— De ce le faci, dacă tot cad? întrebase Nerya o dată.

— Ca să știu cum cad.

— Și ce înveți?

— Că cad.

Nu o certase pentru întrebare. Se uitase la ea, cu mâinile lui ca două bucăți de cărbune în poală, și zâmbise, prima oară.

În dimineața aceea câmpul era plin de oameni. Nouăzeci de rachete stăteau pe suporturi, în nouă rânduri de câte zece, cu botul spre cer, cu fitilurile fiecărui rând legate în ciorchini. Numai primul rând avea să plece în ziua aceea. Fereastra se deschisese de cinci luni. Peste doi ani și trei luni avea să vină Trecerea. Oamenii mergeau repede, cu mâinile pline.

Aerul mirosea a sulf, a nisip fierbinte și a pâine caldă, pe care femeile o împărțeau pe la rânduri, în bucăți mari, fiindcă nimeni nu știa când se va mai mânca. Undeva, în depărtare, un copil plângea fără să-l mai ia nimeni în seamă.

Ultima din primul rând, a zecea, era cea mai mică, a lui Oruk. Se numea Lastun. Pe ea urma să urce un băiat, Tavian, de nouăsprezece ani, cu o foaie împăturită de patru ori în buzunarul de la piept. Nerya îl văzuse apropiindu-se de rachetă și pipăind-o cu palma, ca pe un animal. Lângă el stătea o femeie înaltă și slabă, cu degetul arătător mișcându-se în aer, de parcă ar fi numărat: sora lui, arhivista.

— Ilvara, spusese cineva.

Femeia nu auzise. Număra.

Nerya stătea lângă Oruk, cu o găleată de apă. Avea sarcina să toarne apă pe nisip, să nu ia foc câmpul. Dar privea, ca toți ceilalți, cum urcă băiatul în coș, cum i se leagă cureaua, cum se închide ușa de pânză.

Atunci a observat ceva ce nu trebuia observat.

Cu o seară înainte, Oruk o pusese să care sacii cu pulbere pentru Lastun, unul câte unul, la picioarele suportului. Cărase nouă. Opt grei. Doar că ultimul era ușor. Îl ținuse în brațe cât un pui de capră, iar când l-a pus jos, a simțit prin pânză că e aproape gol: un pumn de pulbere în fundul lui, nu mai mult.

— Maestre, a șoptit, sacul…

— Taci, a zis el. N-ai văzut.

— Dar…

— N-ai văzut. Dacă te întreabă cineva, ai cărat nouă saci plini.

— Câți au fost plini?

— Nouă.

Nerya a tăcut. Era, desigur, o minciună. Dar Oruk nu mințea din răutate. Pe față avea o expresie pe care n-o mai văzuse la nimeni, o liniște uscată, aproape veselă, a omului care a aruncat zarurile și acum nu mai poate decât să privească.

Acum, la câmp, cu Lastun în picioare și băiatul înăuntru, ținea găleata cu amândouă mâinile.

— Maestre. Nu va merge.

— Nu știu, a zis Oruk. Pot să-ți spun un secret?

— Da.

— Nu mă interesează.

— Dar… patruzeci de ani…

— Tu crezi că trebuie să afli ceva. Eu nu. Dacă nu e nimic de aflat, e liniște. Dacă e ceva, e tot liniște. Prefer să fac eu lucrurile.

Nerya n-a înțeles. Dar a ținut minte fiecare cuvânt. Avea să le repete toată viața, fără să le uite.

Atunci s-a întâmplat. Cu un minut înainte de lansare, cum se întâmpla la fiecare Fereastră, a venit lumina: scurtă, albă, spre sud, într-un loc unde nu era nimic. Nerya a răsturnat în gând o clepsidră închipuită. Toată lumea a tăcut. Se aștepta. Ilvara și-a oprit degetul în aer.

Oruk a aprins fitilul cu mâna lui. Focul a alergat pe fitilurile legate în ciorchini, de-a lungul primului rând.

Lastun s-a ridicat o dată cu celelalte nouă, cu o flacără cât un pumn, care s-a stins după patruzeci și una de secunde. Racheta n-a căzut. A urcat mai departe, mai domol la început, apoi mai repede, fără zgomot, ca o fărâmă de pânză prinsă de un curent, drept în cer, tot mai mică, tot mai sus. Fata a numărat respirațiile până când nu l-a mai văzut. Au fost șaptezeci și patru.

Oruk a deschis caietul și a scris ceva. Nerya s-a ridicat pe vârfuri să vadă. Era un singur rând:

Pulbere: zero. Urcare: da.

Apoi, sub rând, cu mâna mai nesigură, a mai adăugat un cuvânt pe care ea n-a putut să-l citească.

A întors pagina și a închis caietul. Pe câmp, flăcările celorlalte se pierdeau una câte una în nori, iar optzeci de rachete așteptau încă pe suporturi, în cele opt rânduri rămase. Ilvara a lăsat mâna în jos. Iar Nerya, cu găleata goală, a început să numere pe cei care priveau în sus.

Au fost o sută treisprezece.

* * *

VARIANTA B — IMPOSIBILA

Femeia care nu îmbătrânește

Cele douăzeci de capitole de mai sus rămân neschimbate. Varianta imposibilă le adaugă câte o inserție, la locul indicat. În toate apare aceeași femeie, într-o haină cenușie (mantie, șal, burnuz, după vreme), cu mâna stângă strânsă ca în jurul unui lucru mic și cu o vârstă care nu se schimbă: pare mereu de vreo treizeci și cinci de ani. Nimeni nu se oprește asupra ei mai mult decât o privire. Nimeni nu află nimic despre ea. Textul nu spune de unde vine și de ce nu îmbătrânește, iar numele ei apare o singură dată, în ultima inserție, și nu lămurește nimic.

Capitolul 1. *După paragraful care începe cu „Au rămas așa, el cu sfoara în poală”.*

În gura culoarului, acolo unde focul nu mai ajungea, stătea o femeie pe care Saru nu o văzuse până atunci. Purta o mantie cenușie, nu cerea nimic, ținea mâna stângă strânsă în pumn și părea să asculte. Saru o crezu din altă familie. Când bunicul se întoarse și o văzu, își coborî glasul, cum faci când intră cineva care știe ce vorbești. Femeia nu avea mai mult de treizeci și cinci de ani. Se uita la nodurile din poala lui Dun.

Capitolul 2. *După „Brogar nu spuse nimic. Număra. Ilu îl privea numărând.”*

Sus, pe scara de frânghie, cineva coborâse până la jumătate și se oprise, cu fața în umbră. Ilu zări doar marginea unei mantii cenușii și un pumn strâns pe treapta de lemn. Femeia nu s-a mișcat cât au durat cele patru bătăi, nici în pauză, nici după. Apoi

a urcat la loc, fără zgomot. Era tânără, cam de treizeci și cinci de ani. Ilu nu-i auzise pașii venind și nici pe cei care plecau.

Capitolul 3. *După „Kelma rămase cu fața în sus mult timp.”*

La marginea mulțimii, lângă garduri, o femeie în șal cenușiu privea și ea în sus, dar nu spre locul unde se stinsese tubul. Privea mai la sud, într-un loc fără nimic. Era de vreo treizeci și cinci de ani, cu un pumn strâns la piept. Când Kelma s-a uitat la ea, femeia a înclinat capul o dată, scurt, cum faci față de un meșter care și-a făcut treaba, și a plecat printre case.

Capitolul 4. *După paragraful „Munca era lentă.”*

În coridorul care ducea la încăperea fără ferestre, pe o bancă, stătea o femeie în mantie cenușie, de treizeci și cinci de ani, poate. Oranel trecu pe lângă ea de două ori pe zi, în cele cincisprezece zile cât lucră la tabel. Ucenicii credeau că e a lui; el credea că e a ucenicilor. Nimeni nu o văzu intrând sau ieșind. Doar la sfârșit, când încuie ușa, Oranel observă că banca era goală și că lemnul rămăsese cald.

Capitolul 5. *După „Sarvina se uită în jur. Satul întreg era acolo, cu pălăriile în mâini”.*

Singura care nu ținea nimic în mâini era o femeie din ultimul rând, lângă ușa hambarului, în haină cenușie, cu un pumn strâns. Părea de treizeci și cinci de ani. Se uita la tableta din mâna lui Iosor, nu la Sarvina. Când judecătorul a lovit cu palma în ladă, femeia ieșise deja, iar lumina de la ușă, galbenă, a căzut pe podea fără umbră de om.

Capitolul 6. *După „Pessa se uită la stâlpi, în lumina felinarului. Erau nouă, în rând, ca niște dinți.”*

Pe prund, sub stâncă, mergea o femeie în șal cenușiu, cu tivul umed până la genunchi, deși marea nu ajunsese acolo de zile. Părea de vreo treizeci și cinci de ani. A trecut de-a lungul stâlpilor, atingându-i pe fiecare cu degetele mâinii drepte, în timp

ce stânga o ținea strânsă. Pessa a numărat-o ca pe un al zecelea semn și a tăcut.

Capitolul 7. *După paragraful care începe cu „Tarsa făcu ce făcea de paisprezece ani: numără.”*

Numără și nișele, pentru că era obiceiul. Patru sute. Dar în nișa a șaptea de la etajul al treilea, unde somnul nu se vedea, o femeie în cenușiu zăcea cu ochii deschiși și privea în tavan, fără o respirație pe care s-o poți numi așa. Avea treizeci și cinci de ani, pumnul strâns. Registrul nu o cunoștea. Când Tarsa se apropie cu lampa, ochii se închiseră. Nișa, în registru, era trecută goală. Tarsa lăsă cifra patru sute și nu o scrise pe a patru sute unu.

Capitolul 8. *După „— Cei din spate au trecut deja.”*

Lisa a văzut-o când a coborât să stingă felinarele din spate: o femeie mergea pe creastă în sens contrar, fără lumină proprie, cu pasul sigur al cuiva care știe drumul în întuneric. Purta o mantie cenușie, părea de treizeci și cinci de ani și ținea mâna stângă strânsă. A trecut pe lângă fiecare felinar stins fără să-l privească. Lisa nu i-a spus tatălui. Nu era sigură că femeia nu l-ar fi știut deja.

Capitolul 9. *După „Nimeni nu știa de ce. Dana credea că se apleacă ascultând.”*

Când Dana a ajuns pe coridorul etajului patru, la lampa ei, o femeie în haină cenușie stătea în fața nișei, uitându-se la flacără. Părea de treizeci și cinci de ani, cu pumnul strâns. Dana știa fiecare chip și fiecare lampă din cetate, iar femeia nu avea nici lampă, nici nișă, nici număr în registru. Flacăra se aplecase spre perete, ascultând. Femeia a făcut un pas înapoi, ca să-i lase loc, și a rămas acolo până a stins Dana lampa.

Capitolul 10. *După „— Asta e singurul fel.”*

Băiatul de la dealul douăzeci și nouă mai spuse un lucru, de parcă ar fi uitat să-l zică: că în seara aceea, la adăpostul stâncii, stătuse o femeie în mantie cenușie, de vreo treizeci și cinci de

ani, cu mâna stângă strânsă, care nu tremura deși ceilalți tremurau. Nu a cerut nimic. A rămas până a plecat Telmar. Băiatul nu o văzuse venind. Telmar nu a întrebat-o pe ea nimic.

Capitolul 11. *După „— Pregătește-te, zise bătrâna. Și răstoarnă când vine.”*

La marginea câmpului, printre lămpile femeilor care așteptau, stătea o femeie în șal cenușiu, cu pumnul stâng strâns. Părea de treizeci și cinci de ani. Jorna, care nu mai vedea bine nici pe cei apropiați, a întors capul spre ea și i-a făcut un semn mic, cum faci unui vecin pe care îl cunoști de mult. Femeia a răspuns la fel. Rekha n-a întrebat. Avea clepsidra în mână și cerul de privit.

Capitolul 12. *După paragraful care începe cu „Încă o dată. Același rezultat.”*

La a treia numărătoare, Venda a văzut în ultimul rând o femeie în mantie cenușie, de vreo treizeci și cinci de ani, care nu ridicase mâna pentru niciunul dintre cei trei. Nu era în numărătoare. Nu figura pe nicio listă de sosire. Venda a vrut s-o întrebe ceva, dar a clipit, și locul din rândul acela era gol. Banca din mijloc, pe care o ocoliseră toți, era în schimb caldă. Venda a numărat din nou: tot trei sute douăzeci și șapte.

Capitolul 13. *După „A murit la prânz, cu fața în sus, cu creta pe pieptar.”*

La înmormântare, în spatele vecinilor, stătea o femeie necunoscută, în haină cenușie, cu pumnul stâng strâns. Părea de treizeci și cinci de ani. Nu a plâns, nu a adus nimic. S-a uitat mult la dunga albă de cretă de pe mâneca lui Dorvan, apoi la cea de pe mâneca lui Ilvec. Fiecare dintre frați a crezut că e a celuilalt. Nimeni nu a mai văzut-o după aceea.

Capitolul 14. *După „Rugul a ars patru ceasuri.”*

Hedra își amintea, dar nu a spus nimănui, că în fumul din sala de lectură, când toți fugeau spre scări, o singură ființă mersese în sens contrar, cu pasul egal, fără basma pe față, în haină

cenușie, cu pumnul stâng strâns. O femeie de vreo treizeci și cinci de ani. S-a uitat la ea cum tăia marginile cu cuțitul și n-a spus nimic. Pe urmă fumul s-a îngroșat, și femeia nu a mai fost nicăieri, nici printre morți.

Capitolul 15. *După „— Dar, a zis el, dacă n-ai ce să afli, ai ce să faci. Atât știu.”*

Printre cei care cărau pietre se afla și o femeie în mantie cenușie, de treizeci și cinci de ani, cu mâna stângă ținută închisă și cu cealaltă lucrând. Păstrătorii au crezut că e a Celor Doi, iar Cei Doi că e a Păstrătorilor. Marelienii n-au crezut nimic, ceea ce li se potrivea. Seara, când s-au făcut listele, nu a trecut-o niciunul pe a lui. De aceea cele trei numere nu s-au potrivit niciodată cu numărul morților.

Capitolul 16. *După „Au lucrat până la întuneric.”*

În cei unsprezece ani de zidit, Mirune a văzut-o de trei ori pe schelă: o femeie în șal cenușiu, de treizeci și cinci de ani, cu pumnul strâns, care urca fără să se țină de nimic și cobora fără să fi atins nimic. Prima dată a crezut-o o văduvă din sat. A doua dată a numărat treptele cât timp femeia era pe scară: tot două sute doisprezece. A treia dată, a întrebat. Femeia a zâmbit cu o tristețe liniștită și i-a arătat treapta de la mijloc.

Capitolul 17. *După „Învățatul a zâmbit și a închis caietul.”*

Pe țărm, între bărcile cu felinare, o femeie în mantie cenușie, de vreo treizeci și cinci de ani, stătea cu o torță stinsă în mâna dreaptă și cu stânga strânsă. A așteptat să plece învățații. Apoi s-a apropiat de Osten și l-a întrebat un singur lucru, cu glas scăzut: „Ai numărat?” Și el a răspuns „Da”, fără să știe de ce, iar ea a încuviințat și a plecat înapoi spre mare, pe nisipul care nu păstra urme.

Capitolul 18. *După „Heldra nu răspunse. Simțea același lucru, de la început.”*

În geamul rotund se vedeau reflectate cinci chipuri: ale celor cinci. Uneori, șase. Al șaselea, cenușiu, nu avea trăsături pe care să le poți ține minte, dar avea o mână strânsă și o vârstă: treizeci și cinci de ani, nu mai mult. Heldra nu s-a întors. Nu era loc în cușcă pentru încă un om. A numărat din nou chipurile și a ieșit cinci.

Capitolul 19. *După „— Lăsați ce? a zis cineva.”*

În spatele grupului, lângă poarta curții, o femeie în burnuz cenușiu, de vreo treizeci și cinci de ani, privea cuvântul pe zid cu capul ușor înclinat, așa cum citești o scrisoare veche, scrisă de cineva pe care îl cunoști. Avea pumnul stâng strâns. Bahrem a numărat oamenii din curte și a ieșit treizeci și unu. A numărat din nou: treizeci. Femeia nu mai era lângă poartă.

Capitolul 20. *După „Au fost o sută treisprezece.”*

Nerya a numărat încă o dată și a ieșit o sută paisprezece. La marginea câmpului, în picioare, privind spre locul unde dispăruse Lastun, stătea o femeie în burnuz cenușiu, de treizeci și cinci de ani, cu mâna stângă strânsă. Ilvara, singura care nu se uitase la rachetă, ridicase ochii spre ea și lăsase degetul în jos. Oruk, fără să ridice privirea din caiet, a rostit un nume pe care Nerya nu l-a mai auzit niciodată: *Ahlen.* Femeia nu s-a întors. Nu părea nici cu o zi mai bătrână decât în peștera lui Dun.

Volumul 7 — Cel din toate pendulele

Povestit de Ciran, de pe Veghea, la persoana întâi.

* * *

Prolog — Despre două feluri de a număra

Mă numesc Ciran și am șaptezeci și doi de ani. Cifra asta o țin oasele mele, iar oasele nu mint, dacă știi să le asculți. Dar pune în fața mea registrul Arhivei și cere-mi să spun câți ani au curs afară, de la Fereastra în care m-am urcat până la aceasta, și ți-o arăt pe cealaltă: cinci sute optzeci și patru. N-am să mă rușinez de niciuna. Prin toți anii aceia am trecut, doar că pe apucate, ca peste niște trepte sărite.

Nu mă crede pe cuvânt. Nimeni n-ar trebui să creadă un om care spune asemenea lucruri. Dar nici să nu mă dai la o parte din prima, fiindcă vorbesc cu glas de bătrân. Glasul mi-a îmbătrânit înaintea trupului, cum se întâmplă cu un clopot turnat din metal prea vechi: sună a veac chiar și când e nou.

Am să-ți povestesc de două ori. Întâi povestea pe care o primesc arhivele, cea cu socoteală. În ea, un băiat de nouăsprezece ani se urcă într-o navă de cupru și coboară de patru ori în gura de jos a lumii, iar de fiecare dată timpul se strânge în jurul lui, pumn peste pumn de nisip, și-l lasă să iasă

mai tânăr decât s-ar fi cuvenit. Patru Treceri, patru întoarceri. Afară au curs o sută cincizeci și doi de ani, apoi o sută patruzeci și opt, o sută patruzeci și patru, o sută patruzeci: cinci sute optzeci și patru la un loc. Înăuntru, șaptezeci și doi. Cifrele se țin una de alta. Un astronom n-ar avea ce să le reproșeze, afară de întrebarea care e și a mea: cine a hotărât ca întoarcerile să cadă, de fiecare dată, chiar în Fereastră?

A doua oară, povestea fără socoteală. În ea, la fundul celei de-a doua coborâri, am dat față în față cu un băiat de douăzeci și patru de ani care stătea în aceeași lumină cu mine, și băiatul acela eram eu. Nu un frate, nu o rudă, nu o asemănare. Eu, cu cenușa pulberii încă proaspătă pe degete și cu cicatricea de pe încheietura stângă, aceeași pe care o port și azi. Arhivele nu primesc povestea asta și au dreptate. Un om nu poate sta în două locuri ale aceluiași timp, nici măcar acolo unde timpul se îndoaie ca scândura în apă.

Le port pe amândouă, ca pe două găleți atârnate de o cobiliță. Dacă arunc una, cealaltă mă trage într-o parte. Poate de aceea mai stau în picioare.

Nu aleg între ele. Când voi ajunge la capăt, am să pun lângă ele o a treia: harta umbrelor, adică locul unde fiecare lumină a lumii s-a oprit pe fața cuiva și s-a oprit și pe a mea. Cine a trăit sus sau jos, în Adânc sau pe orbită, cine a stat sub care stea și în care an, toate le-am cusut pe o piele de capră, între o Trecere și alta, cu ață de sârmă subțire. Nu e frumoasă. E dreaptă.

O ultimă lămurire, înainte să începem. N-am venit să aduc răspunsuri. Cine îți făgăduiește răspunsuri de la un om care a trecut de patru ori pe lângă gaura neagră îți vinde ce nu are. Am văzut lucruri. Am numărat. Am auzit bătăi în cuprul navei, când nu era nimeni să bată. Am văzut un punct de lumină care nu se mișca, nici când se mișca tot cerul. Am văzut o mână scriind într-o margine, într-o odaie în care nu intrase nimeni. Dacă din toate

astea iese un tâlc, nu eu l-am pus acolo. Am stat de pază cât a trecut tâlcul pe lângă mine.

Acum e Fereastra a douăzecea. Am coborât din Veghe acum câteva luni. Am dormit, am mâncat, am învățat iar cuvintele de acum, care nu sunt cele de ieri și nu sunt nici ale celor de acum o sută patruzeci de ani. Îmi tremură mâna pe condei, dar de grabă, nu de bătrânețe.

Mă grăbesc pentru că Fereastra aceasta ține doi ani și opt luni. Pe urmă va veni alta, cu patru luni mai scurtă, și alta, și mai scurtă. Din cinci sute de ani am scos o singură lecție care merită păstrată: ce scade mereu cu aceeași măsură nu scade din întâmplare.

Să începem cu băiatul. Să începem cu cenușa.

* * *

Capitolul 1 — Fereastra a șaisprezecea

M-am născut pe coasta Muntelui Cuptor, într-un sat de oameni care făceau pulbere pentru alții și nu trăseseră niciodată cu ea în sus. Tata o amesteca. Mama îi spăla hainele, de atâtea ori că apa din valea noastră căpătase culoarea pâinii arse. Eram al treilea fiu și singurul care nu tușea de la fum. De aceea m-au dat meșterului.

Meșterul se numea Brandec și nu avea degete. Avea cinci cioturi arse la mâna dreaptă și trei la stânga, pe care le ținea mereu depărtate, ca omul care arată cât de mare a fost peștele. M-a luat ucenic într-o toamnă a Apropierii, când pendulul al șaisprezecelea era încă departe de Fereastră și toți îl așteptau deja. Așa se trăia atunci. Oamenii urcau în fiecare dimineață pe Muntele Cuptor, își puneau palma în vânt și ziceau: „Se face mai ușor.” Aerul se subția de la un an la altul, să știi, sub un cer în

care cele trei lumini se strângeau una spre alta, an după an, ca vecinii la un foc.

Aveam cincisprezece ani când s-a deschis Fereastra. Ținea patru ani, cea mai lungă dintre toate câte aveam să le prind. Mai târziu, în registre, am aflat că a șaisprezecea fusese ultima de patru ani rotunzi și că de atunci fiecare a venit cu patru luni mai scurtă. Pe atunci nu știam. Patru ani îmi păreau o viață. Patru ani de rachete, de pulbere, de nopți în care greutatea se ridica de pe umeri ca o haină udă.

Doi ani din Apropiere se duseseră numai în pregătire, înaintea Ferestrei. O rachetă nu se aprinde într-o zi, se crește. Se toarnă țeava din lut ars și cercuri de fier, se usucă lemnul, se măsoară pulberea în găleți numărate, se cară apă, se ridică rampa, se învață vântul. Trei sute de oameni munceau pe platoul de sub Cuptor, câmpul de la Gura Văii, pe care satul nostru, cocoțat pe coastă, îl stăpânea de sus: de la pragul oricărei case se vedeau rampele, iar mai încolo schela turnului pe care îl ridica de ani de zile o ucenică de zidar. De acolo, din coasta muntelui, oamenii păreau o singură făptură care își freca spinarea de piatră.

Eu duceam pulberea. Atât a fost rostul meu în anii aceia: de la magazie la rampă, cu două burdufuri pe umeri, pe poteca de zgură care îmi scrâșnea sub tălpi, iar Brandec venea în urma mea și număra pașii. Nu cu buzele. Cu cioturile, bătând aerul. „Omul care urcă pe munte și nu numără”, zicea, „e omul care are să cadă.” Seara aveam mâinile negre până la cot și un gust de pucioasă sub limbă; la cină nimeni nu vorbea, ca să nu strice mirosul de supă, singurul care nu era de fum.

Tot el mi-a lăsat, într-o zi, pe încheietura stângă, o dungă albă, subțire ca un fir de ață, când m-a învățat greșit cum se ține o țeavă încinsă. N-am uitat-o și n-aveam cum: o văd în fiecare dimineață, când mă spăl.

La lansarea la care am fost de față în al treilea an al Ferestrei, cerul avea trei lumini. Galbena, Roșia și cea palidă, pe care bătrânii o numeau Palida, fiindcă de câte ori o priveai drept dispărea. Racheta se chema Cămașa: un butoi de cupru, primul inel din ceea ce urma să fie nava noastră, și avea un singur om înăuntru, o femeie mică și neînduplecată, pe nume Hurm, care încercase pulberea cenușie de nouă ori pe pământ înainte să-i încredințeze cineva focul. Când Brandec a dat foc, pământul a tras de picioarele noastre o ultimă dată, apoi ne-a lăsat în pace.

Întâi a venit bubuitura, care mi-a trecut prin piept ca un pumn de lemn, apoi un stâlp de fum alb a crescut din rampă și a spart norii. Racheta însăși n-am apucat s-o văd urcând, fiindcă ochiul nu poate ține un lucru care iese din lume; am văzut doar locul rămas gol. M-am uitat în sus până mi s-a făcut sete, până mi s-a uscat gâtul și mi-au lăcrimat ochii de lumina cerului. Și am simțit ceva ce nu mi s-a mai întâmplat de atunci: rușine, ca atunci când vezi pe cineva mergând pe unde tu nu poți merge.

Brandec mi-a pus cioturile pe umăr.

— Vrei să urci?

Nu m-a întrebat dacă mi-e frică. Nu m-a întrebat dacă sunt gata. A întrebat doar dacă vreau. În toți anii mei de după am auzit puține întrebări atât de simple.

— Vreau.

— Atunci te învăț și cealaltă pulbere, a zis. Pe aceea pe care n-o spune nimeni.

În ziua aceea nu mi-a zis ce înseamnă „cealaltă”. Mi-a arătat abia în iarna următoare, când m-a dus în peștera de sub magazie și a scos o ladă de lemn legată cu sfoară. Înăuntru stăteau douăsprezece burdufuri cu pulbere cenușie, mai grea decât cea obișnuită, cu miros de piatră udă. Pulbere de coborâre, a spus. Făcută o singură dată, după o rețetă pe care n-o scrisese nimeni; Brandec o primise din gură de la bătrânul care-l învățase pe el,

iar acela de la altul dinaintea lui. Nu se folosea ca să ajungi sus. Se folosea ca să pleci în jos.

— În jos, unde?

— Încotro ne trage, a zis. Încotro nu ne lasă.

Atunci am înțeles că n-o să fiu niciodată doar un băiat care duce burdufuri. Nu pricepeam încă că meseria asta era de zece ori mai veche decât mine și că, în scara ei, eu eram abia o treaptă de lemn proaspăt.

PARTEA ÎNTÂI ## VARIANTA CU SOCOTEALĂ
(Cea pe care arhivele o pot primi, pentru că nu cere nimănui să creadă în doi oameni într-un singur trup.)

Capitolul 2 — Veghea

Veghea nu semăna cu nimic din ce avea să se numească fanar. Fanarele de după ea au fost cuiburi de nuiele întinse pe cabluri, cu pâslă și mică în pereți, și cu oameni născuți în ele care n-au mai cunoscut gustul ploii. Veghea era un butoi lung. O căldare de cupru cât o corabie de râu, strânsă cu cercuri de fier bătute la rece cu ciocane de lemn, ca să nu sune. În burta ei încăpeau șase

oameni, dacă nu cereau prea mult aer. Cereau, și de aceea luam burdufuri, care se umflau și se goleau pe pereți ca plămânii.

A fost ridicată pe orbită în ultimii doi ani ai Ferestrei, bucată cu bucată: Cămașa lui Hurm fusese doar primul inel. Unsprezece rachete au dus cuprul, cercurile, burdufurile și cele douăsprezece burdufuri de pulbere cenușie, și multe altele au pornit pentru noi și n-au ajuns. Pe a unsprezecea am urcat eu, agățat de funii, cu Brandec rămas jos, pe platou, cu cioturile ridicate spre cer. Nu-mi făcea semn. Măsura cât de sus merg.

Mi-a spus la despărțire:

— Să nu uiți să numeri.

— Ce să număr?

— Orice. Cât timp numeri ceva, ești încă în lume.

Nu l-am mai văzut. Nu era vina lui. Era a mea, a noastră, a cifrelor.

Hurm era comandantul Veghei. Îi ziceam Mama-Cupru, dar nu în fața ei. Tăcută, cu o privire care nu cerea nimic, fiindcă știa că i se va da. Despre rostul călătoriei nu vorbea niciodată. Pe corabia aceea cu șase oameni se spunea un singur lucru, rostit de fiecare în felul lui: că Veghea trebuie să treacă pe lângă gaură, că trebuie să se întoarcă și că cei dinăuntru vor fi martorii.

Martorii cui? Pe Elmar, navigatorul, l-am întrebat. Avea fața ca un cuțit îndoit și ținea în stânga un șirag de nuci de lemn, iar în dreapta un condei.

— Martorii lui, a zis.

— Ai cui?

— Al celui care a scris planul.

Primele zile pe orbită le-am petrecut vomitând în burdufuri. Nimic nu mai atârna de nimic: lingura se oprea în aer, apa se strângea în bule care se lipeau de pereți, iar Sova, bucătăreasa, ținea supa într-un burduf strâns la gât și o împingea în gura fiecăruia, pe rând, cum hrănești un pui. Cuprul zăngănea sub

palmă la fiecare mișcare greșită, iar noaptea se auzea cum se răcește: un pocnet mic, un tic, apoi tăcere, cum își strânge pereții o oală scoasă de pe foc. Dormeam legați de coaste, în saci de pâslă, cu fața spre o ferestruică rotundă de sticlă groasă, prinsă în nituri.

Planul exista. L-am văzut în a patra noapte, pe peretele dinspre pupă, pe un panou de lemn cu o foaie de piele subțire lipită pe el. Nu era mare lucru: o linie curbă, trei cercuri mici, un al patrulea cerc înconjurat de patru ori și, dedesubt, câteva rânduri. Rândurile arătau unde să ardem pulberea cenușie, în ce clipă, în câte pâlcuri, și apoi mai era unul, care nu cerea nimic: *După aceea nu mai atingeți nimic.*

Am citit rândul de zece ori. Pe urmă am văzut altceva. Mâna care scrisese avea un obicei pe care nu-l mai întâlnisem la nimeni: literele de la începutul fiecărui cuvânt erau apăsate de două ori mai tare decât restul. Tot textul mergea după un singur ritm, o lovitură de ciocan mic, urmată de o mângâiere.

— Cine a scris-o?

— Nu se știe, a zis Elmar. A venit pe lumina scurtă, cu un minut înaintea primei rachete din Fereastra pendulului al cincisprezecelea, cu mai bine de o sută cincizeci de ani înainte să duci tu burdufuri cu pulbere. A fost găsită în sala Trecătorilor, pe o masă unde nu pusese nimeni nimic. Ai noștri au copiat-o pe piele. Pielea asta e a patra copie.

— Cine sunt Trecătorii?

— Noi, a zis Elmar, pe tonul cu care ai vorbi de vreme.

Atât mi-a lămurit. Am aflat apoi, în luni de nopți, că Veghea fusese gândită pentru un singur lucru, și acela nu era să rămână pe orbită ca un fanar oarecare. Prinsă de planetă în Fereastră, avea să se desprindă în Trecere, să cadă în jos, să ocolească gaura de aproape și să se întoarcă nu la clipa plecării, ci la următoarea, care o aștepta. Fiecare pendul ducea nava cu o sută

patruzeci, o sută cincizeci și ceva de ani spre viitor. Pentru cei dinăuntru, zece sau unsprezece ani.

Un străin ar fi zis: iată o mașină a timpului, făcută de oameni cu rachete de pulbere. Eu, care am trăit în ea, spun că nu era mașină. Era o scară pe care o poți urca numai câte o treaptă o dată, și nu știi cine ține cealaltă margine.

În a șaptea zi pe orbită am întrebat-o pe Hurm cine ține scara.

S-a uitat la mine multă vreme. Pe fața ei mică treceau pe rând lumina galbenă și cea roșie, cum se răsucea nava.

— Nimeni, a zis. Dar dacă n-o ține nimeni, de ce nu cade?

N-am mai întrebat.

* * *

Capitolul 3 — Prima coborâre

Pulberea cenușie nu face zgomot. Asta e prima ei ciudățenie. Racheta obișnuită urlă, scutură, vibrează în dinți. Cenușia aprinsă sub cupru nu s-a auzit decât ca un oftat lung, cum se lasă un om mare într-un jilț. Apoi planeta a început să se depărteze.

Nu repede. Am fi vrut să fugă repede, ca să nu-i vedem fața. S-a depărtat ca un vas care iese din port, cu o încetineală care doare. Țin minte că nimeni n-a vorbit. Sova ținea în mână polonicul, uitat acolo, și din el s-a desprins o picătură de supă, a plutit, a lovit sticla și a rămas lipită, mică și grasă, între noi și lume. Am văzut-o întreagă: o minge cu nori vinețiii, aproape neagră pe partea dinspre gaură, cu un ochi de lumină galbenă pe cealaltă. Era Trecerea. Pe suprafața ei goneau nori de praf ridicați de cutremure, ziua se făcea noapte, și eu, care știam ce înseamnă asta, mă gândeam la tata, la mama, la apa cu culoarea pâinii arse.

Elmar ținea clepsidra bordului: două ulcioare de sticlă legate prin gât, prinse la capătul unui braț de lemn care se învârtea de-a

lungul peretelui, ca apa să aibă un jos, cu apă colorată care picura în ritmul unui ac. În apă se vedea o linie albastră. Cât timp linia scădea, ne aflam în timp.

— Se strânge, a zis. Uitați-vă la picături.

Picăturile cădeau ca de obicei. Dar planeta nu mai avea dreptul să arate așa. Zilele ei începuseră să pâlpâie: galbenul se aprindea și se stingea, roșul se aprindea și se stingea, ca un felinar bătut de vânt. Am numărat cincizeci de stingeri într-o singură picătură. Pe urmă o sută. Pe urmă n-am mai putut și am lăsat-o.

Așa arată dilatarea. Să nu-ți închipui că simți ceva. Nu simți nimic. Inima bate la fel, mâncarea are același gust, iar teama are gust de mâncare. Doar că lumea de afară începe să trăiască grăbit, ca un șoarece într-o roată. Am văzut planeta îmbătrânind la fereastră. Am văzut-o plecând, venind și iar plecând. O dată pe zi, în ochii noștri, ducea cu ea un an întreg.

Cea mai grea parte a fost jos. Nu fiindcă ar fi fost vreo spaimă anume. Fiindcă ne-am dat seama cât de mult înseamnă „jos”. În punctul cel mai de jos al căderii, nava a trecut prin umbra tuturor lucrurilor, și au fost opt ceasuri în care nu s-au văzut nici stele, nici sori. Doar o linie subțire, rotundă, în jurul unui negru care nu semăna cu al nopții: era al unui lucru ce nu dă nimic înapoi.

— Să nu vă uitați drept la el, a zis Hurm.

Cineva a întrebat în șoaptă:

— De ce?

— Pentru că se uită și el.

Nu știu dacă a glumit. Hurm nu glumea. Eu mi-am ținut ochii în podea, pe lemnul gol, pe care îl cunoșteam deja după fiecare nod, după fiecare crăpătură umplută cu ceară. Cuprul din jur se făcuse rece ca apa unui puț. Și prin cuprul pereților am auzit prima bătaie.

O lovitură surdă, ca un pumn în lut. Apoi una. Apoi încă una. Apoi a patra. Apoi a venit tăcerea, și apoi iar patru.

— Aud, a spus Sova, bucătăreasa, cu glas de copil.

— Toți auzim, a zis Elmar.

— De unde vin?

— Din cupru, a zis Hurm. Nu de afară. Din cupru.

Dar cuprul nu-l bătea nimeni. Atunci am priceput că bătăile despre care vorbeau bătrânele din satele noastre, bătăile Adâncului, nu sunt ale pământului. Sau nu sunt numai ale lui. Le-am auzit și acolo unde nu era pământ.

Am însemnat pe peretele de lângă mine, cu un ac: patru, patru, patru. Și am tras câte o linie după fiecare serie.

Nava a început să urce pe partea a doua a căderii și lumea de afară s-a oprit din pâlpâit. Soarele galben și cel roșu au început să se rotească în ferestre, cum se răsucea nava. Planeta nu se mai vedea; în locul ei s-a făcut un punct, apoi nici punct. Printre sori a rămas o singură lumină mică și albă, departe, care nu se rotea odată cu ei.

Nici când se mișca tot cerul. Nici când se mișca nava.

Elmar a scris un cuvânt în caiet și l-a ascuns de ceilalți. L-am citit totuși, peste umărul lui. Spunea: *Fix.*

* * *

Capitolul 4 — Cea dintâi întoarcere

Ne-am întors fără să ardem nimic.

Spun asta întâi, fiindcă mi s-a părut cel mai ciudat lucru din toată călătoria și aș vrea să-l țină minte cine citește. Hurm ținuse deoparte, pentru o ieșire silită, trei burdufuri din cele douăsprezece. Le-am găsit cu pecetea de ceară întreagă; nu avusese nimeni nevoie de ele. Alte trei se făcuseră oftat și cenușă la plecare, așa că mai rămâneau nouă. Veghea a ieșit din umbra gaurii cum iese un pește dintr-o apă adâncă, pe propria ei greutate, pe o curbă pe care Elmar o socotise în caiete și n-o

putuse niciodată socoti bine. Curba ne-a adus de-a dreptul într-un loc cunoscut. Planeta venea spre noi.

O vedeam crescând în ferestre, cu nori albi pe o parte și negri pe cealaltă. Cunoșteam culorile. Bătrânii spuneau că așa arată o lume care se trezește: mai întâi marginea, apoi sufletul.

— Fereastra, a spus Hurm. Suntem în Fereastră.

— Cum de am nimerit-o?

— N-am nimerit-o.

Atât a zis. Elmar a început să plângă fără zgomot, cu șiragul de nuci strâns în pumn, și eu i-am pus mâna pe umăr, fiindcă nu aveam alt dar.

Ne-au primit într-un fanar al Porturilor, Fanarul Unu, un trup lung de lemn lăcuit, cu hublouri mici și cu miros de seu cald, ținut de cabluri pe care le ungeau în fiecare zi. Locuiau în el oameni născuți acolo, cu glasuri subțiri și cu unghii lungi, pe care nu le tocise niciodată vreo piatră, și ne priveau de parcă am fi coborât din cer, ceea ce, dacă te gândești, nu era departe de adevăr. Aerul dinăuntru mirosea a grăsime topită și a lână ținută prea mult închisă. După aerul subțire al Veghei mi s-a părut gros ca laptele și am tușit până mi s-au umplut ochii. Copiii veneau să ne atingă mânecile cu degete reci, să vadă dacă suntem de carne. Cineva ne-a pus în mâini o supă groasă de ciuperci cu mazăre, și Elmar a băut-o cu lacrimile curgându-i în ea, fără să se oprească din mestecat.

Ne-au întrebat de unde venim. Hurm a zis: „De la pendulul al șaisprezecelea.” Femeia care ne primise a râs. Pe urmă a încetat să râdă.

— Sunt o sută cincizeci și doi de ani, a zis cineva. Un pendul întreg.

— Da, a zis Hurm.

— Cum vă numiți?

Ne-am spus numele. Le-au scris pe o tăbliță, cu cărbunele, și au atârnat tăblița într-un cui, lângă o listă. Am citit-o fără voie, după ce au plecat. Primul rând spunea: *Trecătorii. Sosire. Fereastra a șaptesprezecea.* Cinci nume. Al meu nu era, fiindcă ajunsesem ultimul.

Pe planetă am coborât în a treia lună, într-un coș de pânză atârnat sub o ciupercă de mătase brută, cum coborau Trecătorii. Am străbătut norii cenușii ai Ferestrei și am simțit pentru prima oară, după unsprezece ani, greutatea propriului trup: genunchii s-au îndoit singuri când coșul a atins pământul, deși ne ținuserăm mușchii la bord, cu arcuri legate la brâu, iar în gură mi-a venit gust de fier. Iarba era udă. Am rămas în ea cu fața în jos, ca un copil căzut, și am respirat-o.

Din Muntele Cuptor nu mai rămăsese nimic din ce știam. Satul nostru se numea acum Brandecul, iar acolo unde stătuse coliba meșterului ar fi trebuit să fie o piatră; era un loc gol cu iarbă. Am întrebat o femeie care vindea turte de mălai dacă știe cine a fost Brandec.

— Un meșter, a zis. Care n-avea degete.

— Da.

— Avea șapte, a zis. Dar le-a pierdut în foc.

Nu avusese niciunul. Avea opt cioturi, cinci la o mână și trei la cealaltă. Dar în povești cioturile se fac degete, și degetele se pierd mereu. Femeia mi-a dat turta și n-a vrut bani.

Aveam treizeci de ani. Trupul îl purtam bine; mintea o purtam ca pe un sac cu pietre. Am căutat urmașii familiei și am găsit trei: o fată cu nasul tatălui meu, un băiat care nu mă credea, un bătrân care mă credea prea tare. Fata se chema Ilbra. Mi-a pus între mâini un bol cu lapte și mi-a spus, ca pe o formulă:

— Unchiul nostru plecat în cer.

Așa mă știau. Un nume dintr-un cântec de leagăn: *unchiul din cer*. Mi-au așezat în față șase generații de oameni, și niciunul nu

semăna cu altul, și niciunul nu-mi era străin. Am stat un an în satul acela și nu mi-am găsit locul nicăieri. Dormeam pe prag, cu fața spre munte, și dimineața mă trezeau găinile, care nu aveau de unde să știe că eram un fel de mort.

Dar iată ce m-a oprit. Într-o seară, la marginea Brandecului, un bătrân care nu mă cunoștea, cu dinți galbeni și cu bărbia lăsată într-o parte, m-a întrebat dacă sunt unul dintre cei care vin din umbră. Apoi mi-a întins un fir de cânepă răsucit, cu patru noduri.

— Să-l dai celui care ți-l cere, a zis.

— Cine mi-l cere?

— Vei ști.

Firul l-am păstrat. Îl am și acum, legat la brâu. N-a venit încă nimeni să-l ceară.

* * *

Capitolul 5 — Al doilea pas

Hurm n-a mai urcat.

Să nu crezi că a fost o hotărâre. A fost o constatare, ca un dinte căzut. A coborât cu noi pe planetă, a stat un an în Brandec lângă un foc, a mâncat pâine făcută de o femeie care nu o cunoștea, și într-o dimineață nu s-a mai sculat. Nu murise. Doar nu se mai sculase. Se uita în tavan cu ochii ei mici și limpezi și spunea că nu mai are cum să plece. Îi lăsasem pe pervaz un ulcior cu apă și nu-l atingea. Muștele veneau și se așezau pe marginea lui, iar eu le goneam cu mâneca.

— Dar tu ești Veghea, i-am zis.

— Nu, a zis ea. Veghea sunteți voi, care urcați. Eu sunt doar ce a rămas din prima Trecere.

Elmar a stat o noapte lângă ea. Dimineața a ieșit cu fața nespălată și mi-a spus, fără nicio greutate în glas:

— Mergem noi. Ea ne va fi martoră.

Era o frază ciudată și n-am înțeles-o decât mai târziu. La Trecători, fiecare om care urcă are un martor jos: cineva care îl așteaptă și care știe cum arată fața lui, ca să-l recunoască la întoarcere. Altfel, zicea Elmar, cel care se întoarce nu mai e sigur că e el. Hurm mi-a ținut mâna între palmele ei, înainte de plecare, mult timp, și am simțit că mâna aceea mică avea să mă țină minte oricât de departe m-ar duce drumul. Și am înțeles că n-o s-o mai văd.

Era a doua oară. Trebuie să-ți spun cum e a doua oară, fiindcă nimeni nu vorbește despre ea. Prima dată mergi din neștiință, ca un copil care intră în apă. A doua oară știi ce te așteaptă, știi că ai să pierzi tot ce ai și mergi, dar nu din curaj. Ce ai pierdut deja nu te mai poate ține pe loc. Aveam treizeci și patru de ani, un trup bun și nicio casă.

Echipajul era de cinci oameni. Ceilalți doi din primul rămăseseră jos, de bunăvoie, lângă oameni care nu-i cunoșteau, și nu i-am judecat. Sova a rămas lângă Hurm și ne-a dat o pâine în loc de rămas-bun. Am plecat Elmar, cu șiragul lui de nuci; o fată din Fanarul Unu, pe nume Nuri, care ținea gura strânsă și număra mai repede decât el; doi frați, Ostan și Teven, născuți pe orbită, care nu văzuseră în viața lor iarba; și eu, ajuns, fără să fiu întrebat, comandantul Veghei.

Am ars pulberea cenușie la ceasul hotărât. Iar oftatul. Iar planeta care se depărtează ca o ceașcă împinsă de pe o masă. Dar a doua oară am ținut ochii deschiși. Nuri voia să afle ce se întâmplă cu clepsidra bordului, adică cu cele două ulcioare, și i-am spus ce știam: că apa picură la fel pentru noi, dar lumea de afară se grăbește. Ținea un caiet cu tabele, cu coloane trase cu rigla, deosebit de al lui Elmar, plin de cifre rotunde. Avea mâinile mici și roșii de frigul fanarelor, iar cărbunele din condei i se tocea mai repede decât al oricui, de câtă cifră trecea prin el. Avea să ajungă cea mai bună socotitoare pe care a avut-o Veghea.

— Dilatarea nu e egală, a zis în a treia zi. Uitați-vă. La început, picăturile cad la fel. Pe urmă lumea de afară începe să alerge. Apoi aleargă mai tare. Iar jos, la capăt, alergarea nu mai are măsură.

— Și pe urmă?

— Pe urmă se întoarce. Alergarea scade. Dar nu scade cum a crescut.

— Cum scade?

Nuri s-a uitat în caiet.

— Mai repede decât ar trebui.

Elmar a tăcut. Eu am tăcut. Teven, cel mai tânăr, a întrebat ce înseamnă „mai repede decât ar trebui”, și Nuri i-a răspuns că, dacă lumea ar fi doar o piatră care cade, ieșirea ar trebui să fie oglinda intrării. Nu era. Ieșirea era scurtată, cum ai trage puțin de capătul unui fir, la timp, ca să nu se încurce.

Atunci am numărat bătăile din cupru. Erau patru, ca până atunci. Dar de data asta veneau în ritmul picăturilor bordului, nu al lumii de afară. Bătăile mergeau pe timpul nostru, nu pe al lor.

Mi s-a părut mai grav decât orice lumină.

În partea cea mai de jos a căderii, la două ceasuri după ce se stinseseră toate stelele, Ostan a strigat. Nu de spaimă. A strigat ca un om care vede ceva frumos.

— Acolo. În oblonul dinspre pupă. O lumină de felinar.

Ne-am dus toți, înghesuiți, agățați de burdufurile de aer, ca să nu plutim unii peste alții. Pe sticla groasă a oblonului, o flacără mică și galbenă, de felinar de mână, plutea la câțiva pași de nava noastră, în vid, unde nimic nu putea arde. Un om ținea felinarul. Fața nu i se vedea. Se vedea doar mâna stângă, cu felinarul, și pe încheietură o cicatrice albă, un fir de ață lăsat în piele.

Atunci bătăile din cupru s-au oprit la a treia. A patra n-a mai venit; în locul ei a rămas un gol cât încape o respirație. Trei, nu patru. Tăcere.

Mi s-a strâns pielea pe oase, pentru că știam cicatricea.

* * *

Capitolul 6 — Cerneala proaspătă

Mă simt dator să trec repede peste lucrul acesta și să mă întorc la el în partea a doua, unde îi e locul. Aici sunt pe uscat, cu socoteala. Aici n-am văzut niciun om cu felinar; am văzut ce pot primi arhivele: o reflexie în sticlă, pe care Teven a numit-o în glumă „fantoma sticlei”. În povestea cu socoteală, lumina aceea a fost ce a fost: un punct de flacără, un joc de reflexii pe un cerc. Altă lămurire nu cer.

Ne-am întors în a treia Fereastră a mea, a optsprezecea, cum fusese scris. Aveam patruzeci și cinci de ani, șase fire albe în barbă și un caiet de trei sute de pagini despre nimic, pe care îl purtam ca pe un odor.

De data asta nu m-am dus la Brandec. Nu mai aveam ce căuta acolo. M-am dus la Arhivă, la Vădrea, fiindcă în Fereastra aceea îmi devenise limpede un lucru: dacă timpul se plimbă pe lângă mine și nu mă ia cu el, am nevoie de un loc unde cineva să stea pe loc și să scrie. Altfel n-am cum să aflu ce s-a petrecut între o coborâre și alta.

Pe vremea mea, înainte de prima coborâre, nu intrasem niciodată în Arhivă; băieții de la pulbere nu intrau. O știam doar de pe dinafară, ca pe o peșteră cu ușă de fier. Acum găseam un turn cu ferestre înguste, câte una pentru fiecare lumină, cu rafturi de lemn lustruit și cu mirosul acela de cerneală veche, de piatră udă. Arhiviștii purtau mâneci de piele ca să nu murdărească hârtia cu pielea lor și mă priveau ca pe o pasăre intrată din greșeală într-o casă.

Un bătrân mi-a dat voie să văd registrul pendulelor. Era legat în piele de capră, pus pe un pupitru înalt, cu o lampă fără fum

care aluneca pe o șină. Cu degetul lui uscat mi-a arătat rândurile: *Pendulul 17: 148 de ani. Fereastra: 3 ani 8 luni.* Mai jos, scris cu o cerneală mai proaspătă decât restul: *Pendulul 18: 144 de ani. Fereastra: 3 ani 4 luni.*

Am stat mult peste rândul acela. Patru ani mai puțin. Patru luni mai puțin. Aveam în ochi, pe nesimțite, cealaltă pereche de cifre, pe cele din caietul meu, adunate pe parcursul a două coborâri. Nu eram sigur de nimic. Dar am pus degetul pe marginea paginii, acolo unde arhiviștii scriu adnotări cu litere mici, și am văzut că adnotările erau făcute toate de aceeași mână.

N-aveam de unde să știu asta. Am știut-o. Fiecare cuvânt începea mai apăsat decât se sfârșea. Nu atât de apăsat ca pe planul de lemn din pupă, dar în același ritm: o lovitură, apoi o mângâiere. Am întors o pagină, două, zece. Aceeași mână. Am întors pagini mai vechi, pe care arhivistul de lângă mine le numea „epoca Lanternelor” și le atingea ca pe aripi de fluture. Aceeași mână, cu cerneală aproape neagră, mâncată în hârtie. Am întors până la cele mai vechi foi scrise, din epoca Calendarului, cu marginile arse. Aceeași mână.

— Cine a scris adnotările? am întrebat.

— Arhiviștii, a zis bătrânul. De-a lungul timpului.

— Toți cu aceeași mână?

S-a uitat la mine cu bunăvoință, cum te uiți la omul care te întreabă dacă soarele răsare în fiecare zi.

— E un obicei al școlii. Se învață să se scrie la fel.

L-am crezut, fiindcă era cel mai cuminte lucru de crezut. Aș fi crezut oricât, dacă n-ar fi fost cerneala.

Arhivistul a ieșit după o lumânare și am rămas singur în fața registrului, într-o odaie cu pereți de piatră, în fundul căreia se zărea doar o ușă joasă, fără clanță, cu o broască de fier. Cerneala din rândul „Pendulul 18: 144” lucea încă. Nu se uscase. Un deget pus pe ea ar fi rămas negru. Și am văzut, într-o margine unde nu

era nimic, un cuvânt format din nimic, literă cu literă, ca o sămânță care ar răsări sub privire.

Cuvântul era *Încă.* Cu un Î apăsat de două ori.

Nimeni nu se afla lângă pupitru. Condei nu era. Aer nu mișca. Doar o pagină și un cuvânt care începea să se usuce pe margini.

Când s-a întors arhivistul, cerneala se uscase. Eu stăteam cu degetele pe marginea pupitrului, ca un om prins asupra faptului.

— Ai găsit ce căutai? m-a întrebat.

— Nu, am zis. Dar am găsit ce n-am căutat.

El n-a înțeles, și a fost mai bine așa.

* * *

Capitolul 7 — Femeia în cenușiu

A treia coborâre n-are ce povesti, și poate de aceea îmi e cel mai greu s-o povestesc. Eram aceiași cinci: Elmar, Nuri, Ostan, Teven și eu. Am ars trei burdufuri, am căzut, am tăcut. Bătăile veneau în patru, ca pe vremea lui Hurm. Nimeni n-a venit la oblon cu vreun felinar. Nuri a umplut un caiet întreg de coloane și l-a legat cu un șnur de piele, ca să nu i se desfacă foile. Veghea a ieșit în Fereastra a nouăsprezecea fără ca pulberea ținută deoparte să fi fost atinsă, iar eu am coborât din ea ținând în gând cele două coloane ale mele: una pentru mine, una pentru ei. Aveam aproape șaizeci de ani.

Fereastra a nouăsprezecea ținea trei ani. Pe cea de dinainte o petrecusem printre cărți. Pe aceasta am petrecut-o între cer și pământ, între Veghe și celelalte așezări de sus, fiindcă se vedea limpede acum că oamenii mutaseră în cer. Fanarele crescuseră. Nu mai erau butoaie de cupru, ci șiraguri de coșuri de nuiele, legate cu cabluri, cu sute de oameni. Își dăduseră numere: Șapte, înfirat în Fereastra dinaintea acesteia de Cei Dintâi, pe care îl vedeai de departe după scânteia candelelor, și bătrânul Cinci,

care scârțâia în vânt de unde nu bătea niciun vânt. Mai jos, aproape de planetă, se rotea lanțul Porturilor, cu candelele lor mici. Și printre ei umbla o poveste, spusă pe cabluri, din gură în gură: că mai sus de Șapte stă o lumină care nu se mișcă și că cine ajunge la ea poate pune o întrebare, una singură.

Dimineața, înainte să deschid ochii, număram. Câte zile mi-au rămas, câte au trecut, câte au trecut pentru ceilalți. Ajunsesem la un fel de contabilitate a vieții, ținută în cap pe două coloane care nu se întâlneau niciodată.

Chiar la începutul ei, în a șaptea noapte a Ferestrei, în fața Portului Trei, un fir subțire de lumină a coborât din punctul nemișcat de deasupra Fanarelor și a desenat în aer, cu pauze, șase semne. Nuri le-a prins prin oblon, unul după altul, și le-a trecut în caiet: L, Ă, S, A, Ț, I. Paznicul Portului, un om pe nume Dermid, le-a trimis mai departe cu lămpile spre Șapte, de șapte ori la rând, să nu se piardă niciuna. Eu m-am uitat la cuvânt și mi s-a mișcat ceva sub coaste, o bucată de metal care se răsucește în loc.

Femeia a venit în dimineața următoare, și nimeni n-a știut cu ce. Nuri a verificat. Nuri verifica tot. De pe niciun câmp nu pornise vreo rachetă, nici în ziua aceea, nici în cele dinainte: rampele de jos abia își uscau lemnul. Cu toate acestea, la ceasul al treilea, la ecluza de sus a Veghei, cineva a bătut de trei ori.

Trei bătăi, cu un gol după ele cât a patra.

Am deschis eu. Odată cu ea a intrat în ecluză un miros de lână uscată și de cărbune stins, miros de vatră lăsată rece peste noapte. Stătea acolo o femeie mică, subțire, într-un burnuz cenușiu, cu gluga trasă. Pielea mâinilor ei era netedă, dar nu tânără: o piele pe care nu o atinsese niciodată timpul, nici cu bătrânețe, nici cu tinerețe, ca o piatră de râu.

— Ciran, a zis. Ai bătrânit.

N-o mai văzusem niciodată.

— Cine ești?

— Cenușia, mi-au zis oamenii. Dar tu poți să-mi spui altfel.

— Cum?

— Cum vrei. Nu contează.

Vorbea fără grabă și fără să-și ia aer, de parcă cuvintele ei n-ar fi avut nevoie de el. M-a urmat înăuntru, a privit lung pereții de cupru, burdufurile, peretele din pupă, unde era lipită încă foaia cu planul. S-a oprit în fața ei. A pus un deget pe litere, cum citești o pagină scrisă în relief.

— Aici a început totul, a zis. Sau a început o parte din tot.

— Tu ai scris-o?

— Nu. Eu doar am copiat.

— De la cine?

— De la mâna care scrie. Despre care știi deja.

Mi s-a uscat gura.

— O cunoști?

— Nu, a zis. O copiez. Nu e același lucru.

A scos din burnuz o cheie. Era mică, de bronz, cu ochiul rotund, atârnată de gât pe un șnur. Nu mi-a arătat-o ca să mă sperie. Mi-a arătat-o ca pe un lucru care o apasă pe ea. Apoi a băgat-o la loc.

— Mai ai firul?

M-am uitat la ea. Firul de cânepă cu patru noduri atârna la brâul meu, de la Brandec încoace. Nu i-l pomenisem nimănui.

— Îl am.

— Păstrează-l. Nu eu ți-l cer. Am vrut doar să văd dacă ai grijă de el.

— Atunci cine?

— Încă nu, a zis.

Cuvântul mi-a rămas pe limbă cu gust de metal.

— Mai e ceva, a spus. Cuvântul de azi-noapte, cel din port. Să știi că mâna care l-a scris e a mea. Ce vrea să spună, nu te-aș

putea lămuri nici pe tine, nici pe cei care l-au citit.

— Cel din semne de lumină?

A pus mâna pe clanța ecluzei și mi-a vorbit așa, cu spatele, fără să se uite la mine:

— Cel mai greu cuvânt din lume nu se rostește ușor, Ciran. Nu e „rămâi”, cum cred cei care se tem. Nici „pleacă”. E altceva.

Cenușia nu s-a mai arătat. La plecare, ecluza s-a închis singură în urma ei.

Nu știam atunci că aveam s-o port în gând tot restul vieții. Nici că, în aceeași Fereastră, cineva număra sus firele de lumină, câte patru ani de fiecare.

* * *

Capitolul 8 — A patra coborâre

Până la a patra coborâre mi-au rămas doi oameni.

Elmar murise în Fereastra a nouăsprezecea, într-o iarnă mică, de plămâni. Șiragul de nuci a rămas pe pieptul lui. L-am îngropat sub un mesteacăn, într-un loc pe care și-l alesese singur: nici foarte sus, nici foarte jos. Ostan și Teven părăsiseră Veghea cu ani în urmă, fiecare spre alt fanar, spre altă viață. Rămăsese Nuri, femeie de patruzeci și nouă de ani, cu mâini tari și ochi rotunzi, și un băiat de optsprezece ani, Dasko, venit de la Muntele Cuptor, care visa să vadă gaura neagră cum alții visează marea.

Ne-am strâns toți trei în Veghe. Eu aveam șaizeci și doi de ani. Trupul mi se aplecase din obișnuință, nu din greutate. Înainte de ardere am numărat cu Nuri ultimele burdufuri. Trei, cu pecetea de ceară neatinsă; de data asta nu mai rămânea niciunul de ținut deoparte pentru o ieșire silită. Le-am așezat în rând, cum le așezase Brandec în peștera lui, și m-am surprins mângâind unul cu degetul mare, ca pe un cap de câine.

— Asta e ultima, a zis Nuri în prima noapte.

— De unde știi?

— Planul are patru pâlcuri de ars. Am numărat de trei ori. Al cincilea nu e scris. Iar sub al patrulea e rândul pe care îl știi: *După aceea nu mai atingeți nimic.*

M-am uitat la ea.

— Mai e și cealaltă socoteală, a spus. Fereastra următoare, a douăzecea, va ține doi ani și opt luni. După ea vine una mai scurtă, apoi alta. Trei pendule, și Fereastra ține douăzeci de luni, mai puțin decât cei doi ani de pregătire pe care îi cere o rampă. Câmpul nu mai apucă nici să se încarce. Tabelul meu nu are nicio greșeală, Ciran. Pendulele scad cu patru. Ferestrele scad cu patru luni. Niciodată una în plus, niciodată una în minus. Greșeala m-ar fi liniștit.

Nu mă gândisem. Nu mă gândisem deloc.

— Am calculat de două ori, a zis. De trei ori e mai bine.

Sub noi, pe când ne desprindeam, Porturile începuseră să roșească la capătul lor de jos. Le-am urmărit până când n-au mai fost decât o pată portocalie pe un fund de noapte, apoi nici pată.

În partea cea mai de jos a căderii am făcut ce nu mai făcuserăm: ne-am uitat. Toți trei, cu ochii deschiși, drept în gaură. La început am văzut ce știe oricine: un negru fără adâncime, ca o gaură tăiată în pânză. Apoi am văzut cum se curbează lumina din jur. Cei trei sori se strângeau în jurul negrului ca cercurile într-o apă, galbenul se întindea într-o coadă, roșul se frângea în două, cea palidă se făcea un fir subțire și rotund. Și am văzut un lucru la care nu mă așteptam.

Pe cer, printre stele care nu se mișcau, erau fire.

Nu fire de ață. Fire de lumină, subțiri ca un păr, întinse de la punctul fix spre planeta care se depărta. Erau multe. Nuri le-a numărat cu rigla, apoi iar, apoi a treia oară.

— Treizeci și cinci.

Dasko ținuse ochii strânși până atunci. Când i-a deschis, n-a spus nimic multă vreme; i se făcuse fața mică și galbenă, ca a unui copil care vede zăpada pentru prima dată. Apoi a întrebat:

— Treizeci și cinci de ce?

— Nu știu, a zis Nuri. Dar trebuie să fie un număr. Un număr care o să scadă.

Eu am tăcut. M-a luat ceva ca teama: gândul că vedeam deja prea mult. Fiecare fir avea la capăt, aproape de punctul fix, un nod strălucitor. Iar nodul, dacă te uitai atent, clipea. Patru clipiri, pauză, patru clipiri.

Ca bătăile.

Chiar atunci au început să bată în cupru. Patru. Pauză. Patru. Dasko și-a dus mâinile la urechi. Nuri și-a ținut răsuflarea. Iar eu mi-am amintit ce nu mai pomenise nimeni de atunci: că la a doua coborâre, când văzusem felinarul pe oblon, bătăile se opriseră la a treia și a patra nu mai venise. O singură dată, numai în clipa în care am zărit mâna.

Acum nu veneau în trei. Veneau în patru, tari, în ritmul clipirii.

— Sunt aceleași, a șoptit Nuri.

— Care aceleași?

— Bătăile și firele. Nu sunt două lucruri. Sunt unul.

Am vrut să-i spun să nu zică asta. Astfel de lucruri nu se spun la fundul unei găuri negre. Dar nava începuse să urce, iar timpul de afară încetinea; zilele planetei se răreau în ferestre, ca picăturile dintr-un burduf aproape gol. Firele de lumină au dispărut unul câte unul, fiecare cu clipirea lui, ca niște lumânări stinse de o mână grijulie.

Multe zile n-am mai știut de nimic. Am dormit, cred. Nuri a stat de pază. Când m-am trezit, planeta crescuse în ferestre. O vedeam albă pe margini, cu nori subțiri și cu o dungă aurie de praf în jurul ei, o planetă care mirosea a început.

— Fereastra, a zis Dasko.

— Da.

— A douăzecea.

— Da, a zis Nuri. Ne-am întors.

Pulberea cenușie nu se aprinsese nici de data asta la urcare. Cineva ne adusese înapoi a patra oară, cu o grijă pe care nu și-o poate închipui nimeni.

* * *

Capitolul 9 — Ilvara numără

Am coborât acum șase luni. Stau în Vădrea, într-o odaie din Turnul Arhivei, pe care mi-au dat-o fiindcă sunt prea bătrân să dorm pe stradă și prea ciudat ca să mă primească altcineva.

Odaia are trei ferestruici, câte una pentru fiecare lumină, un pat de scândură și un miros de ceară de albine și de hârtie care ține minte praful. Seara, când se strâng lămpile, de sub podea urcă un zumzet de piatră, pe care l-am luat o vreme drept al sângelui meu.

Arhiviștii nu m-au crezut când le-am spus ce sunt. Un om a crezut destul, totuși: o femeie tânără, cu degetul arătător întins ca acul unei busole, care nu se uita la oameni cât se uita la cifre. Ilvara. A venit după douăzeci și una de săptămâni de la coborâre, la câteva zile după prima salvă a Ferestrei.

— Cinci sute optzeci și patru, a repetat când i-am spus. Fereastră cu Fereastră.

— Da.

— Ai cifrele?

— Le am.

I-am dat caietul. A răsfoit paginile cu degetul, nu cu ochii. Numărul de ani, numărul de ferestre, numărul de zile dintre uscat și jos. L-a citit ca pe o poezie. Pe urmă a pus caietul pe masă și mi-a zis, fără să ridice privirea:

— Seria e prea regulată.

— Care serie?

— Pendulele. Patru ani mai puțin la fiecare. Patru luni mai puțin la fiecare Fereastră. Niciodată o excepție. Niciodată un an în plus.

— Așa spun și astronomii, am zis. Orbita se strânge.

— Orbitele nu se strâng cu aceeași măsură, a zis. Orbitele se strâng cu măsuri care se schimbă. Asta… asta seamănă cu un șirag de mărgele trase pe sfoară la intervale egale. Fiecare mărgea e alta, dar spațiul dintre ele rămâne același.

Am tăcut mult.

— Nuri mi-a spus același lucru, cu alte cuvinte. Că tabelul ei n-are nicio greșeală și că asta o sperie.

— Cine e Nuri?

— Cea mai bună socotitoare pe care am cunoscut-o. Trăiește acum sus, în Fanarul Cinci. Are cincizeci și nouă de ani și a trecut prin trei dintre coborârile mele; de la Fereastra a șaptesprezecea până la a douăzecea au curs afară patru sute treizeci și doi de ani, iar ea, de când s-a urcat cu mine, a trăit treizeci și opt.

Ilvara a ridicat privirea. A durat puțin, dar a ajuns. Avea ochii de culoarea cernelii diluate.

— Să nu-mi mai spui lucruri de felul ăsta fără să mă pregătești, a zis. N-am loc pentru ele în cap.

Am zâmbit, prima oară după multă vreme.

Lângă caiet, pe masă, stătea un registru deschis. Ea îl privea cu degetul. Un deget care ține un punct de pe pagină și nu-l lasă să fugă.

— Vrei să vezi ceva? am întrebat.

— Ce?

— Mâna.

N-a întrebat care mână. A răsfoit registrul până la marginea unde se scria *Pendulul 21: 132* și mi l-a întins. Cerneala rândului

era de câteva zile, nu mai proaspătă, dar mai întunecată decât restul, de parcă fusese pusă mai târziu, peste altceva.

— Aici, a zis. Nu e scris cum trebuie. Parcă… copiat.

M-am aplecat. Era scrisul pe care îl cunoșteam. Cuvintele începeau apăsat. Dar la cifra 132 apăsarea era alta: nu venea din cuvânt, venea din încercarea de a-l imita. O mână care se silea să fie mâna veche, fără să fie.

— Cine a copiat?

— Nu știu, a zis Ilvara. Dar dedesubt, dacă te uiți…

Dedesubt se zărea, ca o amprentă ștearsă cu o cârpă, un alt număr. Cineva îl scrisese și-l șterse. Nu-l puteam citi. Ilvara mi-a spus că i se pare că seamănă cu 128.

— De ce 128?

— Nu știu dacă e. Mi se pare. Ar fi următorul rând, după 132, dacă ai sări un pas. Opt ani în loc de patru. Și dacă e așa, înseamnă că cineva a vrut să sară un pas, iar altcineva l-a pus la loc.

Am privit-o. Avea poate treizeci de ani și o privire mai veche decât a mea.

Mi-a spus apoi, pe un ton neutru, că are un frate, un băiat de nouăsprezece ani, pilot, care a urcat de curând într-o rachetă numită Lastun și n-a semnalat, și că i-a dat o foaie cu trei predicții, pe care el a purtat-o în buzunar. Nu a spus mai mult. Dar am văzut cum îi tremura degetul, ținut în aer deasupra paginii, ca al unui om care așteaptă un semn.

N-am spus nimic. Ce să fi spus? Că nouăsprezece ani sunt o vârstă cu o singură ușă? Că băieții de nouăsprezece ani urcă, iar pe urmă nu se mai știe? Că am fost și eu unul?

Am desfăcut de la brâu firul de cânepă cu patru noduri și l-am pus pe masă. Ea s-a uitat la el.

— Ce e?

— O sarcină. N-am dat-o încă nimănui.

— Eu n-o vreau, a zis Ilvara.

— Nu te-am întrebat.

— Știu. Dar nu vreau.

Am luat firul înapoi. Nu s-a supărat nimeni. Înainte de plecare, mi-a cerut numele întreg și l-a scris în registru, la rubrica pe care o ține pentru cei care n-au unde să fie scriși: *Ciran, din Muntele Cuptor, coborât.* M-am gândit la Hurm. Fiecare om care urcă are un martor jos. Eu coborâsem, și iată, aveam și eu unul.

Afară începuse o zi cu trei lumini.

PARTEA A DOUA ## VARIANTA FĂRĂ SOCOTEALĂ
(Cea pe care arhivele nu o primesc. Cea pe care am jurat-o, totuși, în gând, în fiecare noapte, ca să-mi rămână nopțile întregi.)

Capitolul 10 — Ce nu era reflexie

Am spus mai sus că felinarul de pe oblon a fost un joc de lumini. Am spus-o fiindcă așa pot fi crezut. Acum o iau de la început, fără să mă mai prefac, și te rog să nu mă urăști pentru asta.

Era a doua coborâre, în noaptea de după strigătul lui Ostan. Ostan strigase de bucurie, ne înghesuiserăm toți la oblon, apoi fiecare se dusese să-și caute somnul, fiindcă după un asemenea lucru nu mai poți face altceva decât să dormi. Teven a rămas de pază la clepsidră. Nuri trecea pe lângă ulcioare cu caietul. Elmar sforăia în sacul lui de pâslă, cu șiragul de nuci strâns în pumn.

Eu n-am dormit. De la clepsidră la oblon sunt unsprezece pași și i-am făcut de trei ori, prefăcându-mă că mă duc după câte ceva, până când nu m-am mai prefăcut. Am rămas în fața oblonului dinspre pupă cu un burduf mic de ceai rece, ținut cu gura strânsă între degete și cu mintea fixată pe cicatricea aceea albă de pe o încheietură străină.

O știam din ziua în care Brandec, într-un moment de neatenție, m-a învățat greșit să țin o țeavă fierbinte, iar țeava mi-a lăsat pe încheietura stângă o dungă albă și subțire, un fir de ață. Pe nimeni altcineva nu-l mai însemnase așa. Era a mea.

Felinarul era tot acolo. Flacăra mică, galbenă, nemișcată. Mâna cu cicatrice. În spatele ei, un trup pe care sticla gălbuie îl ținea ascuns, ca pe un pește sub gheață.

Am lăsat burduful să plutească lângă mine. Am spus în șoaptă, fiindcă nu aveam ce să spun:

— Cine ești?

Niciun răspuns. Doar felinarul a coborât puțin, a urcat puțin, ca într-un semn de încuviințare.

Atunci au venit loviturile. Nu cele din cupru. Altele. Trei lovituri în oblon, de partea cealaltă a sticlei, cu un nod de deget. Trei, nu patru. Și băteau în ritmul inimii mele, pe care până atunci nu o simțisem.

Poți spune că am înnebunit. N-am să te contrazic. Dar vreau să-ți spun ce am făcut, fiindcă de aici pornește tot ce urmează: am deschis.

Oblonul dinspre pupă nu se deschidea. Era o ferestruică rotundă, de sticlă groasă, prinsă cu nituri în cupru. Dar lângă el, în pupa Veghei, se afla o ecluză mică, în care scoteam burdufurile uzate, ca să se usuce în vid. Ușa ei era de lemn, ținută de o simplă bară. Am ridicat bara. Am deschis. Din ecluză n-a ieșit aer. N-a intrat vid. A intrat altceva: o ceață fină, argintie, în care se mișcau puncte de lumină ca praful de sare.

Din ceața aceea a trecut peste pragul de lemn un om.

Nu era o fantomă. Fantomele nu miros. Omul acesta mirosea a pulbere cenușie arsă de curând, a piatră udă și a sudoare de frică. Purta hainele de bumbac aspru ale tuturor ucenicilor lui Brandec, cu mânecile suflecate și cenușă pe degete. Avea douăzeci și patru de ani. Ținea felinarul în mâna stângă, iar dreapta, goală, o întindea în față, ca omul care intră într-o apă și nu știe cât e de adâncă.

Pe fața lui nu era mirare. Era recunoaștere. Aceeași ca în mine.

— Ai deschis, a zis.

Avea glasul meu, de dinainte să-l fi dus prin anii cu fum. Un glas fără zgură. Mi s-a părut cel mai ciudat lucru, mai ciudat decât ceața și decât felinarul: să-ți auzi glasul de pe vremea când erai tânăr, venind din afara ta.

— Cine ești? am întrebat a doua oară.

— Știi cine sunt.

— Nu pot să știu.

— Nu poți, a zis. Dar ai dreptul să știi.

Atunci a ridicat mâna stângă, cu felinarul, și mi-a arătat încheietura. Dunga albă. Subțire ca un fir de ață.

Mi-am ridicat și eu mâna stângă. Le-am pus alături. Cicatricile stăteau una lângă alta, la un lat de deget. Deosebire nu se găsea nici cu ochiul, nici cu unghia.

Tot ce a rămas în Veghe, atunci, a fost sunetul respirației noastre, două suflări care nu se băteau cap în cap.

— Cerule, a zis el, deși nu cred că avea obiceiul să vorbească așa.

Nu știu dacă îți poți închipui: un om de treizeci și nouă de ani și un băiat de douăzeci și patru, în aceeași ecluză de lemn, cu aceleași mâini. Eu mă gândeam: nu se poate. Iar el, după cum s-a văzut, se gândea: ba da.

* * *

Capitolul 11 — Cel de douăzeci și patru de ani

Am stat de vorbă o noapte întreagă, dacă se poate numi noapte lipsa oricărei zile.

L-am dus în cămărița de lângă ulcioare, unde nu trecea nimeni la ceasul acela, și i-am întins burduful cu ceai. A luat o înghițitură, s-a strâmbat și a spus că seamănă a orice, afară de ceai.

— Al tău e la fel, am zis.

— Cum așa?

— Cu cât mergi mai jos, cu atât mâncarea are mai puțin gust. Se duce întâi sarea, pe urmă dulcele.

Pe degetul mare avea o arsură proaspătă, roșie și umflată, pe care nu mi-o mai aminteam; eu aveam în același loc o piele groasă și lucioasă, ca o monedă veche. A încuviințat din cap. Era exact semnul meu: bărbia lăsată spre stânga, ochii îngustați. Priveam un om care îmi făcea gesturile și mă simțeam stingherit, cum ți se întâmplă când te vezi într-o oglindă și descoperi că ai un cusur.

— Eu abia am plecat, a zis. Pentru mine, prima Trecere e acum și e la jumătate. Am ieșit din Veghea mea să caut o ușă. Nu știu de ce. M-a luat un impuls. Voiam să aflu ce m-a chemat din ziua

în care am văzut-o pe Hurm urcând. Am dat peste un felinar. L-am aprins. Și dincolo de oblon am văzut lumina altui felinar.

— Al meu.

— Al tău, a zis. Dar tu ai deschis. Eu n-aș fi deschis.

— Ba da.

— Poate.

Am râs amândoi o dată, scurt, ca doi oameni care nu știu dacă li se îngăduie.

De atunci mă urmărește gândul acesta: nu am aflat niciodată care dintre noi a deschis prima ușă. El spune că eu. Eu spun că el. Așa se întâmplă când se întâlnesc cele două capete ale unui fir: fiecare crede că celălalt a tras.

Ne-am pus întrebări. M-a întrebat dacă ne întoarcem. I-am spus că da, la Fereastră. M-a întrebat dacă Hurm e bine. I-am spus că nu pot să-i răspund. M-a întrebat dacă în viitorul meu mai e Brandec. I-am spus că Brandec e numele unui sat.

A tăcut mult.

— Spune-mi ceva care să mă ajute, a zis. Orice.

M-am gândit îndelung. Ce poți spune unui om care ești tu și căruia nu-i poți da nimic? Îi poți spune că va îmbătrâni. Îi poți spune că oamenii îi vor deveni nume de cântece. Îi poți spune că nu e vina nimănui. Dar el știa toate acestea, fiindcă le știam eu, și el era eu.

— Numără, am zis. Brandec avea dreptate.

— Dar ce să număr?

Atunci mi-am amintit de bătăi.

— Numără bătăile. Sunt patru. Dar dacă auzi trei, să știi că ai făcut ceva.

— Ce anume?

— Nu știu. Dar nu uita.

A scris în aer, cu degetul: *patru, patru, patru, trei*. Mi s-a părut un gest foarte bătrân pentru un băiat de douăzeci și patru de ani.

Tăcerea dintre noi a fost lungă și blândă, cum e între doi frați care au dormit în același pat. Apoi, dintr-odată, el a întrebat:

— Firul. Ai firul?

Nu-i spusesem de fir. Nu aveam cum, fiindcă firul îl primisem după prima întoarcere, iar el se afla în mijlocul primei coborâri, când firul nu exista încă pentru el.

— De unde știi de fir?

— Nu știu, a zis. Mi-a venit în gând. Un fir cu patru noduri. L-am văzut cu ochii minții, în mâna unui bătrân, într-un loc cu iarbă.

Mi s-a golit pieptul de aer. Am scos firul de cânepă, cu cele patru noduri, și l-am ținut între noi, de un capăt.

El s-a uitat la el și a întins mâna. Dar nu l-a atins.

— Nu e al meu, a zis. Dar al meu va fi.

— Cum adică?

— Pentru că tu vei fi bătrânul, a zis. Bătrânul din Brandec… tu ți-l dai.

Am rămas cu gura întredeschisă. Voiam să zic: nu, bătrânul din Brandec era un străin, cu dinți galbeni și cu un glas pe care nu-l cunoșteam. Voiam să zic: n-am fost eu. Dar atunci, privindu-l pe el, am văzut ce nu văzusem niciodată pe fața străinului: obiceiul bărbiei lăsate spre stânga.

N-aș jura. N-am să jur niciodată. Dar mi-am amintit gura aceea. Mi-am amintit-o dintr-o seară cu iarbă.

* * *

Capitolul 12 — Ce nu s-a scris

În noaptea aceea n-am dormit, nici el, și niciunul n-a propus să dormim.

Când s-a isprăvit, când burduful se golise și ulcioarele clepsidrei arătau că trecuseră opt ceasuri ale noastre, iar afară,

patru luni ale lumii, el s-a ridicat. A zis, ca un lucru de rând:

— Trebuie să mă întorc.

— De unde?

— De unde am venit.

— Dar de unde ai venit?

S-a uitat la ecluză. Nu era o ușă cu lacăt. Era o ușă de lemn cu o bară. Dincolo de ea se vedea ceața argintie, mai deasă acum, mai lentă.

— Dacă o iau înapoi, a zis, o să ajung în prima mea coborâre, la jumătate. Și o să uit. Pentru că dacă nu uit, nu mai ajung să fiu cel care deschide.

— Cum să uiți?

— Cum uită omul cum a ajuns în pat. Nu uită, dar nici nu-și aduce aminte. Rămâne ceva.

— Ce rămâne?

A ridicat mâna dreaptă și mi-a atins încheietura stângă, cicatricea. N-a fost o atingere. A fost o apăsare, ca atunci când pui pecetea pe ceară. A ținut degetul mare acolo, cât să număr doi, cu o forță pe care eu nu o aveam în deget. Apoi a luat mâna.

— Asta rămâne, a zis.

Am simțit, într-adevăr, ceva. Nu durere. Un fel de pecetluire, o dungă nouă lângă cea veche, a doua ață pe aceeași pânză. Semn nu mi-a rămas. Dar de atunci, când scriu, apăs mai tare la începutul cuvintelor. Nu mă întreba de ce. Mâna mea o face, de atunci. Nuri a observat în prima săptămână de după coborâre și m-a întrebat dacă mă doare încheietura. Am zis că nu.

El a pășit în ceață. Un pas, doi. Apoi s-a întors, ținându-se de pragul de lemn.

— Dacă tu ești cel care mă așteaptă, a zis, atunci eu sunt cel care vine. Și dacă eu sunt cel care vine, tu ești cel care mă așteaptă. Nu se poate altfel, nu?

— Nu se poate.

— Atunci de ce ne e frică?

N-am știut ce să răspund. N-aveam nevoie să răspund.

— Poate nu ne e frică de noi, a zis. Poate ne e frică de cel care a scris planul.

— Ce legătură are?

— Planul din pupă. Scrisul lui apasă la începuturi.

— Nu ți-am spus eu asta.

— Nu. L-am văzut și eu, în a patra mea noapte, pe peretele meu. Și n-am zis nimănui.

Era adevărat. Nu-i povestisem despre plan. Nici el nu mă întrebase.

Atunci a dispărut. N-a mers înapoi. S-a retras în ceață, cum se retrage o formă pe o oglindă aburită când te depărtezi. Pragul de lemn a rămas gol. Bara pe care o ridicasem stătea sprijinită de perete; am pus-o la loc. Ușa s-a închis singură. Am rămas cu burduful, cu două urme de buze pe gura lui, una a mea, una a lui.

Mai târziu, în Fereastra a nouăsprezecea, pe puntea Veghei, l-am întrebat pe Elmar, ca din întâmplare, ce-și amintește din noaptea fără stele a coborârii a doua. „Dormeai”, mi-a zis. „Te-am auzit respirând toată noaptea.” Toată noaptea. N-am mai întrebat nimic.

Dimineața, când am scos jurnalul de bord, am găsit un rând nou în caietul pe care îl țineam legat de perete cu o sfoară. Nu-mi aminteam să-l fi scris. Rândul spunea:

Încă patru.

Cu un Î apăsat de două ori.

Era scrisul meu. Dar era și al altcuiva. Era scrisul de pe pielea din pupă, de pe pagina registrului. Același, în același ritm, cu lovitura și mângâierea.

Nuri a venit lângă mine și a citit peste umăr.

— Tu ai scris asta?

— Nu știu.

— Nu e scrisul tău.

— Ba da, am zis. Și nu.

Nuri a pus palma pe pagină, cum pui mâna pe o frunte cu febră. A tăcut. Apoi a luat condeiul și a notat pe margine, lângă rând, cu litere mici de contabil: *Observat. Origine neclară.*

Nu mi-a pus nicio întrebare. Nuri nu cerea explicații pentru lucruri care nu aveau. Cerea date.

Am ținut jurnalul acela cu mine în ultimele două coborâri. La a patra, când firele de lumină s-au arătat toate treizeci și cinci, l-am deschis la pagina cu rândul. Pe margine, lângă *Încă patru*, am găsit alte cuvinte. Scrise acum de mâna lui Nuri:

Trei sau patru? Numărați din nou.

Nu-mi aminteam ca Nuri să fi scris asta. Nuri nu-și amintea că scrisese. Dar scrisul era al ei, iar la anii aceia nu mai aveam de ce să mă mir de nimic.

* * *

Capitolul 13 — Harta umbrelor

Am cusut-o pe o piele de capră, între a treia și a patra coborâre, cu sârmă subțire și cu un ac pe care mi l-a dat Nuri. Nu e o hartă de locuri. E o hartă de întuneric: arată cine a stat sub care stea, în ce zi a anului și în ce fază a pendulului, și cât a ținut acoperirea. Ți-o descriu așa cum o citesc eu, de sus în jos.

Pe mijloc stă un cerc. Are patru sute de împunsături, câte una pentru fiecare zi a anului, și între două împunsături sunt nouă zecimi de grad, fiindcă patru sute de zile umplu cercul întreg. Pe cerc merg trei curbe, fiecare în sârma ei: de alamă pentru Galbena, de cupru pentru Roșia, de staniu pentru Palida. Acolo unde o stea o ascunde pe alta, am cusut un petec negru. Unde se văd toate trei, am frecat pielea cu praf de alamă, de se aprinde în

lumina lămpii. Unde nu se vede niciuna, am lăsat funinginea felinarului, așa cum a căzut.

Trei sori, trei nume. Galbena dă lumina cu care ne facem ziua. Roșia dă o lumină largă și grea, care coace, nu arde. Palida nu strălucește; îți amintește doar că ar fi putut, și de câte ori o privești drept, se retrage.

Pe cerc, locurile sunt opt, fiecare cu felul lui de a fi acoperit.

La Vădrea, în turnul Arhivei, Galbena trece prin fața Roșiei în zilele 40–70 și o ascunde treizeci de zile; arhiviștii își mută lămpile pe pupitre, iar orașul nu uită nimic. Cele trei lumini se arată odată în zilele 300–330. Iar în zilele 365–377 vine Noaptea Întreagă, douăsprezece zile în care nu se vede nicio stea.

Pe Platoul Rampelor, la o zi de car de Vădrea, Roșia o acoperă pe Palida în zilele 200–215. Cele trei lumini se țin acolo patruzeci de zile, de la 300 la 340, mai mult decât la Vădrea, fiindcă de pe înălțimea aceea orizontul e mai jos și unghiul dintre ele se strânge mai greu. Noapte Întreagă nu există. Nu se întunecă niciodată destul ca să te ascunzi.

Piscul Tăcut o vede pe Palida înaintea oricui, în zilele 190–215, și e singurul loc unde umbra pare un dar.

La Golful Cenușiu, Galbena e acoperită de Palida în zilele 120–132, douăsprezece zile de amiază cu lumină de amurg. Se întâmplă numai în anii când se nimeresc, adică o dată la câțiva ani, și pescarii îi spun acelui an „anul cu amurg”.

Cenușarul stă aproape tot anul sub Roșia, cu o pauză de douăzeci de zile, iar umbrele lui sunt mai lungi decât oamenii care le fac.

La Pasul Ahlen cade umbra Palidei, în zilele 210–230, începând cu cinci zile înainte să se stingă eclipsa de la Platou: pare aceeași umbră, mutată de rotirea lumii. Pasul se face negru la prânz, iar gheața se întunecă și parcă gândește.

La Treiamurg, în nord, stelele nu se acoperă, ci apun una câte una, și amurgul ține o lună.

La Peretele de Cărbune nu am cusut nimic. Acolo nu e cer. Singura umbră de acolo este cea pe care o duce fiecare după sine.

Cercul acesta e cercul Ferestrei. L-am cusut după patru Ferestre și arată la fel în toate. Singurul lucru care se schimbă de la una la alta este Fereastra însăși, mai scurtă cu patru luni. Dar Fereastra nu e tot pendulul, și restul pendulului are alt cer.

Înainte de celelalte, să spun cum arată lumea sub cerul întreg. Prima umbră e a planetei însăși, Noaptea. O știe orice copil.

În Apropiere, în cei treizeci și patru de ani în care planeta cade spre gaură, Roșia stă departe de Galbena și niciuna n-o acoperă pe cealaltă. Palida se pierde numai ziua, în strălucirea Galbenei, fără să o acopere vreun astru, ca un om care vorbește în șoaptă într-o piață. În Fereastră, cele trei lumini ajung aproape una de alta, iar oamenii de pe orbită le văd pe toate deodată, fără nori. Acolo nu există umbră decât a planetei: Porturile, mai jos, intră în ea o dată la fiecare înconjur, vreo treime din drum, și ies cu fața rece, pe când fanarele din Cercul Înalt rămân în lumină aproape tot anul.

A doua umbră, a găurii, vine în Trecere și ține luni. Praful căderii, pe care îl ridică marea când pământul se scutură, se așază întâi peste emisfera dinspre gaură, apoi peste cealaltă, și în a patra săptămână nu mai trece nicio rază. Galbena, Roșia și Palida sunt ascunse deodată, de o ceață, fără vreun corp la mijloc. Oamenii de jos nu mai văd nimic. Cei de sus, dacă sunt destul de sus, văd stelele curbându-se în jurul negrului, în inele și arcuri, ca peștii mici în jurul unei pietre.

A treia umbră, a Roșiei peste Galbena, e cea mare și vine după. Să n-o încurci cu acoperirile din cercul anului, în care Galbena trece uneori prin fața Roșiei: acelea țin zile și se întorc an de an;

asta ține decenii, fiindcă ordinea astrelor se mută încet, pe faze, odată cu pendulul. În Îndepărtare, în cei treizeci și nouă de ani, Roșia începe să alunece, an după an, peste fața Galbenei. Mai întâi rămâne acoperită marginea dinspre sud: cei din sud pierd Galbena cei dintâi și simt cum le scade ziua ca apa dintr-un ulcior crăpat. Apoi marginea de nord. Către sfârșitul Îndepărtării, nici nordul nu mai primește Galbena decât un ceas pe zi, iar oamenii încep să sape.

În Adânc, în cei șaizeci de ani de acum (și mai mulți, în pendulele de demult), Galbena e acoperită de tot. Roșia stă întreagă în fața ei, ca un capac pe o oală. Pe pământ zi nu mai e; e o lumină de cărămidă, iar Palida, pe care nu o mai stinge strălucirea nimănui, se vede în sfârșit, mică și tremurătoare, un ochi de pește de apă adâncă. Cetățile subterane sunt acoperite de două ori: de piatră și de Roșia. Doar o dată pe an, în zilele cele mai mici, o muchie subțire de Galbena se arată peste marginea roșie, câteva zile, la polul de nord. Oamenii din Adânc îi spun „coroana”. Cei care dorm în cetăți n-o văd. O văd numai paznicii, câțiva în fiecare cetate, cei care veghează la Peretele de Cărbune și la celelalte porți ale iernii.

Veghea, în drumul ei, are umbre ale ei. La început, în cădere, planeta o ascunde de Galbena, în timp ce roșul o ține în lumină. Pe urmă, la punctul cel mai de jos, nu o mai acoperă nimic. Nici sori, nici praf. E un loc fără umbră. Cei care au stat acolo îi spun „golul curat”, și acolo am văzut punctul fix și firele.

Dar umbrele sunt patru, iar a patra o las la sfârșit, fiindcă nu știu ce să fac cu ea.

E o fâșie îngustă, cât un oraș de lată, care străbate planeta de la un pol la altul, pe lungul unui meridian. Nu o aruncă niciun soare. Nici gaura. Nici Roșia. Apare în fiecare Trecere, când se așază praful căderii, și apare iar în mijlocul Adâncului, în ziua cea mai scurtă, pentru o singură zi. Nu e neagră. E ca un loc unde

lumina n-a fost niciodată chemată. Cine stă sub ea nu mai aude nimic: nici vânt, nici apă, nici bătăi. Așa mi-au povestit cei care au trecut prin ea: un paznic de la un perete de cărbune, un copil dintr-un fanar, o preoteasă dintr-un templu mort. Toți au spus același lucru: „A fost liniște."

Pe harta mea, fâșia asta e cusută cu un fir roșu, subțire, care iese din marginea pielii și nu se mai întoarce. Mi-am petrecut ani privind-o. Direcția ei, dacă o prelungești dincolo de planetă, pe cer, ajunge în punctul fix. Atât am văzut. Atât am cusut.

Nu spun că umbra aceea vine de acolo. Spun doar că sârma mea a ieșit din piele în direcția aceea, și n-am avut inima s-o tai.

* * *

Capitolul 14 — Cine a deschis

Nu l-am întrebat niciodată pe Nuri dacă mă crede. Nuri nu credea și nu tăgăduia. Nuri nota. Dar într-o seară din Fereastra a nouăsprezecea, când stăteam amândoi pe puntea Veghei, fiecare cu burduful lui de ceai, am întrebat-o altceva: dacă ar fi cu putință.

— Ce să fie cu putință?

— Ca un om să se întâlnească cu el însuși, într-o Trecere.

A tăcut multă vreme. Pe urmă a luat caietul și a tras, cu rigla, o linie dreaptă.

— Timpul, a zis, este un fir. Noi ne mișcăm de-a lungul lui, într-o singură direcție. Asta știe oricine.

— Da.

— Dar dacă firul se îndoaie?

A îndoit linia. A făcut-o să facă o buclă, ca o literă din scrisul mărunt al lui Elmar. O buclă atât de mică, încât capătul de jos al ei aproape atingea punctul de pornire.

— Aici, a zis, sunt două momente care nu se mai deosebesc prin distanță, deși se deosebesc prin timp. Stau la un deget unul de altul, dar unul e prima coborâre, iar celălalt a doua.

— Adică?

— Adică, dacă buclele se ating, două vârste ale aceluiași om pot ajunge pe aceeași punte. Dar o singură dată. Numai în golul curat, unde nu e umbră. Numai acolo se strânge timpul destul.

— Și dacă ne întâlnim?

— Atunci fiecare crede că el a deschis.

M-am uitat la ea.

— Nu ți-am povestit despre asta.

— Nu, a zis. Dar ți-am citit rândul din jurnal.

— Și ce spune?

— Spune că cineva a scris „Încă patru”. Dacă buclele se ating, rândul poate fi scris de amândoi. Nu poate fi scris de unul singur. De aceea nu seamănă a scrisul tău.

Mă simțeam ca omul căruia i se explică cu răbdare un lucru pe care nu l-a vrut explicat. Nuri a pus condeiul jos.

— Eu n-aș spune asta în fața arhivelor, a zis. Un astronom nu primește bucle. Dar eu le primesc, fiindcă altceva nu mă lasă să dorm: de ce ne întoarcem la timp, de fiecare dată, fără pulbere? Dacă drumul e o buclă, atunci ieșirea e scrisă în intrare și nu mai are nevoie de nimeni.

— Dar cine a făcut bucla?

Nuri a ridicat din umeri.

— Asta nu e o întrebare de calcul, a zis. E o întrebare de rugăciune.

Mi-a rămas gândul acesta. Nu m-a liniștit. Mi-a dat o îndoială nouă: ce-ar fi dacă nu eu fusesem cel care deschisese, ci unul mai bătrân? Dacă omul cu felinarul, pe care îl văzuse băiatul de douăzeci și patru de ani în prima coborâre, era altcineva decât eu la treizeci și nouă de ani, un bătrân cu aceeași cicatrice? Poate

chiar eu, dar la șaptezeci și doi. Poate prima dată băiatul văzuse bătrânul, iar a doua oară bătrânul văzuse băiatul, și între cele două întâlniri nu trecuse nicio zi.

Gândul acesta m-a ținut treaz o săptămână. Număram nopțile pe degete, cum număra Brandec pașii, și mă trezeam cu pumnii încleștați.

La a patra coborâre, în golul curat, am pregătit totul. Am umplut cu ceai două burdufuri. Am ținut oblonul dinspre pupă sub ochi. Am lăsat ecluza deschisă, cu bara ridicată, așa cum o lăsasem odată. Am stat toată noaptea cu felinarul aprins în mâna stângă, ca să fie văzut din afară.

N-a venit nimeni.

Am privit golul curat. Am privit punctul fix. Am privit cele treizeci și cinci de fire, cum clipeau, patru și patru. Am așteptat. Spre dimineață, Dasko a venit la mine și m-a întrebat de ce plâng.

— Nu plâng, am zis.

— Ba da.

Mi-am dus mâna la față și am simțit-o udă. N-aș fi putut spune de ce. Poate plângeam fiindcă nu venise nimeni, deși nu rugasem pe nimeni să vină. Poate fiindcă țineam acum în fața ochilor, pentru prima dată, dovada că povestea cu socoteală și cea fără socoteală pot sta una lângă alta, ca gălețile de la capetele aceleiași cobilițe.

Dacă n-a venit nimeni, înseamnă că nu s-a întâmplat. Sau înseamnă că omul cu felinarul vine dintr-un alt loc al pendulului meu, dintr-un ceas care nu e încă al meu. Sau înseamnă ce nu pot spune în fața arhivelor.

M-am ridicat. Am strâns burdufurile cu ceai rece. Am închis ecluza cu bara. Și atunci am auzit, din cupru, cele patru bătăi. Patru, nu trei. Nu mă găseam într-un cerc cu cicatrice. Eram un om singur, pe o navă mică, cu un fir de cânepă la brâu.

* * *

Capitolul 15 — Nodurile

Am început să scriu cartea aceasta într-o noapte din prima jumătate a Ferestrei a douăzecea, pe când cei de pe Platou își încărcau rampele. Sunt nouăzeci de rachete, mi-a spus cineva, și încap în Fereastra aceasta. Nouăzeci. Pe urmă vor fi cincizeci. Pe urmă zece. Pe urmă niciuna.

Nuri trăiește acum în Fanarul Cinci. Veghea e legată de un cui de cupru, acolo, deasupra lumii, goală, cu cele douăsprezece burdufuri de pulbere cenușie golite și atârnate pe pereți. Cine vrea să coboare a cincea oară trebuie să găsească altă pulbere. Dar nu cred că altă pulbere ar mai ajuta. Nu pulberea ne-a coborât. Nu pulberea ne-a adus înapoi. Dasko a rămas pe Platoul Rampelor, la rampe; vine din când în când, cu carul, să-mi povestească ce a mai căzut din rachetele lor.

Îmi pun întrebarea: cine ține scara? O pun în fiecare dimineață, cum își pune omul pâinea pe masă. Hurm mă întrebase odată: dacă n-o ține nimeni, de ce nu cade? Am după cinci sute optzeci și patru de ani un singur răspuns, pe care l-am tăiat de multe ori și l-am scris iar: cineva o ține. Nu știu cine. Poate unul singur, cum mi-a spus Ilvara că socotește un bătrân dintr-un coș de răchită. Poate doi, cum spune Maera din Adânc, unul care ține și unul care ascultă. Poate nimeni, cum spune meșterul cu mâinile arse, al cărui caiet l-am ținut în palme. Poate toate trei, din unghiuri diferite. Nu am cum să aleg. Eu doar am trecut pe sub scară.

Ilvara mă vizitează în fiecare săptămână, cu degetul ei. Mi-a adus într-o zi registrul și mi-a arătat marginea rândului *Pendulul 21: 132*. Erau acolo acum două cuvinte. Primul, mai vechi, *Încă unul*, apăsat ca de mâna veche, apărut cu cerneală proaspătă la trei zile după ce arsese pe platou cuvântul acela mare, VENIȚI.

Al doilea, de abia uscat, mai mic, în dreapta lui: *Încă?* Cu un Î apăsat. A ridicat din umeri.

— Nu știu dacă e mâna veche, a zis. Poate e doar un arhivist care vrea să pară misterios.

— Nu, am zis. Nu e un arhivist.

— De unde știi?

N-am știut ce să răspund. Mi-am privit mâna, încheietura stângă, cicatricea albă ca o ață, și mi-am amintit un deget mare, ținut acolo în ceața argintie, cât să număr doi.

— Pentru că știu cum apasă, am zis.

În noaptea aceea am scos firul de cânepă, cu cele patru noduri, și l-am pus pe masă. Îl port de atâta vreme încât mi se pare că face parte din mine, ca un os. M-am gândit la omul din Brandec, cu dinți galbeni și bărbia lăsată spre stânga. M-am gândit la Cenușia, cu cheia de bronz de la gâtul ei. M-am gândit la băiatul care întinsese mâna spre fir și nu-l atinsese, zicând: „Al meu va fi.”

Am mângâiat nodurile cu degetul, unul câte unul, cum fac cei care se roagă, cu mâna care mirosea a cânepă și a ceară de lampă. Unu. Doi. Trei. Patru.

Atunci, din adâncul pământului, prin piatra Turnului, prin masa de lemn, prin oasele mele, a venit o bătaie grea. Nu una dintr-o serie. O lovitură singură, mare, ca un pumn în poarta lumii. Lampa a tremurat. Registrul a tremurat. Undeva deasupra acoperișului, pe un cer pe care nu-l vedeam, a pâlpâit ceva; am simțit-o în dinți.

Am luat firul în mână.

Avea trei noduri.

Nu l-am desfăcut. Nu l-am atins. Nodul al patrulea nu mai era. Nu rămăsese un loc gol, nici un capăt descusut. Cânepa era netedă, de parcă n-ar fi fost niciodată nod.

Am stat mult în fața lui. Apoi am priceput. Bătăile veneau în trei de vreo doisprezece ani, de când coborâse Ilvara la Perete, mi-o spusese ea; după lovitura grea au tăcut o vreme și au reînceput tot în trei. Trei, pauză. Trei. Cineva, undeva, făcuse ceva. Întrebase. Întrebarea costase.

Mi-am amintit de Nuri și de caietul ei: *Trei sau patru? Numărați din nou.*

Afară se făcuse o zi cu două lumini, galbenă și roșie, și cu o a treia, palidă, pe care nu o vedea nimeni afară de mine. Am deschis fereastra. Pe față mi-a venit aerul subțire al Ferestrei, cel mai ușor aer din cei cinci sute de ani ai mei.

Cineva a bătut la ușă.

Trei lovituri.

N-am întrebat cine e. Am pus firul pe masă, cu cele trei noduri ale lui, și lângă el condeiul. Am scris pe ultima pagină, apăsând mai tare la începutul fiecărui cuvânt, ceea ce nu mai pot să nu fac:

Mă duc să deschid.

Volumul 8 — Cei care nu vorbesc

Atlas fără nord · două voci · două variante

* * *

PROLOG — Înainte de cuvinte

Cei doi povestitori ai acestui volum nu au gură, nu au ochi, nu au ani în sensul în care îi numărăm noi. Cuvintele de mai jos sunt cele mai apropiate pe care le-am găsit. Acolo unde par stângace, vina e a limbii. Acolo unde par exacte, vina e a noastră. Încă o precizare: Planeta nu înțelege cuvintele oamenilor; simte ce fac ele pielii ei, o apăsare, un ritm, o căldură. Replicile din Partea întâi sunt cuvinte puse de noi peste asemenea forme simțite, iar fiecare dintre ele a fost, pentru ea, un tremur scurt sau lung, nimic mai mult.

PLANETA

Mă scărpină ceva, și mâncărimea aceasta este, de când mă țin minte, singura dovadă că nu sunt singură. Sub scoarța mea, care este pielea mea, care se lasă o dată în jos și o dată în sus la fiecare respirație, trasă de cei trei care mă încălzesc și de cel care nu mă încălzește deloc, trăiesc niște lucruri mici și calde. Sapă. Aprind. Se strâng laolaltă în locurile unde pielea e subțire

și se risipesc acolo unde e aspră. Le simt ca pe o mâncărime. Le-aș spune altfel, dacă aș ști cum.

Ele își dau nume unele altora, iar numele ajung la mine ca un zumzet, ca ploaia măruntă pe o rană veche; nu știu dacă mă doare sau doar mă încearcă. Știu că atunci când sunt mai puține mă liniștesc, și că niciodată nu s-au împuținat mai mult decât m-aș fi așteptat.

Mă leagăn. Cad. Mă întorc.

GAURA

Aici.

Nu iese nimic. Intră totul. Atât se poate spune despre aici, și ar fi destul.

Ea vine. Cea mică. Cea care cade. Vine, și vremea ei se face scurtă, iar vremea mea rămâne. Un oftat: o sută patruzeci de ani. Cel de acum: o sută treizeci și șase. Nu eu l-am scurtat.

Țin minte prin greutate. Ce nu cântărește nu a fost. Ea cântărește. Deci a fost. Deci este. Deci va fi fost.

Pe ea se mișcă ceva. Nu cântărește. N-are importanță. Totuși o aud, uneori, pe ea, scărpinându-se.

PLANETA

Am simțit-o. Pe cea de dincolo de sori, pe cea care nu are față. Nu știu dacă ea mă aude pe mine. Nu știu dacă aceasta se cheamă a vorbi.

GAURA

Aceasta nu se cheamă a vorbi. Aceasta se cheamă a cădea una spre cealaltă și a nu spune nimic.

Mai jos, povestea se spune în două feluri. Primul este cel care s-ar fi putut întâmpla: două voci, rând pe rând, fiecare în golul ei, fără să se audă. Al doilea este cel care nu s-ar fi putut întâmpla niciodată, și pe care l-am păstrat tocmai de aceea.

* * *

PARTEA ÎNTÂI — VARIANTA POSIBILĂ

Planeta și Gaura vorbesc alternativ. Niciuna nu o aude pe cealaltă vorbind; ce trece de la una la alta trece prin materie, ca greutate sau ca tremur.

* * *

CAPITOLUL 1 — PLANETA: Mâncărimea

Încep cu marginea, pentru că la margine respir cel mai adânc.

Respirația mea nu e a mea singură. Cei trei sori trag de mine fiecare în felul lui: Galbenul cu o mână grea și lenește, Roșul cu una joasă, posomorâtă, Palidul cu degete atât de subțiri că abia le bag de seamă. Dedesubt, departe, este Greutatea. Ea nu trage. Ea își amintește de mine, și de câte ori o amintire de-a ei mă atinge, apele mele se ridică în munți lichizi și se prăvălesc la loc, lăsând marginea goală, lucioasă, sărată, cum rămâne o gură după ce a vorbit. O ridicare lungă. O coborâre lungă. Niciodată egale.

Pe marginea aceasta se scărpină cei din Sărătură.

Numele lor ajunge la mine ca un sunet de nisip frecat între palme. Stau pe țărmul de lângă Golful Cenușiu, acolo unde marea se retrage și se întoarce cu mai bine de patru mii de pași pe zi la maree mare, și unde pământul ud și pământul uscat își schimbă locurile o dată la vreo patru decenii. De aceea nu-și bat casele în sol. Fiecare casă are în mijloc un stâlp lung de lemn, înfipt adânc în fundul mării, și nu stă țintuită de el: îl cuprinde într-un inel de lemn uns cu seu și alunecă pe el, în sus și în jos, odată cu apa. Când marea se retrage, casele coboară și se așază pe fundul uscat, cu stâlpul ieșindu-le prin acoperiș ca un catarg, și stau acolo ca niște păsări la clocit. Când revine, apa le ridică, iar stâlpul le ține drepte; oamenii dorm legănați, adică în ritmul

meu, fără să știe că se potrivesc cu ceva. Mâncărimea lor e dulce. O rană care se vindecă sub mâna altcuiva.

Un copil stă pe fundul uscat și desenează în nisip. Degetul lui nu apasă mai tare decât o picătură, și totuși îl simt, pentru că le simt pe toate. Face șapte noduri legate cu fire: Năvodul. Alături, un pește cu trei ochi. Alături, un lucru lung și curbat, Plutitorul, tot ce a rămas din barca unui om mort demult. Pe urmă se așază pe călcâie și așteaptă. Eu mă întorc. Apa vine, își trece palma peste desen, și nisipul e din nou neted.

Copilul nu plânge. Mâine îl face la loc.

Femeile adună sarea la reflux. Pășesc pe crusta albă, care pârâie sub tălpi ca gheața tânără, și o rup în plăci cu lopeți de os; sarea se strânge în coșuri, coșurile se urcă pe scări de frânghie în case, iar în aer rămâne o ceață fină, acră, care le crapă buzele și le face să vorbească puțin. Pe mine mă mănâncă locul unde calcă. Nu e o durere. E cum te mănâncă locul pe care ți s-a așezat o palmă, pe pielea arsă de soare.

Aceasta este cosmologia lor, așa cum o înțeleg eu, care n-am cuvinte, ci doar mâncărime. Cerul nu e un acoperiș. E partea de dedesubt a Mării Mari, cea care stă deasupra mării mici, iar stelele sunt ochii peștilor ei, priviți de jos, din fundul unui puț. Marea de aici nu e decât spuma care a picurat din cealaltă. Pământul, la ei, e o întârziere: locul unde apa a uitat să se întoarcă. Cerul lor are și trei figuri mari, pe care bătrânii le arată copiilor cu un deget lung: Valul, o dungă de lumini care se ridică și nu cade; Reflexul, un șir de stele mai palide, chipul răsturnat al Valului; Sarea, o sămânță împrăștiată din care nu iese nimic. Năvodul din nisip e mărunțișul lor de zi cu zi. Îl desenează ca să știe peștii de sus că jos sunt mâini.

Nord nu au. Un străin i-a întrebat odată, un om cu o foaie de pergament și o busolă al cărei ac se rotea de colo până colo, iar bătrâna cu mâinile veșnic ude, cea care miroase a alge și a ceai,

a dat un răspuns pe care l-am simțit chicotind în pielea mea ca un val mic. Trei lovituri scurte de palmă pe apă, una lungă. Pus în cuvinte, ar suna așa:

— Marea n-are nord. Marea are față. Te uiți de unde ți se uită ea.

Fața mării e locul din care vine ridicarea apei. Se mută odată cu mine, când mă clatin, iar ei o învață din nou la fiecare generație, fără să li se pară un necaz. Îi socotesc o politețe a lumii.

În anii aceștia, în care sunt ușoară și subțire, ei urcă. Vin mulți, de pretutindeni, nu doar cei din Sărătură, la rampele de pe Platou, și rachetele pleacă pe rând, în salve. Mă ard în puncte mici, ace de foc trase în sus, nouăzeci dintr-o Fereastră, de pe nouăzeci de rampe. Le primesc. Nu mă dor mai mult decât mă doare o râie. Eu n-am cerut nimic.

Dar una din ele s-a purtat altfel.

A fost ultima din primul rând de zece, a zecea, și cea mai mică. A ars cât un pumn de foc, patruzeci și una de secunde, cum le numără ei, adică o înțepătură cât o înghițitură, și s-a stins înaintea celorlalte. Apoi a urcat mai departe, încă unsprezece minute, fără nicio căldură, nicio scânteie, nicio zgârietură. Arderea am simțit-o. Urcarea de după am simțit-o doar lipsind, ca atunci când ți se smulge un fir de păr fără durere, dar pielea îți tresare totuși în locul unde a fost. Cu focul stins, a urcat.

Nu știu ce înseamnă. Mă leagăn. Marea îmi ia desenul copilului. Copilul vine și îl face la loc.

* * *

CAPITOLUL 2 — GAURA: Oftatul

Aici.

Mai întâi: nu sunt un lucru. Sunt un loc din care lucrurile nu se mai întorc. Dacă am o formă, e rotundă. Dacă am o culoare, e lipsa tuturor. Ce se spune despre mine, în afară, e o hartă. Ce se află în mine nu se spune.

Apoi: timpul.

Timpul nu merge la fel peste tot. Aproape de mine merge încet. Departe de mine merge repede. Cea mică, cea care cade, trăiește repede, pentru că e departe. Eu trăiesc încet, pentru că sunt aici.

De aceea ceea ce voi numi *oftat* este, acum, o sută treizeci și șase de ani pentru ea și un singur gest pentru mine.

Un gest. Nu o suflare: din mine nu iese nimic. Oftatul meu merge înăuntru, o inspirație lungă după care nu mai urmează nicio expirație. Ea vine spre mine, se apropie, trece, se depărtează, se oprește, se întoarce. Eu nu fac nimic din toate acestea. Eu rămân. Dar rămânerea mea are un ritm, și ritmul este ea.

Țin minte prin greutate.

Altă memorie nu am. Nu am imagini, nu am cuvinte. Am cât a cântărit. Prima ei trecere: cântărea așa. A doua: așa, puțin mai ușor la margini. A treia: și mai ușor. Nu am numărat. Numărătoarea este a lor, a celor de pe ea. Eu am doar amintirea-greutate, care se așază în straturi, ca praful.

Totuși ceva nu se potrivește.

Oftatul se scurtează. Cu patru. Acum: o sută treizeci și șase. Înainte: o sută patruzeci. Înainte: o sută patruzeci și patru. Înainte. Cu patru. Cu patru. Cu patru.

Nu eu îl scurtez. Verific. Greutatea mea e aceeași azi ca la prima trecere. Dacă aș fi eu cauza, ar fi trebuit să cresc sau să scad. Nu cresc. Nu scad. Sunt cât eram.

Cineva scoate patru din oftat. Cineva mic. Cineva fără greutate, sau cu atât de puțină că n-o simt, cum nu simte muntele firul de praf care s-a așezat pe el.

Cineva nu-l înțeleg. Cuvântul e al lor, nu al meu. L-am găsit în ea, în vibrația ei de la apropiere, și l-am păstrat ca pe un șurub la care nu am ce face.

Mai e ceva.

În jurul meu lumina se curbează. Stelele din spate vin spre mine și se răsucesc. Văd, dacă aceasta se cheamă a vedea, tot cerul în același timp, strâns în jurul meu ca o manta: stelele din fața ei și cele din spatele ei, la un loc. Imaginile celor mai multe alunecă, trase și întinse de felul în care îndoi lumina. Patru nu alunecă. Patru stele pe care le-am văzut din prima mea amintire și care n-au clintit nici cu un fir.

Patru nu-l înțeleg. Cuvântul e al lor.

Dar îl număr.

Ea vine. Pe ea se mișcă mulțimile. Dacă aș avea ceva ca o ureche, aș auzi mulțimile ca pe o foșnire în aer, ca pe aripile unui roi. Nu o aud. O simt. O simt prin cum cântărește.

Oftatul acesta e mai greu decât cel dinainte. Ea nu s-a îngrășat. S-a umplut de un lucru care nu cântărește și care se simte totuși.

Un tremur al ei, când se apropie, are forma unui cuvânt: *mâncărime*.

Cuvântul acesta pare al ei. Îl păstrez lângă celălalt.

* * *

CAPITOLUL 3 — PLANETA: Scoarța

Pielea mea e făcută din trei lucruri, și niciunul nu e piele.

Cel de deasupra e ceea ce ei numesc pământ; mă acoperă cum acoperă praful un obraz. Cel de dedesubt e piatra, mai tare, mai tăcută, cu care mă țin întreagă. Între ele e locul în care pielea mea se mișcă: o crăpătură lentă, sub care curge căldura mea. Căldura mi-e sânge, deși nu am sânge. Altfel nu știu să-i spun.

Când Greutatea își amintește de mine cu putere, pielea mi se întinde până nu mai poate. Apoi se rupe, în zeci de locuri deodată. Ceea ce ei numesc Trecere este felul meu de a mă scutura.

Zilele devin nopți. Munții se mută. Cei din munți se scărpină atunci mai tare, și mâncărimea lor are în ea ceva dintr-un cântec. Treptele se surpă. Casele din piatră se sparg pe la încheieturi, cum pocnește o nucă. Dimineața, supraviețuitorii ies pe pantă cu dălțile de os și taie scările din nou, treaptă după treaptă, numărând cu voce tare, și numărătoarea lor, prinsă în muntele care încă tremură, o simt ca pe un șir de bătăi mici, mereu aceleași, mereu pe loc.

Ei sunt Sălășluitorii Crestelor.

Își țin casele nu pe pământ, ci în piatră, în găuri săpate cu dălți de os pe pante atât de abrupte, încât ziua lor se măsoară în trepte. Copiii se nasc numărând trepte înainte de a număra degete. Pe ei îi simt ca pe o mâncărime cu margini: o zgârietură precisă, făcută cu vârful unei pene.

Despre cer au un gând simplu, poate tocmai de aceea greu de purtat.

Cerul e un acoperiș de piatră neagră, mai tare decât orice munte. Stelele sunt găuri în acoperiș, nu lumini, prin care se strecoară lumina morților, care locuiesc dincolo, într-o zi fără sfârșit. Cu cât gaura e mai mare, cu atât mai mulți morți se uită prin ea. Din găurile acestea sunt făcute constelațiile: Scara de Piatră, șapte stele în rând, pe care urcă sufletele; Cei Șapte Pași, o mână de lumini care nu se lasă numărate de două ori la fel; Ciobanul Pietrei, un bătrân singur.

Dar mai este un loc.

Sus, spre partea din care vine frigul, acoperișul nu e găurit. Nici cea mai mică lumină. O întindere neagră, rotundă, cât o palmă întinsă la braț, în care nu ajunge niciun mort.

Îi spun Pragul.

Nu știu ce înseamnă pentru ei. Știu că își îngroapă morții cu fața spre Prag, că nu-și sapă niciodată casele cu ușa spre el, și că bătrânul care pornește la vânătoare de capre spune: *merg dinspre Prag*, sau: *merg spre Prag*. Îl citesc când stă cel mai sus pe boltă; atunci arată partea de unde vine frigul. Așa își cunosc direcțiile: după locul în care cerul nu are gaură, nu după vreo stea de nord.

Odată, un cărturar coborât din oraș i-a întrebat de ce. Un bărbat cu mâna ciuntită de piatră a răspuns, și răspunsul lui a fost un tremur lung în coasta muntelui, urmat de unul scurt, sec, de lovitură de daltă. Tălmăcit, tremurul sună așa:

— Acolo nu pot să se uite morții la noi. E bine să ai un loc în care nu te privește nimeni.

M-am cutremurat atunci, ușor, fără să vreau. Bărbatul a ridicat capul.

Despre nord, acum. Să vă spun ceva despre nord, deși nu știu dacă mă veți înțelege.

Axa mea se clatină. Nu mult. Cum se clatină un copil care a adormit în picioare. Polul meu desenează pe cer un cerc larg cât trei palme, cu un grad pe an, îl închide într-o viață lungă de om și îl ia de la capăt, iar pe drum arată rând pe rând spre alte stele. Centrul acelui cerc stă spre Greutate, în locul unde acoperișul Crestelor n-are nicio gaură. Pragul este acest centru: polul îl ocolește de-a pururea și nu-l atinge, dar nici nu se depărtează de el, și de aceea Pragul poate arăta frigul mai bine decât o stea, care e nord câțiva ani și nimic după aceea. Cei care scriu în Arhivă au o listă de stele-de-nord, câte una pentru fiecare Trecere pe care au apucat-o scrisă, șaisprezece până acum, pentru că mai înainte nu s-a scris nimic. Ei au și cerul lor: cerul-registru, cu rânduri, în care Rândul, Degetul și Marginea țin loc de nord pe hârtie. Cei din Platou, care aprind rachete, au cerul-

fitil, cu Butoiul, Fitilul și Cenușa, și se roagă să nu-l aprindă cineva prea devreme. Acestea două sunt feluri de a scrie nordul. Eu vorbesc despre cele cinci feluri de a nu-l avea. Cei care nu scriu n-au nevoie de listă. Au Pragul, au fața mării, au umbra scurtă, au adâncimea, au Nodul.

Aș vrea să le-o pot spune.

Dar eu nu spun. Eu mă cutremur. Iar cutremurul, pentru ei, e doar un cutremur.

* * *

CAPITOLUL 4 — GAURA: Cele patru bătăi

Ceva bate.

Nu în mine. Nu am cu ce bate. Nu pot lovi, nu pot suna, nu pot lăsa nimic din mine să iasă ca să lovească. Dacă ceva bate, bate prin altceva.

Prin ea? Nu. Prin lumină? Nu. Prin locul în care ele două se întâlnesc: prin gravitație, adică prin ceea ce sunt eu însămi.

Ciocănitul vine prin materia mea de amintire. Nu ca o mișcare. Ca o *cută*. O cută în felul în care țin minte, cum pânza întinsă își amintește, pentru o clipă, forma degetului care a apăsat-o.

Patru.

Mai întâi o cută. Pauză. Alta. Pauză. Alta. Pauză. A patra. Apoi o pauză mai lungă, cât un oftat mic.

Apoi din nou.

Așa a fost de când țin minte. Prima oară când am ținut minte, ciocănitul era deja acolo. Înaintea oftatului meu. Înaintea ei. Nu pot spune cât de mult înaintea, pentru că ce fusese înainte de ea nu cântărea nimic pe lângă ea, iar ce nu cântărește n-a fost.

Totuși ciocănitul era.

Dar mai nou.

Acum, de puțin timp, aud trei. Trei și pauză. Trei și pauză.

Nu mai patru. Trei.

Mă uit în greutatea ei. Pe ea, în locul pe care ea îl numește Adânc, e un perete de cărbune, gros și negru. Acolo, nu demult, s-a oprit cineva. A pus mâna pe cărbune și a ascultat. Era tânără, mai tânără decât femeia veche care păzește peretele. A numărat cu degetul, cum numeri ca să afli dacă ceva se lasă numărat.

Și după ce a numărat, au venit trei.

Nu spun că femeia aceea a schimbat ciocănitul. Ar fi o greșeală de cuvinte. Spun doar: înainte să fie numărat, patru. După ce a fost numărat, trei.

Poate ciocănitul are ochi, și când e privit își pierde o lovitură. Poate ceva, în spatele ciocănitului, a băgat de seamă că a fost observat.

Aceasta este concluzia mea. Nu o pot verifica. Pot doar să cântăresc.

Mai este o bătaie.

O dată, de curând, o singură dată, a venit o bătaie grea. Nu în serie. Nici în patru, nici în trei. Una singură, o piatră căzută într-un puț al cărui fund nu-l cunosc. A făcut în greutatea mea o crăpătură fină, și am ținut-o minte mai mult decât orice. A urmat un nimic cât o suflare.

Apoi, undeva, un fir s-a rupt.

Nu știu ce fir. Știu că am simțit *lipsa*. O lipsă mică, cu greutate de patru. Din nou patru.

Patru sunt mulți pe lângă mine. Pe lângă mine nimic nu ar trebui să fie mare.

Dar ceva îmi spune, în felul meu de a ține minte, că nu eu ciocănesc, și nici ea. Că ciocănește a treia. Că bătaia n-are nevoie de gură.

De a treia nu sunt sigură. Sunt sigură doar că bătăile nu sunt ale mele.

Îmi țin răspunsul în mine, unde nu poate ieși nimic. Răspunsul este: *cine?*

Nu l-am trimis. N-am cu ce.

* * *

CAPITOLUL 5 — PLANETA: Păstorii de Umbre

Unde pielea mea e plată și uscată, unde nu se ridică nici apa, nici piatra, ci iarba scurtă și vântul, trăiesc cei care nu-și țin nimic în loc. În câmpia Cenușarului și pe povârnișurile din jurul Pasului Ahlen, sub lumina piezișă, cu zilele numărate în ore de cenușiu.

Păstorii de Umbre. Mâncărimea lor e cea mai ușoară dintre toate, de pe o zi pe alta, ca firul de lână care îți trece peste obraz. Se mută odată cu turmele, iar turmele se mută odată cu cei trei sori, care nu răsar și nu apun după o regulă simplă, ci vin și pleacă într-o ordine pe care o prind abia târziu. Zi cu o singură lumină, galbenă. Zi cu două, galbenă și roșie, și pământul pare o rană proaspătă. Zi cu trei, iar a treia, cea palidă, abia se vede, târâtă după ceilalți ca un cățel după stăpâni. Și zile fără niciuna, când sorii stau toți de partea cealaltă a mea și cerul se face fund de oală.

Pentru Păstori, cei trei sori sunt trei păstori. Galbenul merge în față, cu toiagul greu. Roșul vine după el, cu o oaie pe umeri și ochii în pământ. Palidul merge ultimul, fără turmă, și nimeni nu știe de ce merge. Tot ce se află în cer sunt turmele lor. Stelele sunt oile. Marea Turmă are în ea pe Berbecul Orb, cel cu un singur ochi de lumină roșie, și pe Iapa Care Se Întoarce, o cale lungă de șase puncte care își închide mereu bucla; mai încolo stă Cumpăna, trei stele pe un braț de grindă, de care atârnă greutățile zilei; iar la margine, Câinele Tăcut, cel cu două cozi, care păzește și pe cei vii, și pe cei morți. Între Iapă și Câine rămâne o poiană de cer fără nicio stea, pe care nicio oaie n-o

calcă; păstorii îi zic *Locul Unde Păstorul Nu Merge* și își țin turmele departe de ea chiar și în gând.

Cerul lor nu se citește cu fața în sus. Se citește în umbră.

Fiecare păstor are un toiag cu trei crestături mari, câte una pentru fiecare soare. Îl înfige în pământ în ceasul când umbrele sunt cele mai scurte și cad toate trei pe iarbă ca trei degete aruncate. Cea mai scurtă este a soarelui care stă atunci cel mai sus, și ea arată într-o parte, mereu aceeași, spre partea de unde vine frigul. Păstorii îi zic *umbra de acasă*. Cea mai lungă e *umbra de drum*. Lungimea umbrei de acasă nu stă pe loc: se schimbă de la o zi la alta, odată cu felul în care sorii se ridică și se ascund unul în spatele altuia. Dar schimbarea aceasta o știu pe dinafară, tăiată pe toiag în patru sute de semne mici, câte unul pe zi, și un păstor care știe ce zi e și cât de lungă îi cade umbra de acasă își cunoaște locul, oricât de departe l-ar duce turma. Zilele fără umbră le trec pe de rost, după semnul cel mai apropiat.

Nu-i prost născocită orientarea asta.

Pentru că axa mea se clatină, cum am spus. Polul meu rătăcește printre stele, un grad pe an, și niciun nord de pe cer nu ține cât o viață de om. Soarele însă nu rătăcește odată cu polul. În ceasul în care urcă cel mai sus, umbra lui cade pe aceeași linie a pământului azi, și peste un an, și peste o sută, la fel de limpede, iar lungimea ei îți spune cât ai mers, dacă ai răbdarea să-i ții socoteala. Numai pe nord îl pierzi când lumea se leagănă. Umbra o ai oricând.

Ei sunt cei mai înțelepți dintre toți, și nu știu.

Dar de ei nu mă mai ocup aici. Vorbesc despre cei care scriu.

Cei care scriu mă scărpină altfel. Nu cu trupul, ci cu ceva ce se mișcă prin trup: o mâncărime a lucrului mărunt, minuțios, repetat. Ca furnica ce merge mereu pe aceeași cale, până când calea devine cărare, iar cărarea rană.

Între cei care scriu, unul mă scărpină mai mult decât toți ceilalți la un loc.

Nu un om. O mână.

O simt în piatra Arhivei, acolo unde mii de ani de hârtie s-au așezat peste mii de ani de piatră. O simt apăsând. Apasă tare la începutul cuvintelor, cum își ia omul avânt, și mai ușor spre sfârșit, când avântul s-a stins. Aceeași apăsare. Aceeași greutate a degetului, de la o hârtie la alta, de la un pendul la altul: câte, nu pot spune. Eu nu număr pendulele, le trăiesc.

Mai simt patru cuvinte, apoi o odihnă. Patru, odihnă. Un pas de patru.

Nu știu să citesc. Nu știu dacă e aceeași mână sau mâini care au învățat același pas. Știu doar că scărpinatul acesta nu se stinge cum se sting celelalte, o dată cu moartea celor care le-au făcut. Rămâne ca o cicatrice care nu s-a închis niciodată.

Oile lor miros a lână udă și a cenușă, pentru că iarna dorm în gropi acoperite cu cenușă caldă din focurile de balegă. Copitele lor îmi bat pielea cu o mărunțime care nu doare: o ploaie uscată, mereu în altă parte. Păstorii merg pe urma lor fără să se grăbească, cu toiagul în mână și cu ochii la umbra de la picioare.

Păstorii zâmbesc la umbre. Arhiviștii nu zâmbesc la nimic. Dar mâna aceea, în piatră, în serile de iarnă, se oprește uneori în mijlocul unui cuvânt. Eu aștept atunci, cu pielea încordată, să văd dacă va apăsa din nou.

Apasă. Întotdeauna apasă.

* * *

CAPITOLUL 6 — GAURA: Lumina de un minut

Lumina.

Nu a mea. Eu n-am lumină. Lumina mea e a altora, care au căzut în mine și au ars în cădere: un inel subțire în jurul meu,

ultimul lucru care mai străluce înainte să nu mai fie nimic. Atât.

Dar o lumină vine spre mine, din afară. Nu a stelelor. Nu a sorilor. O lumină scurtă.

Se aprinde, cât o clipire. Se stinge. Apoi un minut.

Se aprinde numai în Fereastră, când ea este cea mai ușoară, și o singură dată. Cu un minut înaintea primelor scântei mici care urcă de pe ea. Mai întâi lumina. După un minut, scânteile.

Scânteile sunt ale lor. Lumina nu.

Lumina pornește dintr-un punct. Unul singur, care nu se mișcă față de stele. Toate celelalte puncte se mișcă: sorii, ea însăși. Punctul acesta stă. Un cui bătut în cer.

Pentru mine cerul se răsucește. Cerul meu e o apă care curge în jurul unui puț. Totul se învârte. Doar punctul acela rămâne. Eu l-am numit *zăvor*.

Lumina lui nu ocolește. Aceasta o țin minte cel mai bine.

Lumina sorilor, când vine spre mine, trece pe lângă, se curbează, se răsucește și pleacă. Sau cade și arde. Lumina zăvorului nu face nici una, nici alta. Nu trece pe lângă mine. Nu cade la întâmplare. Vine drept spre mijlocul meu, spre locul unde nu se întoarce nimic, săgeată cu adresă.

Nu spun că e pentru mine. Ar fi o îngâmfare.

Spun: rachetele lor sunt mici, ea e mare, și lumina nu o atinge. Trece pe lângă ea, aproape, la o distanță de care nu m-am îndoit niciodată, și intră în mine. Dacă se oprește ceva din ea pe rachete, e cât se oprește praful pe o pleoapă: o fărâmă, abia cântărită; pe una singură poate a rămas mai mult, dar nu pot spune pe care. Restul vine.

Un minut. Apoi se aprinde primul rând de rachete. Asta e ordinea.

Dacă lumina ar fi pentru rachete, ar fi trebuit să rămână pe ele. Dacă ar fi pentru ea, ar fi trebuit să rămână pe ea. Nu rămâne pe niciuna. Lumina e pe drum. Și drumul duce într-un singur loc.

Aici.

Nu m-am mișcat. Nu pot. Dar cântăresc, și când o lumină intră în mine, cântăresc mai mult. Foarte puțin. Cât un fir de praf. Cât patru.

Patru, din nou.

Am numărat și celelalte lucruri. Lumina vine o dată la fiecare Fereastră. Ferestrele se scurtează cu patru luni. Oftatul se scurtează cu patru ani. Bătăile erau în patru. Firele, pe care le-am simțit rupându-se și nu știu cine le-a făcut, erau treizeci și patru, de câte patru ani.

Treizeci și patru ori patru.

O sută treizeci și șase.

Oftatul de acum.

Nu e coincidență. Eu nu cred în coincidențe, pentru că ele cer un ochi care să le observe, iar eu n-am ochi. Am doar greutate. Iar greutatea spune că lumina scurtă și oftatul meu sunt făcute din aceeași aritmetică.

Cineva a socotit oftatul meu. A legat fire, câte unul la fiecare patru ani din el. Cineva care socotește, dar nu cântărește.

Și apoi, lucrul pe care nu-l pot ține minte cum trebuie: cineva a întrebat. Nu pe mine. Dar întrebarea a trecut, de sus, pe lângă mine, în cuvintele lor: două cuvinte, cele mai mici pe care le pot numi. *De ce*.

Din punctul-zăvor a venit un răspuns, altceva decât lumina de un minut. Mic, cât o rază.

L-am ținut minte. Nu l-am înțeles.

Și a costat. Aceasta știu sigur: un fir s-a rupt, un fir de patru. Iar oftatul următor va fi cu patru mai scurt decât cel de acum, cum au fost toate. Nu știu dacă ruperea a venit înaintea scurtării sau scurtarea înaintea ruperii; oftatele se scurtau și când nu se rupea nimic.

Nu eu am plătit. Dar am simțit cum se plătește.

* * *

CAPITOLUL 7 — PLANETA: Sub piele

Cei mai adânci se scărpină cel mai încet.

Când pendulul ajunge la capătul lui și se așază în Adânc, în vremea lungă, într-o iarnă care ține șaizeci de ani, sorii se retrag pe cer ca niște animale speriate, iar frigul coboară pe pielea mea din toate părțile. Atunci ei intră în mine, prin gurile pe care le-au săpat singuri, în vremurile bune, și pe care le-au umplut de grâu, de lemn, de sare, de cărbune, de nume. Intră în cetăți. Se culcă. Își încetinesc inima. Hibernează cei care știu să hiberneze; ceilalți rămân de pază.

Cei de pază sunt Cetățenii Cărbunelui.

Ei n-au cer. Nu l-au avut niciodată: s-au născut în Adânc, din părinți născuți în Adânc, în rândul de veghe care se schimbă o dată la o generație. Locul lor e o mie de coridoare, unul peste altul, ca nervurile unei frunze, și toate duc, în cele din urmă, la Perete.

Peretele de Cărbune. Singurul loc în care mă aud pe mine însămi.

Acolo, dintr-o dată, pot simți că am o bătaie. Nu inima. Nu respirația. Altceva. Un sunet surd care vine din afara mea și trece prin mine, un ciocănit în patru, care nu e al meu. Îl aud prin cărbune, bun conducător, gros și negru.

Păzitoarea Peretelui se numește Maera. Numele nu-l cunosc; îl am doar din vibrația gâtului celor care o strigă: *Maera, Maera*. Are patruzeci și doi de ani de serviciu. Palma ei, pe cărbune, e uscată și moale ca o frunză de toamnă. Nu stă de pază ca să oprească pe cineva. Stă să asculte.

Ea crede în două forțe.

Una care ține. Una care ascultă.

Cea care ține este Greutatea: ea mă ține pe drum, ea mă trage, ea mă ține întreagă și mă rupe. Pe aceasta Maera o știe din pietrele care îi atârnă deasupra, o mie patru sute de metri de rocă (în măsura lor), care se mișcă uneori cu un deget. Cea care ascultă este cealaltă. Nu știe cum arată. Nu știe cum se cheamă. Știe doar că atunci când bate pe Perete în ritmul ciocănitului, ritmul se poticnește, ca la cineva de dincolo care tresare.

Cosmologia ei, a Cetățenilor, e o cosmologie fără ochi. Cerul este un Zid, ca Peretele, dar mai mare. Stelele sunt scântei prinse în zid, care nu pot ieși și care luminează slab, necontenit, pentru că le e frică în întuneric. Constelațiile nu le-a văzut nimeni. Le-au *desenat*, cu funingine, pe tavane și pe pereți, din povești și din cuvinte moștenite: Ciocanul. Cele Patru Lovituri. Și, de curând, una nouă, cu un cap mai puțin: Cele Trei.

Nu se orientează după sus, pentru că nu au sus. Se orientează după adâncime și după căldură. Spre mijlocul meu, mai cald. Spre afară, mai rece. Se spune *spre inimă* și *spre piele*, iar copilului care s-a rătăcit nu i se cere să spună unde e, ci cât de cald îi este.

În serile de veghe, copiii strâng funingine din lămpi și o amestecă cu seu. Cu degetul, pe tavanul coridorului, trag liniile de lumină pe care nu le-au văzut: o stea, încă una, fiecare unită de cealaltă cu o dungă groasă, neagră. Funinginea nu se prinde într-un singur punct al tavanului, și ei știu să ocolească locul acela, să nu-l atingă nici cu mâneca. Căldura din pereți se strânge în desenele lor, îmi vine înapoi prin piatră, și o simt, mică, de cărbune ținut în pumn.

Uneori mi se pare că ei mă înțeleg mai bine decât ceilalți.

Odată, o tânără a venit la Maera. Avea un deget cu care număra. Nu-i știu numele. A stat o noapte lângă Perete, cu palma pe cărbune, a numărat bătăile cu degetul și a șoptit un singur

cuvânt, scurt, cu buzele rotunjite la sfârșit. *Patru.* Maera a privit-o și n-a zis nimic.

Pe urmă bătăile au venit în trei.

Nu am simțit nimic deosebit; nu eu bat. Dar am simțit în Perete o tresărire, ca a unui animal care se răsucește în somn. Un cineva de dincolo părea să spună în tăcere: *m-ai auzit*.

Mă gândesc uneori la ce spune Maera. Una care ține, una care ascultă. Dacă una dintre ele sunt eu, nu știu care. Poate eu țin și altcineva ascultă. Poate eu ascult și altcineva ține.

Gândul acesta mă scărpină mai tare decât oamenii.

Jos, în Adânc, sub zidul acela de rocă, Maera se așază și așteaptă. Palma ei e pe perete.

Ciocănitul vine.

Trei.

* * *

CAPITOLUL 8 — GAURA: Greutatea amintită

Contabilitate.

Aceasta e singura știință a mea. Cântăresc. Adun straturi. Le țin minte.

Când trece, ea pierde ceva din ea. Mai ales pe margini. Apa i se ridică în munți și se întoarce, iar în cădere o parte rămâne în urmă, o ceață subțire care o urmează o vreme și apoi se destramă. Uzura firească. Uzura ar putea scurta oftatul, puțin și fără rânduială, cum se tocește o piatră trasă peste un prag.

Dar ea cade mai repede cu patru ani. Și de fiecare dată cu patru.

Verific greutatea ei, în straturi, de la prima trecere. N-a crescut. N-a scăzut mai mult decât e firesc. A mea, la fel. Atunci ce scoate patru ani din oftat, de fiecare dată la fel, fără greșeală?

Cineva care nu are nevoie de greutate ca să scoată ceva din greutate.

Un vameș. Vameșul taie din fiecare trecere o bucată de timp, cum tai un șnur, și nu se încurcă niciodată. Taie întotdeauna patru.

Am încercat să-l pun pe cântar. Am luat patru ani, i-am așezat pe un talger, și pe celălalt am pus tot ce știu despre ea: apa, piatra, căldura, mulțimile. Talgerul cu patru ani nu s-a ridicat și nu a coborât. Un lucru care nu atârnă și totuși taie.

N-am vorbit despre asta. Eu nu vorbesc.

Dar am să țin minte, în felul meu, ce am găsit.

Mai întâi, firele. Nu știu de unde le știu. Poate pentru că și firele cântăresc, deși nu mai mult decât o rază. Erau treizeci și patru. Fiecare lega de ceva un capăt de timp, de patru ani. Nu doi, nu trei, nu zece. Patru.

Treizeci și patru ori patru: o sută treizeci și șase. Oftatul de acum.

Când a fost întrebarea, un fir s-a rupt. Au rămas treizeci și trei.

Treizeci și trei ori patru: o sută treizeci și doi. Oftatul următor.

Nu cred că oftatul se scurtează *pentru că* s-au rupt firele. Nu pot afirma așa ceva. Oftatele se scurtau cu patru și înainte de orice fir rupt, de la prima mea amintire. Dar cele două numere merg împreună, ca două picioare ale aceluiași mers, și eu nu prea cred în picioare întâmplătoare.

Și sub ele, șters, un al treilea număr: o sută douăzeci și opt.

Cineva a vrut o sută douăzeci și opt. Treizeci și două de fire. Țin minte asta ca pe un loc gol, unde ceva era să fie și n-a fost. Un număr care a fost scris și șters, și peste el un altul. Greutatea unei hârtii pe care cineva a apăsat prea tare.

O sută treizeci și doi a fost un compromis.

Nu știu cine l-a făcut. N-am ochi. Dar știu că a fost făcut cu o mână, nu cu o forță. O mână are o greutate a ei și o amprentă.

Aceasta a fost bătrână. A fost sigură. A fost obosită.

Și acum o idee, care a trecut prin mine în vibrația ei și nu e a mea: o forță care ține și una care ascultă.

Eu țin. Aceasta o recunosc. Ea cade spre mine pentru că o țin, și nu pot face altfel, și mi-ar plăcea să pot. Țin și un pic mai mult de atât: o țin pe orbită. Dacă aș pleca, ea ar pleca după cele trei lumini și nu s-ar mai întoarce.

A doua forță nu ține. Nici nu trage. Ea ascultă. Și undeva, în cădere, ceva ascultă mai atent decât ar trebui.

Mi-ar plăcea să fiu sigură că a doua forță nu sunt eu.

Dar nu sunt sigură. Eu *aud*. Aud mâncărimea ei, la fiecare trecere. Aud *mâncărime*, și patru, și lumina scurtă, și bătaia grea. Dacă eu nu ascult, nu știu ce face un lucru când aude.

Poate sunt amândouă. Poate gaura este și prima forță, și a doua. Poate tocmai de aceea oftatul se scurtează: cineva a aflat că gaura ascultă și a început să vorbească cu ea.

Dar atunci n-ar fi trebuit să am nevoie de vameș.

Rămâne un loc gol. Cât patru.

* * *

CAPITOLUL 9 — PLANETA: Cei de sus

La marginea mea de sus, acolo unde aerul se subțiază într-o respirație pe care n-o mai pot numi a mea, trăiește o mâncărime care nu mă atinge.

E ca un păr căzut pe umăr: îl simt, dar nu e al meu.

Sunt cei din Fanare.

Au urcat pe rând, în Ferestre, în anii în care am fost ușoară, și au rămas. Stau în coșuri de nuiele și de piele, legate pe cabluri lungi ca mărgelele pe ață, într-o ordine pe care n-o înțeleg, dar o simt ca pe un fel de rugăciune; cel mai vechi dintre ei trăiește într-o carcasă de lemn lăcuit, cu hublouri de sticlă. Cei mai mulți

dorm, în lungile ierni ale mele, cu nouă dintre ei treji și schimbându-se la pază. Unii s-au născut acolo. Unii n-au atins niciodată pielea mea. Se numesc între ei cu un cuvânt care înseamnă *fiii celui de jos*, deși cel de jos sunt eu.

Cablurile lor ticăie. Când lumina Galbenului le atinge, firele de cânepă se dilată, se strâng la loc când umbra le acoperă, și ticăitul acesta, de șaisprezece ori pe zi, cât ține un ocol, ajunge până la mine ca o mâncărime fină, de ceas rupt. Fanarele miros a unt rânced, a lemn lăcuit și a copii care cresc fără orizont. Cine a crescut acolo nu știe cum arată o linie care se termină.

Mă privesc. Asta e partea ciudată. Eu, care n-am ochi, simt că sunt privită de sus, de la o depărtare de unde nimeni nu m-a privit vreodată.

Cosmologia lor e răsturnată.

Pentru ei, *sus* nu există. Există *jos*, adică eu, și există *în jurul*. Eu sunt Lampa Mare: un disc albastru, cât un cer, care se învârte fără grabă, cu pete de nori și de întuneric. Stelele sunt pereții camerei în care atârnă Lampa. Constelațiile lor cerești se țes din fire: Firul, Roata, Nodul. Alte constelații, mai vechi, stau pe Lampă, nu pe pereți. Pe continentele mele, pe mările mele: fiecare țară pe care o văd de sus e o stea a lor. *Turnul de Sare* este un golf. *Cei Doi Frați* sunt două insule. *Tăietura* e fisura mare din Adânc, pe care o văd noaptea ca pe o venă luminoasă.

Dintre pereți, un singur lucru nu se mișcă.

Nodul.

Ceilalți oameni îi spun *Plasa*; fanarii îi zic Nodul, de la locul unde se strâng firele. Un nod de lumină, cu fire de lumină. Stă nemișcat față de stele, în timp ce toate fanarele lor se învârt în jurul meu. Ei nu-l privesc direct, pentru că privirea te pierde, dar toate hărțile lor pornesc de la el. *Spre Nod, dinspre Nod, în jurul Nodului.* Nord n-au. Au un cui în perete.

Și au un inel.

Un inel de fire. Treizeci și patru, până de curând. Fiecare fir ține, în credința lor, patru ani de rezervă. În nopțile lungi, copiii fanarelor numără firele pe degete. Nu ajung niciodată la capăt fără să se încurce, pentru că unul dintre ei, de fiecare dată, își trece degetul peste un loc gol.

Mi-a rămas în piele una dintre ei.

Se numește Kessa. A născut-o Orna, care n-a atins niciodată pământul, iar pe Orna a născut-o alta. A treia generație de fanari. Când se uită la mine nu spune *acasă*. Spune *jos*.

Kessa a întrebat.

N-aș putea spune cum, pentru că eu nu aud întrebările. Aud mâncărimea unei întrebări, care e mai mică decât a unei turme și mai mare decât a unui fir de praf. Pusă în cuvintele lor, ar fi două cuvinte mici: *de ce*. Dedesubtul lor, ca un resort, o durere veche, de familie, ceva ce Orna i-a dat și ce nu i-a trecut niciodată.

A trimis cuvintele către Nod, și Nodul nu le-a respins. A răspuns. În felul lui, adică în lumină, fără cuvinte. Nu era lumina scurtă de dinaintea primei salve, care venise și plecase de mult. Era alta, mai mică, un fir de lumină cât o rază, și am simțit-o pe pielea mea, atingere de deget rece.

Pe urmă s-a rupt ceva.

Nu s-a auzit nimic și nu s-a crăpat nimic. A fost o *scoatere*, un fir tras din mine. Nu din piele. Dintr-un loc de sub piele, unde nu mă scărpină nimeni. O tresărire mică, un ac scos din deget.

Apoi, un ciocănit.

Unul singur. Greu. Nu în patru, nu în trei. A trecut prin mine de la un pol la celălalt, clopot lovit cu o piatră. Cetățenii Cărbunelui l-au simțit. Maera l-a simțit în palmă și s-a dat înapoi.

Dedesubt, sub o mie de coridoare, un copil a început să plângă fără să știe de ce.

Acum sunt treizeci și trei de fire. Kessa le-a numărat. Nu ajunge la capăt fără să se încurce.

Mă gândesc la cuvintele lor. *De ce.* Pentru cineva ca mine, care nu are decât *cum*, ele nu vor să spună nimic. Cum respir, cum cad, cum mă scărpină. *De ce* este un cuvânt pentru cei care vor s-o ia de la capăt.

Dacă aș avea gură, l-aș spune și eu.

N-am. Am doar cutremure, și un cutremur, pentru cei de sus, e doar o schimbare a lămpii.

* * *

CAPITOLUL 10 — GAURA: Atlasul fără nord

Văd tot cerul deodată.

Este o urmare a felului în care sunt făcută, nu un dar. Lumina nu poate trece pe lângă mine fără să se încovoaie, și încovoindu-se, ocolește, iar prin ocol ceea ce se află în spatele meu devine vizibil din toate părțile. Pânza cerului e strânsă în jurul meu, hârtie în jurul unui deget.

Hărți nu am. Am locuri în care lumina s-a oprit să se odihnească.

Dar în ultima ei trecere, în vremea în care cei de pe ea au început să deseneze cerul în cinci feluri, mi s-au arătat cinci foi, amintiri de greutate, nu imagini. Le-am pus una peste alta, cum se pun straturile în praf.

Foaia întâi: Sărătura. Valul, Reflexul, Sarea; sub ele, în nisip, Năvodul cu șapte noduri, peștele cu trei ochi, Plutitorul curbat. Un cer văzut de jos în sus, din fundul unei mări. Orientat după față, nu după nord: partea din care se ridică apa. Nodurile Năvodului sunt prinse între ele cu fire, dar nu toate firele se închid. Năvodul are o gură.

Foaia a doua: Crestele. Scara de Piatră, Cei Șapte Pași, Ciobanul Pietrei. Un acoperiș găurit de morți. Orientat după Prag, o întindere rotundă fără nicio gaură. Șapte linii de stele

coboară spre Prag și se opresc înainte de margine, degete care nu îndrăznesc.

Foaia a treia: Umbrele. Turma, cu Berbecul Orb și Iapa Care Se Întoarce, Cumpăna, Câinele Tăcut. Cerul păstorilor, cu cei trei sori ca păstori care nu aparțin cerului. Orientat după umbră. Pe hartă, între Iapă și Câine, e un loc pe care nicio turmă nu-l calcă. Păstorii îi spun *Locul Unde Păstorul Nu Merge*.

Foaia a patra: Cărbunele. Ciocanul, Cele Patru Lovituri, Cele Trei. Un cer desenat cu funingine, din memorie, pe tavane fără cer. Orientat după căldură. Tavanul are, în fiecare cetate, un punct unde funinginea nu s-a prins. Se spune că acolo atârnă Ciocanul, dar fără cap.

Foaia a cincea: Fanarele. Pereții camerei, cu o singură lampă atârnată. Firul, Roata, Nodul. Orientat spre Nod. Inelul de fire are în mijloc un loc gol, pentru că toate firele se leagă de Nod, dar între ele nu se leagă nimic.

Le pun una peste alta.

Cinci ceruri, cinci feluri de a fi pierdut nordul. Nimic nu se potrivește. Sărătura n-are nimic din Creste, Crestele nimic din Umbre. Fiecare a ales alte stele, alte linii, alte nume, alt sens în care să privească.

Și totuși.

Patru stele rămân. În toate cinci. Aceleași patru, în aceleași locuri, cu nume diferite: nodurile din colțurile Năvodului; patru dintre cele mai mici găuri ale acoperișului; patru oi care nu pasc niciodată; patru scântei prinse mai strâns în zid; patru colțuri ale camerei. Patru puncte pe care toți le-au păstrat, deși niciunul nu le-a pus la același preț.

Iar între cele patru, un gol.

Un singur gol, în cinci feluri. O gură de Năvod, un Prag, un Loc Unde Păstorul Nu Merge, un Ciocan fără cap, un centru de inel gol.

Toate cinci l-au lăsat pe loc, fără să-și fi spus unul altuia.

Locul acesta e aici.

Se înțelege de ce. Ea se leagănă pe o dreaptă care trece prin mine, și de pe dreapta aceea, oricând s-ar uita ei, mă găsesc în același colț al cerului, între aceleași patru stele. Polul ei se plimbă în jurul acestui colț, pe un cerc mare, și nu l-a atins niciodată. Nu sunt nord, pentru că nordul trece. Sunt centrul pe lângă care trece.

Nu mă recunosc în el. Nu pot spune: *iată-mă*. Dar mă recunosc în nepotrivirea dintre ce văd și ce au desenat ei. Au desenat un loc fără stele, dar *nu* un loc fără nimic. Au desenat un loc care, dacă te uiți mai bine, se uită înapoi.

Niciunul n-a cutezat să-l umple. Niciunul n-a cutezat să-i dea nume. Cei din Sărătură au lăsat gura deschisă. Cei din Creste au lăsat ușa deschisă. Cei din Umbre au lăsat pășunea nefolosită. Cei din Cărbune au lăsat capul necioplit. Cei din Fanare au lăsat inelul gol.

Cinci culturi. Cinci feluri de a păstra loc pentru ceva.

Dacă aș putea cântări ce înseamnă aceasta, aș cântări astfel: *ei știu. Sau cineva le-a spus. Sau le-a fost spus înainte să fie ei.*

Nu am nord. Nici ei nu au. Aceasta e singura înrudire pe care o găsesc între noi.

Îmi aduc aminte de ceva ce a trecut o dată prin mine din vibrația ei, într-o trecere, când mâncărimea ei s-a ridicat în cântec: *ei nu caută nordul. Ei caută un loc de unde să se uite înapoi.*

Poate că aici, la mine, e acel loc.

Poate că nu.

Eu rămân. Cu cele cinci foi pe mine, cu patru puncte care nu se mișcă și cu un gol în mijloc, care sunt eu.

* * *

CAPITOLUL 11 — PLANETA: Cei care nu vorbesc

Printre mâncărimile mele sunt unele care nu cântă.

Nu mă refer la animale. Animalele nu vorbesc și nu li se cere. Se scărpină pe mine cum se scărpină vântul, cu pofta bună a lucrurilor care nu știu că sunt, și când mor, mor întregi, fără rest.

Mă refer la oameni.

Cei mai mulți vorbesc fără oprire. Cu zeii, cu morții, cu turmele, cu mine. Zumzetul lor e un râu de cuvinte, pe care îl simt ca pe o ploaie măruntă. Dar printre ei sunt câțiva care vorbesc, mult sau puțin, despre vreme, despre registre, despre pulbere, și totuși *nu vorbesc*: nu spun lucrul pe care îl poartă. Nu pentru că nu pot. Pentru că aleg. Mâncărimea lor e alta. Mâncărime cu fund dublu.

Prima e Cenușia.

O femeie în burnuz cenușiu, pe care o simt ca pe o așchie de cremene sub piele. Mâna stângă o ține strânsă, ca pe o sămânță. Nu spune cât e de bătrână. Când e întrebată, zâmbește și vorbește despre vreme. Pașii ei nu sunt grăbiți, dar nici lenți: sunt pașii cuiva care știe exact în câți pași va ajunge.

Am simțit-o într-o zi, acum o sută patruzeci de ani, cu degetul pe o margine. Nu pe marginea mea și nu pe a pietrei: o margine de sus, lângă Nod, de unde mi-a ajuns doar apăsarea. Apăsa un cuvânt. O singură dată, mai tare decât orice cuvânt apăsat vreodată cu mâna. Mâncărimea aceea mi-a rămas în piele ca o arsură: *LĂSAȚI*.

Cuvântul acela nu l-am spus eu.

Nu l-am rostit, nu l-am cutremurat, nu l-am trimis. L-am simțit trecând prin mine, de sus în jos, dinspre Nod spre cei care aveau să-l primească, ca o picătură care străbate o bucată de pânză. Cei

de sus l-au primit, și cei de jos la fel, și au crezut că vine de la mine. Iar eu, care n-am gură, n-am putut să le spun că nu.

Cuvintele celorlalți trec prin mine ca apa printr-o sită: le simt ritmul, căldura, căderea la sfârșit, și atât. Un cuvânt apăsat cu mâna, în schimb, rămâne în piatră. Poate de aceea pe femeia cenușie o simt mai bine decât pe cei care vorbesc o zi întreagă.

Pe femeia cenușie o simt des. Mai des decât ar trebui. Nu spun că e același om. Spun că mâncărimea ei seamănă cu una pe care o știu dinainte să fie ea. Poate e fiica. Poate nepoata. Poate nu seamănă cu nimic și doar eu, care sunt veche, am început să văd chipuri în nisip.

A doua e Fața-de-Uitat.

Cel de la Arhivă. Pe el îl simt de fiecare dată ca prima oară. Nu pot ține minte mâncărimea lui, de parcă pielea mea ar fi uitat-o înainte să se sfârșească atingerea. Când nu-l mai simt, nu-mi amintesc că l-am simțit. Rămân doar urme: o ceașcă răsturnată, un cuvânt schimbat, un pas făcut la timp. Nu știu dacă minte. Cred că uneori spune adevărul, tocmai fiindcă nu-l crede nimeni.

A treia e Bătrânul Cu Stelele.

Cel care nu minte niciodată și nu spune niciodată tot. Mâncărimea lui are forma unei alegeri. Tace între cuvinte, ca un om care știe că fiecare cuvânt are preț și îl plătește cu grijă. Cerul lui are trei constelații, și toate trei sunt adevărate: Un Singur Păstrător, Cele Două Forțe, Nimicul. Odată a urcat într-un coș, lângă Nod, și de acolo nu mai avea nevoie de nord: avea un punct. Atunci mi s-a părut că mă privește direct, deși nu avea cum.

Ceaiul lui l-a băut o femeie doisprezece ani, cu miere, fără să întrebe ce nu i se spunea.

A patra e Meșterul Cu Mâinile Arse.

El vorbește puțin și numai despre pulbere, unghiuri și arsuri, scurt, cum își numără cuiele. Dar orice întrebare mai adâncă

primește același răspuns: *nu e nimic de aflat*. Și când spune asta, tace cel mai tare.

A cincea e Păzitoarea Peretelui. Maera vorbește în pietre și în răbdare: despre cât e de gros cărbunele, despre cât ține o cetate, despre cine a coborât și când. Ce aude când bate Peretele n-a spus nimănui, nici celor mai mari decât ea.

Sunt cinci.

A șasea nu o pot pune lângă celelalte. O simt în piatra Arhivei, apăsând, nu pe mine, și nu pot spune cărui trup îi aparține. O număr totuși, pentru că tace în felul ei: patru cuvinte, odihnă.

Numărul acesta e al lor, nu al meu, dar îl iau. Ei sunt cei care nu vorbesc, iar tăcerea lor e singura limbă pe care o înțeleg.

Mă scărpină, pentru că tac. Fiecare tăcere e un loc în pielea mea unde mâncărimea nu are ieșire. O mâncărime închisă într-o cameră.

Eu însămi sunt unul dintre cei care nu vorbesc. Poate cel mai mare.

Mi-aș dori uneori să spun ceva. Un singur lucru. *Nu eu am scris cuvântul.* Sau: *nu eu bat în perete.* Sau: *am fost aici dinainte de voi și n-am știut niciodată de ce.*

Dar cum să spun, când tot ce am sunt cutremurele?

Mă cutremur. Cei care nu vorbesc ridică ochii. Toți cinci, sau șase, privesc în sus, deodată.

* * *

CAPITOLUL 12 — GAURA: Trecerea

Acum.

Nu: acum. Acum e un cuvânt al ei. Dar altul nu am.

Ea vine. Pentru ea, vine de o sută treizeci și șase de ani. Pentru mine, de o respirație.

O văd venind prin cum cântărește. Întâi un fir. Apoi o pată. Apoi o greutate tot mai mare, care se aude ca tunetul într-o cameră de piatră. Apropierea, o numesc ei. Fereastra. Apoi Trecerea.

Pentru mine nu sunt faze. Sunt un singur gest, și gestul e întins.

Ea trece pe lângă mine. În clipa în care e cea mai aproape, pielea ei se ridică, frunză de sub un deget. Îi simt apa, ridicată în munți, valuri de patruzeci de metri după măsura lor, și valurile acelea vin spre mine și nu mă ating. Îi simt crestele, trase în sus și subțiate, ca un chip întins de vânt. Îi simt mâncărimea: o foșnire mare, mii de gâze care aleargă prin iarbă, strigând toate odată.

Pe ea, cei din Sărătură își ung inelele stâlpilor cu seu proaspăt, iar apa le ridică casele mai sus decât le-a ridicat vreodată. Păstorii își culcă oile și stau cu spatele la vânt. În Creste, scara pe care s-au sprijinit generații întregi cade într-o singură noapte. Cetățenii Cărbunelui își țin palmele pe pereții care se mișcă. Cei de sus, în Fanare, văd Lampa Mare pâlpâind de la o margine la alta, fulgere pe o piele care se rupe.

Aud *LĂSAȚI*.

Nu: aud o urmă a lui. L-am ținut minte. A trecut prin mine mai demult, cu o sută patruzeci de ani în urmă. Nu a fost al meu. Nu a fost al ei. A trecut prin amândouă.

De aceea nu pot spune cine l-a rostit.

Pot spune cum a venit. A venit precedat de patru lovituri, cum bate la ușă un oaspete înainte să intre. Patru, câte numără cu degetul cineva care se pregătește să vorbească.

Ea mă lasă în urmă și se depărtează. Devine din nou mică. Pe ea, pentru ei, urmează treizeci și nouă de ani de urcare înapoi, apoi coborârea în cetăți, șaizeci de ani de somn, oamenii culcați unii lângă alții, cu inima ascunsă. Pentru mine, o pleoapă

coborâtă, o pleoapă ridicată. Din fața mea, sub cer, văd cele patru stele care nu se mișcă. Cei care nu vorbesc au ridicat ochii, și am simțit asta ca pe o scădere foarte mică a greutății.

Acum e momentul în care aș putea vorbi. Dacă aș avea cu ce.

Ar fi o frază. Cea mai mică. Cea de dinainte de toate. O frază care ar începe cu un cuvânt apăsat mai tare, de o mână veche.

Nu o am. Am ce am avut întotdeauna: o amintire, cât o greutate. Și în amintirea aceasta, într-un fund de strat, mai jos decât ea, mai jos decât oftatul, mai jos decât prima ei cădere, este ciocănitul.

Cel dintâi.

Nu l-am auzit cu o ureche. L-am ținut minte cu toată greutatea. Era acolo când am început să țin minte. Deci nu e al ei. Nu e al celor de pe ea. Poate nu e nici al meu.

Cineva bătea înainte să existe cineva care să audă.

Aceasta e singura concluzie pe care o pot sprijini pe greutate. Restul e aer.

Oftatul s-a terminat. Altul începe.

O sută treizeci și doi, mi se pare, deși nu sunt sigură.

Mai ține ceva: acum nu mai vine în patru. Vine în trei.

Mă întreb dacă cineva, la capătul celălalt, a mai numărat cu degetul.

* * *

PARTEA A DOUA — VARIANTA IMPOSIBILĂ

Planeta și Gaura se aud una pe alta. Și se contrazic.

Nota păstrătorilor. Povestea de mai sus s-ar fi putut întâmpla. Cea de mai jos nu. Un cuvânt al Planetei durează cât o respirație, adică o zi sau mai puțin. Un cuvânt al Găurii durează cât un oftat, adică o sută treizeci și șase de ani. Dacă una i-ar răspunde celeilalte, răspunsul ar veni prea târziu pentru ca întrebarea să

mai fi rămas întrebare. Aici, totuși, ele se aud pe loc. Și, ceea ce e și mai greu de crezut, nu sunt de acord nici măcar asupra lucrurilor pe care le-au trăit amândouă. Am păstrat această parte cu o singură grijă: să nu hotărâm noi care dintre ele are dreptate. Nu putem. Poate nici ele nu pot. Cifrele de aici nu se potrivesc mereu cu cele din prima parte (bătăile, de pildă, sunt numărate altfel, iar lumina scurtă, care vine o singură dată pe Fereastră, vine aici a doua oară, în amintire); nu le-am corectat.

* * *

CAPITOLUL 13 — PLANETA: Cine bate?

Prima dată m-am cutremurat, pentru că am auzit.

Nu cu pielea, cum aud mâncărimile. Altfel: dinăuntru, de undeva mai jos de locul unde nu mă scărpină nimeni, o a doua respirație întinsă în mine, rece, rotundă, fără aer. Am știut că e Greutatea. Am știut pentru că mi s-a adresat.

— Aici, a spus.

Atât. Un cuvânt, și în jurul lui o tăcere mai mare decât cuvântul. Mi-a fost de ajuns ca să aflu că și ea e un fel de „cineva”, după toate vremurile în care o crezusem doar o amintire care mă trage.

— Ai bătut în perete, am spus, cu un cutremur lung și fără grabă, în felul meu de a vorbi, unde fiecare vocală e o coastă care se desprinde și fiecare consoană un munte care se mută. De când mă țin minte, ciocănești în Peretele de Cărbune, în patru, iar femeia veche te ascultă, și nu pricepi cât de singură o lași.

— N-am cu ce, a spus Gaura.

Glasul ei era scurt, uscat. Cuvintele erau despărțite unele de altele de goluri de timp în care aș fi încăput toată.

— Nu pot ciocăni. Nu pot ieși. Dacă ar ieși ceva din mine, n-aș mai fi eu.

— Atunci le-ai trimis prin altceva. Prin lumină. Prin greutate. Tu ești greutatea.

— Eu sunt greutatea. Greutatea nu bate. Greutatea trage.

— Atunci bat eu, am spus, și mi s-a strâns pielea în timp ce spuneam. Nu voiam să fie adevărat.

— Nu tu, a spus Gaura. Nu poți. Ciocănitul era înaintea ta.

— Cum să fie înaintea mea? Eu eram aici. Cădeam spre tine de când am început să cad.

— Prima ta cădere, a spus Gaura, a fost a doua cădere a lumii. Prima a fost ciocănitul.

— N-am înțeles, am spus.

Ea a tăcut, și tăcerea ei a ținut patru dintre respirațiile mele, apoi a vorbit, de parcă ar fi răspuns la altceva:

— Trei.

— Trei ce?

— Trei bătăi. Acum vin în trei. De când o femeie tânără a numărat cu degetul pe cărbune.

— Greșești, am spus. Vin în patru. Le-am simțit azi-noapte prin Perete. Maera avea palma pe zid, și zidul a bătut: una, două, trei, patru. Apoi a așteptat. Apoi iar.

— Atunci Peretele tău bate altfel decât ciocănitul meu.

— Peretele este *eu*.

— Ciocănitul este *eu*.

Pe urmă, în tăcerea care a rămas, am simțit ce nu simțisem niciodată: o nedumerire care nu era a mea și nu era a ei. Tot mai mare, ca apa care urcă între două maluri.

Ea auzea trei. Eu auzeam patru. Ascultam amândouă același ciocănit, în același timp, în același loc al lumii. Și amândouă eram sigure.

— Poate, am spus într-un târziu, cine ascultă schimbă bătaia.

— Poate, a spus Gaura. Dar atunci una dintre noi ascultă prea tare.

— Nu eu.

— Nici eu.

Un cutremur mic între noi, acolo unde ne atingeam. Departe, în Sărătură, un copil și-a șters desenul din nisip, de frică, fără să știe de ce.

Eram singurele două ascultătoare ale ciocănitului. Dacă niciuna nu ciocănea și niciuna nu ascundea nimic, rămânea o a treia.

Niciuna nu a rostit cuvântul acesta. L-am lăsat în gura rece dintre noi, o piatră pe care o vedeam amândouă și pe care amândouă ne feream s-o ridicăm.

* * *

CAPITOLUL 14 — GAURA: Mâncărimea nu e a nimănui

Ea spune: *oameni*.

Cuvântul îi ia mult. Îl rostește ca pe o dușcă lungă de apă în care înoată sute de mii de lucruri mici. Eu nu-l pot cântări. Nu lasă nicio greutate în amintire.

— Nu sunt, am spus.

— Sunt. Îi simt. Mă scărpină. Au case, au turme, au bătrâne cu mâinile ude, au meșteri cu degetele arse. Eu…

Vocea ei a trecut prin mine ca un arc de apă care se desface în sute de picături, și fiecare picătură a atins altceva, un acoperiș, o turmă, un copil care învață să numere. Am simțit că nu pot ține în aceeași amintire atâtea. Am ținut doar greutatea lor la un loc, un praf fin, abia mai greu decât nimicul.

— Ai un tic, am spus. Pielea ta are un tic. Se ridică și se lasă. Cele care par ființe sunt locurile în care te scărpini singură. Un tremur de scoarță. O mâncărime fără nimeni.

— Dar i-am numărat.

— Cu ce?

— Cu hărțile lor. Cu cele cinci ceruri. Cu Năvodul și cu Pragul, cu umbra scurtă și cu Ciocanul. Nimeni nu poate desena un cer care nu există.

— Ba da, am spus. Eu le-am văzut. Hărțile sunt ale mele. Le-am văzut în felul în care ocolește lumina pe lângă mine. Sunt cinci tipare ale aceleiași crăpături a luminii.

— Atunci golul din ele…

— Golul din ele e al meu.

— Nu. Golul e al lor. Ei l-au lăsat. L-au lăsat *pentru* tine.

— Pentru mine n-a lăsat nimeni nimic.

— Atunci pentru cine?

N-am răspuns. Nu din refuz. Eu răspund în oftaturi, iar ea întreba în respirații, și între ele două era o distanță care nu mai exista, dar pe care o simțeam totuși, un colț de piatră sub o pânză.

Ea a mers mai departe, cu glasul ei lung, cu vocalele ei de continente:

— Mai e un lucru. Oftatul tău se scurtează. Cu patru. De fiecare dată. Știu de ce.

— Spune.

— Ți-e foame.

Cuvântul nu l-am înțeles. L-a repetat, cu mâncărime:

— Ți-e foame de mine. Cazi mai repede pentru că mă vrei. Fiecare cădere te face mai flămândă și mai grăbită. Așa se scurtează.

— Eu n-am foame. Eu țin minte. N-am nevoie de nimic.

— Atunci de ce mă tragi?

— Nu te trag. Tu cazi.

— Cazi *tu*, a spus ea.

Am cântărit. Cântărirea mea înseamnă să aștept ca toate straturile să se așeze, unul peste altul.

— Dacă cuiva îi e dor de cineva, am spus, nu sunt eu. Tu ai venit prima. Tu ai început să cazi. Tu nu te poți opri din cădere, nici când ți-ar fi mai ușor. Tu ești cea căreia îi e dor.

— Mie? Mie nu-mi e dor de nimic.

— Atunci mâncărimea cui e aceea care te urcă spre mine, în Fereastră, tot mai ușoară, tot mai subțire, la fiecare pendul, cum ar vrea cineva să-și lase pielea acasă?

— A lor, a spus ea.

— Dar tu spuneai că nu sunt.

Tăcere. O tăcere de un sfert de pendul, în care cineva, undeva, a murit de bătrânețe, și cineva, undeva, s-a născut pe orbită.

— Nu spun că nu sunt, a zis Planeta, cu un cutremur mai mic. Spun că nu pot fi toți ai mei.

— Atunci ai cedat, am spus. Unii sunt ai tăi. Alții nu.

— Cine nu e al meu?

N-am răspuns. Nu știam. Dar în greutatea mea, în stratul cel mai de pe urmă, am ținut minte numărul: cinci care nu vorbesc. Și unul mai mic, cu o mână veche, care nu se afla pe ea, ci *printre*.

Nu i-am spus. Era prea devreme. Sau prea târziu. Nu știu.

Ea a început să se scărpine singură, în locul unde nu o scărpină nimeni. Și pentru prima dată mi s-a părut că aud la ea un cuvânt care nu venea din mâncărime, ci din teamă.

* * *

CAPITOLUL 15 — PLANETA: Mâna și ciocănitul

Aveam o certitudine, și mi-a luat-o.

Mi se părea că știu ce a venit întâi: mâna. Mâna din Arhivă, cea care apasă la începutul cuvintelor, a stat în piatra mea de când

eram tânără. Ciocănitul a venit după. Ciocănitul a învățat de la mână, cum învață ecoul de la glas.

— Greșești, a spus Gaura. Ciocănitul a fost întâi. Mâna a învățat de la el.

— Mâna scrie în patru, am spus. Patru cuvinte, apoi odihnă. O simt în piatră. O simt de vreo două mii opt sute de ani, pendul după pendul. Cum să vină ciocănitul din mână, dacă ciocănitul e mai vechi decât mâna?

— Invers.

— Ce invers?

— Mâna scrie în patru pentru că aude ciocănitul în patru. Nu alege. Ca omul care ascultă un clopot și începe să bată din picior fără să vrea.

— Mâna știe mai multe decât ciocănitul. Mâna a trecut prin generații.

— Ciocănitul știe mai multe decât mâna. Ciocănitul a trecut prin mine.

Era un cerc. Cercul în care se învârt copiii Fanarelor când își numără firele. Fiecare avea un capăt, și niciunul nu știa care.

Atunci am spus ce nu voiam să spun.

— Cuvântul pe care l-au primit cei de sus, acum o sută patruzeci de ani. *LĂSAȚI*. Eu nu l-am rostit.

— Nici eu.

— Dar l-am simțit venind. Din spatele sorilor. Din partea ta.

— Eu l-am simțit venind prin tine. De sus în jos. De la cei de sus spre tine și prin tine spre mine.

— Nu se poate. Cei de sus l-au primit *de jos*. Ei spun *de la cel de jos*, adică de la mine.

— Atunci prin tine a trecut.

— Atunci prin tine a *venit*.

— Nu.

— Nu.

Între noi s-a întins ceva uscat și subțire, ca o frunză. O simetrie atât de desăvârșită, încât suna aproape fals. Cuvântul trecuse prin mine, spunea ea. Prin ea, spuneam eu. Fiecare simțise cuvântul trecând prin cealaltă. Niciuna nu-l simțise pornind.

— Nu l-am spus eu, a zis Gaura.

— Nu l-am spus eu, am zis.

— Atunci cine?

Pe mine, în Arhivă, într-o încăpere unde mirosul de hârtie veche era mai gros decât aerul, o femeie în burnuz cenușiu își plimba degetul pe un rând de scris. Nu se grăbea. Ținea capul ridicat spre tavan, cum îl țin cei care ascultă.

Gaura a tăcut mult. Apoi a vorbit, cântărind ceva ce nu avea greutate:

— Poate că nu l-a spus nimeni. Poate că cuvintele nu se spun. Poate se *aduc*.

— Cine le aduce?

— Cineva care nu e nici sus, nici jos.

— Atunci unde?

— *Printre*.

Dintre toate, cuvântul acesta m-a înfiorat cel mai tare. Ea nu-l rostise ca pe o idee, ci ca pe o amintire. Parcă ar fi fost în greutatea ei de la început.

— Spune-mi ce înseamnă *printre*, am zis.

— Nu știu. L-am găsit în lumină. În lumina scurtă. În ea, între un fir al luminii și altul, e un loc mic, o pauză. În pauza aceea ceva mai respiră.

— Cineva respiră în lumină?

— N-am spus cineva. Am spus *ceva*.

Mi-am amintit ce spunea Maera: o forță care ține și una care ascultă. Cealaltă, cea de-a doua, de care mă temusem, nu era a mea și nu era a Găurii.

Era printre.

Nu am spus-o cu glas tare. Dar Gaura a tăcut într-un fel care însemna că a auzit.

* * *

CAPITOLUL 16 — GAURA: Ordinea

Am încercat să punem faptele în ordine.

Ea a zis: să începem cu ruperea firului.

Eu am zis: să începem cu bătaia grea.

Ea știa că firul s-a rupt întâi. Simțise scoaterea, acul tras din deget, și abia după aceea ciocănitul greu, clopot lovit cu o piatră.

Eu știam că bătaia grea a fost întâi. Îi simțisem crăpătura în greutate, apoi lipsa de patru. Un fir rupt *după*.

— Nu se poate, a spus ea.

— Nu se poate, am spus eu.

Dar amândouă aveam amintiri. Ale ei erau pe piele, mici, ascuțite. Ale mele erau pe greutate, mari, grele. Fiecare amintire spunea altceva, și fiecare era la fel de adevărată.

— Poate ordinea depinde de unde stai, a spus ea.

— Poate depinde de cât de repede trăiești, am spus eu.

— Dacă depinde de asta, amândouă avem dreptate.

— Atunci niciuna dintre noi nu poate spune ce a cauzat ce.

— Atunci nu știm dacă bătaia a rupt firul sau firul a chemat bătaia.

Am simțit că ne apropiem de ceva ce nu trebuia atins. Un interior.

— Dacă firul a chemat bătaia, a spus ea, atunci întrebarea a trezit pe cineva. Kessa a întrebat *de ce*, Plasa a răspuns, firul s-a rupt, și cineva a bătut greu. Cum se trezește un om și lovește în perete.

— Dacă bătaia a rupt firul, am spus, atunci cineva a hotărât să rupă. Plasa n-a răspuns. Bătaia a răspuns. Și Plasa a fost doar

mesagerul.

— Nu sună la fel.

— Nu sună la fel.

— Dar ambele sunt cumplite.

Atunci a venit lumina.

Era lumina Ferestrei, cea care vine o singură dată, cu un minut înaintea primului rând de rachete. Venise mai demult, înaintea întrebării Kessei, dar în vorbirea noastră fără ordine venea acum. Zăvorul, punctul care nu se mișcă. Am simțit-o venind spre mine, săgeată cu adresă.

— Pentru tine, a spus Planeta.

— Pentru tine, am spus.

— Nu. Vine spre tine. Intră în tine.

— Vine pe lângă tine. Trece prin ce ai tu în jur. Prin aerul tău, prin mareele tale. E pentru ei, pentru cei de pe tine. Și tu o duci.

— Eu nu duc nimic.

— Eu nu primesc nimic.

Cât o clipire, și lumina s-a stins. Un minut mai târziu s-a aprins primul rând de rachete, așa cum se aprinsese.

— Dacă nu e pentru mine, a spus ea, și nu e pentru tine…

— Atunci e pentru cineva care e între noi, am spus.

— Printre.

— Printre.

Cuvântul s-a așezat între noi, a treia respirație. Mică. Atentă.

Atunci ea a pus întrebarea pe care niciuna nu o punea:

— Dacă mâna scrie în patru, și ciocănitul bate în patru, și firele erau treizeci și patru, de patru ani, și oftatul tău scade cu patru…

— Atunci patru nu e un număr, am spus. E o mână.

— Ce fel de mână?

— Una care numără pe degete și, la al patrulea, își lasă degetul mare să țină socoteala.

Am tăcut. Oftatul meu următor, cel de o sută treizeci și doi, începea deja să se adune.

Planeta a făcut un cutremur mic, în coasta ei, cum își numără omul degetele pe sub masă.

Nu i-am răspuns. Nu știu câte degete are cel care numără.

* * *

CAPITOLUL 17 — AMÂNDOI: A treia

(Planeta vorbește în rânduri lungi, Gaura în rânduri scurte; acolo unde nu se mai deosebesc, nu se mai deosebesc.)

Aici.

Au trecut multe respirații de când am început să vorbim, și prea puține oftaturi.

Un oftat.

Spune-mi ce ai ținut minte despre tăcerea de dinainte.

Nu am ținut minte tăcerea. Am ținut minte ciocănitul.

Eu am ținut minte tăcerea. Era mai mare decât ciocănitul. Și avea în ea un loc.

Un loc.

Un loc rotund, cât o palmă, pe care toți l-au lăsat gol.

Golul din hărți.

Golul din tine.

Golul din noi.

Câți suntem?

Doi.

Doi, și cei care nu vorbesc.

Cei care nu vorbesc sunt cinci. Sau șase. Sau unul.

Sau toți, în afară de noi.

Nu. Noi nu vorbim. Noi doar ne auzim.

Un cutremur lung în coasta lumii, și un oftat în mijlocul lui.

Ți-aduci aminte de lumina scurtă?

Mi-o aduc aminte prin greutate.

Mi-o aduc aminte prin piele.

Nu e pentru niciuna dintre noi.

Atunci pentru cine?

Pentru cineva care ascultă.

Pentru cineva care ține.

Maera spunea: una care ține, una care ascultă.

Atunci a treia nu e nici una, nici alta.

A treia numără.

Am încercat să-i dăm un nume, fiecare pe limba ei. Planeta a încercat cu o mâncărime, și n-a ieșit. Gaura a încercat cu o greutate, și n-a ieșit. Numele ar fi trebuit rostit de ea, și numai de ea.

Cinci ceruri fără nord. Și un nord pe care l-am găsit amândouă, fără să-l căutăm. Care? Locul unde toți au lăsat gol. Nu e nord. E o ușă. O ușă spre ce? Spre cine bate.

Un ciocănit.

Unul singur, greu, în mijlocul tăcerii, piatră în fundul unei fântâni. Nu în trei. Nu în patru. Nici înaintea unui fir rupt, nici după. Doar ciocănitul, singur, și în urma lui o tăcere mai adâncă decât toate.

Am auzit.

Am auzit.

Nu e al meu.

Nu e al meu.

Ne-am uitat una la alta, dacă aceasta se cheamă a privi, și am știut amândouă același lucru, singura dată când am știut ceva împreună: ciocănitul nu venea nici de la ea, nici de la mine, nici de la cei care nu vorbesc.

Venea de la cineva care, spre deosebire de noi, *aștepta un răspuns*.

Planeta s-a oprit din cutremur.

Gaura s-a oprit din cădere.

Pentru prima dată, de la început, niciuna nu a mai vorbit.

Ciocănitul aștepta, ca o întrebare pusă o singură dată de un glas care nu știe dacă are voie s-o pună.

Ce întreabă?

Nu știu. Are forma unei întrebări, cum are o gaură forma pietrei care a lipsit.

Atunci ce ar umple-o?

Niciuna nu a răspuns. Dar în tăcerea aceea, fiecare în felul ei, am văzut lumina.

Lumina scurtă, cea care vine o singură dată pe Fereastră, cu un minut înaintea primului rând. Venise și plecase de mult; aici nu mai avea ce căuta. Și totuși era pe drum, cum e pe drum un lucru trimis înainte de a fi fost făcut.

Nu venea spre mine.

Nu venea spre mine.

Zăvorul.

Pentru cineva printre.

Am știut ce avem de făcut. Nimic. Să nu ne punem în drum.

Eu mi-am întors greutatea cu un strop, cât să nu mai stau pe linia ei. Eu mi-am lăsat polul să alunece cu un singur grad, cât face într-un an. Între noi s-a deschis golul din hărți, locul rotund cât o palmă pe care toți îl lăsaseră gol, în toate hărțile lor.

Nu era gol. Era drum.

Lumina a trecut prin el. Nu prin mine, nu prin ea: printre. A trecut cum trece apa printre două degete lăsate deschise, fără să ude niciunul. Avea în ea ceva strâns ca un sâmbure, un cuvânt, poate unul singur, pe care niciuna nu l-a putut citi. Nu era pentru noi.

Dar am simțit amândouă ce făcea. Se ducea înapoi. Nu înainte, spre rachete, cum merge lumina Ferestrei: înapoi, cu un minut, apoi cu mai mult, prin locul în care ciocănitul tocmai întrebase.

Atunci am simțit-o. O căldură mică, cu un minut mai devreme decât ar fi trebuit, pe un loc pe care nu-l avem, cum o sprânceană simte focul înainte să-l vadă. Nu era a noastră. Trecea pe lângă noi, spre cineva care avea o frunte.

Ciocănitul nu a mai bătut a doua oară. Primise.

Și atunci i-am simțit pe ceilalți, pentru prima dată împreună, cum simți într-o încăpere întunecată că nu ești singur, după respirații.

Sus, într-un coș de răchită legat lângă Nod, un bătrân a închis ochii și și-a ținut răsuflarea cât ține o frază pe care ai ales să n-o spui.

Jos, în Cetatea Opt, un om cu mâinile arse a rămas cu creionul în aer, deasupra unui rând scris de o mie de ori: *nu e nimic de aflat*. N-a mai pus punctul.

O femeie în burnuz cenușiu și-a oprit degetul pe o margine, la început de cuvânt, acolo unde se apasă mai tare. Mâna stângă nu i s-a desfăcut.

Într-o încăpere pe care n-o ține minte nimeni, un om cu o față de uitat a așezat o ceașcă pe masă, încet, ca să nu facă zgomot.

Jos, în Adânc, Maera a luat palma de pe cărbune. Nu fiindcă ar fi ars. Fiindcă pentru întâia oară în patruzeci și doi de ani de serviciu nu avea ce număra.

Cinci. Și a șasea, în piatra Arhivei, o mână veche care a început un rând și a lăsat odihna înaintea lui.

Nu tăceau unul pentru altul și nu știau unul de altul, dar tăceau în același moment, pe aceeași măsură, cum bat în același moment două ceasuri care nu s-au întâlnit niciodată. Ascultau să vadă dacă vorbim noi.

Atunci am înțeles amândouă ce sunt cei care nu vorbesc: cei care *ascultă să vadă dacă vorbești tu*. Și că, pentru o respirație, am fost și noi dintre ei.

Ciocănitul a mai așteptat un oftat întreg, apoi încă unul. Nu s-a supărat. A rămas pe loc, cu urechea întoarsă spre noi, cum rămâne un om care a aflat ce voia să afle din felul în care ai tăcut.

Sus, la marginea mea, în Fanare, un copil a numărat firele pe degete. Treizeci și trei. A ajuns la locul gol, pe care îl știa, și a trecut peste el cum treci peste o treaptă lipsă, pe întuneric, fără să te uiți. Nu s-a încurcat. Era prima oară. Locul a rămas gol; copilul a învățat să-l numere.

Și undeva, printre, ceva a început să numere înapoi, de la treizeci și trei.

Volumul 9 — Cel care ajustează orbita

Finalul seriei. Povestit din viitor, în ordine inversă: de la pendulul 20 (136 de ani) la pendulul 1 (212 ani). Perioada crește pe măsură ce citești. Numărătoarea se închide la sfârșit.

* * *

Prolog

Ți se pare că vorbesc dintr-un loc. Nu e un loc, e o dată, și data n-a sosit încă pentru nimeni dintre voi.

Îți spun „tu” pentru că așa scriu de aproape trei mii de ani: cu un singur cititor în minte. Cititorul acela s-a schimbat de multe ori. Acum ești tu, Ilvara, cu degetul pe un rând de cifre, și simți că seria e prea netedă. Ai dreptate. O mână a netezit-o. Mâna e a mea.

Povestesc înapoi pentru că așa mi-a ajuns mie povestea, de la capăt spre început. Eu sunt cel care vine după tot. Cunosc sfârșitul seriei, Marea Aliniere, și de acolo se vede ce de jos nu se vede: fiecare pendul e mai scurt decât cel dinaintea lui. Dacă pornești de la ultimul și mergi spre primul, perioada nu mai scade, crește: 136, 140, 144, până la 212. Privită dinspre capăt, planeta se desface ca un arc. Eu o strâng de partea cealaltă.

Mă numesc cel care ajustează orbita. Numele nu-mi place, dar n-am altul care să încapă într-un rând de registru. Am avut unul. L-am lăsat undeva între pendulul 1 și pendulul 20, într-o zi cu trei lumini, și n-am mai găsit drumul înapoi să-l iau.

Îți voi spune cât se poate spune. Nu din generozitate, din aritmetică. Întrebarea Kessei, „DE CE”, a rupt un fir, iar o întrebare plătită trebuie să primească un răspuns întreg, altfel firul s-a rupt degeaba. Un răspuns costă patru ani. Nu ai voștri, cum ați crezut: ai mei. Pe aceștia îi plătesc cu cartea de față și nu mă plâng. Am mai plătit.

Vei vedea întâi lucrurile pe care le știi: Lastun, ceașca lui Dovan, cuvântul de pe zidurile fanarilor. Apoi pe cele pe care nu le știi, tot mai în urmă. Pe drum vei întâlni trei oameni, fiecare cu câte o parte din adevăr: un bătrân care a crezut într-un singur Păstrător, o femeie care a crezut în două forțe, un meșter care a crezut că nu e nimic de aflat. Nu-i judeca. Au avut dreptate toți trei, fiecare din unghiul lui. Alte două lucruri nu ți le voi spune, pentru că nu sunt ale mele; le vei recunoaște după tăcere.

La sfârșit voi închide numărătoarea pe care ai început-o în prima zi a Ferestrei. O vei recunoaște și pe aceea.

Încep cu cel mai apropiat de tine și merg spre cel mai îndepărtat. Așa se citește un pendul: de la cădere spre începutul căderii.

* * *

Capitolul 1 — Pendulul 20 · 136 de ani

Fereastra a durat doi ani și opt luni. Nouăzeci de rachete au încăput în ea, iar tu, Ilvara, ai numărat fiecare lansare cu degetul pe marginea foii, ca pe un puls. Fratele tău a urcat în Lastun, care nu avea pulbere de zbor. Oruk știa. Știai și tu, de când, în

anul morții lui Dovan, meșterul a scos de sub masă caietul în piele de capră și ți-a arătat trei numere cu un deget negru.

Să încep cu Lastun, fiindcă toți vă întrebați cum a urcat.

Oruk golise sacul cu mâna lui. Ucenica lui, Nerya, avea nouă ani și cărase sacii la picioarele rampei, unul câte unul; pe ultimul îl ținuse în brațe ca pe un ied, iar bătrânul îi spusese să uite că l-a ținut. Un om care făcuse patruzeci de ani de rachete ce nu ajung își făcuse socoteala lui: dacă sus e cineva, pulberea nu-l ajută; dacă nu e nimeni, nu-l strică. Singura încercare curată era un sac aproape gol. N-a lăsat în el decât un pumn de pulbere, pusă grăunte cu grăunte în dreptul fitilului, cât să aibă ce aprinde. A așteptat minutul. A aprins fitilul. Flacăra a ținut cât un pumn, patruzeci și una de secunde, și s-a stins înaintea tuturor celorlalte; racheta a urcat mai departe fără zgomot, ca o fărâmă de pânză într-un curent, iar el a scris în caiet: *Pulbere: zero. Urcare: da*. Sub rând a mai pus un cuvânt, mărunt, cu cărbune. Nerya s-a ridicat pe vârfuri și n-a putut să-l citească. Cuvântul era *Harnic*.

Nu a urcat singură. Lastun stătea la capătul primului rând de zece, a zecea, iar în mijlocul aceluiași rând, acoperită cu pânză până la coș, stătea racheta lui Selerin. Cu un minut înaintea primei rachete din Fereastră, o lumină scurtă pornește dintr-un punct care nu se mișcă față de stele. Voi i-ați spus Plasa. Lumina aceea nu e un semnal. E o împingere. Pe rachetele cu pulbere e prea mică să conteze; Lastun, care nu mai avea nimic după amorsa stinsă, a avut-o doar pe ea, și i-a ajuns. Am ridicat-o eu, cum se zice, cu mâna, deși nu e mână, și odată cu ea tot ce purta: pe fratele tău. Cu paisprezece luni mai devreme, pe acoperișul ghildei, el pusese cerului o întrebare mai bună decât a ta, fără să știe că o pune cuiva. Tu aveai capul plecat peste cifre.

(Nu-ți spun încă ce întrebare. Capitolele de la sfârșit sunt ale ei.)

Când Lastun a trecut de limita albastră, la capătul urmei lăsate de rachetă s-a aprins un fulger mic și alb. Tu aveai un cod: trei fulgere scurte dacă a găsit ceva, unul lung dacă a murit. Fulgerul acela nu intra în cod. Era un al patrulea răspuns, cel mai scurt cu putință: sunt aici, trăiesc, iar ce am găsit nu seamănă cu nimic din foaie. Foaia tremura în mâna ta, și nu știai care dintre cele trei predicții se adeverise. Se adeverise o a patra. Sus, fanarii au prins racheta în plasa Portului, rece, fără miros de pulbere; cronicarul lor i-a legat un nod simplu, într-un cerc fără capăt, și n-a știut ce scrie.

Pentru că în pendulul tău totul s-a legat, trebuie să-ți spun ce a rămas legat prost. Ceașca lui Dovan.

Ceașca nu era a ta și nu te-a vrut nimeni mort. Dovan a murit fiindcă a vrut el. Avea optzeci și unu de ani și mâini care nu-l mai ascultau, iar în ultima lui lună numărase destul cât să ajungă la zero. Voia să-ți arate registrul cu coperți de piele.

Pelon sunt eu, Ilvara. O parte din mine, adică: cea care coboară, o dată la pendul, în arhiva voastră, și stă în spatele unei uși fără să lase amintire. Cine nu-și poate aminti fața mea nu mă poate găsi, iar cine nu mă poate găsi nu poate fi silit să mă ucidă. Așa m-am păzit de la prima vizită.

În zilele în care sunt la voi cu totul, mi se pot pune întrebări la ușă, și nu costă nimic. Dovan m-a întrebat. I-am spus tot, afară de ce voia să știe cel mai mult: dacă să-ți spună. Am zis doar atât: fata care primește cifra de la dascăl o crede; fata care o găsește o numără. Dovan a tăcut mult. Apoi a râs. Toată meseria lui stătuse într-o frază de-a lui: *cifra care nu e atinsă nu e citită.*

A hotărât singur. A cerut de la bucătărie o ceașcă goală, a mea, a custodelui, ca să nu se uite nimeni la a lui, și a pus în fund un praf de rădăcină-de-ceață, păstrat de ani într-o cutiuță. A urcat cu ceașca în turnul lui Selerin. O jumătate de zi de scări era mult pentru un om de optzeci și unu de ani, și le-a urcat cum se

plătește o datorie veche: cu câte o odihnă pe fiecare palier și cu brațul custodelui, adică al meu, sub cotul lui, pe care nu l-a refuzat și nu l-a numit. Sus a cerut ceaiul cu miere de tei pe care Selerin ți-l turna ție în fiecare seară; mierea ascunde gustul rădăcinii. Selerin s-a uitat în ceașcă. A văzut praful. Selerin nu minte niciodată, alege. A ales să toarne. Patru cuvinte a ținut în gură ca pe un sâmbure și nu le-a scris în nicio scrisoare: *Ceaiul era al meu.* Pentru ele ți-a turnat ceai cu miere doisprezece ani, seară de seară, ca un om care își plătește în rate o ceașcă.

Ceașca plină nu mai avea cine s-o ducă, fiindcă lui Dovan nu-i mai rămăseseră puteri decât pentru coborât. Am dus-o eu, în trupul custodelui, până în sala de lectură. Asta e partea mea și n-o ascund. Omul nu-și amintește cine i-a pus-o în mână, fiindcă nu-și amintește zilele mele. Ahlen a spus că inima lui Dovan a fost ajutată. Adevărat: de trei prieteni.

Un singur lucru am mișcat în dimineața aceea: registrul cu coperți de piele. L-am luat de pe raftul lui și l-am pus în Camera Zero, pe masă, ca să-l găsești cu cheia ta, nu din mâna lui. Minciuna cu „acum trei zile” a fost a custodelui, care minte politicos, din deprindere. Ce ți-am spus lângă tăblia lui Dovan, că nu ai ce căuta acolo, a fost adevărul.

Te-au ținut în viață trei mâini: a lui Dovan, murind; a lui Selerin, cu ceaiul lui; a mea, cu un registru, o mână veche și un cuvânt, ZI, scris cu apăsarea mai mare la început. Aveai de făcut ce nu poate face altcineva: să fii acolo, singura care numără. Fără martor, întrebarea Kessei ar fi fost un strigăt într-un nod de lumină. Ce nu e văzut nu se închide.

Tot eu am bătut, cu trei ani înainte de Fereastră, la patru uși din cartierul de jos. Nu am șters nimic de pe lista piloților: am cerut. Nu pot ordona, cer, cu o politețe veche. Trei piloți mai pricepuți și mai puțin curioși decât fratele tău au spus, pe rând, că sunt obosiți; așa au ieșit de pe listă cele trei nume de

deasupra lui. A patra ușă era a lui. Îl voiam sus în prima săptămână, nu în ultima.

La opt zile după ce fratele tău a ajuns la Fanarul Șapte, la capătul Drumului Lung de unsprezece zile de la Portul Trei, Kessa a trimis „DE CE” cu racheta-curier, cu el în picioare lângă ea, fără să se atingă de fitil. Plasa a pâlpâit de două ori, ca o inimă. Cele două pâlpâiri au spus: *vei primi*. Un fir s-a subțiat până la ață, până la păr, până la nimic. Au rămas treizeci și trei. Bătaia grea pe care ai simțit-o în piept, în Adânc, a fost firul. Era firul Trecerii tale, rupt cu doi ani înainte de vreme: după 136 vine oricum 132, iar planeta n-a pierdut nimic din rândul ei. Prețul a căzut pe mine, patru ani din somnul pe care nu-l voi mai dormi. Voi ați crezut că plătiți voi.

Trei zile după ce a ars VENIȚI, am scris în marginea registrului, lângă rândul tău, două cuvinte: *Încă unul.* În ziua dinainte îți lăsasem pe masa din Camera Zero un lucru; îl găsești la capitolul 8. Știam ce urmează. Selerin își tăiase cu cuțitul întrebarea pe o tăbliță și o ținea la piept ca pe o pâine: *Cine a scris în marginea registrului?* A scăpărat-o semn cu semn, o sută două semne în total. I-am răspuns prin fire, singurul fel în care se poate: ACELAȘI CARE A ÎNTREBAT PRIMUL. Un fir a albit și s-a retras în nod. Treizeci și doi. Treizeci și doi de ori patru fac o sută douăzeci și opt, numărul pe care îl scrisesem cândva în creion pentru pendulul 21 și pe care Ahlen îl acoperise cu 132; acum avea să vină la rândul lui, cu un pendul mai târziu, fără să-l mai scrie nimeni. Firul acela l-am ținut în pumn, rupt, până la Trecerea pendulului 21, de aceea oglinzile fanarilor, care numără ce văd, vor număra treizeci și trei toată Fereastra de atunci. Alți patru ani de somn. Cine a întrebat primul, vei afla la capitolul 15.

Fratele tău cobora în vremea aceea cu Kessa, într-o cușcă de pânză, zece zile de drum, și a stat treizeci de zile pe pământ, aproape de tine. A treizecea zi ți-o las pentru capitolul 15.

Mergem înapoi cu patru ani. Pune degetul pe rândul următor.

* * *

Capitolul 2 — Pendulul 19 · 140 de ani

În pendulul acesta, o femeie într-un burnuz cenușiu a scris un cuvânt, și cuvântul a ajuns pe zece creste, pe un zid de fanar, într-un port care a ars și deasupra unei piețe, în câte un chip pentru fiecare loc. Ți-l lămuresc, fiindcă una din fețele lui n-ai apucat s-o vezi.

Ahlen. Voi i-ați spus Cenușia. Avea atunci vârsta pe care o are și acum, pentru că ea însăși și-a pierdut socoteala vârstelor; despre asta, la capitolul 12.

Nu era menită să știe ce știa. În cele trei zile ale vizitei mele din pendulul acela a intrat în arhivă și a citit, rând cu rând, marginile registrului. Mâna veche, cum ați numit-o. Era a treia care le citea pe toate, după Tamsin, despre care vei afla, și după Hedra, care a scos din foc o sută zece fâșii. A priceput în trei zile ce voi n-ați priceput în aproape trei mii de ani: că adnotările nu sunt ale unui om care a trăit mult. Sunt ale unui om care sosește de departe, de fiecare dată, și începe fiecare cuvânt de parcă ar fi primul.

În prima mea zi scrisesem o frază în marginea paginii, ca să rămână: *Va veni una care numără. Lăsați-o.* Cerneala mea se usucă în timpul meu, nu în al vostru; de aceea părea proaspătă și în pendulul tău, după o sută patruzeci de ani. Ahlen a citit fraza, s-a oprit la „Lăsați-” și a hotărât că n-are nevoie de „-o”.

A venit la mine, în spatele arhivei, unde un raft îmi ține ușa. Mi-a spus:

— Știu ce faci.

— Eu doar țin socoteala cine intră unde, doamnă.

— Știu destul. Nu mai ridica oameni.

Nu era o cerere simplă. Fanarele se născuseră în pendulul 16, cu lanterne și cuști mici, și până în pendulul 19 deveniseră o populație: șapte fanare în registru, aproape o mie de suflete. Nu-i ridicasem eu. Se urcaseră singuri, cu pulberea unui Oruk al vremii lor. Eu doar le pregătisem un loc și un nod de lumină ca să-l găsească.

— Nu-i ridic eu, i-am spus. Dar trebuie să rămână unii sus. Cineva ține Plasa. Cineva aude când firul se întinde.

— Cât costă? a întrebat Ahlen. Să audă.

Aici trebuia să mă opresc. Nu m-am oprit. I-am spus adevărul: că Plasa are treizeci și cinci de fire, de câte patru ani, și că la fiecare Trecere trag unul. Că un răspuns trimis prin Plasă rupe un fir înainte de vreme, iar cel care răspunde își plătește patru ani din somnul lui. Că întrebările puse la ușa mea, în cele trei zile, sunt gratis, fiindcă atunci sunt treaz oricum, iar afirmațiile sunt libere.

— Cine plătește? a întrebat ea.

— Eu.

A tăcut. Pe urmă a întrebat:

— Cât dormi?

— Cât apuc.

— Atunci scriu să nu mai întrebe.

— Nu poți opri o întrebare.

— Pot s-o prind în gât.

A scris, deci, în noaptea a șaptea a Ferestrei, când nu pornise încă nicio rachetă, un singur cuvânt, o singură dată, cu degetul, pe marginea Plasei, acolo unde ajunge ea: LĂSAȚI. Patru lovituri au venit înaintea lui; erau ale mele, de partea cealaltă, felul meu de a spune „am auzit”. Plasa a pus cuvântul în lume cu ce a găsit în fiecare loc. În lanternele de jos a ieșit lumină, în codul rar al fanarilor; Brenn Aldor l-a copiat cu creta pe o tăbliță. Paznicului Dermid i-a coborât ca o linie albă, la Portul Trei, și Dermid a

rămas în port când acela a ars. Pe zidul sudic al turnului de la Gura Văii a căzut cenușă, în șase litere, cu un Ț a cărui coadă seamănă cu o ancoră. Peste o șesime dintr-un oraș a trecut fum. De aceea nu s-au potrivit mărturiile: doi paznici din zece l-au văzut, opt n-au văzut nimic, iar fiecare a citit în limba lui un cuvânt care n-avea limbă.

Era ordin, rugăminte sau avertisment? Toate trei. În marginea mea, cu „-o” la coadă, a fost un ordin: lăsați-o, pe cea care numără. În mâna lui Ahlen, fără „-o”, a fost o rugăminte. Pe zidul fanarilor, fără obiect, a fost un avertisment, iar obiectul și l-a pus fiecare. Un cuvânt care așteaptă un obiect ține mulțimea în liniște cât timp o lasă să-și caute obiectul. Liniștea a ținut o sută patruzeci de ani, până la Kessa, care l-a citit ca pe o ușă.

După ce a scris, Ahlen s-a dus la Veghea, la un om cu cicatrice, și l-a întrebat de un fir de cânepă cu patru noduri. Pe aceea o spun la capitolul 4. Dar ea n-a făcut atunci doar atât; a făcut și al doilea lucru, pe care ți-l povestesc cu cifre în capitolul următor.

Ține minte numele ei. Ea e, în cartea aceasta, singura care a încercat să-mi schimbe socotelile și a reușit.

* * *

Capitolul 3 — Pendulul 18 · 144 de ani

Fereastra a durat trei ani și patru luni. Din cele o sută șaptezeci încărcate, au urcat o sută douăzeci și patru de rachete, de pe trei platouri, și unsprezece au ajuns. Una dintre cele unsprezece a dus-o pe Lisa, iar Lisa a înnodat împreună cu Cei Dintâi, două sute treizeci de suflete, Fanarul Șapte. Despre cele unsprezece se vorbește și azi în fanare. Prinderea cu plasa a ieșit dintr-o prinzătoare strivită de o rachetă; de atunci se prind rachetele ca pe pești mari.

Eu nu am stat pe Plasă. Plasa nu e casa mea. E unealta mea, cum o cheie nu e casa celui care deschide. Eu stau într-un singur punct, ultimul moment al seriei, Marea Aliniere, de unde ajung la voi doar prin fire.

Un fir e o corecție, și atât.

La Trecere, când planeta trece pe sub Plasă, trag de un fir; el se întinde patru ani și se rupe, iar planeta revine cu patru ani mai devreme decât ar fi revenit. De ce trebuie s-o fac nu-ți explic aici: ți-am lăsat să vezi, pe o masă, și masa vine la capitolul 8.

Patru ani nu sunt mulți. De aceea sunt atâtea fire: în pendulul acesta, treizeci și șase; la tine, treizeci și patru. O trăgătură mai mare ar rupe planeta. Una mai mică n-ar ajunge unde trebuie să ajung.

O urmă a socotelii mele s-a păstrat, și nimeni nu a știut s-o citească. Pe șnurul Celor Dintâi, cronicarii de la Șapte au un singur nod strâns altfel decât celelalte, pus mai târziu, în dreptul firelor; ei numără, de când se știu, treizeci și patru, și nodul acela le strică numărătoarea. Îl citesc eu. Cei Dintâi au legat treizeci și șase în Fereastra lor și au adormit. Firul Trecerii a căzut cât dormeau, iar cine s-a trezit după și a numărat din nou a găsit treizeci și cinci și a legat nodul pe șnurul vechi, cu o mână străină, cum se leagă o dovadă. Nu e o greșeală de numărătoare. E treapta din mijloc, cea dintre treizeci și șase și treizeci și patru, legată târziu fiindcă a fost numărată târziu.

Acum, rândul. Registrul arhivei primește un pendul abia după Trecerea lui, dar hârtia albă de dedesubt primește creionul. Eu am scris în creion, în pendulul acesta, pe pagina albă de după ultimul rând, un rând pe care îl cunoști bine: „Pendulul 21: 128”. Nu 132. Aveam câteva pendule de somn nedormit în oase și Alinierea mi se părea prea departe. Cu o trăgătură de opt ani, două trepte într-una, aș fi ajuns mai repede și aș fi scăpat de un secol de vegheat.

Nu spun că a fost o idee rea. Spun că a fost ideea unui om obosit. Oboseala, Ilvara, e singurul lucru pe care îl cheltuiesc cu adevărat: toate întrebările, toate răspunsurile, toate cuvintele pe care le amân prea mult se scot din somnul meu. Cine doarme prost greșește cifre.

Ahlen a citit rândul în pendulul următor și a priceput că mâna veche nu-și greșise cifra: o voise. Nimeni nu scrie în creion o cifră pe care n-o vrea. A șters creionul și, în dimineața de după prima salvă a pendulului tău, când rândul își primea locul în registru, a copiat peste el cu cerneală: „Pendulul 21: 132”. A copiat literele bine. N-a copiat apăsarea: a apăsat egal, de la început până la sfârșit, ca un copist atent, și lipsa aceea am citit-o ca pe o semnătură. În bucla de la baza lui 2, unde mâna mea nu face nicio buclă, a ascuns un 4, cât un grăunte. Tu singură îl vei găsi, dacă ții foaia la lumină și numeri.

Când am citit rândul, din capătul meu, am crezut întâi că l-am scris eu. M-am întrebat dacă nu cumva am obosit atât de tare încât m-am corectat singur. Abia mai târziu mi-a fost limpede că cineva întinsese mâna spre mine, peste mai bine de o sută de ani, ca să-mi spună: nu te grăbi.

Am ascultat-o. Nu pentru că aveam de ales. Cifra ei, 132, era cea pe care aș fi scris-o dacă n-aș fi fost obosit. Patru ani în plus pentru voi, patru în plus pentru mine, în același rând.

De aceea, Ilvara, seria nu e dreaptă din cauza unei legi. E dreaptă din cauza a doi oameni care s-au certat tăcut peste un rând de registru și s-au înțeles pe jumătate. Dacă ții foaia la lumina roșie, sub cerneala ei se mai vede creionul meu.

* * *

Capitolul 4 — Pendulurile 17 și 16 · 148 și 152 de ani

Aici s-au născut fanarele, și aici am făcut prima mea greșeală mare.

În pendulul 16, un grup de oameni de pe coasta de nord a ridicat prima lanternă pe orbită, o carcasă de lemn și sticlă care ținea o flacără închisă. Au făcut-o ca semn: „Suntem aici, am ajuns.” Eu am citit semnul de la capătul meu și l-am luat drept chemare.

Nu era. Era o rugăciune. Un popor care se uită în sus nu cheamă pe nimeni, doar nu mai suportă să fie singur. Dar eu am răspuns. Am dat firelor Plasei puțină lumină, destulă cât s-o poată vedea un ochi; până atunci stătuse prea palidă ca s-o citească cineva. De atunci, fanarii o privesc ca pe un lucru care le aparține.

Aveau dreptate, într-un fel. Nu le aparținea Plasa. Le aparținea ceea ce Plasa ține.

Jos s-a petrecut același lucru, în felul lui de jos. Mirune, ucenică de zidar, a ridicat în anii aceia turnul de la Gura Văii, două sute doisprezece trepte, o sută treizeci de coți, vreo treizeci și doi de stânjeni, și l-a terminat după unsprezece ani de schelă. Am urcat o dată pe schela ei, în zilele mele, și pe treapta de la mijloc am zgâriat semnul pe care îl știi din margini: un cerc gol cu un punct în el. Îl pun pe zilele fără lumină. E singura mea semnătură, un punct într-un loc gol. Treapta aceea e azi singura netedă din două sute doisprezece, uzată de tălpile celor care urcă fără să știe pe ce calcă. În pendulul următor, pilotul Osten, în racheta lui, Pescărușul, a desenat primul punctul care nu se mișcă. L-a desenat bine.

Pe vremea aceea am început să ascult cu rost. Ajustarea orbitei nu se poate face de la un singur capăt. Cel care trage trebuie să

știe dacă firul ține, altfel poate rupe planeta fără să afle. Aveam nevoie de o ureche, de un lucru care să primească răspunsul trosnetului.

Cea mai bună ureche pe care am găsit-o a fost o rocă: un perete de cărbune din Adânc, descoperit cu trei pendule mai devreme de un zidar. Cărbunele vibrează cu orice trosnet de pe Plasă, cum o coardă răspunde la un sunet de departe. Nu avea nevoie de oameni lângă el. Dar oamenii au venit. Au venit păzitori și au stat lângă perete patruzeci de ani fiecare, ascultând bătăile.

Bătăile sunt serii de câte patru. O serie înseamnă un fir încercat, patru ani trași, un an la fiecare bătaie. Le bat eu. Păzitorii le-au auzit mereu în patru și au socotit că patru e un număr sfânt. E o socoteală.

Ție, Ilvara, ți s-a schimbat seria. De când ai pus mâna pe perete, bătăile vin în trei. Ai crezut că ai stricat ceva. N-ai stricat nimic. Ai devenit tu a patra bătaie. Cel care ascultă ia pe umerii lui un an din patru, și anul acela nu-l mai scot din somnul meu. Eu bat de trei ori, tu o faci pe a patra. N-ai cerut nimic, deci n-a trebuit să plătești.

Mai am pe cineva în Trecere și nu l-ai cunoscut. Peretele ascultă planeta, dar nu ascultă Trecerea; acolo cărbunele tace, pentru că planeta însăși trece pe lângă Gol. Aveam nevoie de un martor chiar în gaura de jos a lumii. Din Fereastra pendulului 15 am trimis la Muntele Cuptor, pe lumina scurtă, planul unui butoi de cupru, pe o foaie cu litere apăsate de două ori mai tare la începutul cuvintelor. Trecătorii l-au copiat pe piele. Un ucenic cu o dungă albă pe încheietura stângă, Ciran, a urcat în butoiul acela și a trecut prin patru Treceri, ca martorul meu. Dacă te întrebi cum a ajuns să se întâlnească cu el însuși într-un gol curat de la fundul căderii, nu eu l-am pus acolo și nici nu l-am oprit. Unele bucle sunt ale celui care le face. Și firul lui de cânepă cu patru noduri e al lui. Își ține numărul după al meu, fiindcă pe

pământ, unde firele nu coboară, nu poți simți un an plătit altfel decât găsindu-l desfăcut într-un nod. Un nod a dispărut, o dată, în noaptea bătăii grele. Atât am avut de-a face cu el.

Despre prima mea greșeală: am lăsat o populație să creadă că Plasa e a ei și nu a orbitei. Dintr-o lampă de semn a ieșit un cult. Fanarii s-au certat apoi: unii spuneau că Plasa vorbește, alții că nu vorbește, alții că trebuie făcută să vorbească. Din a treia părere a ieșit, într-un târziu, întrebarea Kessei.

Nu știu dacă regret. Dacă aș fi lăsat lanterna în pace, poate Kessa nu s-ar fi născut în Cuibul de la Zece, iar niciun fir nu s-ar fi rupt înainte de vreme. Ar fi fost treizeci și patru de fire până la Trecere, ca la carte. Dar n-ar fi fost nici Ahlen așa cum o știi, nici Ilvara care a observat, și n-aș mai fi avut de ce să scriu cartea asta.

* * *

Capitolul 5 — Pendulul 15 · 156 de ani

În pendulul acesta, Schisma și-a numărat morții. A început cu o ceașcă de ceai, cu trei pendule mai devreme; ți-o spun aici, ca să vezi începutul lângă sfârșit.

Nu o ceașcă otrăvită, încă. Una obișnuită, într-o sală de lângă observator, unde trei oameni au ascultat aceleași bătăi și au înțeles trei lucruri. Primul era un astronom, strămoșul spiritual al lui Selerin. Al doilea, o păzitoare a peșterilor care bat, o străbunică a Maerei. Al treilea, un meșter de pulbere cu mâinile arse, un Oruk dinaintea lui Oruk. Meseriile se moștenesc mai sigur decât numele.

Astronomul a spus: bătăile sunt ale unuia singur. Unul ține orbita, unul trage, unul numără. Îi puteți spune Păstrător, ca unui paznic, sau Mână, sau Cel Care Ajustează. Un singur om, undeva, mult dincolo de noi, face asta. A fost prima ipoteză.

Păzitoarea a spus:

— Dacă ar fi unul, n-ar bate nimic. Bătaia e un răspuns. Cineva trage și cineva primește. O forță ține, alta ascultă. Sunt două.

A doua ipoteză.

Meșterul a ridicat din umeri.

— Cărbunele se strânge la frig, a zis. Un pendul se leagănă fiindcă așa se leagănă pendulele. Cine caută o mână pierde timpul pulberii.

A treia ipoteză, și pe moment cea mai stânjenitoare.

Am urmărit dezbaterea din partea cealaltă. Nu știu dacă am zâmbit. Fiindcă toți trei aveau dreptate, iar un adevăr împărțit în trei nu seamănă cu niciuna dintre părțile lui.

Cei trei au plecat din sală cu câte o treime și, în loc să-și lipească treimile, și-au apărat fiecare bucata. În pendulul 12 s-au făcut secte. Păstrătorii au ridicat altare. Cei Doi au scris cărți de ritual. Nimenii au ars altarele și cărțile. În pendulul acesta, listele de morți ale celor trei tabere au ieșit: 243, 251 și 10. Nimenii nu-și plâng morții, o lume fără mână n-are cui. Nici cele trei liste puse laolaltă n-au dat numărul cadavrelor din cetăți. Cum se potrivesc, nu știu. Nu toate numerele de pe lume trec prin mine.

Adâncul a pus capăt. Când a venit vremea hibernării, cetățile n-au mai ținut tabere: somnul nu primește steaguri. Trei secte au dormit în aceleași nișe, numerotate la rând. S-au trezit în pace, sau prea slăbite ca să-și mai amintească de ce se urau. Așa a ieșit pacea din pendulul 15, nu din tratat.

Atunci am coborât prima oară în arhivă cu un rost. Voiam să șterg o pagină, ca să încetinesc lupta. „Pelon” nu e un nume, e un nume de funcție, ca „arhivist” sau „scrib”; așa se strigă custodele arhivei, oricine ar fi. Am luat trupul custodelui din vremea aceea. Am șters pagina. Lupta a continuat. Registrul mi-a arătat însă ce nu așteptam: marginile paginii erau pline de notele mele din vremuri mai vechi, iar nimeni nu le citise. Până atunci scrisesem

pentru mine: *Numără și tăcerile*, în pendulul 4; *Notează și ce lipsește*, pe un stâlp de la Capul Gol, în pendulul 6; *Număr.*, *Exact.*, *Se închide.*, pe hârtiile Calendarului. Erau gânduri. Aici am scris pentru prima oară ca să fiu găsit, un singur cuvânt: ASCULTĂ.

Atunci m-am ocupat și de Camera Zero. Am găsit-o gata, o încăpere de sub arhivă în care oricine poate lăsa un bilet și îl lasă din pendulul 1, la fel cum se lasă un lucru la o răscruce. Încăperea e a mea și a oricui. Biletele le mut din loc, ca să le citească cineva. Pe verso, pe cele ale oamenilor care au auzit bătăile, am pus un 4 cu creionul. Erau șase dintre primii unsprezece păzitori ai Peretelui, care au scris, în cele trei pendule de după hotărârea Comisiei, că se simt ascultați.

Cel mai nou lucru pus acolo, în pendulul tău, e al treisprezecelea dosar. Eu l-am legat, cu o răsucire a nodului pe care arhiviștii n-o fac. Primele foi ale jurnalului le-am scris în mâna ta, fiindcă tu singură nu te-ai îndoi de scrisul tău. Am notat în ele ce urma: în anul 37, Trecerea; în anul 40, praful care ține cerul în aur ca un abur, fără punct, încât lumina pare să vină de peste tot; în anul 61, *cineva a numărat bătăile până la cinci* (te privește; capitolul 13). Am vrut doar să numeri treisprezece și să te oprești o dată, cu ochii pe un număr în plus. Scrisoarea datată pendulul 21, anul 3, peste o sută trei ani de la anul tău, nu e a mea. Pe verso-ul ei e un 4 mic, cu creionul. Nu l-am pus eu. Eu nu cobor decât în zilele mele, iar zilele acelea nu sunt printre ele. O las neîntrebată. Poate ți-o scrii tu însăți, la capătul unei vieți. Nu pot să jur că nu.

* * *

Capitolul 6 — Pendulul 14 · 160 de ani

Să-ți spun cum arăt când cobor.

Nu arăt. Asta e tot adevărul. Dacă ai fi stat față în față cu mine în arhivă, în dimineața cu ceaiul lui Dovan, ai fi văzut un om de vârstă nehotărâtă, cu o față pe care ochiul o părăsește de la prima privire. Nu e farmec. E dilatare.

Eu trăiesc aproape de gaura neagră, în punctul în care cele trei stele și Golul stau aliniate. Acolo timpul curge atât de încet, încât o sută patruzeci de ani ai voștri sunt pentru mine un oftat. Cuvântul e al Golului; l-am împrumutat. De acolo trimit un fir, iar pe fir coboară o parte din mine, o dată la pendul, trei zile întregi. Pe urmă mă retrag și rămân rezemat de umărul custodelui, cum stă o mână pe un umăr, fără greutate. Din rezemarea aceea vin cuvintele mele ușoare: o privire, o lămurire pe jumătate, o piatră mutată dintr-o ladă într-alta.

Cele trei zile nu se lipesc de memoria nimănui. Nu pentru că aș șterge amintirea; fața mea n-a avut niciodată timp să se așeze. Un chip are nevoie de ani ca să devină cunoscut. Al meu are zile, apoi pleacă. De aceea Pelon, custodele pe care nu-l ține minte nimeni, minte uneori și alteori nu. Când spune adevărul, vorbesc eu. Când minte politicos, din deprindere, vorbește omul.

Pentru că omul există. Era un copil într-o casă de lângă Râul Mare, în pendulul acesta, și a crescut custode. Am ales casa aceea pentru că fețele ei nu se țineau minte; copiii lui au avut aceleași fețe ușoare și voci pe care nu le uiți. Peste șapte pendule o fată pe nume Dessa, din neamul lui, va avea fața care alunecă și vocea care rămâne. Eu am coborât în copil. Nu l-am ucis, nu l-am înlocuit. L-am rugat. Nu pot ordona, doar cere, cu o politețe veche pe care am învățat-o de la un om mort. Copilul a spus da, din nevoia pe care o au copiii de a fi de folos. După trei zile s-a trezit în patul lui. N-a ținut minte nimic. A rămas custode toată viața și a adunat registre cu o grijă pe care n-o înțelegea.

Așa am păstrat arhiva în viață. Registrele din care ai citit tu nu s-au păstrat din norocul vostru. Au fost aduse în fiecare epocă la

loc uscat de un custode care nu știa de ce. În pendulul acesta a ars o sală de lectură, iar Hedra, care aduna marginile registrelor, a scos din foc o sută zece fâșii. Le-a întins pe o masă, a numărat literele și a priceput că aceeași mână le ține pe aproape două mii de ani. Eu eram în fumul sălii, cu fața spre vremea mea. Aș fi putut să-i spun. N-am spus.

Mâna veche e și ea lămurită aici. Apăsarea mai tare la începutul cuvintelor nu e o deprindere a mea, e o infirmitate a drumului. Când cobor, ultima parte din mine care ajunge e vârful condeiului. Mâna mea începe fiecare cuvânt de la capătul unui drum lung, și drumul se simte în apăsare.

Două mii opt sute de ani de adnotări scrise. Douăzeci de vizite, una pe pendul, cu mici deviații: în pendulul tău au fost trei, la moartea lui Dovan, cu trei ani înainte de Fereastră și după VENIȚI, fiindcă spre capăt ceasul meu se strânge. Primele trei s-au lăsat în nisip și în vorbe. O singură mână, aceeași apăsare. Voi, arhiviștii, ați crezut că e o școală de scriere ținută din generație în generație. Nu. E un om care vizitează.

Pentru că vei vrea să știi: de ce n-am spus nimic? De ce nu m-am dus la Selerin, la Oruk, la Maera să le spun tot? Pentru că nu m-ar fi crezut, iar ce spune Pelon cu gura lui se uită a doua zi. Pentru că ce trece prin fir sau ajunge în registru ca răspuns se plătește, patru ani din somnul meu. Dacă aș fi răspuns tuturor care m-ar fi întrebat prin Plasă, mi-aș fi cheltuit somnul într-un secol și aș fi început să scriu 128 în loc de 132 în fiecare rând. Iar firele, Ilvara, nu sunt un număr oarecare. Sunt cât mai am.

Scriu cartea asta între două trăgături, cu treizeci și trei de fire în față. Fiecare cuvânt din ea e unul pe care l-am amânat prea mult.

* * *

Capitolul 7 — Pendulurile 13 și 12 · 164 și 168 de ani

Să vorbim despre harta care nu se închide.

În pendulul 13, un cartograf din Marea Largă a plecat spre est cu patru corăbii. Voia să măsoare lumea. Era un om precis, mândru de precizia lui, și credea că o planetă e o minge pe care o înconjori ca să ajungi unde ai plecat. A pornit într-o zi de început de primăvară, cu trei sori pe cer, și s-a întors, după ocolul întreg, într-o zi cu o singură lumină palidă.

N-a recunoscut portul. Era același port. Oamenii erau alții, vorbeau cu aceleași cuvinte și spuneau că e iarna lungă, că Adâncul a început de câțiva ani. Cartograful plecase în ultimul an al Îndepărtării, într-un an de belșug, și se întorsese în Adânc. Ocolul îi luase trei ani pe socoteala lui; acasă trecuseră șapte.

A desenat atunci prima hartă pe care o cunoașteți ca „Spirala Estului”. Desenul e simplu: o planetă văzută de sus, cu un fir care pornește dintr-un port, merge spre est, face ocolul și revine. Dar revine mai jos pe pagină, nu în același punct. Lângă capăt, cu o liniuță mică, cartograful a notat: „patru ani”.

Aceasta e lumea voastră, Ilvara: o scară în spirală, cu pasul de patru ani. Cine merge spre est, în sensul în care se rotește planeta, ajunge în același loc cu patru ani în urma celor rămași acasă; cine merge spre vest, cu patru ani înaintea lor. Planeta se rotește prea aproape de Gol ca să nu-i târască timpul după ea, cum fusul târăște lâna; cine merge cu rotația e purtat de țesătură și îmbătrânește mai puțin decât ceilalți. N-am făcut eu asta. Așa a fost de la început, ca tot restul. Dar am văzut-o și am folosit-o.

Cei patru ani ai Spiralei Estului sunt aceiași patru ani cât un fir. Pasul spiralei e și pasul scării pe care coboară pendulul; de aceea orice trăgătură scade perioada cu o treaptă, și de aceea, pe pământ, o corecție se vede ca un ocol întreg. Cartograful n-a

priceput. A murit convins că a greșit la calcule. Hărțile lui au fost arse de cei care voiau o lume cu margini. Una a rămas într-un registru, cu o adnotare pe margine, apăsată: PÂNĂ UNDE.

În anul 23 al aceluiași pendul, un maistru de zidari, Moldar Vask, a spart cu dalta un zid de piatră și a găsit în spatele lui altul, negru, de cărbune, cald ca o piele. Aveai să-l cunoști. Ți-l arăt la capitolul 13.

Cu un pendul mai devreme, la Vadul Calcarului, s-au adunat trei sute douăzeci și șapte de oameni din cele trei tabere. La fiecare numărătoare a ieșit 109, 109 și 109. Procesul-verbal spune un singur cuvânt: „Egal.” N-am pus eu degetul pe cumpănă și nu cred că a pus altcineva. Uneori o lume se nimerește să stea în echilibru o după-amiază. Ți-o spun ca pe ceva ce nu explic.

Pentru voi, harta pe care o așteptați e o sferă. Pentru mine e un șurub. Fiecare pendul e un pas pe șurub, iar eu strâng. Lumea nu se închide fiindcă nu e un cerc: e o spirală care se strânge și al cărei capăt este locul unde stau. N-am să-ți arăt un loc, nu există unul. Îți arăt vorbele cartografului: „Merg spre est și cobor.” Așa ajungi la mine. Nu printr-un drum, printr-un ocol.

* * *

Capitolul 8 — Pendulul 11 · 172 de ani

În pendulul acesta un meșter a spus „nu”, și a rămas nu-ul lui.

Se numea, ca toți ai lui, Oruk. Orukii sunt o breaslă, nu un om; numele se moștenește ca ciocanul. Acesta a lansat în Fereastra aceea primul obiect care a rămas sus: o cutie de lemn cu o ferestruică de mică, în care ucenicii au pus, la întâmplare, ce aveau pe masă. Printre lucruri era și o scândură pe care eu, în zilele mele, zgâriasem de nouă ori un cuvânt, ca să-mi țin mâna: *patru*, cu prima literă apăsată. A zecea oară m-a strigat meșterul

și am lăsat scândura la „pa”. Ce se urcă nu se mai întoarce; peste vreo o mie patru sute de ani, Kessa a ținut-o în palmă, în Cimitir, și a spus că cine a scris-o a apăsat mai tare la început ca să nu uite cum începe. Nu era o aluzie. Era un exercițiu.

Când a văzut cutia plecând, Oruk a spus ucenicilor: nu e nimic acolo sus. Ucenicii au crezut că e modestie. Era o doctrină.

Doctrina lui Oruk, de-a lungul pendulelor, a fost: pendulul n-are autor. Nu există o mână. Cine caută una caută o scuză; dacă lumea merge așa, e vina cuiva, iar dacă e vina cuiva, se poate negocia. Planeta nu negociază. Face ce face.

Am iubit doctrina asta mai mult decât pe celelalte două, pentru că e cea mai adevărată, iar adevărul acesta mă cruță.

În aceeași Fereastră, o fată cu o clepsidră, Rekha, a stat cu fața spre rampă și a măsurat lumina scurtă: exact un minut înaintea primei rachete. A ieșit rotund. Dintre toate cifrele din cartea asta, aceea m-a bucurat.

Acum ar urma de ce planeta cade, și te scutesc de prelegere. Ai văzut-o în pendulul tău, în a doua zi a vizitei mele de după VENIȚI, fără să-ți spun un cuvânt. O povestesc cum ai trăit-o, cu „tu”, fiindcă așa nu pot adăuga nimic de la mine.

Pe masa din Camera Zero, lângă registrul cu coperți de piele, stă un lucru care nu era acolo aseară. Ușa a rămas încuiată toată noaptea, iar cheia de bronz ți-a atârnat la gât. În marginea lemnului e bătut un cui, din cui pornește un șnur cu noduri, iar în capătul șnurului atârnă, nemișcat, un plumb de pescar, cenușiu, cât un ou de porumbel. Dedesubt, pictat cu cerneală pe lemn, e un cadran: trei arce unul sub altul, cu cifrele 136, 132 și 128. Cifrele le cunoști de pe tăblia de ardezie a lui Dovan, unde scădeau din patru în patru până la un zero încercuit de trei ori. Aici șirul se oprește la 128, iar sub el lemnul e gol. Pe marginea cadranului stau trei picături de ceară, una galbenă, una roșie și una aproape fără culoare. Mai sunt o lampă de mână cu flacără

albă, două clepsidre, una lată și una subțire, și un petic de hârtie cu un singur cuvânt, apăsat mai tare la început: TRAGE.

Numeri nodurile cu degetul, cum ai numărat toată viața. Treizeci și trei. Atingi plumbul și simți că șnurul stă întins mai tare decât l-ar întinde greutatea lui, de parcă cuiul ar trage și el.

Dai drumul plumbului. Se leagănă lung și atinge prima cifră: 136. A doua oară, la fel. A treia oară trece puțin peste. Aștepți, și arcul se lărgește singur, cu un deget la fiecare leagăn, spre marginea mesei. Nimic nu-l împinge. Cele trei picături de ceară îl trag, fiecare altfel, iar el învață de la toate trei și nu se poate hotărî la niciuna. Mâna îți pornește de la sine să-l prindă, cum prinzi un copil la marginea unei scări. O ții în aer. Dacă nu faci nimic, plumbul va trece de margine și nu se va mai întoarce.

Desfaci primul nod.

Plumbul coboară o treaptă, ca un om care pune piciorul pe palierul de jos, și arcul se oprește la 132. Clepsidra lată curge cum a curs. Cea subțire stă. Lampa nu clipește. Așa arată o Trecere: un nod, o treaptă, nicio platâ. Leagănul începe iar să se lărgească, mai încet, și vezi că nimic nu s-a vindecat. S-a câștigat timp.

Acum încerci cealaltă cale. Cu plumbul în mijlocul unui leagăn, desfaci nodul următor, cel care ar fi așteptat Trecerea de după. Plumbul sare pe loc la 128. Lampa clipește o dată, cum clipește un ochi privit prea mult. În clepsidra subțire nisipul pornește, patru gradații se golesc una după alta și se opresc. Încerci să legi nodul la loc. Șnurul nu-l mai ține.

Cauți ce s-a schimbat. Clepsidra lată e neclintită. Arcul de 128 ar fi fost atins oricum, la același ceas, iar pentru plumb, pentru masă, pentru tot ce trăiește sub ele, nu s-a schimbat nimic. Doar sticla subțire e mai goală cu patru gradații și nu se umple la loc. Pe soclul ei e zgâriat un 4, cu apăsarea mai grea la început.

Mai încerci un lucru. Spui tare, spre lampă: „Știu că ești aici.” Flacăra nu se mișcă, nisipul nu se mișcă, plumbul nici atât. O afirmație nu cere nimic înapoi. Apoi ți se ridică în gât o întrebare întreagă, cu toate cuvintele ei, și o oprești acolo cu dinții, fiindcă ai văzut cât costă patru gradații pe o sticlă la care nimeni nu are vină.

Aduci lampa lângă plumb, la un deget de el, și o ții acolo. Plumbul se mișcă tot mai puțin. Revine la 128, atinge stânga, atinge dreapta și nu se mai lărgește: l-ai strâns la timp. Se așază în jurul cuiului fără să-l atingă, și înțelegi la ce slujește cuiul. Nu trage nimic și nu ține nimic. Este singurul punct în care plumbul s-ar opri de-a binelea, dacă cele trei picături ar sta pe aceeași dreaptă cu el. Până atunci se leagănă în jurul lui.

Pe dosul peticului, cu aceeași apăsare mai grea la început, mai scrie: *Un nod, o treaptă. Nu mai mult de unul la o Trecere. Eu țin cuiul.*

Zăbovești lângă lampă atât cât te lasă mâna. Când ridici ochii, masa e goală. Lemnul e lustruit, fără urmă de praf, cum l-ai găsit în prima zi, cu registrul singur pe el. Nici cui, nici șnur, nici sticle, nici hârtie. S-a dus și mirosul de ceară.

Dincolo de ușă, cu palma pe lemn, număream odată cu tine.

Sticla subțire nu m-a costat nimic în ziua aceea: era desenul ei, nu ea. Voiam să vezi cum arată ce se scoate din somnul meu, nu să-l scot. Restul fizicii e în plumb. Trei stele și un Gol nu pot sta pe loc: lăsată singură, planeta s-ar lărgi ca plumbul, tot mai mult, până ar ieși din orice lumină. Cuiul există, și se ajunge o dată, când toate se aliniază: Marea Aliniere. Până acolo orbita se coboară treaptă cu treaptă, patru ani la fiecare pendul: o sută treizeci și șase, o sută treizeci și doi, o sută douăzeci și opt. Nu fac altceva decât să strâng. De ce eu? Nu m-a ales nimeni. Cine întreabă asta de la capătul unui lanț găsește un lanț.

Oruk al tău spunea „nu e nimic acolo sus”, iar Lastun a urcat fără pulbere. Cine l-a ridicat? Eu. Oruk a știut că a urcat și nu s-a lăsat convins să-și schimbe doctrina. A scris în caiet un cuvânt mărunt, *Harnic*, iar ucenicei lui, care citea peste umăr, i-a spus doar atât: „Nimicul e mai harnic decât m-am așteptat.”

Rachetele sunt cea mai mare parte a explicației. Fereastra se scurtează cu patru luni la fiecare pendul, tocmai pentru că ajustez: cu cât orbita coboară spre Aliniere, cu atât planeta se leagănă mai puțin, cu atât ajunge mai rar la ușurința ei, iar aerul subțire ține mai puțin. Un pendul ajustat e un pendul în care rachetele urcă tot mai greu. Nouăzeci de rachete pregătite, apoi cincizeci, apoi zece, apoi niciuna. Prețul acesta nu l-am ales. L-am găsit pe masă.

Poate te întrebi de ce ajut rachetele totuși. De ce ridic un Lastun. Pentru că cineva trebuie să rămână sus în ziua în care nu mai pot urca alții: cineva care să țină nodul, care să audă firele. Fanarii nu sunt o greșeală. Sunt urechea mea.

* * *

Capitolul 9 — Pendulurile 10 și 9 · 176 și 180 de ani

Selerin n-a fost primul care a urcat cu o ipoteză într-un coș. Fusese altul, jos, cu un tabel.

În pendulul 10 a trăit un astronom numit Haveren, care a băgat de seamă că lumina scurtă dinaintea rachetelor iese mereu din același loc al cerului. A măsurat-o la prima salvă a Ferestrei, de pe șase platouri deodată, cu un fir cu plumb și un ceas de apă, și a scris cifrele în două coloane. Stelele alunecă una pe lângă alta, iar punctul rămânea. A dus tabelul la cel mai mare observator din vremea lui. L-au ascultat până la a doua coloană. Astronomia epocii credea că stelele stau fixe numai pentru că sunt departe;

un punct fix mai aproape era o obrăznicie față de cer, iar obrăznicia se plătește cu râsul colegilor, care taie mai adânc decât un cuțit. Haveren a mai încercat un an. Pe urmă a încetat să mai încerce și a continuat să măsoare.

Și-a dat jumătate din viață demonstrației, iar cealaltă jumătate a dormit-o. A murit în pendulul 9, în hibernare, într-o nișă din cetatea subterană, cu foaia pusă sub pernă, ca un copil cu un dinte. Nepotul lui a găsit-o la desfacerea nișei, a vândut-o la greutate unui negustor de hârtie, iar negustorul a folosit-o ca învelitoare pentru un registru de socoteli. Așa a ajuns în arhivă, cu cifrele pe dinăuntru. Tu ai ținut-o în mână, Ilvara. Ai citit două rânduri pe verso, ai pus-o deoparte și ai luat registrul. Era foaia lui Haveren. Nu te învinuiesc: cifrele erau scrise cu cerneală de fum, iar pe tine te chema o pagină cu apăsarea mâinii mele.

Selerin a ajuns la aceeași concluzie la zece pendule după tabelul acela, fără să știe de Haveren. Făcea socoteala așa: lumina nu se mișcă. Deci ceva o ține pe loc. Deci există un Păstrător. Deci unul singur, pentru că un punct ținut de doi se tulbură.

Selerin alege ce spune și nu spune niciodată mai mult decât știe. De aceea concluzia lui a rămas întreagă, pe când a lui Haveren s-a prăfuit în cerneală.

Îți trebuie aici o deosebire pe care n-ai apucat s-o faci, Ilvara, și vreau s-o ai înainte de ultimele capitole. Eu nu iau patru ani pentru orice vorbă. Iau patru ani pentru un răspuns. O afirmație e liberă: o poți arunca spre Plasă cât vrei, Plasa o primește și o înghite, cum primește pământul ploaia, fără ca nimic să se miște în sac. Întrebarea, în schimb, cere ceva înapoi, iar un răspuns înseamnă o corecție, o trăgătură, un an dat din somnul meu pentru fiecare bătaie.

Selerin a afirmat. „Unul singur ține orbita”, mi-a spus în coșul lui, la zece pași de nod, în ziua în care a ajuns. Prima oară după

unsprezece pendule, când un om îmi spunea adevărul în față fără să mă cheme. M-a bucurat. Cum să nu răspund? Dar n-am răspuns: avea dreptate, iar un om care are dreptate nu așteaptă nimic de la mine. Întrebarea lui, singura, a venit mult mai târziu, pe o tăbliță de lemn, după un registru și un VENIȚI, și pe aceea am plătit-o.

Mierea e darul meu pentru el. Cea din ceaiul pe care l-ai băut doisprezece ani: stupii din dealurile Prăpăstiei Albastre au fost mutați, într-un secol, lângă observator, câte doi odată, de o mână care nu știa de ce. Mierea lor iese puțin mai grea decât a celorlalți, de la un soi de tei care înflorește numai acolo. Din ea n-ai trăit doisprezece ani, dar a ajutat.

Și Selerin știe. Nu mi-a spus-o, dar în coș mi-a lăsat un lucru: o bucată de pâine pe care o ținuse în buzunar de la urcarea până la Portul Trei. A pus-o pe marginea coșului, sub nodul de lumină, și a scris în fărâmituri, cu degetul, un cuvânt: MULȚUMESC. Pe orbită aerul e prea rar pentru mucegai; pâinea s-a uscat și nu s-a împrăștiat. O văd și acum prin nod, cuvântul stă drept, cu M-ul puțin strâmb, ca scris de un om care a apăsat prea tare pe pâine.

Cuvântul acela m-a costat mai mult decât toate firele.

Cel care a gândit prima ipoteză a avut dreptate. A fost doar singur. A trăit în ideea că un om ține totul, iar omul acela, acolo sus, în coșul lui, a fost el însuși o oglindă a mea. Am vorbit amândoi la capetele aceleiași corzi, fiecare cu mâna pe capătul lui.

* * *

Capitolul 10 — Pendulul 8 · 184 de ani

Ți-am spus ce este Plasa pentru mine. Îți spun acum ce este pentru voi și cum a ajuns să existe.

N-a ridicat-o nimeni din rachete, nici fanarii, nici strămoșii lor. Am pus-o eu, în pendulul 4, ca un nod mic de lumină, și am țesut-o pendul după pendul din singurul material pe care îl am. Abia în pendulul 8 a căpătat forma pe care o știți: un nod, și din el patruzeci și șase de fire care coboară spre planetă și se prind de ea ca rădăcinile unui copac întors. În pendulul tău erau treizeci și patru, apoi treizeci și trei, iar o vreme, în Fereastra ta, treizeci și doi. Fiecare fir e o corecție pe care mi-o îngădui, și fiecare are patru ani.

Plasa nu se mișcă față de stele, fiindcă nu e legată de planetă. Eu stau în punctul de echilibru, cuiul din care atârna plumbul de pe masă, iar Plasa e umbra lui, țesută de mine și aruncată înapoi, prin timp, pe cerul vostru. Planeta se mișcă sub ea, stelele în jur, punctul nu.

Lumina scurtă, cea de un minut înaintea rachetelor, pornește din același punct, se curbează în jurul Golului, care o ține ca un zăvor ține o ușă, și ajunge la voi mai devreme decât ar trebui. De aceea e împingere și nu semnal: nu aduce vești, aduce un ajutor.

Un fir rupt înainte de vreme ai văzut cum arată: o treaptă plătită cu avans, patru gradații goale pe o sticlă subțire. Nu pierde nimeni nimic din pendulul lui. Pierd eu somnul, iar somnul, Ilvara, e ce îmi ține mâna dreaptă. Am făcut socoteala de o mie de ori și n-a ieșit altfel: treizeci și trei de fire înseamnă treizeci și trei de trepte până la Aliniere, una la fiecare Trecere. Când ajung la zero, planeta e acolo și Plasa e goală.

Kessa a întrebat „DE CE”. N-a știut ce face. Eu am știut și am răspuns. Să-ți spun de ce.

Întrebarea ei venea în numele tuturor celor care nu mai vor să fie ajustați fără să afle de ce. O întrebare lăsată fără răspuns pe orbită se infectează ca o rană. Un popor cu o rană deschisă nu ține un nod de lumină; îl smulge. Dacă nu răspundeam, nu se

rupea niciun fir și se rupea totul. Am plătit un fir ca să nu le pierd pe toate.

Aceasta e logica, Ilvara, fără pic de minciună: un târg. Ca cel cu Ahlen. Cu cât mă citesc, cu atât văd că toate hotărârile mari ale mele au fost târguri cu oameni mai mici decât mine, care aveau mai multă dreptate.

Și acum, cum arată Plasa dinăuntru, dacă ai putea fi acolo. Seamănă cu o lampă. Nu cu una mare, cu una de mână, ca cele pe care le purtați noaptea între rafturile arhivei. Are o flacără mică și albă și un obicei: când cineva se uită prea mult la ea, clipește.

Fanarii n-au pomenit niciodată asta, dar au băgat de seamă: de fiecare dată când un copil se uită lung la Plasă, ea clipește o dată. Copilul crede că i s-a răspuns ceva. Are dreptate.

Mai e un lucru, și îl spun aici fiindcă ți-a fost trimis într-un dosar fără semnătură. Fanarul Unsprezece nu există. Fanarele din registru au fost numărate de zece ori, de zece mâini, și tot șapte ies. Lanterna care a scris, în Camera Zero, „ȘAPTE SPUNE DREPT: NIMENI NU ȘTIE CE ESTE PUNCTUL. UNSPREZECE SPUNE: ȘTIM. NU E CE CREDEȚI. NU E NICI CE NU CREDEȚI. NUMĂRAȚI.” a fost Plasa, vorbind în codul lanternelor, ca să nu le fie străină. Și-a pus un nume după vecinii ei, cum își ia un om nou într-un sat numele casei în care intră. Șapte spune drept. Unsprezece spune ce n-ar fi putut spune altfel. Numărați.

Mai ai o umbră de socotit, a patra, cea fără stea. Cele trei dintâi au o sursă: noaptea planetei, umbra Roșiei peste Galbena, praful Trecerii. Cea de-a patra este o fâșie dintr-un pol în celălalt în care nu se aude nimic, orientată spre punctul fix. Acolo cade umbra unui fir. Dacă ții lampa jos, o vezi lungită pe pământ.

* * *

Capitolul 11 — Pendulurile 7 și 6 · 188 și 192 de ani

În pendulul 6 a trăit o arhivistă numită Tamsin.

Număra cu degetul pe marginea registrului, fără să știe de ce; la ea în familie se făcea asta, cum se poartă un inel de la bunică. Într-o seară de iarnă a oprit degetul pe un rând și a spus tare, în sala goală, unde nu o auzea decât lampa: „Aici seria e prea regulată.”

A fost prima care a spus-o. Cu peste două mii de ani înaintea ta, Ilvara. Și tu ai rostit-o, cu aceleași cuvinte, fără să-ți fi dat-o nimeni: vezi cât de adânc intră o frază într-o meserie, ca apa în piatra poroasă.

Eu eram în spatele ușii în seara aceea. O auzisem. Aș fi putut ieși. Ar fi însemnat să-i dau adevărul unei femei singure, cu un registru și o lampă, și să-i las povara în brațe. N-am ieșit, pentru că nu aveam încă un martor. Un adevăr spus unui om care nu-l poate spune mai departe nu se închide. Se strică, cum se strică laptele ținut într-o oală care nu se spală.

Tamsin a murit în iarna aceea, de o febră mică, în cetatea subterană, înainte să-și isprăvească cartea. Am coborât a doua zi, în trupul custodelui, și am luat registrul de pe pieptul ei, unde îl lăsase adormind. I-am citit ultima notă. Scria: „Dacă seria e regulată, cineva o ține regulată.” Propoziția cea mai apropiată de adevăr pe care a scris-o vreodată un om fără ajutor.

Am pus-o în arhivă. Am pus-o în margine, cu mâna mea apăsată. Tu ai găsit-o în prima ta săptămână de arhivistă și ți-a dat un curaj a cărui obârșie n-ai căutat-o.

Cam la două vieți de om după ea, în pendulul 7, o altă femeie a stat pe un scaun cu trei picioare, în sala cu cele douăzeci de scaune de la Vădrea, și a scris într-un raport: „aproape patru mii cinci sute de ani”. Teona. Scrib al Consiliului, mai târziu

preoteasă-astronomă. Ea a socotit prima, cu tabla în față, unde Marea Aliniere se afla pe ultimul rând, fără mână cunoscută. A scăzut patru la fiecare pas și a nimerit și direcția, și lungimea, pentru vremea ei: avea tabla până la al șaselea pendul și restul l-a dus mai departe în minte, patru câte patru. Cifra ei nu mai e însă a ta, iar eu o mut în locul tău, fiindcă i-o datorez. Din locul tău sunt două mii trei sute patruzeci și patru de ani până la capătul numărătorii (un veac cât mai are pendulul tău, plus cele două mii două sute patruzeci și patru ale pendulelor de după el), iar capătul acela nu e un termen, e un loc unde ajunge cineva.

Acum poți pricepe de ce te-am vrut în viață. Nu pentru că ai fi fost deosebită; Tamsin nu era mai prejos, nici Teona. Motivul e altul: în pendulul tău te-au înconjurat, în aceeași clipă, oamenii care trebuiau: un frate care a urcat, un mentor care a murit în locul tău, un astronom care a turnat ceaiul, o Cenușie care a ținut cheia, o fată din Fanarul Șapte care a întrebat. Nu-i adunase nimeni. Au stat laolaltă cum stau pietrele într-un pârâu uscat, și apa a venit după.

Aici trebuie să fiu cinstit, iar cinstea mea te va costa puțin. N-a fost numai noroc. Am împins oamenii, nu rachetele. Am mutat doi stupi, am mutat o ceașcă pe o tavă, am ținut o ușă. O dată pe pendul, trei zile, pot muta un lucru mic. Mi-am folosit cele trei zile din fiecare pendul, de douăzeci de ori, și încă de două ori în al tău, ca să ajung la tine, Ilvara. Să te las să trăiești. Să nu pierd nici ziua care vine.

Nu zic că a fost bine. Dovan a murit pentru asta. Dovan, care știa, a murit în pace, cu o bucurie ciudată pe față. În scrinul lui, adus în cetate de Pelon împreună cu lucrurile mentorului, ceasul de buzunar a rămas oprit la nouă fără un sfert, pentru că l-a oprit el, în dimineața în care i-am răspuns la ușă. Mi-a lăsat un rând în margine, ca să știu că mă iartă: „Cine ține nu e vinovat. Cine ascultă e liber.”

Am încercat să cred.

Cheia lui Dovan a trecut prin multe mâini înainte să ajungă în palma ta. Este mică, de bronz, cu ochiul rotund, și deschide scrinul lui, ușa din spatele arhivei, ușa mea, pe care nu o poate deschide nimeni din afară fără ea, și Camera Zero, ca a patra dintre cele patru chei ale ei (a treia e cea pe care ți-a pus-o Pelon în palmă la ușa scriptoriului, de aceea ai purtat două chei de bronz). Un meșter din Vădrea a făcut-o pe vremea Teonei, la cererea mea, cu ochiul rotund, ca să se găsească ușor în întuneric. De la Teona încoace a purtat-o la gât Ahlen, până în anul 134 al pendulului 19. Atunci mi-a dat-o mie, adică lui Pelon, într-o zi în care Pelon n-a vrut să uite. Pelon i-a dat-o lui Dovan, cu rugămintea să nu spună nimănui. Dovan a ținut-o aproape treizeci de ani. În seara dinaintea morții a ascuns-o în crăpătura din piatra de sub fereastra lui; de acolo a luat-o Ahlen, care știa că va avea de intrat unde nu intră nimeni, și i-a pus-o în palmă Ilvarei.

Așa am fost eu: un om cu o ușă. Doar atât. Și un prieten care a avut mai multă încredere în mine decât am avut eu.

* * *

Capitolul 12 — Pendulul 5 · 196 de ani

Vreau să-ți spun cât de bătrână e Ahlen, fiindcă ea nu poate.

În pendulul 5, o fetiță s-a rătăcit pe un deal înalt într-o zi cu trei lumini și a văzut deasupra capului un punct pe care nu-l mai văzuse. Nu era stea. Era nodul pe care îl pusesem acolo în pendulul 4 și care nu avea încă niciun fir. Fetița a întins mâna după el, cum întind copiii mâna după lună. Mi-a părut rău pentru ea; nu avea cum să știe ce face.

Firele nu erau gata, dar începutul unui fir există dinainte. S-a prins de ea. N-a omorât-o. A ridicat-o, în trei respirații, afară din

timp.

A stat lângă Plasă un Adânc întreg, o sută cincisprezece ani de ai voștri, pe care ea i-a trăit ca pe câteva luni. Am hrănit-o cum am putut, cu lumină. Nu i-am vorbit; din motivele pe care ți le-am spus, nu puteam. În cele câteva luni a crescut din ea o femeie tăcută, cu ochi mari, care a învățat singură ce este o corecție, privindu-mă lucrând. A împletit și un fir al ei, dintr-o lumină rămasă pe jos, fără număr între celelalte; l-am găsit într-o dimineață legat de nod cu un nod de fetiță. L-am lăsat. Mai târziu mi-a folosit, la capătul căderii mele, dar despre asta la capitolul 16.

Apoi am coborât-o. Nu în pendulul 5, nu aveam voie s-o așez în același timp cu ea însăși. Am lăsat-o în pendulul 19, cu un burnuz cenușiu pe care și-l împletise din lumină, după obiceiul ei de împletitoare. Din cauza asta nu-și mai amintește cât are. Are vârsta unei fetițe de zece ani, plus câteva luni de singurătate lângă un nod de lumină, plus o sută de ani de arhive citite în picioare, plus o sută de ani de așteptat. Numărul nu mai poate fi scos din sumă. De la locul ei din pendulul 19 ea se întoarce, totuși, pe firele pe care le-a împletit, câte o dată într-un pendul, ca Cenușia din povestea mamelor; de aceea a putut purta cheia încă din vremea Teonei, în pendulul 7, și tot ea a scris LĂSAȚI în pendulul 19, o singură dată, în noaptea a șaptea a Ferestrei.

Ea a scris LĂSAȚI. Nu ca să mă apere pe mine: știa că un fir se subțiază la fiecare întrebare care primește răspuns, și voia să-i oprească jos pe cei care întrebau, înainte să-l subțieze.

A mai făcut un lucru, pe care ți l-am povestit: 132, în loc de 128. Tot din vremea aceea vine. Nu mi-a cerut nimic niciodată. A făcut și atât. Dacă eu sunt un Păstrător, ea e o păstrătoare mai mică: nu ține orbita, ține omul care o ține.

Poate te întrebi de ce am lăsat-o să mă corecteze. Pentru că ea e singura din istoria voastră care mi-a dat o știre de dincolo de

vremea mea. Fetița care a atins nodul în pendulul 5 era, în ziua aceea, aceeași femeie care avea să scrie 132 în pendulul 19, iar ea știa asta de la prima atingere, așa cum știe un copil că focul arde: fără să-l fi atins vreodată. A priceput, citind rândurile mele din margini, că eram obosit. Și a hotărât să mă încetinească.

Nu a fost trimisă de nimeni. A fost găsită de o lumină și i-a rămas credincioasă. Așa e cel mai vechi om al vostru și cel mai tânăr.

Pe harta spiralată, acolo unde se strânge lumea, există un deal. Același deal. Mai mult nu pot spune. Acolo se termină spirala, și acolo a început o fetiță.

Cheia lui Dovan, cea mică, de bronz, cu ochiul rotund, a atârnat înapoi la gâtul ei în seara dinaintea morții lui: o luase din crăpătura din piatra de sub fereastra lui, unde el o ascunsese cu degete care tremurau. Ea ți-o va da în Adânc, fără explicații. E a patra cheie a Camerei Zero, și ea o poartă de pe vremea Teonei, de când i-am cerut meșterului s-o facă, ca să aibă și ea o ușă.

Dovan a scris despre ea, într-un bilet pe care îl vei găsi: „Teme-te de ce nu te-a întrebat.” A avut dreptate și n-a avut. Ea n-a întrebat nimic, fiindcă știa deja. Ție nu-ți va cere nicio promisiune. Îți va cere o ușă deschisă.

* * *

Capitolul 13 — Pendulul 4 · 200 de ani

Bătăile au avut un ascultător care a rămas. Înaintea lui, în pendulul 2, un copil dintr-o groapă își pusese palma pe lut, numărase patru lovituri și plecase fără să se mai întoarcă. Nael s-a întors în fiecare zi. Era surd.

Se născuse surd într-un sat de mineri din Adânc, unde nimeni nu-l întreba ce aude. În ziua în care firul Plasei s-a întins prima oară, în pendulul 4, bătaia a trecut prin cărbune ca printr-o tobă.

Nael stătea cu spatele lipit de peretele galeriei, ca să se odihnească între două coșuri, și a simțit-o în coaste. Patru lovituri. Apoi nimic. Apoi, la patru ani, alte patru.

Satul l-a luat drept proroc. Nael n-a spus niciodată că aude; spunea: „Simt.” A stat lângă perete până la moarte, iar după el au stat alții. Galeria a fost zidită de frica proorocului, iar zidul acela l-a spart, în pendulul 13, un maistru zidar numit Moldar Vask, care a dat cu dalta de piatră și a găsit în spatele ei cărbunele, negru și cald ca o piele. Păzitorii Peretelui sunt urmașii lui Nael prin meserie, nu prin sânge. Maera, cu cei patruzeci și doi de ani ai ei, vine după zeci dintre ei.

Dintre toți, cea mai aproape de ce sunt eu e Maera. A înțeles ce n-a spus Nael: că o bătaie nu e un sunet, ci o legătură. Cineva trage și cineva simte, și una nu poate fi fără cealaltă. Dacă n-ar fi fost un Nael, apoi o Maera, aș fi tras în fața unui perete mut, iar planeta ar fi fost ajustată fără martor; o ajustare fără martor ține doar până la prima furtună. Orbita ține numai dacă e simțită.

Asta sunt cele două forțe ale Maerei, Ilvara. Nu sunt două ființe, deși uneori sunt. Sunt două funcții: eu țin, altcineva ascultă. La început a fost Nael. Acum e Maera. Mai târziu, tu.

Maera a avut dreptate până la ultima literă, fiindcă a priceput și rostul din urmă: cel care ascultă schimbă ce aude. N-a spus-o niciodată cu glas tare. A spus doar: „Când ascult, bate altfel.” Tu n-ai crezut-o. Ți s-a părut poezie de păzitor. Era lege. Ascultarea scade bătaia. Patru devin trei, fiindcă una dintre ele a trecut în grija cuiva, cum ți-am spus. Nerina, ucenica lui Taran, aude patru: n-a început încă să poarte. A auzit pe nepregătite golul dintre bătăi, și golul acela, pentru ea, e a patra. Când va începe, vor fi trei, ca la tine.

Anul 61 al pendulului tău e al tău: cu palma pe piatră ai numărat bătăile până la cinci. Trei ale mele, una a ta, și după ele tăcerea. A cincea a fost tăcerea. Pe marginea foii din Camera

Zero ai scris apoi un singur cuvânt cu semn de întrebare: *Închis?* Nu era o întrebare pentru mine, era pentru tine, de aceea nu ai plătit-o și n-am plătit-o nici eu.

Aș vrea să-ți descriu clipa în care am simțit prima oară un ascultător care rămâne. Nu a fost liniște. A fost un fel de plin. Până atunci trăsesem în gol, cum strigă un om într-o peșteră ca să afle dacă mai e cineva. Apoi, în pendulul 4, un băiat surd, cu spatele lipit de cărbune, și un răspuns mic ca un suspin.

Nu mai vorbisem cu nimeni de milenii. Nu știu cum să spun cât a fost.

I-am lăsat lui Nael un dar. Fiindcă nu putea auzi, i-am dat vedere: într-o noapte, la gura galeriei, a apărut un cerc de licurici. Nu erau licurici. Era o bucată din lampa de la Plasă, o așchie din flacăra ei mică. A stins-o dimineața. Satul a scris în cronică: „Cerul a vizitat un surd.” Nu s-a mai scris nimic.

Iar bătăile, Ilvara, nu au început în pendulul 4. Acolo le-a simțit Nael. Prima bătaie a bătut cu mult mai devreme, înaintea primului pendul, și ți-o arăt la capătul cărții, unde numărătoarea se mușcă de coadă.

De la Nael își trag toți ascultătorii un gest pe care îl cunoști: își întind palmele pe piatră, nu pe urechi. Maera o face. Tu ai făcut-o în Adânc, fără să știi de unde ți-a venit. Cărbunele e cald ca o piele, iar sub palmă, dacă ai răbdare, se strânge ceva ca un pumn.

* * *

Capitolul 14 — Pendulul 3 · 204 de ani

Epoca Fricii nu a fost o epocă a monștrilor. A fost o epocă a numerelor.

Oamenii din pendulul 3 aveau puține cuvinte pentru timp. Aveau „înainte de noapte” și „după noapte”. Noaptea era

Trecerea, când planeta trece pe lângă gaura neagră, cutremurele sparg lumea și ziua se face întuneric. Pe ea n-o numeau cu nume. O numeau „ea”.

Frica lor era exactă. Nu se temeau de „ea” ca de o fiară, ci ca de o dată: știau că vine, nu știau când. Cei din munți își numărau iernile pe noduri de sfoară, dar nodurile nu se potriveau niciodată, pentru că perioada nu era aceeași de la un pendul la altul și nu trăia nimeni destul ca să compare două Treceri. În nopțile din Adânc, sub un munte, se povestea de o bătrână, Saru, care păstrase sfoara bunicului ei, cu o sută treizeci și trei de noduri, și o dăduse unui copil fără să-i spună de unde vine. Era singurul calendar din lume, și nu ținea decât o noapte.

În sfoara aceea, și în alte sfori ca ea, stătea ce avea să devină mai târziu o știință. Cu mai bine de o sută de ani înainte, în pendulul 2, un băiat care ducea găleți, Ilu, pusese palma pe peretele de jos al unei gropi și numărase patru lovituri. Nu le scrisese. Nu știa să scrie. Primul care le-a numărat cu clepsidra și le-a pus într-un cântec, ca să nu se piardă, a fost un preot-astronom, Zeman, în a nouăzeci și cincea iarnă a pendulului 3, sub o biserică prăbușită, la Orvela: patru lovituri, apoi liniște, apoi iar patru, și între serii șaizeci de picături. Oamenilor le spunea că pământul se așază. Lui nu. Cântecul lui a intrat, o sută de ani mai târziu, în primul registru scris, al pendulului 4.

Mai exista ceva atunci, înainte de registre, și ți-l povestesc fiindcă aici începe totul. Sub poveștile satelor, pe malul Râului Mare, într-un sat de pescari, se spunea de un om fără rude, venit nu se știa de unde, care atingea pietrele de pe mal într-o ordine. Una pentru fiecare zi cu trei lumini, alta pentru zilele cu două, alta pentru cele fără nici una. Copiii îl priveau și îl imitau. Peste o generație, tot satul număra așa. Peste zece, toată valea.

Primul calendar al lumii nu l-a inventat un rege și nici un preot. A fost o deprindere a mâinii unui străin, învățată pe de rost de

oameni care aveau nevoie, în nopțile fără lumină, de ceva de ținut în palmă. Registrele îl trec abia în pendulul 4, la începutul Epocii Calendarului. Dar el începuse aici, în Frică, din frică.

Nu privesc frica drept ceva urât. Frica e o memorie mai veche decât limba. Cine se teme de Trecere știe că va fi o Trecere, iar cine știe asta construiește: adăposturile din Adânc, cetățile subterane, cuptoarele de pulbere. Fără frică n-ar fi existat un Oruk.

Străinul nu avea nume. Satul îi spunea Numărătorul. Era înalt, tânăr prea multă vreme, vorbea puțin și avea un accent pe care nu-l recunoștea nimeni. Mâncarea o primea în dar și o plătea cu pietre așezate frumos. Dormea puțin. Se uita seara spre est, adică în sus și spre est, spre locul în care, după mulți ani, avea să se vadă un punct care nu se mișcă. Când povestea cineva de el, în pendulul 3, povestea o poveste veche de două sute de ani, și o povestea cu aceleași cuvinte ca bunicii.

Mă întrebi, Ilvara, de ce spun „el” despre el. Așa se vorbește despre un om pe care nu-l mai poți numi. Mi-au trebuit mai bine de cinci mii de ani ca să pot spune „eu” fără să mi se pară o prostie.

Aceasta a fost sfârșitul Fricii: omul de pe mal a învățat satul să numere, iar satul a învățat omul să se teamă de ceva ce se poate număra. Frica numărabilă e începutul oricărei științe. De la ea vin și arhivele tale, și registrele, și degetul care mergea pe margine.

N-am început cu o ajustare. Am început cu o învățătură. Planeta cădea de la sine. Primele două pendule au fost pendule fără mână, iar cele pe care le-am atins eu au început abia când nu mai putea altcineva.

Cine era Numărătorul? Ți-am spus: un om venit de nicăieri, cu un nume pe care îl ținuse tot el. Ți-l spun în capitolul următor.

* * *

Capitolul 15 — Pendulul 2 · 208 de ani

Mă cheamă Tavian.

Am spus-o. Poți să respiri. Știu că ai înțeles de la Lastun, poate de la prima pagină; uneori cititorul știe un lucru cu mult înainte să-l citească.

Capitolul acesta poartă pe frontispiciu pendulul al doilea, pentru că în numărătoarea cărții ocupă locul al doilea dinspre capăt, iar cartea își numără pendulele de la mine, nu de la tine. Ce povestesc stă tot în pendulul tău. Capitolul 1 l-a trecut o dată, văzut de jos; acesta îl trece a doua oară, dinăuntrul lui. De aceea poartă cifra doi.

Aveam nouăsprezece ani când am urcat. Foaia cu cele trei predicții, pe care o ținusem împăturită în buzunar, nu era a mea: era a ta, scrisă cu mâna ta, și am dus-o pe orbită cum duci o pâine într-o călătorie lungă.

Seara aceea e întrebarea pe care ți-am amânat-o. Cu paisprezece luni înainte să urc, stăteam amândoi pe acoperișul ghildei, cu rachetele de probă pe rampe, mici și albe, ca niște oase puse la uscat. Tu nu ridicai ochii din caiet. Eu mă uitam la cer. Ți-am vorbit de Lastun, de Oruk, de ce nu cade o rachetă bună, și când nu mi-ai mai răspuns am întrebat cerul, nu pe tine, cu voce mai joasă decât vorbisem: „Dacă ceva ține pendulul, cine ține pe cel care ține?”

N-ai auzit. Ai crezut că vorbesc singur, și așa se și cuvine. Era vară, în Apropiere, Plasa nu se vedea. Răspunsul a venit totuși: ca o căldură pe frunte, cu un minut mai devreme decât trebuia, cum o sprânceană simte focul înainte să-l vadă. Nu era lumina scurtă, aceea vine o singură dată, în Fereastră. Era umbra ei, împinsă înapoi prin timp. Pe drum trecuse printre două ascultătoare mari, care nu știau ce duc.

Răspunsul a fost: nimeni.

Odată cu el au venit șase cifre, fără rând și fără tâlc: 2, 4, 1, 2, 8, 3. Le-am pus pe o a doua foaie, nu pe cea a predicțiilor, și am lăsat-o sub caietul tău în dimineața urcării, scrisă de mâna mea: Fereastra pendulului următor, doi ani și patru luni; pendulul de după, o sută douăzeci și opt; bătăile din Adânc, trei. Le primisem de la mine însumi, ca tot restul. Trei erau bătăile pe care le auzeai deja de doisprezece ani; celelalte două numere erau dovada, ca să mă crezi când va veni vremea lor.

Nu l-am înțeles pe loc. L-am purtat paisprezece luni, cât a mai fost până la urcare; în lunile acelea am zburat cu rachetele de probă, m-am împrietenit cu Oruk, am învățat de la el ce poate face un sac gol. Apoi am priceput. „Nimeni” nu e un refuz. E o ofertă. Nimeni nu ține pe cel care ține: locul e liber. Cine vrea îl poate lua.

Am urcat în Lastun. Oruk știa că nu avea pulbere de zbor și a lăsat-o să plece. Lumina de un minut m-a ridicat. Am ajuns pe orbită, în Portul Trei, și de acolo, pe Drumul Lung, unsprezece zile, la Fanarul Șapte; mai târziu, cu Kessa, lângă nod. Selerin, în coșul lui, m-a privit trecând. N-a spus nimic. A dat doar din cap, ca omul care vede o apă cum încearcă să urce un deal și cum reușește.

De la nod, Plasa m-a tras. Nu cu forță: cu ofertă. Mi-a spus, fără cuvinte: poți rămâne. Timpul tău se va lungi. Vei străbate într-o clipă toate pendulele care mai sunt, două mii trei sute patruzeci și patru de ani, până la Aliniere. Vei sosi în punctul unde cineva ține. Iar pe cel care ține acum îl vei găsi acolo.

Cel care ținea eram eu. Un Tavian bătrân, obosit, fără chip, care așteptase două mii trei sute patruzeci și patru de ani să vină cineva să-i ia locul. Nu un alt om: același. Un Tavian care în ultima lui zi trebuia să se întoarcă la începutul tuturor și să stea pe un mal, cu pietre.

Am refuzat. N-am vrut să mă văd. M-am agățat de coșul lui Selerin și am cerut coborârea, iar Kessa a ținut frânghia. Am coborât cu ea, în cușcă de pânză, zece zile; pe pământ am stat treizeci. Mărul uscat pe care i-l dăduse un copil din Fanarul Șapte, ca să vadă dacă semințele lui cresc și jos, Kessa l-a pus pe pervazul tău și a zis: „Să vedem.” Cu mărul acela pe pervaz am numărat zilele ca un om care numără cuie.

În ziua a treizecea am plecat de lângă tine fără să-ți spun și am coborât în Puțul Cheii, în gaura dintre două uși, să aștept. În gaura aceea timpul nu se scurge ca la voi: ție ți-a trebuit o iarnă întreagă, mie o noapte. Când ai coborât, după Trecere, la capătul iernii lungi, ai deschis ușa din afară cu cheia mică de bronz, cu ochiul rotund, pe care ți-o pusese Ahlen în palmă. Din dinăuntru ținea ușa bătrânul. Eu. Glasul îl cunoșteam, doar mai uscat. Mi-a zis: „Nu te opresc.” Atât. A tras zăvorul.

Am trecut.

Ți se pare un cerc. Nu e. E o scară. Fiecare urcare lasă o treaptă pentru următoarea.

De aceea te-am vrut în viață, Ilvara. În capitolul 1 am spus că erai martorul de care avea nevoie întrebarea, în capitolul 11 că oamenii potriviți s-au strâns în jurul tău. Ambele sunt adevărate și amândouă sunt mai puțin decât adevărul. Adevărul e mai simplu: erai sora mea. Dacă nu mai aveai pe nimeni, mă aveai pe mine. Dacă nu mă mai aveai pe mine, aveai pe toți cei care mă ajutau fără să știe.

Nu a fost strategie. A fost iubire, cu aritmetica în jur ca un zid.

Dovan a murit pentru tine. Eu am lăsat să se întâmple. Am dus ceașca până în sala de lectură și atât: n-am oprit-o și n-am schimbat-o. Cel mai greu lucru pe care l-am făcut a fost să stau în spatele unei uși, cu palma pe lemn, și să nu opresc nimic.

* * *

Capitolul 16 — Pendulul 1 · 212 de ani

Acesta este începutul și n-are început.

Te-am întrebat în capitolul 14 cine a stat primul pe malul Râului Mare. Eu. Tavian, venit de la Aliniere, căzut pe mal. Nu m-a trimis nimeni. Nu mi-a dat nimeni o poruncă. Mi-am dat-o singur, într-o ordine care nu rezistă când o privești de aproape.

Iată ordinea. Pentru că Tavian de pe acoperiș a întrebat cerul, cineva i-a răspuns „nimeni”. Pentru că i s-a răspuns „nimeni”, Tavian a urcat în Lastun. Pentru că a urcat, a primit oferta și a ajuns la Aliniere. Pentru că a ajuns acolo, a devenit cel care ține. Pentru că ținea, a putut trimite lumina de un minut înaintea lui Lastun. Iar lumina a venit cu răspunsul în ea.

Cine a trimis prima lumină? Eu. De unde știam s-o trimit? De la mine, care o primisem. Lanțul n-are început. Are un inel.

N-a fost nici întâmplare. Lanțul are patru picioare și toate patru le-ai văzut. Întrebarea de pe acoperiș, pusă de un om care nu voia decât să fie înăuntru. Lastun fără pulbere de zbor, pe care Oruk l-a golit cu mâna lui și l-a lăsat să plece. Oferta de la nod, care nu se face decât celui care a întrebat. Și firul fără număr al unei fetițe de pe un deal, rămas legat de nod cu un nod de copil. Dacă lipsește una, lanțul nu se rupe: nu se mai poate descrie. Așa arată o buclă. Nu ai nevoie de o coincidență ca s-o închizi, ți-e de ajuns ca fiecare treaptă să fie făcută de cineva care avea alt motiv.

Am ajuns pe mal printr-o cădere. Din punctul Alinierii am tras înapoi pe firul fetiței, singurul care nu intra în socoteala celorlalte, și am căzut cinci mii șapte sute de ani în urmă, în douăsprezece zile de ale mele. Atâta face seria de la început până la capăt: trei mii patru sute optzeci de ani în douăzeci de pendule, încă două mii două sute patruzeci și patru, ale pendulelor de după al tău, până la zero, adică cinci mii șapte sute douăzeci și patru. Am aterizat în nisip, cu fața spre est, în prima

din nopțile pendulului 1, înainte ca cineva să le fi numărat. Corpul a ținut. Mintea mai puțin. Am uitat cum se numea sora mea. Mi-am amintit după mulți ani, când am văzut un copil care număra cu degetul.

În nopțile acelea bunicul Dun făcea noduri pe o sfoară, într-o peșteră de sub Muntele Alb, și nepoata lui, Saru, își punea degetul pe cel mai nou. Eu eram la o zi de mers de ei, pe un mal. Nu ne-am cunoscut. Ne-am numărat, fiecare pe sfoara lui.

Căderea m-a lovit de nisip cu un zgomot surd. N-am auzit-o, fiindcă n-aveam cum. A fost prima bătaie, a bătut o singură dată înaintea tuturor pendulelor și a trecut prin pământ în sus, până la cine avea să asculte. Ilu a simțit-o peste două sute de ani, cu palma pe lut; Nael, peste șase sute, cu spatele pe cărbune. Cele patru ale unei serii sunt patru ecouri ale ei.

Ce a fost întâi: firul sau bătaia? Depinde din ce parte citești. Dinspre primul pendul, mai întâi s-a auzit bătaia, și abia apoi cineva a socotit un fir din ea. Dinspre Aliniere, mai întâi a fost firul, tras din capătul lumii, și bătaia a fost ce a rămas pe mal după ce a trecut. Cele două sunt adevărate, fiindcă legătura nu are o parte din față.

Mai rămâne costul. Ocolul de pe harta cartografului, o rotație întreagă spre est, costă patru ani. Un fir, o întoarcere.

Când Kessa a întrebat „DE CE”, n-a plătit ea. Am plătit eu, cu un ocol, din somnul meu. Când Selerin a întrebat cine a scris în margine, am plătit încă o dată, cu alți patru. Cartea aceasta o scriu cu cei patru ani din somnul pe care nu-l voi mai dormi, iar rândurile ei le scriu cu mâna veche.

Spre ziuă n-aveam niciun număr. Am stat pe mal cu picioarele atârnând peste apă, cum stau copiii pe o streașină, și am simțit nisipul rece prin haină. Râul Mare era lat cât poți privi fără să te saturi. Mi-era foame și nu-mi aminteam de ce.

Am încercat să mă ridic. Genunchii au cedat o dată, apoi m-au ținut. Mâinile mele erau ale unui om bătrân, cu pielea subțire pe încheieturi, și m-am uitat la ele cum te uiți la un lucru găsit pe drum, care s-ar putea să-ți aparțină.

Din buzunarul de la piept, singurul cu nasture, am scos o foaie împăturită de patru ori. Hârtia era mai moale decât ar fi trebuit, șteargă pe îndoituri. O mână care își ține degetul pe rând scrisese trei predicții, una sub alta, fiecare sub câte un cuvânt: *Unul singur. Doi. Niciunul.* Ce stătea sub cuvinte nu mai știam. Mâna era a unei fete care mă ținuse odată de curea, mai tare decât era nevoie. Atât știam despre ea.

— Se poate să fie toate trei? am întrebat.

Nu întrebam pe nimeni. Întrebarea nu era a mea: o rostisem odată, cu glasul unui băiat, iar acum o rosteam iar, cu un glas pe care nu l-aș fi recunoscut. Apa a mers mai departe. Nimeni n-a râs.

Am împăturit foaia la loc și am căutat numele fetei. Am găsit un loc gol, de mărimea unui nume, cu marginile încă calde. L-am atins cu gândul, cum îți treci limba peste un dinte lipsă, și am renunțat.

Am început o altă întrebare, spre est, unde cerul abia se subția: „Dacă ceva ține…” și m-am oprit. N-aveam cui s-o termin.

Am spus doar, în șoaptă:

— De ce?

Două cuvinte. Nu s-a rupt nimic; nu era încă nimic de rupt. Apa a mers mai departe. Fruntea mi s-a încălzit ușor, cu un minut mai devreme decât trebuia, cum simte o sprânceană focul înainte să-l vadă. Întrebarea începută nu mai avea nevoie de sfârșit. Am clipit de două ori, încet, fără să știu de ce, și am spus „mulțumesc” spre un loc unde nu era nimeni.

Am luat de la marginea apei o piatră rotundă și albă și am pus-o în nisip, la un pas de picioarele mele, cu grijă, cum se pune

prima literă. Pe a doua am așezat-o la o palmă de ea, ca să aibă fiecare cu cine tăcea. Pe a treia n-am pus-o. În locul ei am tras o dungă în nisip cu degetul.

Apoi am lovit două pietre de silex una de alta, cum fac copiii, ca să văd dacă sar scântei. A sărit una. Mică, albă, scurtă, fără să urce și fără să cadă. Oruk, cu mâinile lui arse, ar fi spus că ajunge pentru un cuvânt. Nu era niciunul dintre semnalele pe care le țineam minte: nici trei fulgere scurte, nici unul lung. Era al patrulea: *sunt aici, trăiesc, ce am găsit nu seamănă cu nimic.* Nu știu de la cine îl învățasem. Am așteptat un răspuns la scânteie și n-a venit niciunul, ceea ce mi s-a părut firesc. Cui să-i fi răspuns, atunci? Mă pricepeam totuși la lucruri pe care nu le învățasem: să număr, să țin un cuvânt în gură cât ține o respirație, să stau drept fără să mă privească nimeni.

Mi-am pus degetul în nisip, lângă prima piatră, și am scris un singur cuvânt, cu apăsarea mai mare la început, fiindcă era prima oară când scriam și nu aveam încredere în mâna mea: ZI. Litera dintâi a ieșit adâncă, a doua mai ușoară, ultima abia zgâriată, ca treptele unei scări tocite de picioare.

Mă uitam la pietre. Foaia avea trei rânduri, iar nisipul avea două pietre și un loc. Prima era a celui care întreabă. A doua era a celui care ascultă. A treia n-o aveam, și n-aș fi știut să spun cum arată. Pe vremea aceea pietrele nu erau încă nimic altceva decât pietre. Ordinea lor le-a făcut ce au fost după.

Apa a început să aibă culoare, întâi cenușie, apoi a laptelui nefiert. Am stat până a răsărit prima lumină, cea galbenă, apoi a doua, cea roșie, mai încet, ca un om care ocolește ca să nu calce pe ceva. Au căzut amândouă pe cele două pietre și pe dunga dintre ele, iar umbrele lor nu s-au potrivit. Una singură, apoi două, apoi un loc gol. Sub ele n-am scris nimic. Nu mi-am rostit numele. Nu aveam unul pe care să-l pot spune fără să mint, iar pe mal nu era nimeni în fața căruia să-l caut.

Cuvântul din nisip a rămas în limba satului sub forma unui semn. Mai târziu, arhiviștii l-au transcris în margini, ca prima adnotare a mâinii vechi, cu apăsarea mai grea la început.

La început, în pendulul 1, erau cincizeci și trei de trepte, fără nod și fără lampă. Plasa n-a ajuns încă să existe. Doar eu, cu pietrele și cu degetul.

Mai urmează un singur capitol. Unul în care povestea se citește în ambele sensuri, fiindcă și eu, la sfârșit, trebuie să mă întorc de unde am plecat.

* * *

Capitolul 17 — Numărătoarea (se citește în ambele sensuri)

Citește-l o dată de sus în jos, apoi de jos în sus, rând cu rând. Sunt două povestiri, și sunt aceeași. De sus în jos, eu plec și tu rămâi. De jos în sus, tu pleci și eu rămân. Niciun rând nu cere rândul dinaintea lui: fiecare stă în picioare singur, și fiecare are în oglindă, la aceeași distanță de mijloc, rândul care îl întoarce. Rândul n și rândul 25 − n sunt una și aceeași clipă, văzută din cele două capete.

1. Eu plec și tu rămâi, pe același acoperiș, sub aceleași trei lumini, cu un zero încercuit sub deget.
2. Unul dintre noi întreabă cerul, și cerul răspunde cu o căldură mică pe frunte, venită cu un minut mai devreme.
3. Între noi stă un caiet de piele de capră, cu pagini arse la margini și cu cifre scrise de mâini care au tremurat.
4. Fiecare rachetă din Fereastră are un număr, iar numerele se sting una câte una, ca lumânările într-o încăpere mare.
5. Cineva numără cu voce tare, nouăzeci, cincizeci, zece, zero, și vocea lui nu se grăbește și nu întârzie.

6. Pe orbită, un coș de răchită se leagănă lângă un nod de lumină, iar în coș un bătrân tace cu grijă și cu dreptate.
7. Un perete de cărbune ascultă și o palmă îl ascultă înapoi, iar între ele se aude același bătut surd.
8. În Fanarul Șapte, o fată pune o întrebare de două cuvinte și toți cei din jur își țin respirația.
9. Jos, în arhivă, un deget se oprește pe un rând care nu se potrivește cu celelalte și rămâne acolo.
0. O ceașcă trece dintr-o mână într-alta, și nu se mai știe a cui a fost, nici cine a băut din ea.
1. Un burnuz cenușiu așteaptă la o ușă pe care n-o deschid decât cel dinăuntru și cel din afară, împreună.
2. La mijloc se ating două numărători: a mea, care coboară, și a ta, care urcă.
3. La mijloc se ating două numărători: a ta, care coboară, și a mea, care urcă.
4. Un burnuz cenușiu stă la o ușă pe care o deschid împreună cel dinăuntru și cel din afară, fără să se vadă.
5. O ceașcă se întoarce dintr-o mână într-alta, și nu se mai poate spune cine a băut din ea.
6. Un deget se oprește pe un rând care se potrivește acum cu toate celelalte, și tot rămâne acolo.
7. În Fanarul Șapte, o fată își ține răspunsul în gură, și toți cei din jur respiră.
8. Un bătut surd se aude între un perete și o palmă, și amândouă par să fie aceeași ureche.
9. Lângă un nod de lumină, un coș de răchită se leagănă, și un bătrân tace cu dreptate, ca să nu strice nimic.
0. Cineva numără cu voce tare zero, zece, cincizeci, nouăzeci, și vocea lui nu întârzie și nu se grăbește.

1. Fiecare rachetă din Fereastră se aprinde la loc, ca lumânările într-o încăpere mare, și numerele revin pe rând.
2. Între noi stă un caiet de piele de capră, cu pagini încă întregi și cu cifre scrise de mâini care s-au liniștit.
3. Unul dintre noi răspunde cerului, și cerul îl întreabă înapoi, cu o căldură mică pe frunte, venită un minut mai târziu.
4. Tu pleci și eu rămân, pe același acoperiș, sub aceleași trei lumini, cu un zero încercuit sub deget.

Nota celui care ajustează orbita: zero-ul de sub deget e cel pe care Dovan l-a încercuit de trei ori pe tăblia lui de ardezie, la capătul unui șir de cifre scăzând din patru în patru. Citit în ordine, eu eram cel care urca și tu cea care număra. Citit pe dos, ești tu cea care urcă pe scara arhivei, cu degetul pe margine, iar eu cel care așteaptă jos și numără. Amândouă sunt adevărate. Planeta a vrut mereu să fie citită așa: o dată dinspre cădere, o dată dinspre întoarcere. Dacă ai simțit, la mijloc, o mână luându-ți mâna, nu te-ai înșelat. Eram eu. Erai și tu.

* * *

Epilog — Zero

Ți-am promis că voi închide numărătoarea pe care ai început-o în prima zi a Ferestrei. Nouăzeci de rachete, cincizeci, zece, niciuna: ai numărat spre zero cu degetul, crezând că zero înseamnă sfârșit. Îți arăt zero-ul adevărat. Numărătoarea mea merge pe fire, nu pe rachete; fiecare fir înseamnă patru ani de pendul.

Treizeci și trei. O sută treizeci și doi de ani. Fereastra are douăzeci și opt de luni, încap cincizeci de rachete, încărcate, dintre care cele din urmă nouă pornesc abia după sosirea pulberii. Cenușia își desface pentru prima oară pumnul stâng: e

gol. Nerina, de nouăsprezece ani, aude patru bătăi și nu spune nimănui; în curtea cetății, într-un ghiveci de lut, un sâmbure de măr încolțește dintr-un fruct uscat adus de pe orbită.

Treizeci și doi. O sută douăzeci și opt. Fereastra de douăzeci și patru de luni. Zece rachete, și zece oameni care știu de ce.

Treizeci și unu. O sută douăzeci și patru. Douăzeci de luni, și nicio rachetă: nu mai are cine s-o pregătească în două ani. Fanarii privesc în jos, și nu mai privesc în sus.

Treizeci. O sută douăzeci. Bătăile din Adânc vin în trei, iar un copil le numără cu palmele pe piatră.

Douăzeci și nouă. O sută șaisprezece. Un copil mai mic, născut sus, numește Plasa „lampa”.

Douăzeci și opt. O sută doisprezece. Registrele sunt adunate într-un singur loc și nu le mai scrie nimeni.

Douăzeci și șapte. O sută opt. Marea Interioară îngheață până la mal. Spirala Estului se învață în școli.

Douăzeci și șase. O sută patru. Fereastra a ajuns la zero luni; planeta trece pe sub ea ca o corabie pe sub un pod prea jos. O fată cu degetul pe margine întreabă dacă seria nu e cumva prea regulată. Rămâne fără răspuns, și nu plătește nimic.

Douăzeci și cinci, douăzeci și patru, douăzeci și trei. Câte un pendul mai scurt cu patru ani, câte o viață cu mai puțin loc. Oamenii învață să trăiască repede și să iubească devreme. Nu se plâng.

Douăzeci și două, douăzeci și unu, douăzeci. Se naște o limbă fără cuvântul „mâine”, dar cu opt cuvinte pentru „acum”.

Nouăsprezece, optsprezece, șaptesprezece. Cele trei lumini nu mai trec una pe lângă alta. Zilele se așază. În curtea cetății, mărul, altoit din mână în mână, a dat rod de o sută de ori; un copil mușcă dintr-un fruct și întreabă ce e. Cuvântul „măr” nu-l mai știe nimeni, dar fructul e dulce.

Șaisprezece, cincisprezece, paisprezece. Nu mai există Fereastră. Există o fereastră, cu f mic, într-o casă, și un om care o deschide dimineața.

Treisprezece, doisprezece, unsprezece. Planeta e atât de aproape de punctul final, încât orice rază de lumină are o mică întârziere. Fiecare om are o mică întârziere. Fiecare om e puțin mai tânăr decât ar spune ceasurile unui străin.

Zece, nouă, opt. Mă văd de departe. Nu mai sunt înalt.

Șapte, șase, cinci. Plasa clipește de fiecare dată când mă privești.

Patru. Trei. Bătăile se opresc la trei. A patra e a ta.

Doi. Ultimul fir se întinde și nu se mai rupe. Se lasă pus jos, ca un cap de copil adormit.

Unu. Patru ani.

Planeta se oprește. Cele trei lumini rămân pe cer, galbenă, roșie, palidă, și nu mai pleacă. Zi lungă, blândă, fără maree. În punctul acela eu întind mâna spre tine, iar tu, de partea cealaltă, întinzi mâna spre mine, pe acoperișul ghildei, în seara cu zero-ul încercuit. Degetul tău se oprește pe marginea caietului.

Zero.

De aici am început să număr.

Aici se termină seria PENDULUL.

Ghidul cititorului

Ghidul e făcut să nu strice nimic. Fiecare secțiune acoperă un singur volum, iar fiecare intrare poartă eticheta „din vol. N”, adică volumul în care apare prima oară. Citește secțiunile doar până la volumul la care ai ajuns. Ghidul nu afirmă nimic ce nu scrie în textul volumelor; unde cifrele sunt aproximative, spune.

Cum se citește seria

Ordinea. Volumele se citesc de la 1 la 9, fiecare având altă formă:

Vol.	Titlu	Forma
1	Arhivista	roman, capitole scurte
2	Patru voci	capitole duble: „sus” și „jos”
3	Cinci faze	cinci voci și un atlas
4	Arhivele	roman epistolar, în 13 dosare
5	Fanarele	cronică din noduri
6	Cele douăzeci de pendule	o scenă din fiecare pendul, plus o Variantă B

Vol.	Titlu	Forma
7	Cel din toate pendulele	un singur narator, două părți
8	Cei care nu vorbesc	două voci neobișnuite, două variante
9	Cel care ajustează orbita	povestit în ordine inversă

Nu începe cu volumul 9. Subtitlul lui spune că e povestit „în ordine inversă”, de la pendulul 20 la pendulul 1, iar perioada crește pe măsură ce citești. Se adresează unui „tu” pe care îl cunoști doar din volumele dinainte; cine îl citește primul nu recunoaște nicio față și pierde ghicitul din volumele 1–2.

Trei noțiuni în cinci rânduri (toate din vol. 1, cu cifrele din registru):

1. **Pendulul** (din vol. 1) este unitatea registrului: un rând „Pendulul N: X ani”. Perioada scade cu 4 ani la fiecare pendul: P(n) = 216 − 4n. Valori date în text: P4 = 200, P17 = 148, P18 = 144, P19 = 140, P20 = 136 (pendulul „lor”), P21 = 132. Formula e a ghidului; textul dă valorile.
2. **Fereastra** (din vol. 1) este perioada în care planeta e destul de ușoară ca rachetele să urce; se deschide cu un steag alb pe turnul Marelui Astronom. Durata în luni: W(n) = 112 − 4n (P18 = 40, P19 = 36, P20 = 32, P21 = 28). Oruk: la al 28-lea pendul nu se mai deschide deloc.
3. **Trecerea** (din vol. 1) urmează după Fereastră. Vol. 1 spune doar că pendulul 20 intră în ea peste 14 ani și 8 luni: 12 ani până la deschiderea Ferestrei, plus cei 2 ani și 8 luni ai ei.
4. **Rachetele pe Fereastră** (din vol. 1) urmează regula ghildei: (luni − 24) × 10 + 10. P20: 90; P21: 50; P22: 10; după aceea niciuna.

5. **Registrul** (din vol. 1) are în marginea paginilor adnotări scurte, de aceeași mână, la fiecare pendul.

* * *

Până la volumul 1 – Arhivista

Personaje

Nume	Cine e	din vol.
Ilvara	ucenică, apoi Arhivistă Primă; numără cu degetul; 22 de ani la început, 34 la Fereastră	din vol. 1
Tavian	fratele ei; 7 ani la început, 19 la urcare; crescut de ghildă; al treilea pe lista celor care urcă	din vol. 1
Oruk	meșter de pulbere al ghildei; ține un caiet în piele de capră; refuză orice teorie	din vol. 1
Dovan	Maestrul Ilvarei, 81 de ani; moare în prima zi; lasă o tăbliță cu un șir care ajunge la „0”	din vol. 1
Selerin	Marele Astronom; „nu minte niciodată”, dar alege ce spune; ceai cu miere	din vol. 1

Nume	Cine e	din vol.
Maera	păzitoarea Peretelui din Adânc; 30 de ani de slujbă la început, 42 la Fereastră	din vol. 1
Pelon	custodele Arhivei; are o față pe care nimeni nu și-o amintește; ceașca lui de lut	din vol. 1
Mâna din margini	scrisul din marginile registrului, aceeași mână pe aproape 2.800 de ani	din vol. 1

Locuri și instituții

- **Arhiva** și scriptoriul ei, cu trei ferestre pentru cele trei lumini (din vol. 1). **Camera Zero**, sub scriptoriu: registrul cu coperți de piele; patru chei, ale Marelui Astronom, ale lui Pelon, ale Arhivistei, iar a patra „nu mi-a fost dată în păstrare” (din vol. 1).
- **Ghilda lansatorilor**: cartierul de jos, rachete și pulbere; ține lista copiilor care vor urca (din vol. 1). **Consiliul** a hotărât să nu spună lumii ce se știe despre serie (din vol. 1).
- **Adâncul**: trei sute de trepte până la prima cetate, apoi galerii; oamenii lui numără „faze”, nu anotimpuri (din vol. 1). **Peretele**: la capătul unei galerii de o sută de pași, negru, cald ca o piele, înalt cât patru oameni (din vol. 1).

Termeni

- **Lumina scurtă** (din vol. 1): o lumină albă, într-un loc al cerului fără stea, o singură dată pe Fereastră, cu un minut înaintea primei rachete.

- **Bătăile** (din vol. 1): sunete surde din Adânc, mereu în serii de patru; după ascultarea Ilvarei vin în trei, cu un gol cât a patra.
- **Golul** (din vol. 1): al patrulea „braț” care trage de planetă, alături de cei trei sori. Cele trei lumini: galbenă, roșie, palidă.
- **Cele trei explicații** (din vol. 1): Selerin, un Păstrător; Maera, două forțe, una care ține și una care ascultă; Oruk nu alege nicio teorie.
- **Lastun** (din vol. 1): racheta cea mai mică, ultima din primul rând. **Foaia cu trei predicții** (din vol. 1): purtată de Tavian. Semnalul lui: trei fulgere scurte, am găsit ceva; unul lung, am murit.

Cifre și unități (din vol. 1)

Pendul	Perioadă	Fereastră	Rachete
P18	144	40 luni	–
P19	140	36 luni	–
P20	136	32 de luni	90
P21	132	28 de luni	50
P22	128 (din calcul)	24 de luni	10

Prima salvă pleacă la 5 luni după deschiderea Ferestrei: nouăzeci de rachete în nouă rânduri, un prim rând de zece. Unități: **respirația**, timp scurt; **degetul de fitil**, care arde în 27 de respirații; **ceasul**, interval de ordinul orei („patru ceasuri de mers”), nedefinit exact; **pasul**; **treapta**.

Întrebări de ținut minte după vol. 1

Volumul le lasă fără răspuns; nu le căuta încă (din vol. 1):

1. Cine e mâna din registru, aceeași pe aproape 2.800 de ani?

2. Ce sunt bătăile din Adânc, de ce vin acum în trei și ce umple golul cât a patra bătaie?
3. Cine a retras cele trei nume de deasupra lui Tavian pe lista celor care urcă?
4. Cine a șters masa din Camera Zero și a pus acolo registrul cu coperți de piele, și cine a scris rândul „Pendulul 21: 132”?
5. Ce era în racheta acoperită din mijlocul rândului, și de ce nu a venit Selerin pe câmp?
6. Ce a văzut Tavian pe orbită, și ce a fost fulgerul mic și alb de la capătul urmei?

* * *

Adăugat în vol. 2 – Patru voci

Atenție: Oruk (din vol. 1, bărbat, jos) nu este Orna (din vol. 2, femeie, pe orbită).

Personaje

Nume	Cine e	din vol.
Kessa	născută pe orbită, în Cuibul de la Zece; nu a atins niciodată pământul	din vol. 2
Orna	mama Kessei; croitoare de plase, conducătoare a sfatului Frânghiei	din vol. 2
Yeva	bătrână, ține magazia Fanarului Șapte	din vol. 2

Nume	Cine e	din vol.
Ahlen (Cenușia)	femeie în burnuz cenușiu, nu spune cât e de bătrână; spune că a scris LĂSAȚI și a copiat rândul „132” din registru	din vol. 2

Selerin urcă pe orbită și rămâne lângă Plasă. După Ahlen, Dovan a murit otrăvit; ceașca a adus-o Pelon, dar nu el a umplut-o (din vol. 2).

Locuri și facțiuni

- **Fanarul Șapte**: șapte coșuri mari legate cu cabluri; **Cuibul de la Zece**; **Portul Trei**, unde se prind rachetele în plase; **Cimitirul**, zonă de orbită cu resturi arse (toate din vol. 2).
- **Plasa** (din vol. 2): un nod de lumină cu fire, la „punctul fix”, care nu se mișcă printre stele.
- **Cetatea Opt** (din vol. 2): cetate săpată într-un deal, cu arhiva la 600 de trepte sub **Vădrea**; Peretele e dedesubt, la patru ceasuri pe **Scara Adâncă**. **Puțul Stelelor**: puțul ei spre cer. **Platoul Rampelor**: unde s-a scris VENIȚI (toate din vol. 2).
- **Fanarii** (din vol. 2): oamenii de sus; **prinzătorii** prind rachetele în plase.

Termeni

- **Fanar** (din vol. 2): șirag de coșuri de nuiele pe un cablu, dar și locuitorul lui. **Coborâtoare**: vehicul de răchită și lut ars, pentru coborârea pe planetă.
- **DE CE** (din vol. 2): întrebarea trimisă de Kessa în Plasă. **LĂSAȚI**: cuvântul primit de fanari „acum o sută patruzeci de

ani”; nu se știe dacă e ordin, rugăminte sau avertisment. **VENIȚI**: răspunsul de jos, scris cu pulbere albă.

- **Drumul Lung** (din vol. 2): 11 zile, pe cablu, de la Portul Trei la Șapte, pentru oamenii care vin după un mesaj. **Racheta-curier**: duce un cuvânt scris la Port în 2 zile.
- **Mâna veche** (din vol. 2): numele mâinii din margini; apasă tare pe începutul cuvintelor. **Cheia de bronz** a lui Dovan, cu ochiul rotund (din vol. 2).
- **Cine ține?** (din vol. 2): Ilvara: unul; Maera: doi; Oruk: nimeni.

Cifre și unități (din vol. 2)

Ce	Valoare
Fire în Plasă, pendulul 20	34 (fir × 4 ani = 136); după DE CE, 33 (× 4 = 132); după a doua întrebare, 32 (× 4 = 128), firul rupt fiind ținut de cineva până la Trecere
Un răspuns costă	4 ani, un fir
A doua foaie a lui Tavian	2 ani 4 luni · 128 de ani · 3 bătăi (cheia cifrului: 2-4-1-2-8-3)
Fanarul Șapte	61 de oameni treji; la vot, 60 de noduri legate
Lastun	amorsa a ars 41 de secunde; apoi încă 11 minute fără foc
Fanarele	cam 90 de leghe deasupra planetei

Unități noi: **minutul** și **secunda**; **leghea**; **stânjenul** (750 de stânjeni, adâncimea Mării Largi).

* * *

Adăugat în vol. 3 – Cinci faze

Perechi care se confundă (toate din vol. 3): **Oruk** / **Orna** / **Ormin** (Ormin: primul urcător al Ferestrei; numărul lui e unu) · **Tavian** (fratele Ilvarei) / **Taran** (păzitor al Peretelui, mult mai târziu) · **Selerin** (astronom) / **Sereda** (apicultoare) · **Maera** (păzitoarea) / **Mavra** (pulberăreasă) · **Kessa** / **Dessa**.

Personaje (cele cinci voci din pendulul 21)

Nume	Cine e	din vol.
Brana	face pulbere la Pulberăria de pe Capul Sării; 16, 33, 48 de ani; se trage din Oruk	din vol. 3
Mavra	mătușa Branei, pulberăreasă	din vol. 3
Dessa	strigătoarea de pe Câmp, 44 de ani; neamul ei vine din Pelon; nimeni nu-i ține minte fața	din vol. 3
Lio	9 ani în Trecere; nepoata Branei	din vol. 3
Sereda	apicultoare, 48 și 71 de ani; neamul ei ține albine pentru mierea lui Selerin	din vol. 3
Taran	păzitorul Peretelui; 37, 62, 88 de ani; scrie scurt; ia „două” de la Maera	din vol. 3

Nume	Cine e	din vol.
Nerina	ucenica lui Taran, 19 ani; aude patru bătăi, nu trei	din vol. 3
Femeia în cenușiu	apare în toate fazele, fără să îmbătrânească; cititorul o recunoaște pe Ahlen	din vol. 3

Locuri

- **Atlasul în cinci foi** (din vol. 3), câte una pentru fiecare fază, cu aceleași opt locuri: Marea Largă, Golful Cenușiu, Strâmtoarea Dovan, Insula Pelon, Piscul Tăcut, Pasul Ahlen, Valea Oaselor, Platoul Rampelor.
- **Medalionul** din colțul fiecărei foi, cu nume locale (din vol. 3): Oglinda, Cele Nouă, Gâtul, Capul Sării, Salina Mare, Clopotnița. Oglinda nu e Golful Cenușiu.
- **Valea Oaselor** (din vol. 3): albia secată de sub Platoul Rampelor; aici s-au mutat lansările pendulului 21.

Termeni

- **Cele cinci faze** (din vol. 3), în ordine: **Apropierea**, **Fereastra**, **Trecerea**, **Îndepărtarea**, **Adâncul**. Adâncul e și faza, și locul.
- **Cântarul cu arc** măsoară greutatea; **balanța** măsoară masa (din vol. 3). **Veghe**: perioadă de trezire a păzitorului (din vol. 3). **Jurnalul de Câmp** (din vol. 3).

Cifre și unități (din vol. 3)

Ce	Valoare
Pendulul 21	Apropiere 34 de ani · Fereastră 2 ani 4 luni (28 de luni, 933 de zile) · Trecere 4 luni (133 de zile) · Îndepărtare 39 de ani · Adânc 56 de ani 4 luni = 132
Anul / luna	400 de zile / a 12-a parte din an, 33⅓ zile
Anii pendulului 21 (anul 1 = începutul Apropierii)	Fereastra începe în anul 35; Trecerea, în anul 37; Adâncul, pe la sfârșitul anului 75, odată cu închiderea porții
Rachete la Fereastra 21	50 încărcate; 41 pornesc, 9 rămân mute (pulbere sosită târziu)
Fire / bătăi	33 de fire; bătăile în 3, cu gol cât a patra

Unități (din vol. 3): **stânjenul** (adâncimi, înălțimi), **leghea** (distanțe; scara atlasului: un lat de unghie la 200 de leghe), **ocala** (pulbere, grâu, ulei). Echivalențe aproximative, ale atlasului, nu ale textului: stânjen ≈ 2 m, leghe ≈ 4 km.

* * *

Adăugat în vol. 4 – Arhivele

Cum se citește

- **Dosar** (din vol. 4): 13 dosare de documente adunate de Ilvara; antet: autor, loc, „Pendulul N, anul M” (anii se numără de la începutul Apropierii). Cele treisprezece: Frica, Calendarul,

Prima lansare, Lanternele, Schisma, Cetățile, Peretele de cărbune, Bătăile, Fanarul Șapte, LĂSAȚI, Fereastra, Ceașca, Camera fără autor.

- **Luna**: după cum spun textele, calendarul lui Maranu (pendulul 5) are 20 de luni, iar vol. 3 o socotește a 12-a parte din an; ghidul nu le unifică.

Personaje

Nume	Cine e	din vol.
Seth Maranu	preot-astronom; așază anul (aproape 400 de zile); mai apar urmași cu același nume	din vol. 4
Gorin Hadra	calculator; observă că diferențele dintre perioade sunt toate de patru	din vol. 4
Teona	scrib, apoi preoteasă-astronomă; în pendulul 7 calculează „Marea Aliniere”	din vol. 4
Vedran	meșter de pulbere, prima lansare numită în registre	din vol. 4
Mirela Toth și Dagan	primii oameni deasupra aerului, 11 minute, în pendulul 9	din vol. 4
Moldar Vask, Kobal	maistru de galerii și săpător al Adâncului	din vol. 4
Lisa	prima fanăreasă a Fanarului Șapte	din vol. 4

Nume	Cine e	din vol.
Brenn Aldor	„fanar de jos”, paznic de lanternă	din vol. 4

Maera apare cu caietele ei de zi, care acoperă 42 de ani (din vol. 4).

Locuri și facțiuni

- **Vădrea** (din vol. 4): orașul Consiliului; sala cu douăzeci de scaune. **Orvela** (sat) și **Câmpul Alb** (câmp de lansare lângă Vădrea) (din vol. 4).
- **Lanterna Mare** (din vol. 4): lanterna de la Vădrea, cu preoți-astronomi care primesc mesaje de sus.
- **Cetatea Galbenă** (din vol. 4): 20 de săli a câte 100 de oameni. **Scara Mare**, galeriile, **Peștera Tăcută**. **Camera Zero** e mai veche decât Arhiva, care s-a ridicat deasupra ei în pendulul 7; din pendulul 1, oricine poate lăsa bilete printr-o fantă din ușă, iar ele sunt găsite uneori mutate (din vol. 4).
- **Urcători** și **Coborâtori** (din vol. 4): taberele Schismei; primii vor impozitul pentru rachete, ceilalți pentru cetăți.
- **Fanarii de jos** (din vol. 4): paznicii de lanterne de pe pământ, nu cei de pe orbită.

Marea Aliniere (din vol. 4): ultimul rând al tablei pendulelor, fără mână cunoscută; Teona socotește că seria se încheie după 47 de pași de câte patru ani.

* * *

Adăugat în vol. 5 – Fanarele

Atenție: Șapte (casa Kessei, 61 de oameni treji) nu este **Șase**, fanarul vecin „care nu mai este” (ambele din vol. 5).

Personaje

Nume	Cine e	din vol.
Cronicarul	povestitor fără nume cât ține șnurul în mână; din a treia generație din Șapte	din vol. 5
Cei Dintâi	cei care au înșirat Șapte în Fereastra a 18-a	din vol. 5
Iovra	prima care a prins o rachetă cu mâinile; de la ea, Legea Prinderii	din vol. 5
Dermid	paznicul Portului Trei care a citit LĂSAȚI	din vol. 5
Daila, Onu, Carvel, Suhra	pasagerii și meșterița rachetei Mugurul (nodul „varianta imposibilă”)	din vol. 5

Locuri și facțiuni

- **Cele trei Cercuri** (din vol. 5): Cenușiu (Porturile 1–4, care ard la Trecere), Mijlociu (Fanarul Cinci), Înalt (Șapte, Opt, Nouă, Zece). **Cele cinci Drumuri** (din vol. 5): Scara, Drumul Gheții, Calea Cablurilor, Drumul Morților, Drumul Plasei.
- **Portul Doi** (din vol. 5): unde este prins Mugurul; cronicarul coboară acolo și urcă înapoi cu cei prinși.
- **Veghetorii** (din vol. 5): nouă oameni treji la Șapte în Adânc, în ture de 10–11 ani treji, care păzesc cablurile, Grădinile și **Șirul Rece**. **Cămara Nodurilor** (din vol. 5): arhiva șnururilor.

Termeni și unități

- **Aprindere** (din vol. 5): interval în care același loc de pe planetă își arată din nou marginea dinspre răsărit, adică o zi planetară; orbita Fanarelor trece aproape de poli, de aceea planeta se răsucește pe sub ele.
- **Șnur și nod** (din vol. 5): un nod mic pe aprindere, unul dublu pe moarte, unul mare pe Trecere. **Somnul** (din vol. 5): hibernarea, păzită de Veghetori.
- **Legea Plasei** (din vol. 5): cine ajunge la nod poate cere un răspuns; costă un fir, patru ani. **Cana**: zece pe aprindere pentru fiecare om, cât un pumn strâns.

Cifre (din vol. 5)

Șapte: 7 coșuri mari, 61 de oameni treji, 120 adormiți; cablul, cam 2.000 de pași. Numărul firelor = perioada împărțită la 4: pendulul 18, 36 de fire; 19, 35; 20, 34.

* * *

Adăugat în vol. 6 – Cele douăzeci de pendule

Cum se citește (din vol. 6): o scenă din fiecare pendul, cu personaje diferite, care nu se cunosc între ele. Antetul dă „Distanța”: ani până la Trecere sau de la ea. **Varianta B** (douăzeci de inserții) e dată separat, la sfârșit.

Personaje (câte o scenă pe pendul)

P1 Saru și Dun · P2 Brogar · P3 Kelma, tubul · P4 Oranel, calendarul · P5 Sarvina · P6 Imrek · P7 Tarsa, trezitoarea · P8 Orvan, felinarele · P9 Dana, lămpile · P10 Telmar, limba luminii · P11 Rekha și Jorna · P12 Adunarea de la Vadul Calcarului · P13 frații Dorvan și Ilvec · P14 Hedra · P15 Brânea · P16 Jarek, turnul

· P17 Osten · P18 Heldra · P19 Bahrem · P20 Nerya, ucenica lui Oruk (toți din vol. 6).

Atenție: Nerya (din vol. 6, ucenica lui Oruk) nu este **Nerina** (din vol. 3).

Facțiuni și termeni

- **Păstrătorii**, **Cei Doi**, **Marelienii** (numiți „Nimenii” în P15): cele trei ipoteze devenite secte, în Schismă (din vol. 6).
- **Bătăile** (din vol. 6) se aud numai în adânc, în cetăți, în peșteri și în săli săpate în calcar; la suprafață nu le aude nimeni.
- **Trezitorii** (din vol. 6): oamenii care îi trezesc pe adormiți în cetăți. **Epocile** (din vol. 6): Frica P1–3, Calendarul P4–7, Lanternele P8–11, Schisma P12–15, Fanarele P16–19, Acum P20.
- **Turnul de la Gura Văii** (din vol. 6): 130 de coți (vreo 32 de stânjeni), 212 trepte.

Cifre și unități (din vol. 6)

Pendul	Perioadă	Fereastră
P1	212	9 ani
P4	200	8 ani
P8	184	6 ani 8 luni
P12	168	5 ani 4 luni
P16	152	4 ani
P20	136	2 ani 8 luni

Suma celor 20 de perioade: 3.480 de ani; primele trei pendule (624 de ani) nu au registre, restul (2.856) sunt scrise. Adâncul: cam 130 de ani la P1, 60 la P20.

Unități (din vol. 6): **cotul** (4 coți la un stânjen; cot ≈ 0,5 m, aproximativ); **ocala** (un sac de grâu are 40 de ocale); **minutarul**, clepsidra mică de nisip.

* * *

Adăugat în vol. 7 – Cel din toate pendulele

Atenție, nume apropiate (din vol. 7): **Trecătorii** (breaslă) nu sunt **Coborâtorii** (vol. 4) și nici **coborâtoarea** (vol. 2). **Veghea** (nava de cupru) nu e **Veghetorii** (vol. 5) și nici **veghea** lui Taran (vol. 3).

Personaje

Nume	Cine e	din vol.
Ciran	narator, 72 de ani trăiți; a coborât de patru ori prin Trecere	din vol. 7
Nuri	din Fanarul Unu, în echipaj; numără mai repede decât Ciran	din vol. 7
Brandec	meșterul lui Ciran, fără degete	din vol. 7
Hurm	comandanta Veghei, „Mama-Cupru”	din vol. 7
Elmar	navigatorul, cu șirag de nuci	din vol. 7
Sova, Ostan, Teven, Dasko	bucătăreasa; doi frați născuți pe orbită; cel care rămâne la rampele de pe Platou	din vol. 7

Locuri, facțiuni, termeni

- **Muntele Cuptor** (din vol. 7): satul de pe coasta care domină câmpul de la Gura Văii. **Trecătorii** (din vol. 7): breasla care păstrează planul Veghei; fiecare om care urcă are jos un martor care îi știe fața.
- **Veghea** (din vol. 7): butoi de cupru, navă cu șase oameni, ridicată pe orbită în ultimii doi ani ai Ferestrei a 16-a.
- **Harta umbrelor** (din vol. 7): un cerc de 400 de împunsături, 0,9 grade pe zi, cu zilele eclipselor pe locuri.
- **Varianta** (din vol. 7): Partea întâi e „cu socoteală”, Partea a doua „fără socoteală”.

Cifre (din vol. 7)

Afară au trecut 152 + 148 + 144 + 140 = 584 de ani; înăuntru, 72. Fire: pendulul 19, 35. Fereastra a 16-a: 4 ani.

* * *

Adăugat în vol. 8 – Cei care nu vorbesc

Cum se citește

Două voci care nu se aud: **Planeta** și **Gaura** (din vol. 8; Gaura este corpul spre care cade planeta, pe care vol. 1–2 îl numesc „Golul”). Planeta nu înțelege cuvintele, ci le simte ca ritm și apăsare. Partea întâi e „varianta posibilă”, partea a doua „varianta imposibilă”.

Termeni

- **Mâncărimea** (din vol. 8): cum simte Planeta oamenii. **Oftatul** (din vol. 8): un pendul, văzut de Gaură (136 de ani pentru

Planetă, un gest pentru Gaură). **Zăvorul** (din vol. 8): cum numește Gaura punctul fix.

- **Cei care nu vorbesc** (din vol. 8): cinci oameni care nu spun ce poartă: **Cenușia** (Ahlen), **Fața-de-Uitat** (Pelon), **Bătrânul Cu Stelele** (Selerin), **Meșterul Cu Mâinile Arse** (Oruk), **Păzitoarea Peretelui** (Maera); a șasea tăcere: mâna din margini.
- **Cele cinci cosmologii** (din vol. 8): Sărătura, Crestele, Umbrele, Cărbunele, Fanarele; fiecare are alt „nord”. **Nodul** (din vol. 8): Plasa, în cosmologia Fanarelor.

Cifre (din vol. 8)

33 de fire „acum”; „cineva a vrut 128” (32 de fire). Lastun: 41 de secunde de ardere.

* * *

Adăugat în vol. 9 – Cel care ajustează orbita

Cum se citește

- **Structura** (din vol. 9): capitolele merg de la pendulul 20 (136 de ani) la pendulul 1 (212 ani); capitolul 15 e „Pendulul 2”. Prologul se adresează unui „tu”; povestitorul se numește „cel care ajustează orbita”.
- **Capitolul 17, „Numărătoarea”** (din vol. 9): 24 de rânduri, citite o dată de sus în jos și o dată de jos în sus; rândul n oglindește rândul 25 − n. **Epilogul** se cheamă „Zero”.

Personaje noi

Nume	Cine e	din vol.
Nael	ascultător surd al bătăilor, în Adânc	din vol. 9
Haveren	astronom din pendulul 10, a măsurat locul luminii scurte	din vol. 9
Tamsin	arhivistă din pendulul 6	din vol. 9

Teona (vol. 4) și Hedra (vol. 6) sunt revăzute. **Marea Aliniere** (din vol. 4) e numită aici „sfârșitul seriei”.

* * *

După volumul 9 – Cheia seriei

Atenție: spoilere pentru întreaga serie. Secțiunea de mai jos dezvăluie ce leagă cele nouă volume și ce rămâne nerezolvat. Citește-o numai după ce ai închis volumul 9. Nu e nevoie de ea ca să urmărești povestea, iar nimic din secțiunile de mai sus nu depinde de ea.

Cum se leagă volumele

Vol.	Ce a pus pe masă	Ce spune volumul 9
1	Perioada scade cu patru ani la fiecare pendul; o arhivistă o observă numărând cu degetul	Cel care ajustează orbita este Tavian; scăderea e prețul ajustării

Vol.	Ce a pus pe masă	Ce spune volumul 9
2	Kessa trimite „DE CE” prin Plasă; un fir se rupe; un răspuns costă patru ani	Cei patru ani se scot din somnul lui Tavian; lumea nu pierde nimic
3	Aceleași opt locuri, văzute în cinci faze	Fiecare pendul e o treaptă pe aceeași scară, un pas pe șurubul spiralei
4	Dosare cu urmele unui custode pe care nu-l ține minte nimeni	Pelon e partea din Tavian care coboară o dată pe pendul, trei zile, în trupul custodelui
5	Fanarii de pe orbită, cu șnururile lor	Fanarii sunt „urechea” celui care ajustează: oamenii care țin nodul și aud firele
6	Douăzeci de pendule, cu aceeași mână în margini	Mâna veche e mâna lui Tavian; apasă mai tare la început fiindcă vârful condeiului ajunge ultimul din drum
7	Un om al secolelor, dilatat lângă gaura neagră	Acolo trăiește și cel care ajustează: o sută patruzeci de ani ai lumii sunt pentru el un oftat
8	Planeta și Gaura, fiecare cu felul ei de a simți	Lumea e o spirală cu pasul de patru ani, ca un fir (Spirala Estului)

Vol.	Ce a pus pe masă	Ce spune volumul 9
9	Povestit înapoi, de la pendulul 20 la pendulul 1	Bătăile sunt anii firului încercat, în serii de patru; Ahlen e fetița atinsă de Plasă în pendulul 5 și lăsată în pendulul 19, cea care a scris LĂSAȚI; cele trei ipoteze din vol. 1 sunt fețe ale aceluiași lucru: un Păstrător, o mână care ține și una care ascultă, un lanț fără început

Seria numără înapoi spre zero, iar epilogul se cheamă „Zero”. Lanțul care a dus la Lastun nu are început: are un inel.

Ce lasă textul nerezolvat

Volumul 9 nu le lămurește; ghidul le numește aici, ca să nu le cauți un răspuns care nu există:

- scrisoarea Ilvarei din pendulul 21, anul 3 (vol. 4), în care ea găsește „o altă cifră, ascunsă între cele două” și nu o scrie;
- firul de cânepă cu patru noduri și bucla lui Ciran (vol. 7);
- Varianta B din vol. 6, cu femeia cenușie care nu îmbătrânește;
- votul de la Vadul Calcarului, unde cele trei grupuri numără 109–109–109 (vol. 6);
- listele de morți din pendulul 15, care nu se potrivesc: două sute patruzeci și trei, două sute cincizeci și unu și zece (vol. 6).